MARIE-ANNE DESMAREST

TORENTE

*

roman

Marie-Anne Desmarest

TORENTE

Volumul 1

Traducere: Teodora Popa-Mazilu

Editura Porus
Bucureşti, 1992

Titlul original:

Marie-Anne Desmarest
Le cycle TORRENTS,

La jeunesse de Jan et Torrents

Éditions Denoël,
Paris, 1953

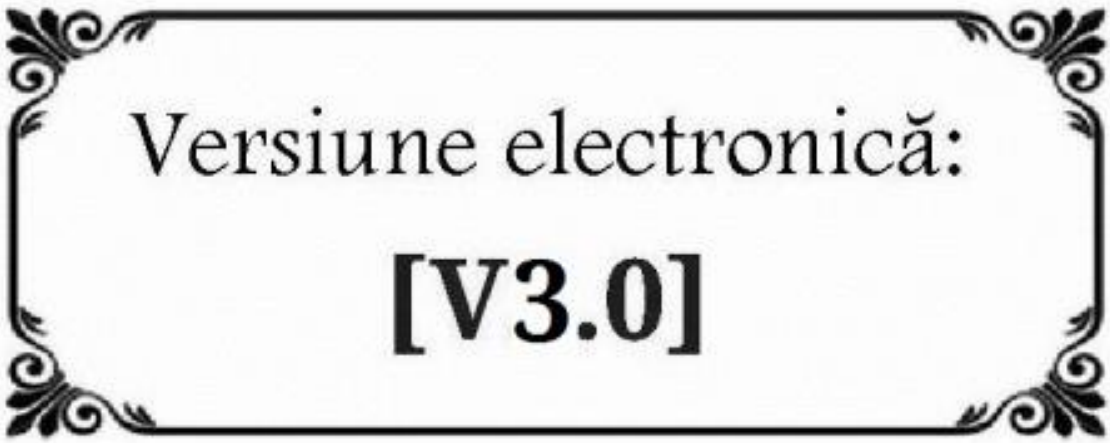

Corectură [V3.0]: mai-iunie 2016

TINEREȚEA LUI JAN

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul I

O stea căzătoare tocmai apare pe cerul noptatic. Îi urmărim cu ochii dâra argintie ca s-o vedem mai apoi dispărând la marginile nopții. Apariție, dispariție... Imagine impresionantă a vieții omeneşti. Fiecare ființă, fiecare suflet nu e oare o lumină a cerului? Fiecare chip, fiecare privire nu luminează lumea, nu lămureşte marele mister al ființei? Aidoma stelei pieritoare, viața se iveşte brusc din tenebre, odată cu primul strigăt al noului născut, ca să traseze mai apoi minunata curbă ascendentă a tinereții până la acel punct din

spațiu care marchează apogeul, punct variabil pentru fiecare ins, după care pieritoarea lumină a vieții se va cufunda în genunea de nepătruns a morții.

Viața se iveşte brusc din tenebre...

Doctorul Knut Yvarsen ținuse să-şi ajute el însuşi nevasta să nască, pe gingaşa, pe delicata şi languroasa Ingrid. Copilul veni pe lume cu un strigăt strident.

— Câtă putere... murmură tatăl emoționat, întinzându-l moaşei care-l asista.

Mai târziu, când mama noului născut se linişti după durerile crâncene, Knut Yvarsen se aplecă spre ovalul lipsit de sânge al chipului ei şi-i şopti:

— E băiat *kära du*[1]...

---

[1] Scumpo, iubito. (suedeză) (n.ed.fr.).

Un surâs rătăci pe buzele aproape copilăreşti ale lui Ingrid, o roşeață abia vizibilă îi coloră obrajii.

— E frumos? întrebă ea dintr-o răsuflare.

— Ai să-l vezi imediat, cântăreşte mai bine de douăsprezece livre.

— Va fi voinic ca tine, Knut, când va fi mare?

— Un stejar, sunt convins!

— Deci suferințele mele n-au fost zadarnice...

— Ai să-ți recapeți în curând puterile. În privința asta i-am şi dat unele sfaturi devotatei noastre Ane Mette: odihnă totală pentru stăpâna dumitale, însoțită de un regim alimentar foarte îmbelşugat. Uite, că-ți şi revin culorile în obraji...

— Nu cumva ăsta e un simptom de febră?

— Nici pomeneală!

Umbrele tristeții şi resemnării trecură prin marii ochi albaştri ai fragilei ființe.

— Nu-s prea sigură de asta... suspină ea.

— Nu mai ai încredere în mine, *kära du?* Îți vorbeşte medicul şi nu soțul.

Tânăra femeie clătină imperceptibil din cap.

— Eşti prea bun, Knut, n-ai să-mi spui niciodată adevărul. Încercă să se sprijine în coate. Cum o să-i spunem?

— Tu hotărăşti, dragă Ingrid...

— Mi-ar plăcea să poarte numele tatii.

Gânditor, Knut Yvarsen se îndreptă spre fereastră şi-şi rezemă fruntea de geamul rece.

— Jan, zise el, deci se va numi Jan.

Soția lui îl fixă cu ochi strălucitori.

— Nu eşti de acord?

— Cum să nu fiu de acord? zise el. Jan Yvarsen.

Doctorul se întoarse spre nevastă-sa.

— Numele e foarte frumos, are ceva bărbătesc şi totodată melodios... Un tremur uşor al vocii îi trădă intensa emoție. Fiul meu... Jan Yvarsen!

Ingrid se lăsă încetişor să cadă pe pernă.

— Cât eşti de fericit... murmură ea pe un ton încântat, cât eşti de copleşit...

— Avem un fiu, *kära du!* E minunat!

— Să-i dorim toată fericirea posibilă!

— Nu mă tem de nimic pentru el! strigă Knut Yvarsen. Va creşte mare, puternic, frumos, generos, inteligent! Vom fi mândri de el!

Dar în sinea ei soția lut Knut Yvarsen simțea o imensă tristețe. Căci instinctul îi spunea că nu-şi va vedea crescând fiul care-i răpise toată vlaga. Sigur, era în culmea fericirii că putuse să-i dăruiască un băiat omului pe care-l iubea atât de mult. Da, satisfacția ei era dintre cele mai intense, iar încânta-

rea ei, reală. Totuşi o teamă de nespus îi frângea inima. Membrele îi erau inerte, ca şi paralizate şi i se părea că trupul îi fusese golit de toată substanța lui. Oboseala care o zdrobea era de neînvins, definitivă, letargică. Şi-i plăcea atât de mult viața! Primăverile la Tjorpa cu proaspetele miresme ale unei naturi în floare! Râurile limpezi ce coborau colinele şerpuind printre mesteceni, carpeni şi brazi! Aerul îmbălsămat de mirosul răşinii şi al mierii din marile păduri tăcute! Acoperişul roşu al unei ferme întrevăzut în adâncimea unei vâlcele şi ivindu-se încet, încet dintr-o masă de ceață! Cu ochii închişi, Ingrid visa, voia să trăiască... Vedea un fluture cu aripile aurite aşezat pe paloarea unui crin; pajişti semănate cu bumbi de aur şi cu margarete coborând către un sătuc cu căsuțe fercheşe de cărămidă trandafirie. O alee înfloritä de pădu-

cei, bobițel şi căline, împodobite cu miriadele de diamante ale aurorei; stânci cu panaşe de brazi înclinându-se peste oglinda albăstruie a unui lac; un stol de lebede sălbatice desenându-şi triunghiul pe imensitatea translucidă a cerului din Nord... Auzea fâşâitul unei sănii lunecând pe strălucitoarea albeață a unui peisaj de iarnă; cântecul păsărelelor ascunse prin frunzişul vreunui boschet legănat încetişor de adierea vântului din zori; nechezatul vesel al unui mânz zburdând în verdele şi mai vesel al unei câmpii; clopotele de duminică, lansându-şi, la țară, chemarea, strigătul lor dătător de speranță. Dar vedea mai ales odaia cea mare de la Tjorpa, auzea vocea de bas a soțului ei...

Odaia cea mare de la Tjorpa... Pereții erau îmbrăcați în lemnărie rustică de

stejar. Lampa, la care se puteau aprinde cincizeci de lumânări, şi sfeşnicele aşezate pe lunga şi impozanta masă dreptunghiulară erau şi ele tot din lemn. De o înaltă calitate artizanală, mobilele aveau un caracter atemporal, atestau o opoziție tenace la vibrațiile modei şi ale gustului; pianul Pleyel, pe care mama lui Knut îl comandase special la Paris; fotoliile largi, tapițate, invitând la odihnă şi la destindere; bufetul lucrat cu migală, ale cărui închizători erau întotdeauna lustruite cu grijă de Ane Mette; cufărul greoi, sculptat în mod cam naiv, care venea de undeva de prin secolul al XIII-lea, măsuțele şi gheridoanele de mozaic dispuse ici şi colo, pe care, în vase de cristal şi de faianță, se aflau în permanență flori, cât ținea vara; în sfârşit, trei vitrine înalte şi elegante unde stăteau alături minuni nemaipomenite de argint şi de cristal, de

cositor şi de aur. Un perete întreg era ocupat de un şemineu monumental, îmbrăcat în marmură cenuşie vărgată cu albastru şi verde; suporturile pentru buşteni se asemuiau cu prorele *drakkarurilor*[2], amintind de nişte strămoşi îndepărtați, vikingii...

După masa de seară, bărbatului ei îi plăcea să stea la taifas cu ea în fața focului din cămin care lumina odaia. Buştenii groşi, rotunzi şi zgrunțuroşi ardeau zbicindu-se şi trosnind, aruncând lungi şi tremurătoare dâre roşii peste careurile mari, albe şi negre, ale podelei, în timp ce odaia vastă se umplea de mirosul suav al răşinii ce îmbălsăma pădurile Suediei. Afară, vântul nordului, izbea în rafale zăpada în obloanele ermetic închise. Vara, îşi

---

[2] Drakkar – ambarcațiune cu pânze şi vâsle utilizată de vikingi.

terminau seara pe terasă, aşezaţi confortabil în fotoliile de lemn de palmier, întorşi cu faţa spre frunzişurile în care piereau ultimele lumini ale amurgului. Knut îi vorbea întotdeauna ca unei confidente dragi, îşi deschidea inima, îi dezvăluia dificultăţile întâmpinate peste zi, din clipa în care plecase în zori, ca să-şi facă rondul pe la bolnavi, în faetonul uşor la care era înhămată o iapă albă. Îi descria viaţa ţăranilor, ei, careşi petrecuse toată tinereţea la Stockholm într-un cadru molcuţ şi înstărit al unei vechi case burgheze sau îi povestea vreun accident survenit în vreo exploatare forestieră.

— Mă aflam la Troelle, începu el odată, pentru un caz de pojar, când un tânăr se năpusti spre mine ca să mă roage să mă duc de urgenţă în pădurea lui Karl Andersson. Un tăietor de lemne fusese zdrobit de un copac! Omul mai

trăia! Nu era niciun minut de pierdut!

— Nenorocitul!

— I-am spus băiatului să urce alături de mine şi să mă conducă la locul accidentului. Pădurea Andersson e pe o coastă de deal şi drumurile sunt foarte înguste. Abia am putut trece cu faetonul!

— Cred că biata iapă a fost supusă la nişte eforturi serioase...

— Animalului ăstuia îi plac piedicile. Dar până la urmă am fost obligaţi să părăsim trăsura şi să ne continuăm drumul pe jos. Între timp, tânărul meu însoţitor m-a informat că era vorba de un om de vreo cincizeci de ani, însurat şi tată a şase copii.

— Ce nenorocire!

— Da, totul era într-adevăr foarte deprimant. Când, în sfârşit, am ajuns, tăietorul de lemne scotea nişte gemete cumplite, care-ţi sfâşiau inima. Sunt

totuşi obişnuit cu durerea, dar în acel loc, vezi tu, m-am simțit zguduit...

— Cum s-a produs accidentul?

— Trei oameni doborau nişte brazi. Ocreberg, cel despre care e vorba, era cel mai în vârstă, cel care avea cea mai mare experiență în această muncă.

— Nu s-a ferit la vreme?

— Avea prea mare încredere în isteți-mea, în dibăcia lui. Pe scurt, după ce-a dat ultima lovitură de secure ca să do-boare unul dintre brazii ăia, nu s-a dat la o parte la vreme, şi copacul l-a izbit în plin.

— Spectacolul trebuie să fi fost cum-plit...

— Şi pieptul şi brațul stâng îi erau complet zdrobite. Andersson care era de față, susținea că vântul prea puter-nic făcuse bradul să devieze în căderea lui. În ce mă privea, astfel de conside-rații mi s-au părut secundare. N-aveam

decât o singură grijă, o singură grabă, să vin în ajutorul acelui nenorocit!

— Ai putut să-i vii în ajutor pe loc, vreau să spun, să-i dai primele ajutoare, să intervii?

— Era aproape imposibil, *kära du*.

— Ce poveste tristă!

— Ştii, în faţa unor răni atât de grave, îmi dau seama întotdeauna în mod foarte penibil că posibilităţile mele sunt limitate…

— Ai vindecat şi uşurat atâta lume, Knut!

— Să trecem peste asta! Deci am făcut ce-am putut ca să opresc hemoragia şi să-i alin omului suferinţele. Apoi le-am cerut celor de faţă să confecţioneze o targă din crengi, ca să-l putem transporta pe rănit.

— Trebuie să fi simţit nişte dureri cumplite când l-au ridicat…

— A fost foarte greu, da, dar până la

urmă l-am putut aşeza cu targa aceea improvizată în faetonul meu. Nu era nimic de făcut decât să-l ducem cât mai repede cu putință la spital, ca să-1 încredințăm chirurgului Ekelöf.

— Dumnezeule, cu toate zdruncinăturile, cu toate scuturăturile drumului!

— N-aveam de ales! Nu, uita că trăsura mea are arcuri bune!

— Totuşi...

— E şi foarte rapidă, ceea ce a salvat, fără îndoială viața acestui nefericit! Inutil să-ți mai spun că i-am dat iepei o porție dublă de fân, când ne-am întors acasă.

— A meritat-o din plin!

— Sigur! Ar fi trebuit s-o vezi mergând pe drumul Vänersborgului! Parc-ar fi presimțit că era vorba de viața unui om. Când am sosit, l-am anunțat imediat pe Ekelöf.

— Era acolo?

— Da, şi a intervenit prompt! Ocreberg îşi va pierde brațul stâng, dar va trăi.

— A fost nevoie să i-l amputeze?

— Era inevitabil, *älskade*[3] Ingrid. Dar socot că ne putem socoti fericiți că l-am smuls morții. Aproape că e vorba de o minune. Mai exact, dacă am putut obține acest rezultat, asta se datorează în mod cert recentelor progrese realizate în chirurgie. Dar, vezi tu, aceste progrese sunt abia la început. Într-adevăr, ne aflăm în pragul unei noi epoci. Adesea, neputința mea de a lupta împotriva unor boli mă aruncă într-o stare de deprimare cu atât mai mult cu cât simt, cu cât ştiu că următorii treizeci, cincizeci de ani vor fi bogați în descoperiri şi invenții în domeniul medicinii şi mai ales al chirurgiei. Cât regret că am

---

[3] Dragă. (suedeză) (n.ed.e.).

trecut de patruzeci de ani! Ăsta e de altfel şi motivul pentru care vreau atâta să am un fiu, un băiat, care să devină medic sau chirurg sau chiar amândouă, pentru ca într-o zi să-mi ia locul!

„Ăsta e de altfel motivul pentru care vreau atâta să am un fiu…” De câte ori, în cursul discuțiilor, nu-şi formulase această dorință? Mulți ani Ingrid nu avusese copii. Cunoscuse crize de disperare, se crezuse stearpă, incapabilă pe veci să-i dea soțului ei un fiu, urmaşul atât de dorit. Apoi deodată, aşteptarea fericită, perspectiva plină de încredere alungase negrele temeri. Dar primul copil, o fată, veni pe lume la cinci luni, mică ființă fără viață. Durerea aproape că o zdrobi pe Ingrid şi soțul ei avu nevoie de toată îndemânarea, de toată afecțiunea şi tandrețea lui, ca să-i redea pofta de viață, nădejdea.

Începută cu bucurie, cea de-a doua aşteptare se transformase într-un chin de neîndurat. Pe măsură ce treceau lunile, Ingrid devenea tot mai neliniştită, temându-se pentru fiinţa pe care o simţea formându-se în ea. În ce împrejurări va veni pe lume? Va fi puternică, slabă? Se va dezvolta normal? Durerile fură cumplite şi-i smulseră lui Ingrid ţipete inumane. După ultima durere sfâşietoare leşinase. Acum ştia că adusese pe lume un băiat cântărind mai bine de douăsprezece livre, un copil robust, şi cu înfăţişare foarte sănătoasă. Atât de robust, încât se simţea ea însăşi parcă distrusă. Naşterea acestui fiu să se fi făcut cu preţul vieţii ei? Avea oare să piară după ce împlinise cea mai scumpă dorinţă a soţului ei?

Capitolul II

În timp ce nevasta lui, tăcută, se lăsase astfel în voia gândurilor şi întrebărilor ei cele mai tainice, Knut Yvarsen deschisese fereastra şi contempla visător priveliştile înverzite ale parcului din Tjorpa. Vântul era foarte puternic în ziua aceea şi aducea cu el vuietul îndepărtat al „Tichiei vrăjitorului", cel mai sălbatic şi mai tumultuos torent ce se spărgea rostogolindu-se în cascade impetuoase de la o înălțime de peste treizeci de metri. Cataracte, apă care curge şi se duce, fluxul perpetuu al elementului lichid.

„Trollhättan – Tichia vrăjitorului – gândi stăpânul de la Tjorpa, e într-adevăr o impresionantă imagine a vieții. A vieții noastre în care totul trece, cum spunea cu atâta dreptate Eraclit din Efes, *Panta rhei*... Totul trece... Credințele oamenilor – glume de copii. Ce-i aşteaptă pe oameni după moartea

la care nu se gândesc, pe care nici măcar nu şi-o închipuie? Timpul e un copil care se joacă şi care împinge nişte pioni…”

Îi veniră în minte aceste fragmente din Eraclit, pe care nu le socotea deloc tenebroase, ci dimpotrivă bogate în sensuri şi de o profunzime aproape ameţitoare. El, care nu era un intelectual în adevăratul înţeles al cuvântului, medita adesea la câte una din aceste uimitoare sentinţe, în timp ce străbătea ceasuri întregi nişte peisaje fermecate, dar familiare. Acum, rostea în sinea lui mai ales două cuvinte greceşti, două cuvinte obsedante: *panta rhei*, totul trece…

Panta rhei… De când îşi adusese pe lume copilul, eliberându-şi soţia de acel prunc atât de dezvoltat şi de puternic, se simţea îmbătrânit. Sufletul omenesc

poate închide în el atâtea paradoxuri! Nimeni nu dorise cu mai multă însufleţire, cu mai multă ardoare acel copil, ca el însuşi. De câte ori nu visase la acest fiu, la acest urmaş care-i va lua locul în lupta aspră şi fără răgaz împotriva bolii? De câte ori nu şi-l imaginase pe acest băiat care-i va continua meseria şi căruia îi va putea transmite prețioasa lui experiență? Acum, când acest copil exista, când îşi făcuse o atât de zgomotoasă intrare în viață, tatăl lui simțea o înțepătură în inimă...

„*Sadant är livet*...[4] Fiecare generație e menită să dispară lăsând locul celei care urmează. Lege aspră, crudă, dar ea e condiția evoluției omenirii. De când Jan a văzut lumina zilei, din clipa precisă în care a scos primul strigăt, eu reprezint trecutul. Dar el însuşi, în clipa în care

---

[4] Asta-i viața. (suedeză) (n.ed.fr.).

soția sa îi va dărui primul copil, va avea aceeaşi soartă. Şi aşa, la nesfârşit. Ah, e adevărat că sunt nespus de fericit, că am mai mult decât mi-am dorit! Totuşi ştiu că acest băiat mă va depăşi, va merge mult mai departe decât mine! Da, ştiu asta! Unde sunt visele tinereții mele? Unde sunt ambițiile?”

Panta rhei... Era într-adevăr fericit? Tânăra lui soție, slăbită încă de la prima sarcină, suferise cumplit în timpul acestei naşteri. Îşi va mai reveni vreodată? Luciditatea lui caracteristică îl obliga să recunoască faptul că starea soției sale, fără să fie deocamdată alarmantă, era totuşi foarte gravă. Sigur, el o liniştise, rostise în fața ei cuvinte calde, reconfortante. Ar fi putut proceda altfel?

„N-am iubit-o niciodată ca în timpul acestor ceasuri cumplite în care s-a

luptat cu atâta curaj ca să mă ajute s-o eliberez. Un moment m-am temut ca distocia[5] să nu-i provoace o febră puerperală. Din fericire, nu s-a întâmplat aşa! Ceea ce-a doborât-o a fost mărimea copilului! Drace! O fiinţă atât de plăpândă şi de fragilă ca Ingrid... Voi izbuti oare să determin cauzele acestei slăbiri bruşte, ale acestei periculoase moleşeli? O voi putea face să-şi revină? Sau mai bine... Nu, o altă alternativă e de neconceput, de nerostit! Aş avea fiul atât de mult dorit, dar mi-aş pierde soţia. E cu neputinţă!”

Knut Yvarsen îşi lăsă privirea să rătăcească peste grădina de la Tjorpa, în vreme ce urechea lui nu mai distingea din „Tichia vrăjitorului” decât un soi de murmur ca foşnetul îndepărtat al unei păduri agitate de vânt. Tjorpa... Propri-

---

[5] Naştere dificilă. (n.e.e.).

etatea era situată între cascada Trollhättan şi extremitatea de sud a lacului Vänern, aproape de satul Troelle. Nu se afla prea departe de canalul Göta şi de micul lac Vassbotten, nici de cele două coline de la Hunneberg şi Halleberg. Peisajul era măreț: cohorte de mesteceni, legiuni de pini, armate de arțari şi coloane de brazi se aplecau spre scânteierea argintată a lacurilor şi canalelor sau se opreau în fața întinselor câmpuri aurii sau verzi, cu grâu, secară, ovăz şi orz; pante abrupte, stâncoase, pajişti smălțate cu flori, maluri prăpăstioase, promontorii semețe, privelişti de vis... La origine, Tjorpa fusese un mare domeniu. Bunicul lui Knut Yvarsen a fost primul din neam care n-a mai vrut să se mulțumească cu o activitate de gentilom de țară. Prieten al animalelor, întreținea în parcul lui o sumedenie de pisici şi câini

vagabonzi, oi cu malformații, căprioare, căprițe, cerboaice cu pui înghețați de iernile prea aspre, pe scurt numai animale care sunt în general lăsate pradă foamei şi suferințelor. Per Yvarsen se înscrisese la Universitatea din Uppsala, ca să învețe temeinic zoologia. Pe urmă intrase la o şcoală veterinară, ale cărei cursuri le frecventase până ce obținuse o diplomă. Reîntors la Tjorpa îşi atrase în curând recunoştința şi prietenia țăranilor, îngrijindu-le vitele cu o rară devoțiune şi cu o excepțională îndemânare, devenind până la urmă cel mai bun veterinar din ținut. Fiul său, Sigfrid Yvarsen, îşi alesese o carieră şi mai dificilă: devenise medic. Pământurile arabile care aparțineau domeniului Tjorpa fură atunci vândute. Când nepotul lui Per Yvarsen, Knut, deveni la rândul lui discipolul lui Esculap, înstrăină ultimele terenuri şi începu să

vândă pădurile, fiindcă socotea că practicarea medicinii nu se împăca deloc cu conducerea unei exploatări agricole şi forestiere. Astfel că, încet, încet, Tjorpa se transformase: din vechiul domeniu nu mai rămăseseră acum decât livezi, grădinile de zarzavat, o grădină cu flori şi un parc destul de vast cu o pădure. Clădirile fermei fuseseră dărâmate, nu mai păstraseră decât casa, o construcţie foarte spaţioasă cu două aripi, cu un frumos acoperiş de olane, locuinţele servitorilor şi dependinţele. Dar proprietatea nu pierduse nimic din farmecul ei rustic: priveliştea era măreaţă şi impresionantă.

Knut Yvarsen... Foarte înalt, cu umeri largi, arbora o barbă a la Franz-Iosef de un blond mai curând întunecat. Nasul îi era drept, gura puţin aspră. Fruntea, ce părea cioplită pentru coif, îi dădea un profil de medalie. O privire vie şi tă-

ioasă metalică, îi strălucea în ochii limpezi. Vocea îi era gravă. Dar ceea ce frapa mai ales la el era acea bunătate dezinteresată, generozitatea senină, care dădeau strălucire persoanei sale.

— Vino...

Stăpânul din Tjorpa se întoarse spre tânăra lui soție care-l chemase.

— Ce e, Ingrid?

— Vino şi te aşează pe marginea patului, alături de mine.

— Pari neliniştită...

— Sunt nerăbdătoare să-mi văd copilul.

— Ți-l vor aduce.

— Ai un aer absent, Knut...

Apropiindu-se de pat, doctorul luă mâna soției sale şi i-o strânse cu putere în mâna lui.

— Să fii tată, murmură el aşezându-se, să ai un fiu, e un sentiment atât de

nou, atât de ciudat pentru mine...

Gânditoare, Ingrid îl privi îndelung.

— Va fi medic? întrebă ea în sfârşit.

— O doresc cu ardoare!

— Vei putea cu siguranță să-l influențezi în acest sens.

— Vom putea să-l influențăm!

Tânăra femeie clătină încetişor din cap. Ochii ei păreau enormi, îi devorau chipul lipsit de sânge.

— Eu nu voi mai fi...

— Te asigur că vei fi bunică!

— Să fim serioşi, Knut.

— N-am fost niciodată mai serios.

— Eşti bun şi generos, dar nu cutezi să-mi spui adevărul. Sunt condamnată, dragul meu, o simt.

— De ce n-ai încredere în ceea ce-ți spun eu?

— Pentru că mă iubeşti...

— Te voi salva!

— Trupul meu nu mai e decât un în-

veliş gol.

— Te voi trata cu întăritoare.

— Crezi că organismul meu le va putea asimila?

— Încetează să te mai frământi!

— Mi-ar fi plăcut să-mi văd copilul mare. Cu unde de nostalgie în privire, Ingrid continuă: Fiecare nouă ființă e o taină, Knut. Trebuie să fie un lucru pasionant s-o urmezi pe drumul vieții! Să vezi cum i se trezesc inteligența, sensibilitatea... Să întrezăreşti în ea primele urme de emoție în fața frumuseții naturii! Ce bucurie!

— Vei fi cea mai fericită dintre mame, *kära du!*

— Şi apoi, mai e o întrebare: ce fel de om va ieşi din copilul pe care-l legeni pe genunchi? Ce fire va avea, către ce țel se va îndrepta? Tu, Knut, eşti aproape sigur că Jan al nostru va fi medic, că va alege aceeaşi meserie ca şi

a ta, dar poate că va opta pentru o profesie cu totul diferită.

— Aş fi dezolat.

— Va trebui să-l laşi să-şi aleagă singur calea, fără oprelişti.

— Îl voi călăuzi pe drumul cel bun. E de datoria părinților, şi mai ales a tatălui, să-şi îndrepte fiul către activitatea care i se pare mai apropiată de firea, de interesele copilului. Fiul trebuie să-şi asculte părinții, să le urmeze sfaturile, părerile, să profite de experiența lor. *Bättre fraga än vilse fara*[6], spune un proverb de-al nostru şi toți tinerii ar trebui să-şi facă din el o regulă de aur în loc să-şi afirme voința împotriva voinței noastre, să refuze să ne asculte pentru singura plăcere de a proceda

---

[6] Mai bine să întrebi pe ce drum s-apuci decât s-o iei pe o cale greşită. (sued) (n.ed.fr.).

după capul lor. Fiecare generație are datoria să transmită celei care vine după ea bagajul ei de cunoştințe, iar aceasta din urmă are obligația să primească acest dar, să aibă grijă de el şi să-l îmbogățească la rându-i cu cunoştințele pe care le va primi în timpul maturității. Trebuie să trecem altora ştafeta, nimeni n-are dreptul s-o lase să cadă.

— Cât eşti de categoric!

Knut Yvarsen îşi trecu nervos mâna prin barbă.

— Regiunea asta are nevoie de un medic care să fie mai dibaci şi care să aibă mai multe cunoştințe decât mine, de un om care să fi studiat la Universitate noile metode şi noile tratamente datorate progreselor ştiinței. Ți-am spus adesea, dragă Ingrid, că ne aflăm în pragul unei epoci de descoperiri uluitoare. Ca să nu mai vorbim de nenu-

măratele revelații în aceşti din urmă ani, în biologie, patologie, neurologie, etiologic, hematologie, semiologie... Dar şi tehnica avansează cu paşi de uriaş! Instrumentele şi aparatele pe care ni le pune la dispoziție sunt din ce în ce mai perfecționate şi mai precise, ne permit intervenții tot mai îndrăznețe. Da, câmpul terapeuticii medicale şi chirurgicale se lărgeşte în mod considerabil, capătă o amploare nebănuită de strămoşii noştri.

— Pentru tine medicina e un adevărat sacerdoțiu, observă Ingrid pe un ton admirativ.

Doctorul avu un gest de protest.

— Nu sunt o excepție, toți medicii cinstiți gândesc ca mine, toți medicii cinstiți şi capabili. Revenind la fondul problemei pe care doresc s-o ridic sau, mai degrabă, s-o ating în treacăt, aş vrea să spun că în împrejurările actua-

le nu voi admite ca fiul meu să îmbrățișeze o altă meserie decât cea a artei de a vindeca.

— Pur şi simplu pentru că ținutul nu se va putea lipsi de un medic Yvarsen?

Soțul Ingridei făcu mai întâi câțiva paşi în lung şi-n lat, apoi se opri în fața patului ei şi rosti fără emfază:

— Nu! Ci pentru că noi, Yvarsenii, avem de îndeplinit o sarcină în țara asta! Tonul era totuşi ferm, hotărât: Avem misiunea de a salva şi vindeca, de a-i uşura pe cei care suferă, de a-i ajuta pe cei pe care-i amenință moartea! Începând cu Per Yvarsen, meseria asta e o tradiție de familie şi țin ca ea să fie păstrată. Pentru noi, vezi tu, exercitarea medicinii nu-i o posibilitate care ni se oferă, ci o datorie!

— Câtă ardoare!

— Fiul meu va fi mai instruit decât mine, va beneficia de tot activul de cer-

cetări medicale contemporane. Dar eu i-aş putea transmite ceea ce nu se învaţă în nicio Universitate, în nicio carte: ştiinţa care rezultă dintr-o lungă practică, dintr-o experienţă preţioasă, despre ravagiile bolii şi despre mijloacele de a o combate. Când Jan al nostru îşi va termina studiile la facultate, când îşi va îndeplini stagiul de intern şi va obţine toate diplomele, se va reîntoarce la Tjorpa ca să lucreze alături de mine. Mă va însoţi când mă voi duce pe la pacienţi şi va lua astfel un prim contact, extrem de util şi de bogat în învăţăminte, cu realitatea zilnică a activităţii noastre. Îl voi prezenta ţăranilor de aici, tăietorilor de lemne, notabilităţilor. Şi toţi vor căpăta încredere în el, nu din pricina studiilor sale aprofundate, a tinereţii sau perfectei sale sănătăţi fizice şi psihice...

— Atunci din ce cauză?

— Din cauza numelui său. Căci, pentru ei, numele de Yvarsen a devenit sinonim cu doctor.

— Şi Tjorpa pentru ei este un fel de mic port al salvării, ştiu.

Cu ochi strălucitori, Knut Yvarsen adăugă:

— O tradiție atât de frumoasă nu trebuie să fie perpetuată cu orice preț? Ce sacrificiu ar fi prea mare ca s-o aperi?

Capitolul III

Ingrid se ridică puțin în perne şi-şi privi soțul drept în ochi.

— Nu pot admite ca nişte ființe umane să devină sclavele unei tradiții, remarcă ea. Apoi adăugă mai tare: *Pa inga villkcor!*[7]

— Dar cine vorbeşte de sclavie, *kära*

---

[7] În niciun caz. (suedeză) (n.ed.fr.).

du?

— Când descrii viitorul micuțului nostru mă sperii.

— Ce spui, *älskade* Ingrid?

— Totul e pus la punct, hotărât dinainte... mi se pare că băiatul nostru nu va avea nicio libertate. Viața lui îmi apare, în condițiile astea, ca un drum ca un traseu inexorabil şi inflexibil, ca un culoar de puşcărie.

— Să nu exagerăm!

— N-ar trebui oare să lăsăm copilul să crească tot atât de liber ca şi o plantă?

— Ştii şi tu că grădinarii orientează creşterea plantelor cu ajutorul unor araci, că taie crengile parazitare şi vătămătoare cu foarfecele de grădină...

— Eşti prea categoric, protestă tânăra femeie, şi prea abstract. E cusurul sexului tău! Voi, bărbații, pierdeți prea lesne contactul cu realitatea, ca să vă cufundați în principiile şi-n abstracțiu-

nile voastre!

Doctorul se aplecă asupra ei, o luă încetişor de umeri şi depuse un tandru sărut pe albeața frunții sale.

— Calmează-te, murmură el, ai nevoie de multă linişte. Îți făgăduiesc să-ți las toată latitudinea să-ți creşti băiatul.

— Băiatul *nostru!*

Knut Yvarsen mângâie afectuos părul bălai al soției sale, lăsându-şi degetele să rătăcească prin acel râu de aur.

— Din dragostea noastră s-a născut o ființa nouă, zise el fără emoție.

— Nu-i minunat?

— Ține şi de tine şi de mine, e manifestarea vie a dragostei noastre.

— Jan nu se va asemui cu ceilalți oameni care l-au precedat pe acest pământ...

— Ca orice copil.

— Orice naştere este deci un fel de minune...

— Absolut, *kära du*.

— Toată viața mi se pare țesută din minuni, Knut...

Fură întrerupți de sosirea zgomotoasă a moaşei şi a servitoarei. Ane Mette ținea în brațe un coşuleț oval, căptuşit cu mătase albastră, unde se odihnea noul născut, spălat cu grijă şi înfăşat. Înfățişând pruncul mamei sale, cele două femei nu mai încetau cu exclamațiile de admirație.

— Uitați-vă cât e de frumos, *fru* Yvarsen!

— Leit maică-sa!

— Gurița are ceva sever în ea, nu vi se pare? Se vede bine că e băiat!

— Dar, dar are fruntea lui taică-său!

— Şi glasul, auziți, parcă e ceva mai grav decât al noilor născuți...

Dar copilul era mai tăcut decât servitoarea şi moaşa. Nu țipa decât din când în când, ochii i se aşezau rând pe rând

pe fiecare chip, cu o privire în care se amestecau surpriza, neliniştea şi poate şi o anumită curiozitate. Mama îl luă în braţe şi începu să-l legene încetişor. Îl privea fără să rostească un cuvânt, cu un soi de încântare exaltată, de recunoştinţă mută.

Knut Yvarsen contempla acea scenă mişcătoare. Chiar dacă era răscolit până-n străfundul sufletului, nu renunţase la privirea lui scrutătoare de practician. Căci mai înainte de orice era medic şi avusese motivele lui ca să întârzie aducerea pruncului în patul mamei. După acea distocie care ar fi trebuit să aibă un sfârşit fatal, se impunea cel mai absolut calm, o destindere regeneratoare, asta cu atât mai mult cu cât un acces de febră puerperală continua să fie posibil. Cunoscând extrema emotivitate a lui Ingrid, se temea ca aducându-i imediat copilul să

nu-i declanşeze mamei o periculoasă creştere a temperaturii. Complicațiile puteau fi grave... Dar, în acel moment, faza critică fusese depăşită şi, grație discuției pe care o avusese cu ea, soția lui era de acum familiarizată cu această situație în mod atât de radical nouă. După lungile luni de nerăbdătoare aşteptare, după durerile atât de ascuțite care-o zdrobiseră în timpul naşterii, cunoştea, în sfârşit, bucuriile atât de pure şi de nobile ale maternității.

Pe fereastra deschisă intrau crâmpeie din grădina primăvăratică, mirosul de răşină din parc. O rază izolată de soare cădea pe comoda pântecoasă, juca pe aurul unui ceainic elegant cizelat, accentuându-i strălucirea. Primăvară, reînnoire, renaştere... Odaia aceea, ale cărei mobile, pereți şi uşă revelau o lungă obişnuință cu prezența umană, văzuse până atunci născându-se multe

generații de Yvarseni. Dar fiecare apariție a unei noi ființe este un eveniment unic cu care începe întreaga istorie a lumii. Curbei descendente a unei generații îi va corespunde în mod infailibil elanul ascendent al unei noi vieți, al unei existențe neîntinate. Datorită acestei legături perpetue se păstrează speranța pe pământ, urcuşul spre nişte perspective infinite. Nicio casă nu rămâne pentru totdeauna goală. Chiar şi acolo unde obloanele rămân închise şi unde tăcutul păianjen îşi ţese pânza sub grinzile înnegrite, chiar şi acolo unde vatra s-a răcit şi unde însuşi cenuşa seamănă cu o pulbere seculară, va suna ceasul miraculos în care fiul rătăcitor sau vreun urmaş îndepărtat va împinge vechea poartă cu broasca ruginită şi va reaprinde lampa familială. Apoi se va însura şi în curând strigătul noului născut va readuce speran-

ța şi în acea casă.

Tjorpa nu rămăsese niciodată pustie. Ritmul imemorial al naşterilor se perpetuase cu riguroasa exactitate a unei legi a naturii. Aici lampa rămăsese întotdeauna aprinsă. Speculațiile şi meditațiile unor poeți, gânditori şi teologi despre moarte umplu mii de volume, sunt dezbătute în multe şcoli şi în majoritatea universităților. Dar unde sunt gândurile inspirate de fenomenul tot atât de măreț care reprezintă naşterea unei ființe umane?

Da, căci ce este naşterea? Cum să descrii, să înțelegi, să interpretezi un eveniment care ține, în ultimă analiză, de inefabil?

Naşterea este prima tresărire a unui suflet, apariția bruscă şi miraculoasă a unei noi conştiințe, iruperea unei ființe care gândeşte, în lumea sensibilă, sau, dacă vreți, țâşnirea unei scântei divine,

a unei frânturi de spiritualitate, în materie. Naşterea e, de asemenea, surâsul unei mame, sfârşitul perioadei de aşteptare şi adesea şi al suferinţelor. E lumina viitorului năvălind în valuri mari în locuinţa astfel binecuvântată. E nespusa bucurie a perenităţii umane şi familiale, strigătul de speranţă care face să palpite orice inimă de femeie. Naşterea e dulceaţa celei dintâi priviri a unui copil, farmecul inefabil al unui braţ micuţ întins pentru prima oară spre mamă, intensa emoţie a primului sărut matern. E bucuria pură, exprimată prin surâsul luminos al noului născut. E încântarea părinţilor copleşiţi de fericire. Naşterea este flacăra nădejdii în noaptea disperării. Acolo unde, în timpul războaielor şi al altor perioade de nenorocire, fiinţele umane sunt persecutate, maltratate, rănite şi ucise, acolo unde domneşte suferinţa şi mize-

ria, unde cerul este negru şi plumbuit, strigătul noului născut va face să înflorească surâsuri pe buzele albe, va aduce nădejdea în inimile cele mai înghețate. Naşterea este ciocârlia dimineții înălțându-se dintr-o singură bătaie de aripi spre imensitatea cerului, floarea deschizându-şi caliciul spre luminile trandafirii ale aurorei. E muzica viitorului, a vieții fără de moarte...

Capitolul IV

Trecură lunile, anii, fără ca Ingrid Yvarsen să-şi mai regăsească puterile pe care le pierduse la naşterea fiului ei. Pentru ca băiatul să fie totuşi crescut în cele mai bune condiții posibile, doctorul îl rugase pe prietenul său Olaf Lindval să vină să locuiască la Tjorpa împreună cu soția şi cu fetița care li se născuse la puțină vreme după micul

Jan. Olaf era un vechi prieten din copilărie. Colegi de clasă la gimnaziul din Göteborg, începuseră împreună studiile superioare la Universitatea din Uppsala, dar, în vreme ce Knut se înscrisese la Facultatea de medicină, Olaf alesese Dreptul. Împărțiseră totuşi aceeaşi cameră, se pasionaseră pentru aceeaşi autori şi făcuseră aceleaşi năzbâtii de studenți. Mai târziu, nu se pierduseră niciodată din vedere, căci Lindval se stabilise ca avocat la Göteborg şi avusese prilejul să apere interesele familiei Yvarsen în multe litigii civile, mai ales în momentul vânzării ultimelor pământuri ce aparținuseră domeniului Tjorpa, şi mai apoi în litigiile survenite cu ocazia exploatării pădurilor.

Ca şi Knut, Olaf se însurase foarte târziu şi luase de soție o fată mult mai tânără decât el, Brita Ekberg. Fetița pe care i-o dărui soția lui, primi numele de

Sigrid. Când trecea prin Göteborg, Knut Yvarsen îi făcea întotdeauna o vizită vechiului său coleg de clasă şi, în cadrul calm şi confortabil al cabinetului de avocat sau în apartamentul în care Brita făcea să domnească o curățenie exemplară, cei doi bărbați evocau fericitele amintiri ale vieții lor studențeşti, dar îşi încredințau şi preocupările de moment, vorbeau despre politică, despre literatură. Olaf şi Brita erau adesea invitați la Tjorpa unde Ingrid se străduia cu plăcere să le asigure o şedere cât mai plăcută. Se organizau excursii în comun, plimbări cu barca şi, când timpul era ploios, partide de cărți. Gestiunea unor moşteniri îl obligase pe avocat să studieze de aproape numeroase arhive risipite prin regiune, acte, pergamente. O întâmplare îl făcu să descopere că era o rudă îndepărtată a familiei Yvarsen. Knut fu încântat să

afle această noutate şi, în timpul serilor lungi Olaf şi el se lăsau în voia jocului pasionant de a-şi descoperi strămoşi comuni. Prietenia ce unea cele două familii deveni şi mai strânsă. Între timp, avocatul căpătase o reputație solidă de pledant dibaci şi renumele lui crescând, începu să fie tot mai des chemat în capitală ca să apere interesele celor mai importanți clienți ai săi. Deplasările la Stockholm deveniră din ce în ce mai dese, fapt care începu să-i pricinuiască griji, căci nu-i plăcea să-şi lase nevasta singură, şi nici fetița. Aşa că atunci când Knut Yvarsen îşi întrebă prietenul dacă n-ar vrea să vină să stea cu familia definitiv la Tjorpa, acesta acceptă cu plăcere. Brita Lindval se declara încântată de o locuință care-i îngăduia fiicei sale să crească la țară, departe de tumultul şi de aerul poluat al oraşului.

Foarte înalt, dar cu umeri înguşti, Olaf Lindval era un bărbat foarte slab, cu membre lungi şi subțiri. Gesturile sale – şi făcea destule – erau bruşte şi sacadate, trădând o perpetuă agitație interioară. Mâinile mai ales, erau aproape totdeauna însuflețite de vreo mişcare bruscă, vrând să exprime plastic vreo idee sau vreo exclamație. Se pasiona pentru o mulțime de lucruri, neavând decât o foarte îndepărtată legătură cu profesia lui: feminismul, organizarea unor cooperative, sindicalismul, folclorul, lupta împotriva alcoolismului. Oricine avea o cauză cu totul nouă de apărat, oricine aspira la o reformă profundă a societății pentru înlăturarea nedreptăților găsea în Olaf Lindval un interlocutor atent, înțelegător şi uşor de convins, adesea chiar un comanditar. Opusă soțului ei, Brita Lindval avea picioarele bine înfipte în

pământ şi un spirit eminamente practic şi realist. Cum ar fi putut să fie altfel? Fiica unui patron de traulere, avusese şapte fraţi şi patru surori şi fusese crescută în cea mai strictă supunere a credinţei luterane. Casa familiei Ekberg – o locuinţă veche, toată numai paliere, balustrade, scări interminabile de lemn, întreţinute cu grijă, şi pereţi îmbrăcaţi în lemn până la tavan – era situată într-unul din cele mai vechi cartiere ale portului Göteborg. Tatăl era obligat să lucreze din greu şi cerea acest lucru şi celorlalţi membri ai familiei. Fiecare băiat, fiecare fată îşi avea ocupaţia sa bine determinată, sarcina zilnică de îndeplinit. Mama ştia să conducă prompt toată această lume. Vai de cei leneşi! Nicio greşeală, nicio lipsă nu scăpau agerimii acestei mame. Vinovaţii erau pedepsiţi în mod exemplar. Brita era cea mai frumoasă din cele

cinci fete. Înaltă şi solid clădită, debor-da de vitalitate şi de sănătate. Silueta ei era totuşi zveltă şi plăcută. Când se ducea la piață, pescărițele bătrâne îi lăudau farmecul sănătos şi spontan, firea ei binevoitoare. Băieții o salutau veseli, urmărind-o îndelung cu privirea. Obrajii îi erau întotdeauna colorați în roz, în timp ce ochii îi erau de un al-bastru de faianță, dând la iveală o franchețe şi o sinceritate fără margini. Pentru Brita, măritişul fusese la înce-put o eliberare de sub severa tutelă a părinților ei. Căci, în adâncul inimii sa-le, îşi mărturisea că ar fi preferat de bărbat pe unul din băieții aceia zdra-veni, cu chipul ars de soare, care în-fruntau cu cutezanță primejdiile mării şi care se întorceau apoi acasă cu gus-tul sării pe buze şi cu reflexele zărilor îndepărtate în ochi. Un om de legi era tocmai contrariul idealurilor sale. Un

avocat, unul care taie firul în patru! Şi apoi era atât de uscat, atât de slab, gesticula întotdeauna şi rostea prea multe cuvinte! Dar trebuie să-i recunoască o tenacitate care rezista la orice voință de oțel. Săptămâni şi săptămâni îi făcuse o curte asiduă, dar discretă, până în momentul în care tatăl Britei se hotărî să intervină. Luă informații despre Olaf, află că era un avocat strălucit, că familia Lindval se număra printre familiile cele mai onorabile din ținut şi hotărî imediat să se facă nunta cu toată opunerea Britei.

— Căci părinților le revine sarcina de a clădi viitorul copiilor lor! îi aruncase el tinerei fete.

— E cu mult mai în vârstă decât mine şi e atât de deosebit de noi! cutezase să protesteze Brita.

— Fleacuri!

— Pentru ca o căsnicie să fie fericită,

soții nu trebuie să fie de aceeaşi vârstă şi din acelaşi mediu?

— *Wem har lärt dig det?*[8] tună tatăl scos din fire. În orice caz, e o prostie! Dacă bărbatul tău n-ar avea mai multă experiență decât tine, ați face o căsătorie demnă de milă. Şi mediul, mediul n-are nimic de-a face cu asta! În fața Domnului, toți oamenii sunt egali! Neamul Ekberg prețuieşte tot atât cât şi neamul Lindval! Atitudinea ta e o insultă la adresa tatălui tău!

— A devenit de o impertinență scandaloasă în ultima vreme! interveni mama, jignită. Pentru că toată lumea îi repetă fără încetare că e cea mai frumoasă fată din cartier! Ah, dacă oamenii ar şti să-şi țină gura, în loc să ațâțe cochetăria unei tinere descreierate!

---

[8] Cine ți-a spus asta? (suedeză) (n.ed.fr.).

— Phii! tună şeful familiei, lipsa asta de modestie e nedemnă de o Ekberg! E vremea să te măriți, fata mea! Într-o lună vei fi soția lui Olaf Lindval. S-a înțeles?

— Da, tată!

Orice opoziție ar fi fost zadarnică, linia soartei sale fusese trasată definitiv şi irevocabil. Dar, când descoperi firea cu desăvârşire bună şi generoasă a lui Olaf, groaza lui față de nedreptate şi înclinarea instinctivă de a veni în ajutorul celor nenorociți şi oprimați, simți născându-se în ea o dragoste tandră, totală, pentru omul pe care Domnul i-l scosese în cale. Fu literalmente topită de bucurie în ziua în care primele grețuri îi revelară faptul că în curând va cunoaşte satisfacțiile maternității. Aşteptarea fu fericită, senină. Contrar firavei Ingrid, Brita avu o naştere uşoară şi nu suferi aproape deloc. Fetița care

veni pe lume era încă de pe atunci încântătoare.

— Dă, Doamne, să nu fie prea frumoasă mai târziu, declară sentențios bunicul Ekberg, pentru femei e rău şi periculos…

O numiră Sigrid…

Capitolul V

— De ce eşti trist, Knut? Nu cunoşti acel vechi proverb din țara noastră: *„Mötas och skiljas är världens gang, skiljas och mötas är hoppets sang?”*[9]

— Ingrid!

— De altfel eu nu cred în cea de-a doua parte, a acestui proverb, nu… Spe-

---

[9] Traducere literară: *„Să te-ntâlneşti şi să te desparți, asta-i viața, să te desparți şi să te întâlneşti, ăsta-i cântecul speranței”*. (n.a.)

ranța e un cuvânt frumos, dar, ceea ce înseamnă ea de fapt, îmi scapă!

— Te gândeşti încă la moarte, ceea ce-ți falsifică viziunea asupra lucrurilor şi ființelor.

— Dimpotrivă, viziunea mea e cât se poate de clară.

— Dacă sunt atât de deprimat, e pentru că mi-ar plăcea să te văd cum erai odinioară.

— Odinioară...

— Plină de viață şi vioaie, mereu veselă, dând întregii case un fel de strălucire luminoasă, comunicând tuturor o bucurie molipsitoare...

— Bucurie... Unii o află înainte de a muri, simțindu-şi sfârşitul. E ceea ce se scrie în cărți, ceea ce se spune... Eu nu pot.

— Nu mai vorbi de moarte, te rog!

— Ce-mi rămâne în afară de ea?

— Te voi vindeca!

— Nu poți face nimic împotriva morții, nimic!

— N-am învins-o adesea?

— E prea târziu!

— Niciodată!

— A venit în tăcere, a împins uşa casei noastre şi urcat până în odaia mea. De atunci, stă aici şi mă contemplă fără răgaz.

— Nu mai continua...

— Ah, m-am gândit adesea la ea, în timpul acestor luni îndelungate de zăcere, în timpul iernii vieții mele. Cum va fi? Ce chip va avea? Şi când am văzut-o, Knut, mi-am zărit propriul chip. Ochii mei larg deschişi, cu o strălucire rece, goi de orice expresie, două bile de oțel albastru pe un manechin de ceară. O viziune de spaimă. Knut...

— Febra, *älskade* Ingrid...

— N-a vrut să mai plece din odaia mea.

— Nu! Ea e departe de aici...

— O simt prezentă alături de mine, mută, răbdătoare, tenace. Da, e ca şi cum i-aş aparține.

— Taci! Eşti abia în primăvara vieții!

— Atunci de ce-ai chemat preotul după-amiază?

— Pentru... Ținea să...

— Nu trebuie să mă minți, *kära du*... Am ajuns la ultimul act şi ştim asta amândoi.

— Te înşeli, te asigur!

— Apropie-te de mine... Dă-mi mâna... Priveşte-mă drept în ochi... Aşa! Acum nu mai eşti medic, şi minciunile caritabile nu mai sunt necesare. Tu eşti soțul meu, eu sunt soția ta şi voi muri. Un bărbat şi o femeie în singurătatea nopții ultime, cea din urmă noapte a lor... Drumurile noastre se despart aici. Al tău desfăşoară înainte-ți lunga lui panglică albă şi însorită, care duce de-

parte, într-o țară a viitorului; coteşte, dispare în verdeață; aleargă, aleargă... al meu nu mai e drum, ci o potecă îngustă, stâncoasă, care se va opri în curând la marginea genunii, a unei pante fără sfârşit...

— *Kära du!*

— Ascultă-mă, ascultă-mă bine!... Când un bărbat şi o femeie ajung la această răscruce, până şi aerul minciunii, chiar dacă e cucernic, devine irespirabil, intolerabil! Adevărul e singura noastră lumină, ultima noastră şansă... Fără el, ne-am despărți ca doi străini, ajunşi la capătul unei călătorii. Fără mască! Fără false aparențe! Două suflete goale sub imensitatea cerului înstelat! Acum niciunul dintre noi nu mai poate minți!

— Adevărul....

— Vreau să-l ştiu! Hai, spune-mi-l... e, într-adevăr sfârşitul?

Knut Yvarsen îşi cufundă privirea în ochii rugători ai lui Ingrid.

— Ca să-ți spun adevărul... începu el, apoi vocea i se frânse şi-şi întoarse capul.

— Nu mai adăuga nimic, am înțeles, zise încet tânăra femeie.

Doctorul aproape că strigă:

— *Kära du!* Nu pot admite asta, nu vreau!

— Trebuie să ne despărțim, Knut.

— Nu! Nu!

Ingrid încercă să se ridice în coate. Fața ei lipsită de sânge era galbenă, ca de ceară, şi ochii imenşi îi devorau toată fața. Un surâs fugar îi rătăci pe buze.

— Ah, să culegi o floare în zori de zi, când aurora aruncă peste natura în sărbătoare vălul diamantelor de rouă! Când aerul e proaspăt, pur, curat! O adevărată beție... Şi copacii care se tre-

zesc încetişor sub primele raze ale soarelui! Şi păsările, Knut, păsările...

— Paradisul...

— E prea departe de Tjorpa! Cel mai frumos paradis, a zis cineva, e paradisul pierdut! Lumea mea de aici!

— Viața ta va fi veşnică!

— Nimic nu mă va consola că am părăsit acest pământ!

— Aş vrea să-ți redau speranța, Ingrid!

Bolnava clătină din cap.

— Am iubit şi iubesc încă existența terestră. Formele, culorile, miresmele, sunetele... Lumea e atât de diversă, de bogată, de frumoasă! Să auzi clopotele bisericii din Troelle într-o duminică dimineață, primăvara... Să te plimbi de-a lungul tufişurilor de păducei în ziua de Paşti... Să aluneci cu barca pe apele argintate ale lacurilor Vänern sau Vassbotten... Să pătrunzi în marea tă-

cere a unei păduri bătrâne... Să simți mireasma muşchiului umed de pe jos... Să contempli apele tumultoase şi salturile impetuoaselor cascade de la Trollhättan, tunând şi urlând sub mantia lor de spumă... Crede-mă, Knut, şi n-asculta de falşii profeți: viața aici, pe pământ, e cea mai minunată, cea mai pasionată. Viața de aici...

— Dumnezeu poate orice...

— Acest pământ...

— Vei regăsi în altă parte podoabe mai frumoase ale naturii, mai mărețe, mai splendide...

— Şi copilul meu?

— Jan...

— Nu voi mai putea să-l strâng la piept, să-l legăn, să-l văd adormind în brațele mele... Nu voi mai putea să-i aud sporovăială veselă, să fiu mişcată de surâsul lui drăgălaş...

Răscolit până la lacrimi, Knut Yvarsen

asculta această lungă jelanie a nevestei sale, acest amar rechizitoriu împotrivă unei prea crude fatalități. Ingrid, soția lui dragă, tandra şi luminoasa lui Ingrid murea şi el nu putea face nimic pentru ea. Nu-şi mai revenise din distocia care ar fi trebuit s-o coste viața la naşterea micului Jan, a acelui copil ce venise prea robust pe lume. Trecuseră lunile, anii şi Ingrid devenise din ce în ce mai slabă, mai suferindă şi mai fragilă. Niciun medicament, nicio cură nu putuseră stăvili progresul devastator al acelei lente, dar inexorabile pieiri. Cu moartea în suflet, stăpânul din Tjorpa îşi mărturisi neputința. El care salvase atâtea vieți omeneşti nu era în stare să-şi vindece nevasta! Învins, disperat, trebuia să asiste la sfârşitul acestei ființe rare şi delicate, care-i era cea mai dragă din lume!

— Mi-e sete! gemu tânăra femeie.

Soțul ei îi turnă un pahar cu apă minerală.

— Mâine, zise el întinzându-i-l bolnavei, trebuie să primesc acel nou medicament pe care mi l-au expediat doctorii de la Berlin. Se pare că face minuni...

— Să nu mai încercăm să ne amăgim, Knut...

— Nici pomeneală! Eu...

— Cum e vremea afară, dragă?

— E cam frig, am impresia că va ploua sau va ninge.

Ingrid îşi trase cuvertura pe ea ca pentru a se feri de acele intemperii.

— O înmormântare pe ploaie... observă gânditoare. Rafalele de apă care se abat asupra cortegiului...

— Ingrid! Destul! Opreşte-te!

— Pastorul merge înainte bălăbănindu-şi crucea.. Ceilalți se apleacă sub vânt şi ploaie. Tu, tu eşti

foarte înalt, foarte palid, foarte departe...

— Nu mă mai chinui astfel!

— Brita a plâns mult. Frumosul ei chip sănătos şi rotund mai poartă încă urmele lacrimilor. Moartea e ceva care-o depăşeşte. Nu pricepe! Nu poate să priceapă, fiindcă ea e opusul morţii.

— Te rog, dragă Ingrid, n-o mai lua razna!

— Dacă va fi acasă, Olaf va vorbi cu pasiune despre mine. El va fi cel care-mi face necrologul... Mi se pare că-l şi aud... Copiilor să le spuneţi că am plecat undeva departe, într-o lungă, foarte lungă călătorie. Dar nu ştiu dacă micul meu Jan va crede asta, nu ştiu...

— Încă trăieşti, dragă, şi atâta vreme cât...

Cu vocea ei atât de slăbită, Ingrid îşi întrerupse soţul:

— Voi fi aruncată în fundul unei

gropi, într-o ladă de stejar sau de brad...

— Gândeşte-te la altceva, Ingrid...

— Mă simt golită pe dinăuntru, în mine nu mai există decât noapte rece şi întunecoasă... Ia *Biblia*, murmură ea, deschide-o şi citeşte-mi ceva...

Knut Yvarsen luă cartea veche, legată în pânză neagră, ceratã şi căută un pasaj potrivit; remarcă cu stupoare că degetele îi tremurau întocmai ca cele ale unui bătrân. Apoi începu să citească cu voce tare şi pe un ton plin de căldură...

Când isprăvi, stăpânul din Tjorpa puse jos cartea şi se îndreptă în vârful picioarelor spre uşă. Dar se întoarse brusc, izbit parcă de ceva ciudat, neliniştitor. Repezindu-se spre pat, apucă mâna soției sale şi-şi lipi urechea de pieptul ei. Se dădu înapoi cu un strigăt de fiară rănită, cu un vaiet inuman, cumplit. Lividă, Brita Lindval se ivi în

prag: pricepu că Ingrid Yvarsen murise.

Jan rămase multă vreme neconsolat şi refuză să admită că nu-şi va mai vedea mama. De multe ori Ane Mette avea să-l descopere tropăind şi zgâriind cu unghiile în lemnul unei uşi, de acum încolo, închisă veşnic pentru el.

PARTEA A DOUA

Capitolul I

Ca în fiecare dimineață, sub ochiul atent al Britei Lindval, Jan şi Sigrid îşi luau cafeaua cu lapte în vasta bucătărie de la Tjorpa, unde străluceau legiuni de cratițe de aramă, superbe ansambluri de farfurii de cositor din Olanda, şi o impresionantă varietate de ustensile ce garniseau pereții. Ane Mette se ocupa de cei doi adolescenți, le servea tartine din pâine de secară cu unt proaspăt, cu miere şi dulceață. Uitându-se la Jan, servitoarea spuse:

— Ce mare e pentru vârsta lui... Nu vi se pare că pe zi ce trece tot creşte?

Năstruşnicul ăsta n-are decât paisprezece ani şi pare de optsprezece!

— Hai, Ane! interveni mama lui Sigrid. *Tala är silver, tiga är guld!*[10] Nimic mai rău decât să măguleşti, să lauzi un băieţandru! I se urcă la cap, se înfoaie în pene şi face pe fanfaronul!

— Ei, doamnă Lindval, sunteţi prea severă!

— Nu sunt atât pe cât ar trebui!

— Eu zic că Jan al nostru e de-acum un bărbăţel. O să fie ca şi taică-său, o să vedeţi, înalt şi solid, un adevărat stejar de Suedia.

— Fără complimente, Ane!

Dar servitoarea nu dezarmă prea repede.

— Da, ia uitaţi-vă şi la Sigrid, zise ea înălţându-şi administrativ capul, cât e

---

[10] Vorba e de argint; tăcerea e de aur. (suedeză) (n.ed.fr.).

de drăguță cu fusta aia verde, cu bluza, cu mâneci bufante şi cu şorțul ei brodat! Mai să spui că-i zâna verii!

Brita îi împinse pe adolescenți pe uşă.

— La drum, copii, şi nu vă mai gândiți la ce v-a spus Ane! Vedeți ce vreme frumoasă e azi! Dar nu vă pierdeți vremea pe câmp, nu-l lăsați pe pastorul Lindström să vă aştepte!

Jan şi Sigrid plecară râzând.

Pentru Jan, soția lui Olaf Lindval devenise mătuşa Brita şi, în ochii lui, Sigrid îi era verişoară. Trecuseră mulți ani de când cei doi copii plecau de la Tjorpa cu noaptea în cap, ca să se ducă la presbiteriul din Troelle, unde pastorul îi învăța carte.

Cu ghiozdanul sub braț, mergeau cu pas vesel pe sub castanii în care păsările cântau pierdute. Ziua aceea de primăvară era o minune de limpezime şi de miresme. Jan întinse brațele spre

albastrul cerului.

— Uite! Triunghiul ăla argintiu sunt lebede sălbatice care zboară spre nord! Fug de căldura verii!

Sigrid îşi ridică ochii:

— Nu, făcu ea pe un ton hotărât, sunt rațe!

— Nici pomeneală!

— Ba da!

— Ai fost întotdeauna slabă la ştiințe naturale!

— Nu-i adevărat! Mai bine mărturiseşte că nu vrei să-ți recunoşti greşeala, să admiți că te-ai înşelat!

— Îți repet că sunt lebede!

Schițând un gest de nerăbdare, Sigrid strigă:

— Mă oboseşti!

— Clocoteşti de ură! strigă Jan pe un ton ironic.

— De ce eşti atât de rău cu mine?

— Ca să te corijez.

— Nu eşti tu însărcinat cu educaţia mea!

— Aş vrea să te fac să renunţi la spiritul tău de contradicţie. Din moment ce eu pretind că e vorba de lebede, tu nu poţi face altfel decât să afirmi contrariul, să susţii că-s raţe, zise Jan pe un ton doctoral. Se opri şi se rezemă de un castan. Descopăr în tine un fel de putere demonică, continuă el sub privirea furioasă şi strălucitoare a lui Sigrid.

— Demonică? Ce vrei să spui, profesore?

— Că orgoliul tău e monstruos.

— Hm!

— Diabolic!

— Alt cuvânt savant!

— Consultă dicţionarul şi vei găsi semnificaţia acestui termen, explicaţia cusurului tău.

— Ei da, sunt mândră şi ce?

— Nu, orgolioasă!

— Nu, nu!

— Vrei să fii prima întotdeauna şi să-ţi impui părerea! E o... o manie!

— Nu pricepi nimic din sufletul... femeii!

— În biblioteca tatii am găsit un tratat de psihologie care...

Aruncându-şi în faţă codiţele, printr-o mişcare a capului care-i era familiară, Sigrid strigă furioasă:

— Mă plictiseşti, mă plictiseşti, mă plictiseşti...

Jan îşi zise că ziua se vestea mult prea frumoasă ca să-i fie stricată de o ceartă şi hotărî să nu mai insiste.

— Priveşte, strigă el, arătând cu mâna câteva lumânărele înalte care se ridicau din câmpul învecinat.

Uitând repede cearta, se năpustiră amândoi. Urmau să fie ale celui care le va atinge primul. Când se întoarseră, Jan se aşează pe marginea drumului.

— Astăzi vom ajunge mai devreme, vreau să profit de acest lucru ca să mă mai uit o dată la temele mele!

— Trebuie să fii smintit! Eu prefer să mă duc să salut vacile alea de colo!

Dar Jan şi începu să caute în ghiozdan.

— Ce înseamnă asta? murmură el înmărmurit, deschizându-şi caietul de greacă.

Nişte pete mari de cerneală se etalau pe textul temei pe care trebuia s-o înmâneze pastorului. Sigrid făcu pe mirata, dar Jan băgă de seamă că degetele îi alergau nervoase de-a lungul şorțului brodat.

— Te pomeneşti că tot eu sunt vinovată, strigă ea mânioasă, văzând privirea inchizitorială a vărului ei.

Tânărul se ridică, amenințător!

— Da, sunt sigur de asta!

— Tu... Văd că vrei să-mi pui în spi-

nare propriile tale stângăcii!

— Tu eşti vinovată! Ieri seară, după ce-ai plecat din odaia cea mare, ai intrat ca o hoaţă în camera mea! Eu îmi pregătisem caietele şi-mi făcusem ghiozdanul. Tu ai intrat în odaie şi ai făcut isprava asta!

— Baţi câmpii!

— Tu eşti vinovată, o văd în ochii tăi răi!

— Crezi că pe mine mă interesează temele tale? Eşti copil!

Sigrid plecă râzând batjocoritor, jignitor.

— Nu mai râde! strigă Jan.

Atunci verişoara lui îl privi cu dispreţ şi-i aruncă sec!

— Da, eu ţi-am mânjit caietul de greacă, află!

Jan se stăpâni cu greu; cu pumnii strânşi şi cu trăsăturile crispate, replică dur:

— Să distrugi! Întotdeauna ți-a plăcut să distrugi ceea ce face bucuria şi mândria altuia! Dumnezeu ştie de unde-ți vine vandalismul ăsta barbar! Adu-ți aminte că acum câțiva ani mi-ai distrus grădinița pe care-o cultivasem cu atâta dragoste!

— Nu ți-am cerut iertare în noaptea aceea în care...

— Taci!

— Ar trebui să-ți fie ruşine să-mi reproşezi povestea aia veche!

— Erai geloasă pe florile din stratul meu, erai geloasă pe florile lui Inge! A trebuit să distrugi ceea ce socoteai că era o insultă adusă vanității, orgoliului tău nemăsurat.

— Ce ton umflat!

— Ai turbat când ai văzut că mângâi buclele castanii ale lui Inge...

— Pisălogule!

— Adevărul te doare!

Sigrid se bosumflă.

— Te credeam generos. Ce greşeală! Am fost o proastă să cred asta!

— Profiți de generozitatea altuia ca să-i dai lovituri neloiale pe la spate.

— În orice caz, nu-mi plac amintirile urâte, care scot la iveală vechile certuri.

— Atunci să vorbim de cea de azi... De ce-ai făcut asta?

— Pentru că, sub pretextul că sunt fată, pastorul Lindström n-a vrut să mă învețe şi pe mine latina şi greaca!

— Fals! Pastorul ar fi vrut, dar mătuşa Brita s-a opus, socotea că ar fi fost de prisos pentru tine!

— Tot aia e! Când tu declini *rosa-rosae* sau conjugi verbele tale greceşti, doamna Lindström mă ia la bucătărie ca să mă învețe cum se prepară un *färskrokt lax med spenat och ägg*[11], un

---

[11] Somon afumat cu spanac şi ouă. (su-

gratinerad piggvars filé[12], *un stekt sjötunga med citron*[13] sau şi mai grozav, nişte *köttbutlar med gräddsas*[14].

— Ce-i cu enumerarea asta de mâncăruri?

— Ah, atitudinea asta față de mine mă face să văd roşu! Nu suport să fiu tratată ca o ființă inferioară!

— Cine vorbeşte de inferioritate? Mătuşa Brita se crede inferioară unchiului Olaf? Doamna Lindström se socoate mai prejos decât pastorul?

— Dar femeile au fost întotdeauna nişte sclave fără să-şi dea seama! Sunt crescute pentru asta şi îndopate cu idei

---

edeză) (n.ed.fr.).

[12] File de calcan gratinat. (suedeză) (n.ed.fr.).

[13] Sol meunier. (suedeză)(n.ed.fr.).

[14] Umplutură de carne cu sos de smântână. (suedeză) (n.ed.fr.).

stupide şi cu prejudecăți ridicole, crescute cu scopul de a se înjosi în fața bărbaților. Fetele la cratiță! Dur eu, eu mă revolt, nu accept această soartă umilitoare. De ce să n-am parte de aceeaşi instruire ca şi tine? De ce?

— Eşti invidioasă.

— Vreau egalitate pentru fete.

— Ăsta-i un motiv să-mi distrugi munca? Să-mi faci tema de necitit şi să fiu pedepsit de pastor?

— Nu te mai plânge, zi mersi că nu ți-am rupt caietul şi nu ți l-am călcat în picioare!

— Ai merita ca mătuşa Brita să te bată cu biciul şi încă destul de zdravăn! De altfel, dacă am să-i spui ce-ai făcut, asta o să ți se întâmple!

Palidă de mânie, Sigrid bătu din picior.

— În niciun caz! În niciun caz! strigă ca cu vehemență, încrâncenată şi hotă-

râtă.

— Te asigur că o să-ți tăbăcească pielea!

— Sunt prea mare, n-am să îndur să fiu bătută! Aproape că se sufoca. Eu... eu... cred că... l-aş ucide pe cel care-ar ridica mâna asupra mea! M-aş apăra ca o tigroaică!

Dar indignarea lui Jan nu trecu. El care-şi făcuse cu atâta grijă lecția, el care caligrafiase literă cu literă caracterele greceşti, se trezise acum cu o lucrare pătată şi de necitit! Neputând să se mai stăpânească multă vreme, se aruncă asupra verişoarei sale strigând:

— Ei bine, am să te pedepsesc eu!

Se rostogoliră pe iarba taluzului, se luptară furioşi, suflând din greu şi gâfâind. Sigrid era băiețoasă: îi plăceau asprimea adolescenților, manierele lor neaşteptate. Jocurile cele mai sălbatice n-o speriau, nici loviturile neaşteptate,

nici alergăturile epuizante. I se întâmplase adesea să trudească alături de servitori, să ia parte la muncile cele mai grele şi mai ingrate, să taie copaci şi să îngrijească vitele. Era îndrăzneață, întreprinzătoare, temerară. De câte ori nu sărise din pat ca să rătăcească pe câmpurile cufundate în noapte, să cunoască dulcele fior al neliniştii în marile păduri tăcute pentru ca până la urmă să adoarmă alături de grumazul vreunei vaci? Ținea să împartă jocurile băieților, să-şi asume aceleaşi riscuri, să înfrunte aceleaşi pericole şi să participe la aceleaşi competiții.

— Oare e într-adevăr fata mea? zicea adesea Brita Lindval, clătinând din cap cu un aer gânditor şi încurcat.

— Ce întrebare! sărea atunci Ane Mette, care avea obiceiul să ia apărarea copiilor.

— E atât de puțin feminină!

— Pentru că e încă foarte tânără, doamnă Lindval. Dar aşteaptă să mai treacă câțiva ani: toți băieții din comitat or să-i facă curte!

— Nu mă gândesc la asta, Ane!

— Blondă, cu ochii ei prelungi şi verzi, va fi minunată, veți vedea!

— Dar e încă atât de sălbatică, de băiețoasă!

— Ați fi preferat o plângăcioasă legată de casă, doamnă Lindval? O languroasă zăpăcită?

— Aş fi dorit să fie mai blândă, mai feminină, să aibă un caracter mai suplu, mai puțin rebel...

— V-o repet că Sigrid va fi într-o zi cea mai frumoasă, cea mai încântătoare fată din regiune!

Dar mătuşa Brita continua să fie preocupată.

— În fata asta a mea există ceva sălbatic şi neîmblânzit, observase ea, o

trăsătură care mă nelinişteşte, ba chiar mă tulbură. O forță stranie care o împinge mereu să se risipească, să se azvârle înainte, să trăiască într-un soi de tensiune continuă. Un fel de orgoliu monstruos, o adevărată turbare de a trăi! Mă sperie, Ane.

Servitoarea îşi ridică brațele spre cer.

— Fumuri de bogătaşi! o trântea ea fără respect, dar cu afecțiune.

— Probabil, probabil, încheie soția lui Olaf Lindval.

Deşi ridica din umeri, privirea îi trăda totuşi o nelinişte surdă, sau mai curând o perplexitate iritantă.

Totuşi Jan era mult mai puternic şi mai vânjos decât verişoara lui. Şi de data asta, izbuti s-o imobilizeze pe Sigrid, s-o întindă pe spate, cu brațele în lături. Dar el, care-şi făgăduise s-o pălmuiască pentru a-şi potoli setea de răzbunare, a-şi linişti indignarea, brusc

nu se mai simți în stare nici de cel mai mic gest agresiv, răzbunător, împotriva camaradei sale din totdeauna. Ce se întâmpla cu el? De unde-i venea acea stranie slăbiciune, acel sentiment aproape de culpabilitate de a o fi trântit în iarbă pe Sigrid? Îi fu ruşine de atitudinea lui şi regretă vorbele umilitoare.

— Hai repede, zise el cu voce schimbată, ridicându-se, ne-aşteaptă pastorul.

Capitolul II

Pastorul nu-şi pierdu vremea să-l întrebe pe Jan ce era cu pata de cerneală; abia dacă-i aruncă o privire distratată. Cu redingota lui cu guler înalt, chenăruit cu alb, cu fața lui rasă sub lungile plete drepte, avusese întotdeauna, în ciuda buzelor sale surâzătoare de om de viață, un aer demn şi impozant. Dar

în ziua aceea li se păru copiilor şi mai solemn ca de obicei.

— Am o veste importantă să-ți comunic, Jan, declară el, îndreptându-şi asupra băiatului o privire ceremonioasă. După vacanța din vara asta, vei intra la liceul din Göteborg.

Jan rămase foarte calm, fiindcă îi era silă să-şi exteriorizeze sentimentele. Totuşi strălucirea mai vie din ochii lui îi trăda aţâţarea, bucuria în care îl cufundase această veste atât de neaşteptată.

— Tata... e de acord? întrebă el îngrijorat.

— Sigur! Am reflectat amândoi la această treabă, am hotărât împreună să-ți continui studiile. Soluția asta ni s-a părut cea mai bună, cea mai indicată.

Pastorul îşi îndepărtă mâinile în semn de neputință.

— În ceea ce mă priveşte, băiatul meu, nu mai sunt în măsură să te mai învăț nimic, te-am învățat tot ce ştiam eu însumi, mă refer bineînțeles la materiile şcolare.

— Ştiu tot atâtea cât şi un elev din cursul superior şi asta v-o datorez numai dumneavoastră.

Preotul îşi înalță capul.

— Ştiu, Jan, ştiu... Dar asta s-a datorat şi faptului că eşti un copil foarte înzestrat, excepțional de înzestrat, că ai luat-o înaintea celorlalți băieți de vârsta ta. Acum îți trebuie nişte profesori buni de latină, de greacă, de matematici. La liceul din Göteborg, vei găsi nişte profesori excelenți.

Pastorul era vizibil emoționat, necăjit la gândul că-şi pierde cel mai strălucit elev. Se exprima cu oarecare amărăciune şi-i invidia fățiş pe acei „excelenți profesori", din Göteborg, care vor avea

de acum încolo privilegiul de a lărgi orizontul intelectual al tânărului Yvarsen.

— Şi eu, cu mine ce-aţi hotărât? interveni Sigrid care până atunci tăcuse.

— Şi tu vei merge la Göteborg, fata mea.

Chipul lui Sigrid se lumină.

— Mă şi vedeam singură la Tjorpa! exclamă ea. Şi ce şcoală aţi ales pentru mine?

— Un colegiu modern, unde vei putea să-ţi perfecţionezi cunoştinţele de germană, franceză şi engleză.

Sigrid se posomori.

— Sunt revoltată! strigă ea cu vehemenţă.

— Hai, hai...

— Nimeni nu mi-a cerut părerea. Nu ştiu absolut nimic din ceea ce se pune la cale în spatele meu! E nedrept şi... grosolan!

Pastorul îşi încruntă sprâncenele.

— Ceea ce-ai spus nu-i prea politicos, observă el cu neplăcere.

Jan sări în ajutorul verişoarei sale.

— Sigrid socoate că fetele au aceleaşi drepturi la învățătură ca şi băieții, declară el. Ar fi vrut să învețe greaca şi latina ca şi mine. Şi adăugă gânditor: Poate că are dreptate!

— Când am început să mă ocup de voi, zise pastorul, am avut intenția să vă predau exact aceleaşi lecții la amândoi... Ridică din umeri. Mama lui Sigrid n-a fost însă de părerea mea. A trebuit să mă înclin.

— Mama a fost întotdeauna...

Pastorul ațâță un deget autoritar şi amenințător.

— Taci! Copiii nu sunt judecătorii părinților lor. Depăşeşti limitele bunei-cuviințe.

— Am dreptul să fiu indignată?

— Îl ai mai ales pe cel de a asculta!

Sigrid se fâțâi pe scaunul ei.

— Mereu acelaşi cântec plicticos! Mereu aceleaşi reproşuri şi aceleaşi dojeni!

— Vrei să taci?

— Fetele nu sunt sclave!

— Eu, un simplu pastor de țară, nu pot să schimb ordinea lumii, copila mea, nici să modific statutul femeii.

— Ar trebui cel puțin să încercați!

De data asta pastorul se supără.

— Haide, destul! strigă el. Am obosit să-ți tot aud răspunsurile insolente! Te voi ruga să te comporți mai politicos! Apoi, mai calm, reluă: Cât despre domnul Olaf Lindval, e aproape mai tot timpul la Stockholm. Şi chiar când e la Tjorpa e foarte prins. N-are vreme să se ocupe de astfel de treburi.

— Tata e pentru emanciparea femeii! lansă Sigrid. Sunt convinsă că ar fi aprobat să învăț latina şi n-ar fi fost de

aceeaşi părere cu mama.

Pastorul avu un gest fatalist.

— În orice caz acum e prea târziu. Să ştii de altfel că tatăl tău a hotărât ce colegiu să frecventezi la Göteborg. Vei primi acolo o excelentă educație pentru o fată tânără.

— Da! Adică, în afară de limbi străine, voi învăța să pictez în acuarele, să brodez şi să fac plăcinte!

— Şi ce e rău în asta?

— Nimic. Fetele în dormitor şi la bucătărie!

— Ajunge, Sigrid, ajunge!

— Mă voi afla în compania unor scli-fosite ridicole şi a unor fete groaznic de înțepate. E cât se poate de vesel!

— Vrei să fii, în sfârşit, rezonabilă?

— Nişte fete care n-au văzut niciodată o vacă de-aproape! Care n-au cutezat niciodată să se avânte singure într-o pădure şi care nu ştiu nici măcar să

înoate!

— Nu asta e ceea ce li se cere...

— Ah, da, noi suntem sortite să fim nişte soţii supuse, plăcute şi utile! Atunci la ce bun latina şi greaca?

Pastorul bătu energic cu palma în masă.

— Sigrid! Foloseşti un limbaj care nu-i de vârsta ta!

— Tinerii au dreptul...

— Înainte de a avea pretenţii, ar trebui să înveţi să te porţi, să ai o atitudine corespunzătoare rangului şi reputaţiei familiei tale! Apoi, arătând că era sătul şi că dorea să vorbească despre altceva, se întoarse în mod făţiş spre Jan şi spuse pe un alt ton: Să revenim la tine, băiete... Te-ai gândit la viitorul tău, după ultima noastră discuţie? Ce profesie îţi vei alege până la urmă?

— Încă nu ştiu, domnule pastor!

— Cred că ştii care-i dorinţa cea mai

scumpă a tatălui tău...

— I-ar plăcea să continui tradiția Yvarsenilor...

Capitolul III

Prin fereastră, Jan zărea biserica albă cu acoperişul ei negru şi ascuțit. Pastorul îi spusese că clopotnița de lemn, cu oblonaşul ei de stejar, largă jos şi subțiindu-se pe măsură ce se înălța, era foarte veche. Data dintr-o vreme îndepărtată, în care regele Suediei, oprindu-se într-un sat, fusese servit de fiica unui notabil cu o băutură specifică ținutului: o cupă în care gustului de fructe, coapte sub soarele nordului i se adăugase amărăciunea tare a hameiului.

Jan nu mai asculta vocea monotonă a pastorului. Ştia că un capitol din viața lui urma să se încheie. Privirea îi rătă-

cea prin odaia mare şi luminoasă, oprindu-se pe fiecare mobilă, pe fiecare obiect, ca pentru a le imprima conturu-rile pe placa sensibilă a memoriei. Clanțele şi broaştele străluceau ca de aur pe lemnul întunecat al cuferelor şi al dulapurilor cu vase. Fiecare placă a sobei monumentale de faianță înfățişa o scenă de vânătoare. O mulțime de broderii de casă acopereau mobilele: una dintre ele întruchipa un elefant, care, cu un aer jovial şi blând, părea să-şi ridice trompa lungă într-un gest binevoitor de salut, de primire călduroasă. De câte ori Sigrid şi Jan nu plăsmuiseră nişte poveşti minunate al căror erou triumfător era acest pachiderm simpatic? El îi invita să intre în țara visului, să pătrundă în lumea feerică a imaginației. Da, le făcea semn să se lase în voia celor mai exaltate reverii, să răsfoiască amețitoarea carte cu chi-

puri a poeziei copilăreşti. În dosul lui se profilau perspective fermecate, se iveau pagode de aur, tigri regali, păsări profetice, pitici ticăloşi, şerpi uriaşi şi corăbii-fantomă...

Fără să vrea, Jan privi din nou broderia care înfăţişa un elefant. Câte amintiri nu erau legate de această imagine naivă! Toate acele plecări matinale spre presbiteriul din Troelle, care ţinuseră şase ani. Când Sigrid şi el, pe lungul drum mărginit de castani, evocau fără răutate nevinovatele mici manii ale pastorului sau ale doamnei Lindström, femeie voinică, puţin cam ceremonioasă, îmbrăcată invariabil într-o rochie severă de lână sau într-o ciudată cazacă de dimie. Cu riscul de a încasa pedeapsa administrată de mama lui Sigrid, care avea mâna grea, de câte ori nu gustaseră din deliciile chiulitului de la şcoală! De multe ori, în loc să-şi con-

tinue drumul spre Troelle, făceau cale întoarsă şi luau cu asalt coastele verzi din împrejurimi. Adesea li se întâmpla să parcurgă pantele împădurite ale colinelor Halleberg şi Hunneberg, să străbată panglica argintată a canalului Stallbacka şi să ajungă astfel, cu răsuflarea tăiată, dar încântați, până la tumultoasele căderi de apă de la Trollhättan – „Tichia vrăjitorului".

...Mama sa... O păstra în amintire ca pe o ființă foarte fragilă şi pe care trebuia s-o trateze cu mii de precauții. Palidă şi epuizată, exprimându-se prin oftaturi, îl primea adesea în patul ei, înconjurată de o mulțime de flori şi de o mulțime de măsuțe încărcate cu medicamente. Îl mângâia îndelung, în tăcere, cu o dulceață de nespus. Acea dulceață Jan n-o mai descoperise niciodată la altcineva, la nicio persoană din jurul lui. Dulceața acea pierise odată cu

ea. „Mama a fost ca o străină pe acest pământ! gândi el. A trecut printre noi ca o stea luminoasă pe cerul noptatic... Lumea asta era prea aspră, prea brutală pentru ea. Mama...” Nu se putea gândi la ea fără o strângere de inimă, o durere amară, un puternic regret. În singurătatea odăii sale, în timpul interminabilelor nopți de iarnă, își udase adesea perna cu lacrimi, doborât de o durere crâncenă...

...Mătuşa Brita... Da, încercase să fie ca o mamă pentru el! Dar degeaba! Căci cea care-i dăduse viață era de neînlocuit. Şi, apoi, mătuşa Brita era bună şi generoasă, dar caracterul ei avea anumite limite care nu-i îngăduiau, în relațiile cu Jan să găsească nota perfectă, cea care topeşte gheața dintre două ființe. Ce să-i reproşeze? Că era lipsită de idealism, că era prea exclusiv realistă, că avea un spirit prea pragma-

tic? Ce luptă dusese cu ea când tatăl său hotărâse să i se predea lui lecții de pian, pentru ca mătuşa Brita să-i îngăduie profesorului de muzică, ce venea de două ori pe săptămână la Tjorpa, să-i dea şi lui Sigrid lecții de vioară!

...Unchiul Olaf... Mereu agitat, pasionat pentru câte o cauză dreaptă! Jan îl iubea sincer, îi admira această perpetuă indignare, care-l împingea în mod constant să ia apărarea celor nenorociți! Apoi, în ciuda mâniilor şi entuziasmului său adesea juvenil față de unele idei, tatăl lui Sigrid era atât de inteligent! În anumite momente, luciditatea sa penetrantă şi ascuțită te făcea să te gândeşti la strălucirea metalică, incisivă a bisturiului unui chirurg. Atunci Jan îşi dădea seama că la Palatul de Justiție, Olaf Lindval trebuia să fie cel mai redutabil dintre adversari. Dar cu copiii ştia să fie firesc, spontan,

chiar candid, încât Sigrid şi Jan îl considerau mai curând un camarad, un prieten încântător, decât un tată sau un unchi. Din păcate, avocatul nu se putea decât rareori destinde, odihni la Tjorpa, lângă ai săi. Nu mai pleda decât în mod excepțional la Göteborg. Capitala îl acaparase aproape cu totul.

...Tatăl său... Copilăria lui Jan fusese marcată de veneraţia faţă de doi oameni: Gustav Vasa, tânărul şi înflăcăratul patriot, şi... tatăl său. Da, acest om înalt şi puternic ca un stejar, acest om care bătea, aproape fără oprire, toate drumurile comitatului, chiar când erau înzăpezite sau acoperite de polei, ca să se ducă la căpătâiul bolnavilor săi, acest om, care făcuse din practica medicală un adevărat sacerdoţiu, devenise idolul său. *Min fader*... Când rostea cuvântul *fader*, reflexe pline de ardoare treceau prin privirea lui limpede

de adolescent. Ştiinţa şi înţelepciunea tatălui său i se păreau imense. Avea impresia că doctorul trăia într-o sferă elevată şi inaccesibilă majorităţii muritorilor. Nu-l văzuse îngrijind într-o zi un muncitor dintr-o exploatare forestieră, rănit de un fierăstrău mecanic, dar şi calul unui ţăran care nu putuse ajunge cu el la un veterinar? De fiecare dată uşurase, vindecase.

În seara acelei zile memorabile, Jan îşi zărise tatăl în odaia cea mare care slujea de bibliotecă. Aşezat la masa mare de lemn de cireş, luminată de o lampă al cărei abajur verde, în formă de clopot, răspândea o lumină plăcută şi liniştitoare, cerceta nişte lucrări groase şi savante. Când doctorul şi-a văzut prin uşa de sticlă, fiul, i-a făcut semn să vină lângă el şi, pentru prima oară, nu i-a vorbit ca unui copil.

— Ai paisprezece ani, băiatul meu,

ceea ce înseamnă că în curând vei fi mare, un bărbat! De-acum încolo anii vor trece foarte repede, vei vedea!

— Mi se pare totuşi că mai am încă atâtea lucruri de învăţat, tată...

— Vei tot învăţa până la sfârşitul vieţii, Jan! Un bărbat inteligent e, în mod necesar, veşnic student. Eu însumi profit de rarele mele momente de răgaz ca să mă instruiesc şi mai mult.

— Spune-mi, tată... E periculos să îngrijeşti un cal?

— Nu, deloc. E de-ajuns să ştii să-i vorbeşti, ca să capete încredere în tine. Mărturisesc de altfel că sunt departe de a avea îndemânarea unui veterinar. Străbunicul tău era renumit pentru ciudata lui uşurinţă de a comunica până şi cu cele mai diverse animale.

— Da, ştiu, era celebru!

— Cu el a început tradiţia... terapeutică a Yvarsenilor, tradiţie pe care-mi

place să cred că o vei continua tu!

— Ai dorit întotdeauna ca eu să devin medic, ştiu asta.

— Visam încă înainte de a te naşte să am un fiu care să urmeze această profesie. E atâta de făcut în satele noastre! Nu vreau ca aceşti țărani, care contează pe noi de mai multe generații, şi pentru care numele nostru a devenit sinonim cu îngrijirea, cu uşurarea, să fie decepționați. E nevoie ca un alt Yvarsen să-mi ia locul înainte ca eu să dispar, trebuie! Şi cum tu eşti unicul meu fiu, tu eşti în mod firesc desemnat să preiei moştenirea, schimbul!

— Asta înseamnă că sunt aproape silit să aleg această meserie.

— În țara noastră medicina nu e o meserie, ci un cult şi cei care o exercită sunt nişte mari preoți!

— Am folosit cuvântul „aleg”, dar în fond e vorba de constrângere.

Knut Yvarsen surâse.

— Ce caracter! Ce dorință înverşunată de independență! Asta nu-mi displace, băiete! Şi adaugă cu un oftat: Nu e vorba de nicio constrângere. Eşti liber, băiatul meu, cât se poate de liber să-ți alegi calea, să-ți făureşti viitorul. Află totuşi că doresc cu însuflețire, cu ardoare, să te îndrepți spre cariera medicală, *av allt mitt hjäda*[15]. O undă de nostalgie i se ivise în ochi. Îmi amintesc că biata ta mamă şi-a exprimat aceeaşi temere încă de când ai venit pe lume. Da, ea nu voia să te simți obligat să-mi preiei meseria, pricepi?

— Cum, ați vorbit despre viitorul meu chiar în ziua naşterii mele?

— Da. Pari mirat.

— Sigur.

— Ah! Viața omului, Jan, are nume-

---

[15] Din toată inima. (suedeză) (n.ed.fr.).

roase ramificații, care susțin că minunea asta ar fi rezultatul unei evoluții. Da, viața e complexă, bogată, surprinzătoare! Din acest motiv, noi, medicii, avem dreptul să afirmăm că profesia noastră este una dintre cele mai nobile şi mai frumoase. Căci, în sfârşit, datoria noastră nu e de a veghea asupra vieții, de a o apăra împotriva agresiunilor bolii? Organismul uman, Jan, trupul nostru, felul cum funcționează, e aproape o minune. Când eram student, fiecare lecție de anatomie mă uimea peste măsură. Adesea mi se întâmpla să rămân literalmente stupefiat în fața mecanismului anumitor organe, în fața funcțiilor care fac posibilă existența noastră fizică. Socot deci că fac nişte glume proaste cei care susțin că minunea asta ar fi rezultatul unei evoluții depinzând numai de hazard.

— Ai dreptate, tată, căci hazardul nu-i

decât un cuvânt, el nu explică nimic.

— Iată un raționament care-mi place, şi-mi place tocmai pentru că vine de la tine. Asta mă face să bănui că dispui de un întreg capital de înțelepciune.

— E o iluzie! Sunt încă foarte neştiutor, tată.

— Răspunsul ăsta îmi dovedeşte contrariul. De altfel socot că nu-ți dezvălui un secret aducându-ți la cunoştință că pastorul Lindström este foarte mulțumit de tine, că te socoate un elev foarte bun. Mi-ar plăcea să ştiu care sunt materiile tale preferate.

— Greaca, matematica şi... muzica de orgă.

— Ceea ce dă dovadă de o vie curiozitate intelectuală, unită cu dorința de manifestare artistică.

— Diagnosticul mi se pare valabil, tată!

— Şi care este materia care nu-ți pla-

ce deloc, căci întotdeauna există una?

— Chimia! Însuşi pastorul se interesează foarte puțin de ea.

— Normal pentru un om al bisericii. Dar pentru un viitor medic este un obiect de studiu foarte important.

— Mi se pare că nu există nimic mai plictisitor.

Doctorul îl bătu amical pe umeri pe fiul său.

— Nu te scuza, băiete! Nu vreau să fac pe omul care-ți strică cheful, haide! La urma urmei fiecare are dreptul să aibă un călcâi al lui Ahile.

Capitolul IV

Jan şi Sven Lundell, colegul său de clasă, stăteau lungiți alături în iarba primăvăratică, într-un parc de distracții situat la marginea oraşului Göteborg. Întinşi pe spate, îşi pironise-

ră ochii pe imensa cupolă a cerului nordic, de un albastru foarte limpede, bătând uşor în argintiu, care acoperea întreaga regiune până la taluzurile braţului Kattegat[16], unde pluteau flotile de pescadoare. Nu departe de acolo, însoţit de sonoritățile piţigăiate şi învechite ale unei flaşnete, un scrânciob ducea în hora lui nişte copii veseli. Un leu roşu arătându-şi nişte dinți galbeni, lungi şi de temut, o cămilă trufaşă de culoarea nisipului din deşert, o girafă costelivă, cu un aer năuc, un măgar cu nişte interminabile urechi de piele, şi un căluț alb, lansat întruna, în galop, se roteau, se roteau mereu. Un ciorchine de gură-cască se strânsese în faţa unei

---

[16] Braţ de mare între Suedia şi Danemarca, comunicând prin Skagerrak cu Marea Nordului şi prin Sound, Marele Belt şi Micul Belt cu Marea Baltică. (n. tr.).

barăci de tir, unde un om flegmatic, cu o siluetă colțuroasă şi deşelată, adunase un ciudat morman de flori artificiale, în chip de recompensă pentru dibăcia cu care manevrase o zgomotoasă puşcă învechită. Un simulacru de masacru constituia polul în jurul căruia se grupau adolescenții, dornici de libertate şi oamenii hâtri de peste cincizeci de ani. Prăvălia volantă a unui negustor de dulciuri îi atrăgea pe plimbăreții gurmanzi, pe amatorii de şocolată şi de zaharicale. Un bătrân voinic, chel, străbătea peluzele, cântând la vioară cu o frenezie îndrăcită. De câte ori auzea zgomotul metalic al unei monezi căzând în talerul de lemn, flutura arcuşul cu un aer de triumf, pentru ca mai apoi să-l lase să recadă foarte brutal peste coarde şi să producă o serie de sunete discordante şi sinistre.

În josul parcului se întindea

Göteborgul, cu canalele, cheiurile, şantierele navale, şcolile, bisericile şi aleile sale largi; Göteborgul, al doilea oraş al Suediei şi portul cel mai important al ţării, aglomerare supranumită „mica Londră” din pricina activităţii sale intense. Pentru Jan, Göteborgul fusese întotdeauna un oraş în sine – cetatea – şi numele lui, sinonim cu viaţa urbană, confortabilă, într-un cadru înstărit. Încă din timpul copilărie, când îi auzea pe tatăl său sau pe mătuşa Brita spunând: „Mâine mergem la oraş”, ştia că destinaţia va fi Göteborg şi nu Stockholm, care era prea departe şi care n-avea atâta importanţă.

— Ce părere ai despre fete, Jan?

— Niciuna!

— Fii sincer.

— Unde vrei să ajungi, Sven?

— Toate sunt nebune după tine.

— Baţi câmpii!

— Dimpotrivă, văd ce se petrece în jurul nostru mai bine decât tine, care eşti obsedat de literatura greacă şi de matematică.

— Lasă-mă în pace!

— Îți repet că aproape toate prietenele noastre sunt îndrăgostite de tine. Numai tu nu bagi de seamă!

— Gata, ajunge!

— Te sorb din priviri, ca şi cum ceilalți băieți nici n-ar exista.

— Aiurezi!

— *Inte alls!*[17] Fie că te afli pe terenul de rugbi, fie că te antrenezi la înot, e acelaşi lucru: fetele vin şi te admiră.

— Cât eşti de plicticos!

— De ce te înfurii astfel? Fetele...

Jan aruncă furios firul de iarbă pe care-l mestecase până atunci.

— Fetele nu mă interesează! îl între-

---

[17] Câtuşi de puțin. (suedeză) (n.ed.fr.).

rupse el pe un ton agresiv. Aş vrea să mă laşi în pace cu poveştile astea!

Avea acum cincisprezece ani şi asemănarea lui cu Knut Yvarsen se accentuase, deşi partea de jos a feței, purtând marca eredității materne, era mai delicată şi mai armonioasă. Dar fruntea foarte înaltă şi foarte dreaptă o moştenise sigur de la tatăl lui. La fel ca şi acel fel hotărât de a se exprima, capul mândru, dat pe spate, ochii pe jumătate închişi, având în totul o certitudine plină do hotărâre, o siguranță bărbătească. Era mai înalt decât toți colegii lui de aceeaşi vârstă, şi spatele se şi asemăna cu cel al unui bărbat; dar îşi păstrase grația juvenilă şi suplețea fină de efeb, trupul nervos şi elastic de adolescent grec, format datorită traiului în soare, exercițiilor de gimnastică, înotului. Contrastând în mod fericit cu expresia lui virilă, pupilele foarte albas-

tre, foarte transparente – ca cele ale mamei sale – trădau o predispoziție spre visare, spre cultul idealului, poate spre acea melancolie specifică nordicilor – şi denumită *längtan*.

— Nu te interesează fetele? exclamă Sven Lundell. Cum poți să afirmi un astfel de lucru, tu care eşti aproape tot timpul însoțit de verişoara ta? De îndată ce ieşi de la liceu, ea şi apare alături de tine!

— Ce-mi tot cânți acolo? se indignă Jan. Doar Sigrid nu e fată! Bați câmpii!

Sven izbucni în râs:

— Într-adevăr, făcu el ironic.

— Ea e... verişoara mea!

— Explicație convingătoare...

— Necioplitule!

— Violența ta dovedeşte că ți-am atins un punct sensibil.

— Fustangiule!

— Asta e spre cinstea mea!

— Nu pricepi nimic, nimic!

— Sigrid nu-i decât un boboc nedeschis, se înțelege.

— Ce bădăran eşti Sven, ce bădăran!

— E încă prea slabă şi uscată. Dar în ziua în care va înflori, în ziua aceea...

— Taci!

— ...nu vei găsi, între Göteborg şi Stockholm, fată mai superbă, mai seducătoare, mai capabilă să sucească mințile.

— Don Juan de şanț!

— Va fi o frumusețe agresivă şi provocatoare, şi va şti că e frumoasă, pricepi?

Vocea lui Jan deveni aproape rugătoare.

— Nu suport să aud vorbindu-se despre ea pe acest ton, Sven, nu suport!

— Nu-i nici păpuşă de ceară, nici sfântă!

— Eşti grosolan...

— Sunt totuşi lucid şi-mi dau seama că ţineţi enorm unul la altul.

— Cine ţi-a spus asta?

— Se vede, Jan.

— Neg.

— *Dico ut res est.*[18]

— Latină? zâmbi ironic Jan. În clasă nu eşti totuşi prea grozav…

— N-ai decât să râzi de mine! În orice caz faptul îţi sare în ochi.

— Ai întotdeauna o imaginaţie dezlănţuită.

— Eu sunt cel care inventează aerul vostru complice?

— Eh, ai citit prea multe romane franţuzeşti.

— Privirile voastre tainice, subînţelesurile sunt literatură?

— Acum rivalizezi cu Tor…

— Nu mergeţi tot timpul alături, mâ-

---

[18] Spun ceea ce este. (lat.) (n.ed.fr.).

nă în mână? Nu faceți împreună lungi plimbări prin pădure?

— Ni se întâmplă destul de des să ne certăm şi să ne batem. De câte ori nu m-a zgâriat Sigrid pe față!

— În prezența unui al treilea sunteți întotdeauna uniți.

— Trebuie să ai un spirit josnic ca să vezi un rău în asta.

Sven făcu pe miratul:

— Rău? zise el. Nu-i câtuşi de puțin vorba de asta. Eu nu sunt puritan.

— Te cred, fiindcă de la o vreme nu te gândeşti decât la fete.

— Şi?

— Nu eşti decât un elev, ca şi mine, elev de liceu, nu student la facultate.

— Nu văd legătura. Eşti prea serios Jan! Să te gândeşti la fete e ceva specific vârstei noastre.

— Devii fanfaron, Sven!

— Bunicul meu, Gunnar Lundell, s-a

logodit la şaisprezece ani şi s-a însurat la optsprezece! Şi a avut tot atâția copii cât şi idolul tău, Johann Sebastian Bach.

Pe buzele lui Jan se ivi un zâmbet batjocoritor,

— Ai de gând să scrii cronica amoroasă a familiei tale, să zugrăveşti tabloul cuceririlor galante ale strămoşilor tăi?

Sven se ridică în coate, cu o mişcare nonşalantă.

— Încerci să mă înțepi, vrei să mă faci să vorbesc de altceva, ca să nu ne mai ocupăm de Sigrid!

— Las-o pe verişoara mea în afara poveştilor tale despre fete! strigă Jan pe un ton poruncitor.

— Uiți că va veni aici dintr-un moment într-altul...

— Un motiv în plus să-ți ții gura!

— Cât eşti de sfielnic...

— Sfiala sentimentelor e de condam-

nat? Am fost întotdeauna şocat de acei oameni care-şi etalează mațele la soare!

— Pastorul Lindström şi-a pus pecetea asupră-ți pentru tot restul zilelor tale!

— Ce insinuezi prin asta?

— Se vede bine că ai luat primele lecții cu un pastor, un luteran.

Jan se ridică dintr-o săritură.

— Cu toate astea, strigă Jan cu patimă, ți-o luasem cu mult înainte când am intrat la liceu.

— Nu-i vorba de cunoştințele tale, ci de atitudinea ta în fața vieții.

— Şi ce ai să-i reproşezi acestei atitudini?

— Că e prea rezervată, prea serioasă!

— Mă plictiseşti!

— Adevărul e că...

— Du-te dracului!

— *Tack ska'du ha!*[19]

— Sunt anumite subiecte despre care nu-mi place să vorbesc, ştii bine.

— Nu mai suntem copii, Jan!

— Nu pot!

Conciliant, Sven observă:

— Sunt prietenul tău...

Jenat, fiul lui Knut Yvarsen schiță un gest evaziv.

— Ți-am spus foarte cinstit ce gândesc despre relațiile dintre voi, insistă Sven, ce impresie produceți voi doi. Iată ce se deduce din comportarea voastră. Zău că nu văd de ce mi-ai purta pică.

— Să nu începem să ne înduioşăm față de noi înşine.

— Hai să fumăm pipa păcii!

— Iar ți-ai cumpărat țigări?

Sven scoase un pachet din buzunar.

— Uite, făcu el umflându-se în pene,

---

[19] Mulțumesc mult! (suedeză) (n.ed.fr.).

țigări *Muratti*. Produs de import! Țigări de lux!

— Tata nu mă lasă să fumez, mărturisi Jan.

— Şi tu asculți?

— Nu.

— Bravo!

— Sigrid şi cu mine dispărem adesea în fundul parcului ca să fumăm țigări englezeşti.

— Să fumați țigări englezeşti? se amuză Sven. Dar văd că te-ai familiarizat cu argoul fumătorilor. Bravo!

Apoi brusc, exuberant, îşi aruncă în aer cascheta strigând cât îl ținea gura:

— Trăiască prietenia dintre Jan şi Sven! Trăiască liceul! Trăiască de asemenea campionul la natație şi viitorul nostru om mare, Jan Yvarsen!

După care începu să cânte:

„Sverige, Sverige, Sverige, fosterland,
Var längtans bygd, vari hem pa

jorden!”[20]

Jan îşi aprinsese ţigara şi se uita printre pleoape. Acum, fără să mai dea atenţie bufoneriilor prietenului său, urmărea cu privirea volutele de fum care piereau repede în limpezimea zilei. Era tulburat, perplex. Într-adevăr, cuvintele spuse pe şleau de Sven îl făcuseră să se simtă foarte încurcat. Ştia că-şi pierduse pentru totdeauna candoarea inocenţei. Niciodată de-acum încolo nu v-a mai putea privi lumea cu acei ochi puri şi limpezi ai copilăriei. Sigrid nu mai era tovarăşa lui de jocuri, ci o tânără fată. Ca altele? Nu, nici pomeneală! „Ţineţi enorm unul la altul!”

---

[20] *Suedia, Suedia, Suedia, pământ pe care ne-am născut, Ţinut al nostalgiei, căminul nostru drag…* (E începutul unui cântec patriotic suedez foarte cunoscut.) (n.ed.fr.).

Vorbele acestea ale lui Sven îi mai răsunau încă în minte şi-i trezeau nişte rezonanțe ciudate.

Capitolul V

— Salut, Sven!

Blonda Sigrid se ivise în fața celor doi băieți, care continuaseră să vorbească despre viitorul lor.

— *Tjänare, tjänare!*[21] îi replică Sven Lundell, vesel, dar totodată foarte ceremonios.

Între Jan şi verişoara lui nu avu loc decât acel schimb de priviri atât de caracteristic, pe care Sven îl calificase drept aer complice. S-ar fi putut servi de o formulă convențională de salut, ei care erau atât de apropiați, care trăiau

---

[21] Sluga dumneavoastră. (suedeză) (n.ed.fr.).

într-o familiaritate atât de totală, de absolută?

Cu o expresie de maliție în ochii ei prelungi şi verzi, Sigrid îi întrebă:

— Credeți în strigoi?

— Iar vrei să ne faci o farsă, zise Sven.

— Răspundeți!

— Poate că există o fărâmă de adevăr în poveştile cu strigoi, spuse Jan, o fărâmă de adevăr pe care vom izbuti într-o zi s-o explicăm în mod ştiințific.

— Fără sprijinul ştiinței nu se poate, declară şi Sven.

— Vă asigur că tocmai am întâlnit unul! Sigrid întinse brațul în direcția circului. Acolo! Acum se află în spatele barăcii de tir. E marele, unicul, ilustrul Paganini!

— Bătrânul chel! râse în hohote Sven.

Toți trei izbucniră în râs.

— Nu suntem prea miloşi, remarcă Jan cu un accent de remuşcare în glas.

Bătrânul ăsta se zbate cât poate să câştige câțiva bănuți amărâți şi noi ne batem joc de el!

— N-o facem cu răutate!

— Nu poți şti niciodată, insistă Jan, poate că e vorba de un bătrân virtuos celebru, cu degetele înțepenite din pricina vârstei. Mulți dintre muzicienii ăştia sfârşesc în mizerie, părăsiți de toți cei care i-au aplaudat nebuneşte odinioară.

Sigrid clătină din cap, surâzând.

— În loc să te lamentezi în legătură cu soarta tristă a acestui maestru decăzut, în felul şi cu vorbele tatii, ar trebui mai întâi să asculți urmarea...

— I-ai jucat o farsă urâtă...

— Câtuşi de puțin! I-am cerut să-mi dea mie vioara.

— Scârțâitoarea aia groaznică, exclamă Sven.

— *Inte alls!* Vioara nu-i rea, el nu ştie

s-o mânuiască cum trebuie! E o veche vioară vieneză, care şi-a păstrat o foarte frumoasă rezonanță.

— Şi ți-a dat-o? se miră Jan.

— M-ar fi putut refuza? făcu Sigrid cu o mişcare de cochetărie.

— Într-adevăr, nu, lansă galant Lundell.

— Şi ai cântat în parcul de distracții, în fața tuturor acelor gură-cască? întrebă din nou Jan.

— Da, mărturisi fiica lui Olaf Lindval, le-am cântat o ciaconă.

— De cine?

— Păi... de Bach!

— Bach, aici? Alături de un circ şi de o baracă de tir?

Cei doi băieți râseră cu hohote. Sigrid fu vexată.

— Au apreciat mult... cântecul! afirmă ea înflăcărată. Erau cu toții fascinați de mine!

— De tine sau de Johann Sebastian Bach?

— Cât despre Paganini, se uita la mine cu o pioasă veneraţie.

— Ai numărat câte note false ai cântat? o întrebă Sven.

— N-am auzit nimic din cauza flaşnetei. Apoi, cu un aer misterios, le spuse: După ultima notă a ciaconei i-am dat vioara înapoi lui Paganini, apoi m-am dus la toţi cei de faţă, întinzându-le talerul.

Încremeniţi, cei doi adolescenţi amuţiseră.

— Ce-aţi rămas aşa, cu ochii holbaţi? se nelinişti fata.

— Tu, zise Jan, tu, Sigrid Lindval, ai umblat cu talerul într-un parc de distracţii din Göteborg? Păi asta mi se pare extraordinar!

Atunci, în faţa celor doi băieţi uluiţi, Sigrid povesti dintr-o suflare:

— Am împărțit banii cu bătrânul: jumătate, jumătate! A fost încântat! Şi ştiți cum mi-am folosit jumătatea mea? Uitați-vă la borcanul ăsta şi la cele trei linguri de carton. Un cofetar vindea *lingonsylt*[22] şi-am cumpărat trei porții. Hai, veniți să înfulecăm produsul virtuozității mele!

Jan şi Sven nu se mai putură abține: urmă un hohot general de râs!

— Eşti cea mai extraordinară şi mai senzațională fată a secolului! strigă Sven cu o voce de stentor.

— Linguşitorule!

Îşi mâncară dulceața râzând cu hohote şi dându-şi coate, veseli şi nepăsători, cum pot fi nişte adolescenți în fața cărora porțile viitorului sunt larg deschise, savurându-şi fără rezerve anii tineri, lăsându-se în voia intensei lor bu-

---

[22] Dulceață de afine. (suedeză) (n.ed.fr.).

curii de a trăi...

Brusc Sigrid îi părăsi pe cei doi băieți şi se îndreptă în goană spre circ.

— Cine mă iubeşte vine după mine, strigă ea veselă.

Jan fu cel care-o prinse primul şi, aproape fără voia lor, se aflară pe acelaşi căluț alb: ea în față, el în spate, în timp ce Sven rămăsese buimăcit în fața roții căluşeilor care şi începuse să se învârtească. Jan se simți copleşit: îşi puse delicat, cu multă precauție, buzele pe pletele aurii ale verişoarei sale. Roşi repede de această cutezanță, în vreme ce Sigrid, care nu observase nimic, scotea strigăte de triumf, agățându-se de coama calului de lemn.

O săptămână mai târziu, într-o duminică după-masă, Jan şi Sigrid urcară până la Trollhättan, însoțindu-şi cățăratul de nişte cântece vesele din bogatul folclor suedez. Nemişcată pe o stân-

că, Sigrid îşi ridică braţele într-un gest de supremă adorare.

— Oh! Cât mi-e de dragă primăvara asta! strigă ea, adresându-se naturii proaspete, înmugurite şi imaculate.

Cu inima exuberantă, Jan îi ţinu cu entuziasm, isonul.

— Niciodată cerul n-a fost atât de albastru! Niciodată viaţa nu ne-a surâs cu atâta generozitate!

Cele două glasuri ale lor se preschimbară într-un singur strigăt de bucurie.

Îşi reluării drumul, apucând pe o potecă ce ducea în întunecimea stufoasă, umedă, a pădurii, unde mirosul dulceag al muşchiului se amesteca cu cel acru al ciupercilor uriaşe. Decorul era din ce în ce mai sălbatic, de o trufaşă şi mişcătoare frumuseţe. Uneori, înaintau pe teren dur şi compact, de unde ieşeau în relief bucăţi de stânci, ca nişte case gigantice ale unor animale preisto-

rice, tocite de intemperii milenare. Acesta era domeniul dramatic şi fabulos al torentului către care îşi mânaseră paşii. Frunzişurile şi încâlceala crengilor înverzite îl ascundeau încă, dar zgomotul lui creştea pe măsură ce Jan şi Sigrid înaintau. Şi deodată, printre trunchiurile zvelte şi înalte ale pinilor, li se ivi în faţa ochilor Trollhättanul – Tichia vrăjitorului! Sub mantia lor deasă de spumă de culoarea zăpezii şi a argintului, apele impetuoase care vuiau se azvârleau într-o prăpastie de granit. În jurul puternicei cataracte, solul stâncos urca în pantă, presărat cu scaieţi şi mesteceni pitici.

— Vino! strigă Sigrid arătând înălţimile, dar sunetul vocii ei fu acoperit de asurzitoarea cădere de apă.

Jan însă i-o luase înainte, călcând cu paşi mari. Când urcuşul deveni prea greu, el se întoarse ca să-i întindă veri-

şoarei sale mâna. Abia atunci observă că fata urmărea un fluture minunat; urcase panta stâncoasă, sărind din piatră-n piatră şi, cu un curaj neaşteptat, stătea acum chiar pe marginea ameţitoarei genuni. Jan simţi un bulgăre de foc arzându-i măruntaiele. Era teama, spaima care se cuibărise în el, care-i uscase gâtlejul şi care-i făcea inima să-i bată nebuneşte. Se năpusti spre imprudenţa zăpăcită! Sigrid întindea spre fluture braţele albe de spumă. Redevenise un copil cedând impulsurilor unui capriciu de moment. Dar asta o făcea să fie şi mai emoţionantă... Aplecată deasupra pânzei strălucitoare a cascadei, piciorul îi alunecă brusc pe pământul tremurător şi ud.

— Jan! strigă ea din toate puterile, cu un glas desperat.

Vărul ei se avântă şi-o apucă de mijloc. Căzură pe spate, pe stânca îmbră-

cată în muşchi, la adăpost de pericol. Dar Jan nu-şi slăbi strânsoarea.

— Sigrid! zise el dintr-o răsuflare.

Picături fine, irizate le periau chipurile. Se priviră gâfâind, mândri de curajul lor. Şi, dintr-odată, trăiră miracolul tinereții: pentru prima oară buzele li se uniră tandru... Uimiți de această dragoste pură şi luminoasă ca un cristal în soare, îşi murmurară timidele mărturisiri. Jan nu mai vedea decât ochii verzi şi adânci, purtând în el reflexele unor zări îndepărtate, ochi în care se pierdea cu un fior de inefabilă bucurie. Nu-şi mai auzeau cuvintele, dar le distingeau după mişcarea buzelor: *„Jag älskar dig”*[23], frază fatidică. Copleşiți, pluteau departe de pământ, de greutatea materială a acestei lumi, subjugați de gingăşia acelei clipe de neuitat, încântați de

---

[23] Te iubesc. (suedeză) (n.ed.fr.).

înflăcărata efuziune a dragostei lor.

În acelaşi an, Knut Yvarsen şi Olaf Lindval muriră unul după altul, secerați de o epidemie de gripă care bântui mai ales printre bărbații în floarea vârstei. Jan rămase orfan.

PARTEA A TREIA

Capitolul I

„Älskade Sigrid,

S-au scurs patru ani de când un crud şi îndoit doliu ne-a apropiat şi mai mult. Trei ani de când pastorul Lindström, tutorele meu, m-a trimis în capitală ca să studiez medicina. «Tempus ireparabile fuit», *se lamenta Virgiliu în Georgice. În ceea ce mă priveşte, eu aş avea mai curând motive să mă plâng de extrema încetineală cu care trec aceste interminabile luni.*

În visele mele, îți spun «Trandafirul Trollhättanului». *Te ştiu mândră şi ostilă oricăror efuziuni sentimentale, dar în*

seara asta sufletul mi-e prea trist, inima prea plină de nostalgie ca să pot pune stavilă elanurilor iubirii mele.

Sigrid... Tu eşti lumina nopților mele de singurătate, izvorul de apă vie la care-mi potolesc setea de dragoste şi de tandrețe, dorința de iubire. Nu e zi, nu e ceas în care să nu mă gândesc la tine! Nu te părăsesc niciodată! În fiecare noapte, înainte de a adormi, pornesc într-o lungă şi minunată plimbare alături de tine...

Când ne vom căsători, vom face o croazieră pe Mediterană. Un vis în albastru, colonade antice, valuri sidefii, pini înclinați spre larg, măslini venerabili cu frunzişul argintat, sate fabuloase cocoțate pe crestele stâncilor, statui de marmură roase de vreme... Vom vizita Italia, Grecia, Libanul, Palestina, Egiptul şi vom trăi o lună într-o insulă din marea Egee, într-o casă albită de soare şi

înconjurată de smochini şi de oleandri roz. Noaptea ne vom zbengui pe marea fosforescentă. Îți voi oferi un măgăruş, pe care-l vei răsfăța. În grădina noastră vom descoperi rămăşițele unei coloane sfărâmate şi ne vom gândi la vremurile de odinioară. Şi, când vom tăcea, mâna mea îți va mângâia încetişor aurul părului în care palida lumină a lunii va pune nişte reflexe ciudate. În sfârşit, te voi strânge în brațe şi te voi săruta tandru pe frunte. Apoi, în acea obscuritate fermecată, o pasăre nevăzută va ciripi neliniştită: vraja se va rupe. O zbatere uşoară în frunzişul marilor copaci nemişcați, zgomotul mătăsos al unor aripi care bat şi pasărea va dispare în întunericul nopții. Chemarea ei va răsuna departe, tot mai departe în sumbrele văi adormite. Atunci ne vom reîntoarce încetişor acasă, mereu alături, mereu mână în mână...

În ultima ta scrisoare îmi ceri amănunte despre viața şi munca mea... Să lăsăm deci lirismul şi să ne întoarcem la proza vieții!

Îmi petrec majoritatea timpului la Şcoala de Medicină, unde mă duc în fiecare dimineață împreună cu Sven. Când nu sunt în amfiteatru, pot fi găsit într-o sală de lucrări practice sau la Bibliotecă. Mi-am pus în cap să asimilez toată literatura medicală clasică, de la Hippocrate şi Galien, până la Bichat. La prânz, mănânc în grabă la cantina şcolii, seara, Sven şi cu mine ne ducem la vreun restaurant, unde ne omorâm timpul. Adesea ne întâlnim şi cu alți colegi şi atunci compania devine zgomotoasă, şepcile zboară, berea curge în valuri!

Dar mai există şi nopțile... Când nu stau aplecat asupra cărților sau planşe-

lor de anatomie, mă gândesc la tine, la Tjorpa, la amintirile noastre comune, care sunt atât de numeroase. Când sunt cuprins de melancolie, îmi caut liniştea în muzică. Ți-am scris că pastorul unei bisericuțe din cartierul nostru mi-a dat voie să cânt la orga lui. De prisos să-ți mai spun că profit destul de des de îngăduința asta! Dar bucuria cea mai intensă am trăit-o când am cântat alături de tine. Îți aminteşti? În timpul ultimei mele vacanțe, am cântat împreună Sonata Kreutzer...

Sven îți adresează un călduros tjänare! *Din păcate, acest băiat atât de sensibil şi de inteligent a devenit un mare vânător de fuste! De îndată ce zăreşte a fată frumoasă – şi sunt destule în acest oraş – Sven îşi iese din minți! De altfel, închipuie-ți că şi-a lăsat o mustață blondă, lungă, care-i dă un aer de cuceritor. Dar trebuie să recunosc că e is-*

teț şi că ştie să iasă întotdeauna din încurcătură.

O cunoşti pe Gunilla Fröberg? E de aceeaşi vârstă cu noi, şi părinții ei au un conac între Vänesborg şi lacul Vassbotten, ştii parcul acela plantat cu arbori exotici, la care ne-am odihnit adesea când ne duceam la scăldat. E o fată înaltă, brună, şi foarte curtată.

Studiază arheologia, şi mi-a fost prezentată de Sven, care s-a îndrăgostit nebuneşte de ea. Se pare că familia Fröberg era destul de legată da biata mama, că ea i-a făcut chiar vizite înainte de a se îmbolnăvi. N-ar trebui oare, cu prima ocazie, s-o invităm pe Gunilla la Tjorpa? Sunt sigur că vă veți simpatiza una pe alta... În legătură cu asta, poți s-o anunți pe mătuşa Brita că Sven va veni să stea la Tjorpa toată vacanța de Crăciun. Părinții lui sunt în străinătate,

unde vor mai rămâne cinci, ori şase luni, aşa că i-am propus să vină la noi. Pregăteşte-i camera cenuşie, cea în care sunt atârnate gravurile franţuzeşti din secolul al XVIII-lea, înfăţişând scene din galantul Versailles! Ah, ce excursii vom face împreună! Vom coborî pe schiuri pantele înzăpezite! Vom urca până pe culmile acoperite de gheaţă! Căci nu vreau să stăm tot timpul la Tjorpa! Simt o vie şi imperioasă nevoie de aer tare şi de munţi înalţi, de exerciţiu fizic şi de efort. Ştiu că ai aceleaşi gusturi, că vei fi încântată să mergi împreună cu noi, să înfrunţi aceleaşi dificultăţi şi să guşti aceeaşi beţie a culmilor sălbatice.

Dar vai, iată că Sven şi bate la uşă: e vremea să plec la cursuri. Îţi mai aduci aminte când mergeam spre Troelle, printre cete două rânduri de castani înfloriţi, sub primele sclipiri ale aurorei?

Sigrid, Sigrid, jag älskar dig!

Jan.”

Capitolul II

— Ai privit-o cu ochii dorinței!

— Nu, nicidecum!

— Nu minți! Nu eşti mai breaz ca Sven, sunteți la fel! De îndată ce vedeți o fată, nu vă gândiți decât la plăcerea pe care ar putea să v-o ofere. Pentru voi, o femeie nu-i decât o sursă de voluptate! Şi eu care te credeam altfel decât ceilalți băieți! Ce proastă am fost!

— Sigrid! Te asigur că te înşeli!

— Ai scris că e bine făcută, nu?

— Ar fi ridicol să neg!

— Ca să te pronunți astfel, trebuie s-o fi examinat cu atenție pe Gunilla asta. Te cunosc eu, nu eşti tu omul care să vorbeşti în necunoştință de cauză...

— Totuşi, crede-mă...

— De altfel, dacă Gunilla asta nu te-

ar fi vrăjit, nu te-ai fi înflăcărat aşa!

— Tu eşti cea care te înflăcărezi!

— Foarte bine. Acum acuză-mă, copleşeşte-mă!

— Dragă...

— Păstrează-ți gentilețile pentru fata aia... arheoloaga aia!

— Dar, Sigrid, povestea asta e absolut absurdă. Între Gunilla Fröberg şi mine nu-i absolut nimic, nimic, nimic!

— Ți-o repet că scrisoarea ta m-a...

— Ce să mai discutăm...

— Deci refuzi să discuți?

— Dacă-i vorba de bănuielile astea nebuneşti, da!

— Jan...

— Sigrid...

— Sunt foarte nefericită...

— N-ai nici cel mai mic motiv să fii.

— Motiv, motiv! Voi bărbații, aveți întotdeauna cuvântul ăsta pe buze!

— M-a uluit indignarea ta de neînțe-

les!

— Ei! Nu eşti un copil, Jan, ştii foarte bine ce-ți reproşam!

— Mi-ar plăcea să-ți pun o întrebare, iubito...

— De ce acest aer misterios?

— Pentru că e vorba de...

— Gunilla Fröberg!

— Da!

— Şi mai pretinzi că nu te interesezi de ea?

— Aş vrea să ştiu dacă o cunoşteai înainte de a-ți pomeni de ea în scrisoare.

— De departe, da.

— Şi mătuşa Brita?

— Mama spune că, cei din familia Fröberg sunt nişte oameni extrem de pretenționi şi că ea n-a vrut niciodată să aibă de-a face cu ei.

— Fata lor e totuşi de o mare simplitate.

— Iată că iar o lauzi.

— Să n-o luăm de la capăt.

Sigrid îşi deschise geanta.

— Am cumpărat un pachet de *Muratti* când am coborât din tren, o să ne liniş-tească nervii. Sunt mai scumpe, dar le prefer tuturor celorlalte.

— Sven are aceeaşi preferință.

— Azi n-a venit cu tine.

— Nu, s-a închis într-o sală de exa-mene.

— Cum, dă chiar azi un examen?

— După câte ştiu eu, da.

— Şi tu?

— Eu am dat examenul ăsta acum trei luni.

Sigrid privi flacăra jucăuşă a briche-tei; îşi aprinseră țigările şi-şi regăsiră zâmbetul.

Când ieşise de la Şcoala de Medicină, Jan o văzuse pe Sigrid venind spre el.

Cu cascada de aur a părului, mătăsos, cu tenul curat şi marmorean, cu ochii ei prelungi şi verzi, era mai seducătoare ca niciodată.

— Am venit să-ți cer o explicație! strigă ea, cu o privire disprețuitoare.

Elanul de bucurie pe care-l iscase în el grațioasa apariție se nărui.

— Glumeşti... izbuti el să articuleze.

— Cum, începu ea să strige, cutezi să vorbeşti de glume, cutezi?

Câțiva studenți se şi opriseră, curioşi, alături de ei. Fără să mai ezite, Jan o luă pe Sigrid de braț cu o asemenea energie, încât verişoara lui nici nu se mai gândi să protesteze şi o târî după el până la cea mai apropiată *konditori*[24], unde o instală într-un colț

---

[24] Patiserii, unde se consumă de regulă ceai, cafea şi prăjituri şi care sunt locurile preferate de întâlnire ale studenților.

discret. Apoi, fixându-şi asupră-i calma privire albastră, zise:

— Acum te ascult, *kära* Sigrid…

Pacea părea să fi revenit între ei, dar în ochii lui Sigrid mai dăinuia lucirea unei neliniști.

— Încă nu te-ai calmat? zise el pe un ton conciliant.

— Îi cunosc eu pe băieți, răspunse ea cu o oarecare melancolie, când pretind că o fată e bine făcută, înseamnă că o doresc.

— Să presupunem că eu sunt un original, că nu semăn cu ceilalți.

— Că te deosebeşti de ei, e sigur, dar… sunt totuşi foarte neliniştită. Apoi se corectă repede: Nu, foarte furioasă!

— O, mândră Sigrid!

— Dă-mi mâna, Jan… Priveşte-mă drept în ochi, zise Sigrid.

(n.ed.fr.)

Ochii aceia, de un verde-cenuşiu, care vrăjeau, ochii aceia care-l aruncau într-o stranie încântare, ochii aceia care făceau să i se urce în gâtlej dulceața deosebită ce vesteşte întotdeauna beția simțurilor...

— Jură-mi că fata asta nu înseamnă nimic pentru tine!

El răspunse în şoaptă, cu pleoapele coborâte, trecându-şi cu gesturi nervoase mâna prin părul blond.

— Nu există şi nu va exista niciodată o altă femeie în viața mea! Te iubesc cum n-a iubit încă niciun bărbat, cu tot trupul, cu tot sufletul meu. Patima ne va înlănțui sau ne va distruge! Da, sunt legat de tine prin toate fibrele ființei mele. Măcar că folosesc un limbaj violent, pot să-ți spun că, după căsătorie, eu voi fi tu şi tu eu! Nu sunt nici puritan, nici ipocrit! Mărturisesc că nu sunt numai cumplit de gelos din prici-

na fascinantei tale atracții, a sufletului tău trufaş, ci şi din cauza frumuseții sculpturale, carnale şi senzuale a trupului tău! Pentru mine, tu eşti Afrodita, ieşind din valurile mării, radioasă şi superbă! De fiecare dată când te revăd eşti o femeie mai frumoasă, mai înfloritoare. Da, Sigrid, acum eşti femeia pe care o doresc mai mult, cu fiecare zi care trece! Celelalte fete, oricât de seducătoare ar fi ele, nu contează pentru mine!

Emoția lui Sigrid, după acele pătimaşe mărturisiri, nu păru mai mică decât exaltarea înfierbântată a lui Jan. Aplecându-se înainte, şopti la rându-i:

— Dragostea mea pentru tine nu-i mai puțin geloasă decât a ta. De altfel, ai şi avut dovada! Patima mea, Jan mă poartă ca vântul violent al furtunii, o vijelie pe deasupra mării dezlănțuite! Despărțirea noastră e pentru mine un

adevărat calvar. Dacă ai şti cu câtă nerăbdare aştept căsătoria! Vreau să trăiesc cu tine, pentru tine! Puțini bărbați au un suflet atât de frumos şi de generos, o minte atât de bogată şi de solidă ca a ta! Ochii ei sclipiră şi mai viu şi mai neobişnuit: Trupul tău, continuă ea coborându-şi glasul, te face să te gândeşti la atleții greci. De câte ori nu te-am admirat în taină când înotai în lacurile Vänern sau Vassbotten! Ah, saltul acela al tău când te aruncai ca să tai apa! Şi felul cum stăteai pe schiuri, ca un cuceritor al Nordului! Cu un soi de lăcomie sălbatică, trase în piept fumul țigării, pentru ca apoi să continue: Crezi că există mulți băieți în stare să cânte la orgă un coral de Bach şi să câştige totodată un concurs de natație, să citească Homer şi Platon în original şi să escaladeze, în plină iarnă, cele mai înalte culmi înzăpezite, să dis-

cute probleme de etică cu pastorul Lindström şi să urce cu uşurință pe cel mai aprig armăsar! Niciunul Jan, niciunul!

— Exagerezi, *kära du!*

— Dimpotrivă, ți-am spus tot. Îndemânarea ta la tenis şi la rugbi, dragostea şi cunoştințele tale în ceea ce priveşte animalele, memoria ta prodigioasă, care-ți îngăduie să reciți, cu uşurință, cele mai lungi poeme suedeze, germane, greceşti, latine...

— Opreşte-te, opreşte-te, iubito, mă faci să mă simt prost...

— Şi, cu toate aceste calități, eşti totuşi atât de modest!

— Nu, protestă Jan, modestia nu face casă bună cu mine. Sunt de o mândrie adesea agresivă, Sigrid, şi tu ştii bine asta.

Cu ochii strălucind, ea strigă:

— Şi ce-am fi făcut cu modestia, cu

umilința? Facem parte din rasa celor născuți să zboare foarte sus, nu să se târască! Pe blazonul nostru e desenat un vultur, nu un vierme!

— Să ne ferim de orgoliu, Sigrid...

— Îmi place să mă arunc în viață fără rezerve, îi urăsc pe cei şovăielnici şi timorați! Trebuie să mergi înainte, mereu, mereu, fără să te uiți în urmă! Să nu cunoşti teama! Curajul şi inteligența sunt, în ochii mei, cele mai înalte virtuți, calitățile cele mai de dorit. Tu le ai într-un grad mult mai mare decât majoritatea bărbaților. Nimeni altul în afară de tine n-ar putea să-mi placă! Apoi, gânditoare, precizează: Totuşi nu datorită calităților tale te iubesc eu! Dragostea mea a țâşnit din străfundurile ființei mele, în mod spontan, irezistibil.

— La fel ca Trollhättanul, murmură el.

— Şi a măturat din cale tot ce-ar fi

putut să i se opună. După care Sigrid, mărturisi: Cel mai puternic dig în calea acestei iubiri a fost orgoliul meu! Ca apoi să adauge imediat: Dar patima a sfărâmat şi acest zid! Mai înflăcărată şi mai hotărâtă ca niciodată, mai adăugă: Dacă vreo femeie s-ar aşeza între mine şi tine, cred c-aş omorâ-o!

— Linişteşte-te, Sigrid, niciun pericol din afară nu ne ameninţă dragostea, nimeni nu se gândeşte să ne-o distrugă.

— Suntem două ramuri ale aceluiaşi trunchi, am ieşit din acelaşi pământ şi rădăcinile noastre se împletesc. Cea care va cuteza să ne despartă, să ne îndepărteze unul altul, ar risca mult, foarte mult...

— Haide, Sigrid, astfel de ameninţări nu sunt demne de noi!

Tânăra îşi veni în fire. Privirea ei verde şi vrăjită se afundă în ochii lui Jan.

— Începutul ultimei tale scrisori mi-a dovedit că-mi cunoşti sufletul până în cele mai mici colțişoare ale lui. Se îndreptă, trăsăturile i se însufleţiră şi mai mult. Călătoria de nuntă, întrebă ea, o vom face într-adevăr?

— Aşa nădăjduiesc!

— Ce perspectivă ameţitoare!

— Ce spui de itinerariul meu?

— E nemaipomenit!

— Şi ideea cu casa de pe o insulă din Mediterana?

— Ah, Jan, de când am primit scrisoarea aia, nu mai încetez să construiesc eu însămi acel decor de vis! Soarele, marea, alba lumină a Greciei, măslinii argintii şi pinii... e mult prea frumos! Avu un surâs copilăros. Până şi mama s-a declarat încântată de acest proiect.

— Draga mătuşă Brita! exclamă Jan, râzând din toată inima.

— Totuşi, mi-a făcut o observaţie care e foarte justă: „Vă şi gândiţi la călătoria de nuntă şi nici măcar nu v-aţi logodit!”

— Te-am socotit întotdeauna logodnica mea!

Sigrid clătină din cap.

— Asta nu contează în ochii mamei!

— Ce vrea?

— Ceea ce e firesc: să serbăm oficial logodna.

— Foarte bine, pregătiţi tot ce trebuie...

— Eşti tot atât de hotărât să-ţi isprăveşti studiile la Amsterdam?

— Unde mă voi specializa în chirurgie şi unde îmi voi lua doctoratul, da! Numai acolo voi putea să-mi însuşesc ştiinţa celor mai de seamă maeştri.

— Despărţirea asta nouă va fi foarte grea pentru noi!

— Ştiu!

— Melancolia ne va tulbura zi şi

noapte!

— Suntem tineri, *älskade* Sigrid, vom şti să rezistăm.

— Eşti mai puternic decât mine, Jan!

— Nu te subestima, *kära du*, ai energia a zece băieți!

— Totuşi sunt femeie şi durerea mă zdrobeşte!

— O vei combate printr-un surplus de vitalitate!

— Poate... Gândul la fericirea noastră mă va întări!

— I-am făgăduit tatei, zise Jan, să devin cel mai bun medic din comitat, să fiu demn să-i iau locul.

— Vei fi, acum sunt convinsă.

— Nu-mi voi cruța niciun efort, nu voi da înapoi din fața niciunui sacrificiu ca să-mi ajung acest scop!

— Dar, la Stockholm...

Fiul lui Knut Yvarsen îşi întrerupse pe un ton foarte ferm verişoara:

— Trebuie să mă duc să-mi termin studiile la Amsterdam. Regiunea noastră are nevoie de un chirurg şi de un medic foarte bun. Şi eu voi fi acest medic!

— Să aştepți, mereu să aştepți...

Mâna lui Jan se strânse şi mai tare în jurul mâinii lui Sigrid.

— Cât de bine îți înțeleg nerăbdarea! Dar timpul zboară atât de repede... În curând vom fi soț şi soție... De altfel, deşi cea mai aprigă dorință a mea e să trăiesc alături de tine, mai e un motiv care mă determină să-mi termin cât mai repede studiile. E mult de când locul doctorului Yvarsen a rămas vacant: sunt grăbit să-l ocup. Țăranii, tăietorii de lemne şi muncitorii au nevoie de mine!

— Se interesează mereu de tine. Vor să ştie când te întorci...

Încurcat, Jan îşi lăsă capul în jos.

Acest amănunt atinsese în el, în mod vizibil, o coardă sensibilă.

— Vezi, observă el cu o voce puțin schimbată, şi ei mă aşteaptă! Apoi, interesant, întrebă: Ce mai e pe la Tjorpa?

— Viața trece alene, cu imaginea canalelor pline de şlepuri mirosind a răşină.

— Ceea ce mă miră e că mătuşa Brita ți-a îngăduit să vii singură la Stockholm.

— E ocupată să facă dulcețuri şi conserve. Dacă ai vedea cum stau aliniate în bucătărie borcanele şi oalele!

— Şi Ane Mette?

— Harnică, o ajută pe mama în acele nobile treburi gospodăreşti.

O undă de afecțiune îi adumbri ochii lui Jan.

— Familia noastră îi datorează foarte mult acestei femei de treabă, murmură

el. Ştii că, atunci când m-am născut, ea a fost prima care m-a luat în braţe? Biata mama era atât de slăbită! Foarte mic, îmi plăcea să stau în bucătărie, unde bătrâna şi venerabila roată de tors a lui Ane Mette huruia sub lampa cu petrol atârnată în tavan. În timp ce mişca roata, servitoarea noastră istorisea poveşti celorlalţi, pretindea a-l fi auzit pe maleficul Basilisk, fiară sinistră aducătoare de nenorociri, aciuată în cavităţile stâncilor, undeva pe crestele sălbatice... Nimeni nu se putea lăuda că l-ar fi zărit, căci cel care-l vedea era sortit morţii, legea pare-se era inflexibilă...

— Ce memorie ai! exclamă Sigrid. Şi eu am stat lângă roata de tors a lui Ane Mette, dar nu-mi aduc câtuşi de puţin aminte de poveştile astea.

— Mă simt devenind teribil de sentimental, declară Jan surâzând. Hai! Vi-

no să dăm o raită prin oraş! Aici, aproape, e o staţie de trăsuri cu cei mai frumoşi cai din Stockholm! Ne vom instala într-una din acele frumoase cabriolete şi, la drum!

— Încă ceva, eşti de acord ca logodna noastră oficială să fie sărbătorită înainte de plecarea ta la Amsterdam, anul viitor?

— Când vei vrea, *kära du*. Pentru mine, tu îmi eşti de multă vreme logodnică.

— Iubitule!

— În ce cartier vrei să ne plimbăm? întrebă Jan după ce se aşezară pe bancheta unei trăsuri.

— Unde vrei tu... răspunse Sigrid, ghemuindu-se lângă el.

— Frumoasa mea logodnică... şopti Jan la urechea lui Sigrid.

Şi-o acoperi de sărutări.

Capitolul III

Ne aflăm la Hilversum, în Olanda.

La „Calul negru”, restaurantul cel mai elegant al oraşului, argintăria şi cristalele străluceau pe albeața imaculată a feţelor de masă. Sub sclipirea orbitoare a lustrelor, chelnerii şi şeful lor se agitau, călcând cu paşi înăbuşiți. O orchestră discretă cânta nişte valsuri lente. Într-un colț al vastei săli, aproape de o uşă-fereastră, dând direct pe o verandă, o pereche foarte tânără atrăgea asupră-i numeroase priviri curioase şi admirative. Ea, blondă şi radioasă, purta o vaporoasă rochie de un mov tandru, împodobită cu dantele fine. O singură bijuterie încălzea strălucirea satinată a tenului ei de fată tânără: un diamant montat pe un inel de aur şi platină. El, la fel de blond, cu un profil de medalie, cu o frunte înaltă şi dreap-

tă, o statură atletică, dar totodată suplă. Era îmbrăcat în negru, cu cămaşa şi cravata albe. Vorbeau în idiomul ciudat al nordicilor. Jan Yvarsen şi Sigrid Lindval...

Ochii lui Sigrid erau umezi de emoție.

— Sunt atât de fericită! Atât de fericită! exclamă ea. Seara asta e pentru mine ca un prolog al bucuriei noastre viitoare.

Sigrid îşi ridică paharul.

— Beau pentru dragostea noastră. *Skal!*

— *Skal!* Câteva luni încă şi voi înfrunta şi ultimele examene.

— Doctoratul! Ce mândrie când te vei întoarce la Tjorpa cu dreptul de a fi numit „doctorul Yvarsen”!

Jan nu se putu abține să nu surâdă de optimismul entuziast al logodnicei sale.

— Te exprimi ca şi cum aş avea di-

ploma în buzunar remarcă el, ca şi cum aş fi luat toate examenele.

— Ai căzut vreodată la vreun examen?

— Nu!

Un chelner le aduse o minunată rața cu cireşe. Jan îşi fixă cu complezență logodnica.

— Peste tot pe unde treci, observă el, eşti tratată ca o regină.

— Fiindcă sunt cu tine! veni prompt răspunsul ei.

Râseră amândoi din toată inima. Apoi, lacom, Jan se servi cu o pulpă zemoasă. Era în mod vizibil destins şi într-o minunată dispoziție.

— Îmi place inelul ăsta pe care mi l-ai oferit ca dar de logodnă... zise Sigrid pe un ton grav. Apoi, după o pauză: Vorbeşte-mi despre viața ta la Amsterdam, Jan!

— Cu cea mai mare plăcere. Ce vrei să ştii?

— Nu-ți pare rău că l-ai lăsat pe Sven la Stockholm?

— Sigur că-mi pare.

— Nu ți-ai găsit alți prieteni aici?

— De luni şi luni de zile trăiesc doar cu preocuparea de a obține în cel mai scurt timp diploma de doctor. Lucrul ăsta a devenit o adevărată obsesie. Nu văd pe nimeni, nu frecventez nicio asociație studențească, niciun club. Îți aduci aminte ce rău arătam când am venit pentru prima oară în Olanda?

— Erai palid, slab...

— Da. Slăbirea mea avea două cauze: acel *längtan*, datorat despărțirii noastre şi lipsa de mişcare, de sport.

— Ca să te pui pe picioare ai început să joci iar rugby, nu-i aşa?

— Da, şi vindecarea a fost rapidă. Odată cu sportul mi-am găsit şi un prieten.

— Pe acel Maïki Vangreen?

— Exact!

— Ce te-a legat de el?

— Amabilitatea, gentileţea lui. Dar mai ales acele istorii cu lei şi cu alte fiare pe care mi le povestea uneori până la trei, patru dimineaţa. Descrierile sale despre Africa de Sud, despre Veld...

— Dumnezeule! strigă Sigrid, dar Veldul ăsta al tău e situat la celălalt capăt al pământului!

— Şi ce dacă?

— Nu vom merge niciodată acolo!

— Te înşeli, *kära du*. Am, dimpotrivă, ferma intenţie de a vizita Africa de Sud imediat după căsătoria noastră.

— Într-adevăr?

Cu ochi strălucitori, Jan continuă:

— Când aud un african adevărat, aşa ca Maïki, zugrăvind obiceiurile din acel ţinut al globului, atât de puţin cunoscut, îmi dau seama că ţara aia e un fel de paradis. Iar ţie, Sigrid, cred că ţi-ar

plăcea şi mai mult decât mie! Tocmai din pricina asta te voi duce în Transvaal! Vom închiria un bungalow şi două, trei luni vom trăi în inima pădurii virgine. Vom pătrunde în adâncul hăţişurilor şi vom vedea cum trăiesc în deplină libertate o mulţime de animale pe care le cunoaştem doar după nume şi după scurta descriere din cărţi. Tu, care preferi tot ceea ce e autentic, original, acolo vei fi uluită...

— Sunt o fiică a Nordului, obiectă Sigrid sceptică, şi nu ştiu dacă aş fi mişcată de farmecul peisajului african.

— În orice caz vom încerca!

— Să călătoresc împreună cu tine va fi întotdeauna pentru mine o încântare, indiferent de ţinta călătoriei.

— Doresc să nu te dezamăgesc niciodată, Sigrid, niciodată!

— Jan, făgăduieşte-mi...

— Ce, *älskade* Sigrid?

— În ziua când îți vei lua ultimul examen, te vei urca în tren şi te vei întoarce în Suedia ca să-mi aduci vestea cea bună!

— Da, iubito, îți făgăduiesc!

Orchestra începu să cânte o melodie lentă şi suavă plină de nostalgie. Jan se ridică, se îndreptă, înalt şi subțire în haina lui elegantă. Apoi se înclină în fața blondei sale logodnice:

— Dulcea şi radioasa mea iubită, spuse el în şoaptă îmi acorzi acest dans?

Dar Sigrid, în vaporoasa ei rochie mov, se şi afla brațele lui Jan. Legănându-se încetişor, în ritmul dansului, ieşiră pe verandă. Şi acolo, în penumbra deasă, îşi apropie buzele de cele ale lui Jan. Singuri în noapte dansau, dansau... Şi realitatea se confunda cu visul...

Capitolul IV

...Ziua atât de mult dorită sosi:

Jan deveni doctor! Înarmat cu diploma de medic chirurg, îşi sărbători succesul într-o societate veselă, avându-l în dreapta pe prietenul său Maïki Vangreen. Eliberat de grijile facultății, bău, cântă şi dansă toată noaptea. Dimineața, se urcă în tren, nerăbdător să-i ducă lui Sigrid vestea cea bună. De-a lungul drumului, peisajele se perindară unul după altul: mai întâi cel olandez, apoi german, danez, şi în sfârşit suedez. Câmpuri de lalele în culori calde şi proaspete, mori de vânt întinzându-şi spre cer marile lor aripi cenuşii, țărmurile cețoase ale Mării Nordului şi ale Mării Baltice, valuri argintii şi insulele Kattegat... Instalat confortabil într-un colț al compartimentului, trăgând din pipă, Jan visa la

căsătoria lui.

...După ore şi ore de mers, trenul se opri în sfârşit cu un zgomot asurzitor de fierărie: tânărul doctor ajunsese acasă. Lăsându-şi bagajele la gară, o porni cu curaj la drum. Dar la Tjorpa, Ane Mette îi spuse că Sigrid se dusese la Trollhättan. Jan nu mai putu de bucurie! „Mă aşteaptă ca să ne întâlnim în locul de care ne leagă cele mai dragi amintiri! îşi zise el. Tinerețea noastră îşi va afla împlinirea aici, alături de aceste ape tumultoase. Mă voi îndrepta spre ea, o voi lua de mână, apoi o voi cuprinde în brațe. Ne vom privi ochi în ochi..."

Cu ce grabă ocoli Jan lacurile Halleberg şi Hunneberg, cât de repede străbătu canalul Stallbcka, până să audă în sfârşit, mugetul cascadei... Urcă, febril, panta, căutându-şi cu ochii logodnica.

Şi, în acelaşi loc unde schimbaseră primele lor făgăduieli şi-şi murmuraseră timidele mărturisiri, o surprinse pe Sigrid trup lângă trup şi gură în gură cu Sven Lundell.

Lui Jan i se păru că inima încetase să-i mai bată, că soarele se stinsese, că viața se retrăsese de pe planetă. Cerul se făcuse negru... Atunci, lungul şi dureros spin ascuțit al regretului, al disperării i se înfundă în piept. Se năpusti peste cei doi, o ridică pe Sigrid şi-o trânti cu atâta putere, încât îi țâşni sângele din gură.

— Şi-acum, între noi doi! îi strigă lui Sven. Şi năpustindu-se asupră-i, răcni: Din *eländiga människa!*[25] Hoțule! Mi-ai furat viitorul!

Agățați unul de altul, gâfâind, se luptară şi se bătură cu o furie rece şi uci-

---

[25] Ticălosule. (suedeză) (n.ed.fr.).

gaşă. Când, sub imperiul urii lor cumplite, se apropiară de platoul îngust de deasupra hăului, în adâncul căruia se vărsau apele impetuosului torent, Sigrid se aruncă în fața lor pe marginea prăpastiei:

— Îndurare! Îndurare! se rugă ea, cu părul desfăcut şi chipul mânjit de sânge.

Cu ultima lui putere, Sven reuşi să-şi facă adversarul să dea înapoi.

— Ucide-mă! urlă el, îndepărtându-şi brațele.

Sigrid se târî, căzu în genunchi pe stânca aspră.

— Milă! Îndurare! gemu ea, înlănțuind cu o ardoare febrilă genunchii logodnicului ei.

Jan simți urcând în el un imens dezgust, o greață covârşitoare. Un surâs amar îi lăsă în jos colțurile gurii.

— Tremuri pentru viața lui, pentru

biata lui viață! râse el ironic, desprinzându-se din strânsoare.

— *Nej! Nej!* strigă Sigrid, pentru viața ta, Jan, pentru viața ta!

Jan ridică din umeri.

— Ți-am pedepsit iubitul cum merita, ți-l redau! Sunteți demni unul de altul!

Stăpân pe el, îşi frecă mâinile ca pentru a se spăla de contactul infam. Dar făcea totul ca un automat: creierul îi era gol, nu se mai putea gândi la nimic. Chiar dacă-l zdrobea pe Lundell, îşi pierduse partea cea mai prețioasă a ființei sale: speranța. Căci speranța, care trăise tot timpul în străfundul sufletului său, murise pe acel mal al cascadei Trollhättan, pe care-l iubise atâta. Când privirea lui o întâlni pe cea a lui Sven, rosti aspru:

— Ai face mai bine să pleci… Şi, în fața ezitării celuilalt, îi porunci şi mai sec: Pleacă!

Trist, cu obrazul umflat şi cu hainele rupte, Sven se îndepărtă. Atunci Sigrid făptui o greşeală.

— Ascultă-mă, îl imploră ea, nu suntem chiar atât de vinovaţi pe cât îţi închipui!

Evocarea scenei odioase şi revoltătoare, cu Sven Lundell strângând-o în braţe şi sărutând-o pătimaş pe Sigrid, îi spori mânia lui Jan. „Îi spuneam Trandafirul din Trollhättan... Frumoasa mea logodnică...” Brusc, fără să rostească o vorbă, o apucă pe fată de umeri şi o scuipă în obraz dar, chiar în momentul când făptui acest gest îi fu o ruşine cumplită. Livid şi rătăcit, îi întoarse spatele lui Sigrid şi o luă la vale, printre stânci. Alergă înainte, cu faţa plină de lacrimi şi de sudoare, se năpusti în încâlceala unui tufiş de rugi de mure, se strecură în el şi se piti acolo ca un animal rănit, pentru ca în sfârşit,

să izbucnească în hohote de plâns. Seara, pe o ploaie torențială, Jan Yvarsen luă trenul spre Amsterdam.

TORENTE

PARTEA ÎNTÂI

Şi de-o-ntreba de clipa când moar-
tea va să-nfrângă
Să-i spui c-am râs de teamă ca
dânsul să nu plângă...
MAETERLINCK

Capitolul I

Tocmai împlinisem optsprezece ani când un accident îngrozitor m-a lăsat orfană, dezlegându-mă brutal de toate legăturile. Mă credeam distrusă pentru totdeauna, dar pe urmă – o vitalitate a animalului din noi – firea mea robustă a învins. Asta a început printr-o foame bruscă şi violentă. De câtă vreme nu

mai înghițisem decât un gât de lapte şi nu mai rontăisem decât puțină ciocolată? Acum, simțeam foamea. O foame sfâşietoare, dureroasă. Rămăsesem în casa mare, goală de moarte, numai cu o servitoare bătrână. Dar, pe moment, foamea alungase din mine orice alt sentiment. Groaza mea față de prezent, spaima în fața viitorului slăbiră când, la bucătărie, m-am aruncat asupra a tot ceea ce-mi cădea în mână. Ghiftuită, am dormit în sfârşit, pe săturate. Dar, vai! a doua zi coşmarul a reapărut aidoma ca în ajun. Cu chipul înfundat în pernă, îmi imaginam maşina răsturnată, revedeam trupurile mutilate. Scăpasem din acea catastrofă printr-o minune. Refuzasem să-mi însoțesc părinții – care-l luaseră atunci pe fratele meu mai mic la o expoziție la Strasbourg –, nevrând să lipsesc de la acea mică reuniune care ne aduna în fiecare

joi, pe prietenii mei şi pe mine, când la unul când la altul. Timpul uscat şi însorit ne ispitise în ziua aceea să facem o plimbare înainte de masă. O luarăm spre câmp. Fâşii de zăpadă mai stăruiau pe brazdele unde corbii ţopăiau greoi. La apropierea noastră, păsările zburară în crengile cireşilor de pe marginea drumului. Dintr-odată unul dintre ei se năpusti spre mine, scoţând un croncănit urât.

Aripile lui îmi atinseră toca de blană; am rămas uluită în mijlocul prietenilor mei, ei înşişi impresionaţi. Ne-am întors din drum. În timp ce ceilalţi îşi recăpătaseră veselia, eu nu mă puteam scutura de o presimţire ciudată. Ne-am întors în clipa în care servitoarea întindea pe faţa de masă brodată cu flori de câmp tradiţionalul *kugelhopf* şi turna în vechile ceşti de Strasbourg laptele mustos. Mirosul cafelei se răspândise

în aer. După masă am trecut în salon. Lămpile înalte îşi cerneau lumina blândă. Jeraticul licărea în dosul portiței de la soba de porțelan. Grupați în jurui pianului, ascultam valsurile pe care Cathy Lehman le cânta punând în ele tot romantismul ei şi vorbeam despre flirturile noastre, în ziua aceea despre un locotenent care la ultimul bal făcuse senzație. Ofițerii germani nu existaseră niciodată pentru noi şi entuziasmul de a vedea o uniformă franceză încă nu se potolise.

— M-a întrebat o mulțime de lucruri despre tine, îmi raportă Maria Benner. Domnişoara Erhardt e la fel de frumoasă ca şi mama ei, dar are în plus contrastul ochilor violeți şi al părului negru, mi-a spus el...

— Să consultăm oracolul, propuse fata care era gazdă. Pianul fu părăsit şi cărțile de jos, întinse pe masă. Odile,

căreia noi îi spuneam Didela, ştia să le manevreze ca o bătrână ghicitoare. Când mi-a venit rândul, m-am temut de nu ştiu ce prezicere... Dar cărțile mele erau bune şi-mi făgăduiau o căsătorie din dragoste. Prietenii mă părăsiseră în clipa în care, ajunsă în fața uşii de la intrare, am vârât cheia în broască. Am găsit coridorul, scările cufundate în întuneric. Am strigat servitoarea, dar în casă nu s-a mişcat nimeni. Şi iată că în strania tăcere a sunat telefonul. O linişte ciudată mă cuprinse în timp ce ridicam receptorul.

— Alo, alo, domnişoara Erhardt! Aici Hôtel-Dieu din Strasbourg... Fiți curajoasă, domnişoară... Un accident... Părinții dumneavoastră sunt grav răniți...

N-am putut auzi mai mult, telefonul mi-a căzut din mână.

Neamuri depărtate, venite la înmormântare, cerură să se ocupe de mine.

Le-am respins propunerea. Orice dovadă de compasiune îmi era de nesuportat. Înclinarea mea către singurătate, indiferența pe care o arătam tuturor lucrurilor îl neliniştiră pe medicul care mă cunoştea de mică. Vorbi de o şedere într-un sanatoriu. Această amenințare îmi dădu forța de a reacționa. Am înțeles că nu mai puteam să rămân multă vreme în această casă bântuită de amintiri care mă sfâşiau, să înfrunt oglinzile care păstrau reflexul celor trei chipuri atât de brutal smulse dragostei mele. Am înțeles că, dacă voiam să continui să trăiesc, trebuia să fug din acele locuri, unde, înnebunită, nu încetam să pândesc zgomotul unei uşi, să aştept o imposibilă întoarcere...

Trăiam astfel de săptămâni, când, într-o dimineață, ieşind din grelele coşmaruri şi fiind pe punctul de a cădea iar pradă chinurilor, privirea mi-a

căzut pe globul terestru, pe care, împreună cu bietul meu tată, urmărisem adesea cu degetul liniile fine, roşii, ce-l înconjurau... „Fratele meu e aici...”, spunea el căutând Africa de Sud. La această amintire o idee încolți în mine. Dacă aş pleca? Moştenirea îmi îngăduia să călătoresc unde voiam. Am sărit din pat, m-am vârât în haina vătuită şi am alergat în salon. Am luat albumul şi, înfierbântată, am întors paginile peste portretele învechite. L-am găsit repede pe cel al unui bărbat cu favoriți, cu un aer țeapăn, care sprijinea cu o mână pe umărul unei tinere frumoase: unchiul meu Jacques şi drăguța mea verişoară Doris alături de care petrecusem doi ani la Hirondelles, la Geneva şi care locuiau la noi în timpul vacanțelor. Anunțându-le telegrafic nenorocirea mea, ei îmi răspunseseră printr-o scrisoare afectuoasă. Unchiul Jacques lo-

cuia la Johannesburg. În tinerețea lui acest frate al tatei emigrase în Țara Burilor. Acolo făcuse avere şi se însurase cu o olandeză. Ideea unei fugi, a unei evadări posibile, se fixă în mintea mea şi deveni din ce în ce mai puternică. Să plec... Ispita unei apropiate plecări nu mă părăsi. I-am mărturisit totul tutorelui meu care mi-a aprobat planul. Leam scris rudelor mele îndepărtate. După şase săptămâni am primit răspunsul. Se bucurau de hotărârea pe care o luasem de a veni să trăiesc alături de ei.

Capitolul II

Trenul meu pleca în zori.

Puțini prieteni veniseră la gară. Mă certară pentru dezertarea mea. Dacă ar fi ştiut ei cât mă costa să mă exilez astfel... Portierele se închiseră, batistele se

agitară. Clopotnița, acoperişurile roşii din locul copilăriei mele dispărură într-o ceață sidefie. Lacrimile mi se amestecaseră cu picăturile de apă ce se scurgeau pe geamul de care îmi rezemasem fruntea. Dar toate izvoarele seacă cu vremea... Ochii mei se uscară. Ajunsesem la un soi de resemnare amară. Trenul trecea prin câmpii deşarte, prin sate adormite. Niciun fum nu se înălța din colibe. O rouă deasă acoperea câmpurile unde nu zăreai încă nicio pasăre, niciun animal. Am coborât geamul. Plină de mireasma ierbii tinere, prospețimea matinală pătrunse în compartimentul în care călătoream singură. Răsuflarea mea îşi reluă ritmul regulat. În mantoul cu tăietură severă, cu pălăria care cădea ca un fel de abajur peste ochii înroşiți, am trecut nebăgată în seamă în vagonul-restaurant, unde mi-am luat micul de-

jun. Vederea livezilor în floare defilând de-a lungul trenului mi-a făcut rău. Natura nu părea să se sinchisească de doliul meu de nevindecat. Cred că, oricât ai fi de nenorocit, simți totuşi o mare plăcere să-ți întinzi picioarele într-o cuşetă şi să dormi în legănatul roților unui tren de noapte. Deşteptări scurte în gări când câte un felinar mă năucea cu lumina lui brutală. Numele câte unui oraş alergând de-a lungul vagoanelor. Paşi grăbiți care băteau asfaltul. Uşi trântite. Torsul roților îmi legăna din nou somnul câteva clipe întrerupt.

Dimineața am simțit-o în mine ca pe o destindere. Peisajul se schimbase. Sub un cer ca inul se vedeau coline palide de nisip, câmpii sărace şi necultivate. Arborii păreau să fi îndurat chinuri. Toți, aplecați în aceeaşi parte, îşi întindeau ramurile răsucite ca pentru a se feri de o primejdie cumplită... Oare față

de ocean arătau ei o astfel de spaimă? Încă nu se zărea, dar după suflul său rece îl ghiceai în golul palid de după dune. Din loc în loc câte o moară îşi răsucea încet marile aripi sumbre. Panouri imense anunțau un oraş apropiat. Trenul se opri, în sfârşit, la Hamburg.

M-am simțit pierdută sub impozanta cupolă de sticlă, în mijlocul furnicarului de călători. Senzația de a fi singură, încredințată mie însămi, îmi produse amețeală. Dar o viziune lugubră mă făcu să tremur. Nu, nu! Fără regrete! Emoția mă cuprinse din nou când, ajunsă în port, am zărit acea pădure de catarge, de macarale, de coşuri. Tulburarea mi-a sporit şi mai mult punând piciorul pe pasarela vasului *Wahnfried*, vapor german, pe care o agenție de transport din Strasbourg i-l recomandase tutorelui meu. Mi-am găsit bagajele în cabina unde m-a condus ofițerul

de bord. Tocmai eram pe cale să despachetez câteva obiecte de primă necesitate când cineva bătu în uşă. În prag se ivi o femeie. Înaltă, cam masivă în ample veşminte negre, acoperi cadrul strâmt al uşii. O priveam uimită. Cum să descriu chipul acelei necunoscute? Părea tăiat în piatră, brăzdat de riduri profunde, chinuit... În ciuda părului alb, nu era bătrână şi poate că ochii ei cafenii fuseseră frumoşi odinioară. Dar toată lumina din ei fugise, iar vocea îi era mohorâtă.

— Scuzați-mă, spuse ea în engleză, după ce m-a întrebat dacă înțelegeam această limbă, înainte de a debarca am stat în această cabină unde probabil că am lăsat nişte hârtii... Stewarzii pretind că n-au găsit nimic... Vreți să-mi îngăduiți să caut eu însămi?

Am cercetat împreună colțurile, fundul dulapului, deasupra lui, unde se

etala o centură de salvare. Dar zadarnic. Străina păru consternată.

— Nu pricep... murmură ea.

Avu brusc o slăbiciune. Am vrut s-o susțin dar m-a îndepărtat.

— Până unde mergeți? m-a întrebat pe un ton aproape răutăcios.

— Destinația mea e Johannesburg...

Ea tresări.

— Johannesburg, murmură, sprijinindu-se greoi de uşă.

Încercam eu însămi o mare tristețe. La vederea obrazului aceluia răvăşit îmi dădură lacrimile. Ea observă acest lucru.

— Sunteți în doliu! remarcă cu blândețe. Eu am pierdut tot... Tot... Sunt mai sărmană decât piatra din drum.

Nu m-am putut abține să nu duc mâna la geantă. O uşoară roşeață urcă în pomeții femeii.

— Nu. N-am nevoie de bani! Altceva

am pierdut, altceva mi s-a furat... Respiră profund. Ascultați, reluă ea cu efort, dacă veți izbuti, totuşi, să descoperiți manuscrisul pe care l-am rătăcit, puteți să-l citiți, nu vă opresc. Dar numele pe care le veți găsi acolo uitați-le, şi aruncați acele caiete... da, sunt nişte caiete pe care va trebui să le aruncați în mare... îmi făgăduiți?

— De ce dacă, printr-un miracol, le-aş găsi, să nu vi le trimit? Nu puteți să-mi lăsați adresa dumneavoastră?

Ea scutură din cap, fixând asupra mea doi ochi fără privire.

— N-are rost... Îmi făgăduiți ce v-am rugat?

— Voi face ceea ce-mi cereți, i-am răspuns.

Necunoscuta mă salută fără să surâdă. Ca pentru a alunga apăsătoarea tristețe adusă de această femeie, draperia de creton înflorat de la cuşetă înce-

pu să se zbată, mişcată de vântul din larg care intra prin hublou. Am urcat pe punte, unde, în picioare, lângă balustradă, pasagerii aruncau serpentine pe care rudele, prietenii, curioşii, aflați pe chei, le prindeau din zbor. Banderole multicolore, fire fragile mai legau pentru o clipă formidabilul vapor, de pământ... Apoi sirenele mugiră... Lanțurile alunecară şi scârțâiră. *Wahnfried* se legănă de sus în jos, îndepărtându-se încet de țărm, în timp ce orchestra de bord ataca un cântec popular de circumstanță.

„În cartea Domnului stă scris
Să te desparți de cei ce ni-s
Mai dragi ca orişicare...”

Pachebotul se îndepărta din ce în ce. Panglicile de hârtie se rupseseră. Puțin roşu, puțin albastru, puțin aur rămas în mâinile întinse... Chiar în acel mo-

ment se auzi un strigăt. Oamenii alergară într-acolo, alcătuind un grup.

— O femeie a căzut în apă! zise un pasager, slujindu-se de binoclu. Alte lunete se îndreptară în acel loc.

— A sărit un om după ea... A prins-o... O duce pe mal...

— Mai trăieşte?

Vecina mea ridică din umeri.

— Nu poți să-ți dai seama de la distanța asta, dar are şanse, a fost salvată imediat.

Portul deveni invizibil. În curând, în jurul nostru nu se mai văzu altceva decât cer şi apă. Am rămas aplecată deasupra suprafeței netede, sedusă de acest spectacol nou. Valurile se umflau, se agitau de-a lungul carenei. Talazurile păreau că se încălzesc la soare, se ghiftuiesc cu lumină. Le urmăream acel neîncetat du-te-vino... Crestele de spumă păreau nişte capete minuscule

ridicându-se şi scufundându-se într-un joc capricios.

— Toate astea sunt foarte frumoaso, dar nu trebuie să vă facă să uitați că a sunat pentru masă, zise o voce plăcută.

Am ridicat capul.

— Ei, zise vocea, cu un râs înăbuşit, trebuie să vă uitați în jos, domnişoară.

Un soi de spiriduş îşi scoase cascheta, prezentându-se:

— Heer van der Laan, la ordinele dumneavoastră. Cu brațul său lung arătă orizontul unde dispăruse marele oraş. Accidentul acela survenit chiar în clipa plecării v-a impresionat? Atât cât mi-am putut da seama era vorba de femeia pe care am văzut-o ieşind din cabina dumneavoastră.

Îl priveam cu tot atâta curiozitate cu câtă mă privea şi el pe mine; cocoşatul, cu părul de culoarea paiului, îşi înălța-se spre mine fața mare, palidă şi inteli-

gentă. Şi iată că acel pal cer nordic, acel colț însorit de navă şi acel omuleț ciudat care, în costumul lui de pânză kaki, părea scăpat dintre cei şapte pitici ai Albei-ca-Zăpada, îmi dădură impresia de ireal. Am repetat maşinal:

— Femeia care a ieşit din cabina mea...

— Nenorocita nu părea în toate mințile, reluă ciudatul pasager. Încă de la sosire s-a urcat de mai multe ori pe vapor ca să ceară un pachet cu caiete, pe care pretindea că l-a rătăcit în vechea ei cabină, acum a dumneavoastră... Sâcâia personalul.

Am revăzut sumbra şi mohorâta siluetă. În jurul acelei femei exista o atmosferă de cumplită părăsire...

— Poate că a vrut să moară, am remarcat eu.

— Nu cred, zise cocoşatul. Când vrei să te desparți de cei vii nu-ți alegi un

loc care mişună de lume.

— A fost salvată? Nu se va şti niciodată.

— Ba da. Când ajungem la Rotterdam, n-avem decât să citim ziarele...

Prima mea noapte pe *Wahnfried*. Aerul sărat îmi scălda somnul şi pentru prima oară bietele mele fantome acoperite de sânge nu mi s-au mai arătat în vis. *Wahnfried* n-avea decât 8.700 de tone. Poate că era prea înzorzonat cu aur şi cu marmură, dar era totuşi foarte grațios, alb şi prelung. Printre pasagerii de clasa întâi, se aflau patruzeci de geologi germani. Aveau aerul încântat al unor copii mari. Pe chipurile lor roşii se citea hotărârea de a se bucura din plin de frumoasa călătorie pe care le-o oferise o societate ştiințifică din ța-

ra lor. „*Strohwitwer*”[26], îşi ziceau frecându-şi mâinile. Ba la unul, ba la altul, câte o cicatrice le însemna obrazul gras şi lucitor, vestigiu al vechilor dueluri cu sabia. Bărboşi, burtoşi, cu ceafa depăşind cu trei degete de grăsime gulerul țeapăn al cămăşii, acei domni la ora mesei leşinau de plăcere. Nu refuzau niciun fel de pe lista de mâncare pe care le-o prezenta chelnerul. Cu şervetul aşezat peste plastron, începeau cu un grepfruit, apoi urma un *porridge*, peşte afumat, carne, ouă cu şuncă, totul stropit cu o sticlă de vin bun. Îşi isprăveau acest mic dejun cu o cafea cu lapte, în care înmuiau o serie de pâinişoare mici cu unt. Îi priveam pe furiş, cum înghițeau, ca şi cum acea grozavă poftă de mâncare putea s-o

---

[26] Văduv de paie, soț în călătorie, departe de soția lui. (germană) (n.tr.).

stimuleze pe a mea! Din grupul geologilor făceau parte două femei, două englezoaice, care împărțeau cu mine una dintre măsuțele rotunde din sufragerie. Miss Nöel şi verişoara ei Maud, prezentându-se, părură speriate din pricina doliului meu sever. Aceste două savante bătrâne se credeau obligate, din pricina mea, să-şi înfrâneze veselia firească. Le-am liniştit, surâzând atât cât am putut, răspunzându-le cu grabă când se întorceau spre mine ca să schimbe câte-o părere despre toaleta vreunei călătoare, sau gentilețea vreunui copil. Când le-am spus că eram orfană, au început să mă copleşească cu atenții şi am devenit prietene. Figura rumenă a domnişoarei Nöel era acoperită de o rețea de riduri atât de fine, încât jurai că sunt trasate cu acul. Ea trebuie să fi fost totuşi cea mai tânără, fiindcă, apucată de un râs nebun, în

timp ce-şi bătea joc, în surdină, de unul dintre docții lor colegi, tovarăşa ei o certă ca pe un copil. Ziua în amiaza mare m-am urcat pe *deck*. Valurile înalte, fără spumă, limpezi şi netede, alcătuiau nişte mişcătoare acoperişuri albastre. Vântul făcea să pocnească pânzele de pe *velum* şi-mi lua în răspăr genele. Apărată împotriva acelor asalturi de un impermeabil şi de o mică bonetă care-mi strângea părul şi urechile, m-am lăsat udată de bura pe care o lingeam de pe buze. O formă scundă apăru în strâmta colivie a scării urcând pe palier. Heer van der Laan începu să mă examineze fără jenă, aşa cum cercetezi un obiect ori un tablou.

— Cum, la post înainte de răsăritul soarelui? se miră el.

— E ora mea preferată, ai iluzia că eşti singur pe vapor...

— Aveți deci nevoie de atâta singură-

tate...

Privirea inchizitorială a omuleţului îmi scrută trăsăturile. Acest fel de a mă privi mă făcu să mă simt prost şi mă eschivam de îndată ce-l vedeam de departe.

— Scuzaţi-mă, *mejuffrouw*[27], dacă v-am întrerupt gândurile. Primele zile ale unei traversări sunt pentru mine totdeauna penibile. Toată această harababură de ape din jurul meu mă face nervos... Nu pot să dorm şi pândesc zorii ca s-o şterg din cabină.

Doi mateloţi încărcaţi cu găleţi şi cu mături năvăliră pe punte. A trebuit să le cedăm locul şi să ne refugiem pe *spardeck*.

— Mi se pare că şi dumneavoastră cunoaşteţi micii spiriduşi nocturni, *mejuffrouw?*

---

[27] Domnişoară. (olandeză).

Ochii mari, palizi ai cocoşatului mă interogară cu compătimire.

— Nu, am spus, eu aş dormi, dar marea, ea nu doarme niciodată. Când mă trezesc în toiul nopții, poruncile, sunetele asurzitoare ale clopotului, paşii care aleargă mi se par tot atâtea zgomote de alarmă... Caut atunci cu ochii colacul de salvare şi nu mai izbutesc să adorm.

— Deci frica de moarte? Nu e de mirare, suntem crescuți în această teamă, ea face parte din educația noastră.

Cerul începea să se coloreze. La orizont, un tiv gros de aur accentua conturul norilor. Valurile duceau cu sine trandafiri.

— Ce frumos e! exclamă tovarăşul meu. Şi se pare că suntem singurii pasageri ce contemplăm acest spectacol care mă trezeşte ca duşul de dimineață sau cafeaua de la gustare. Dar ascul-

taţi! Iată-l pe Weckruf!

Se auzi goarna. Îmi plăcea această atmosferă de dimineaţă şi n-am uitat cele câteva fraze melodioase.

„Sculaţi-vă cu toţii, căci noaptea se destramă,

V-aşteaptă căpitanul şi vă cheamă.

Un bună-dimineaţa vă spune călduros,

Sculaţi-vă, e ziuă şi cerul e frumos.”

Prima escală fu la Rotterdam. Am coborât pe pământ ca să găsesc în acest oraş imaginile tradiţionale ale Olandei: oameni curaţi şi înstăriţi, cu pălării populare, cu saboţi care troncăneau... Ziua era senină, cerul de un albastru şters şi molatic. În plin oraş şlepurile se încrucişau pe canalele strălucitoare. Adieri proaspete urcau din caldarâm, se desprindeau din case. Peste tot, oamenii frecau, lustruiau, spălau. Puteai

vedea nişte frumoase case trandafirii, unele noi, altele foarte vechi, cu balcoane ieşite în afară şi cu acoperişuri ţuguiate. Toate aveau ferestrele împodobite cu ghivece cu flori, şi la uşile de la intrare, clopoţeii, cuiele şi clanţele străluceau de parcă erau de aur. Am oprit o trăsură şi am cerut să mă ducă la periferie. Am văzut Polderii, canalele cu apă. Peisajele defilau curate şi ordonate. La piciorul morilor de vânt, vacile cu pielea albă şi roşie păşteau pe câmpurile de smarald brăzdate de pârâiaşe de apă. La întrebarea mea, vizitiul a răspuns că sezonul lalelelor încă nu se terminase. M-a dus în dunele interioare şi nu mi-am putut stăpâni un strigăt de uimire în faţa bogăţiei acelor câmpuri nesfârşite, sclipind de prospeţime, învăluite în atâta gingăşie şi diafan.

Îmi luasem ceaiul pe terasa unui hotel la Schevenigen când, ca un adevărat

gnom, Heer van der Laan se ivi brusc în fața mea.

— Permiteți? De fapt se şi aşezase pe un scaun şi chema chelnerul. Am noutăți pentru dumneavoastră, îmi zise el. A murit!

— Cine a murit? am întrebat eu, aiurită, căci nu mă mai gândeam la femeia care venise în cabina mea.

— Ascultați...

Mijnheer, cum începusem să-i spun, desfăcu un ziar şi citi cu glas tare:

Hamburg, 27 aprilie, 19...

„Chiar în clipa în care vaporul Wahnfried *pleca, o femeie, aplecându-se prea tare peste bord, a căzut în apă. Scoasă imediat de un brav matelot, ar fi scăpat cu viață dacă nu s-ar fi izbit cu capul de chila vaporului. Era o femeie între două vârste, îmbrăcată corect. Geanta, care a fost scoasă din apă, nu*

conținea nicio hârtie, ci doar o batistă, cu un „M” mare, şi un portofel de piele cu nişte monede de aur sud-africane. Persoanele care pot da informații despre moartă sunt rugate să le transmită la comisariatul de poliție, Jungfernsteg, Hamburg.”

— Şi-a luat cu sine secretul.

— Dacă secretul există... observă olandezul. Poate că hârtiile acelea n-au existat decât în imaginația ei.

Mijnheer mă pofti la o florăreasă, unde îmi cumpără atât de multe lalele, încât ne-am reîntors la pachebot cu brațele încărcate de o adevărata recoltă. În privirile pasagerilor, am surprins mirarea şi am băgat de seamă că se vorbea, cu un surâs ambiguu, despre perechea pe care o alcătuiam. Camerista nu putu să-mi facă rost de vase suficiente şi, din lipsă de loc, a trebuit să pun florile

pe covor. Cabina mi se transformase într-o grădină de flori. După masă, l-am invitat pe Mijnheer să vină să arunce o privire. Păru exagerat de fericit văzând cât eram de încântată.

— Ca la toate escalele, va fi multă gălăgie în seara asta, îmi spuse el. Nu vreți să-mi oferiți ospitalitate în colțul atât de liniştit pe care vi l-ați ales?

Mi-a contemplat florile.

— Voi putea să le păstrez şi la noapte?

— Bineînțeles, n-au parfum. Iartă-mă dacă-ți impun tovărăşia mea, urmă el după ce ne instalarăm pe *spardeck*. Am procedat fără tact când ți-am cerut o favoare pe care ți-ar fi venit greu să mi-o refuzi în seara în care îți ofeream flori... Nu te supăra dacă mă interesez atât de intens de dumneata... Eşti foarte tânără şi foarte frumoasă! Mi se pare fără sens şi cumplit de nedrept să fii

copleşit de necaz până într-atât, încât să cauți o izolare care nu e potrivită cu vârsta dumitale... Într-o seară, te credeai singură şi priveai cerul încă roşu de lumina apusului. Am simțit că te apasă o mare greutate. Ai plâns, cu mâinile împreunate de nu ştiu ce disperare...

M-am ridicat, nerăbdătoare. Acest maniac indiscret începea să mă agaseze. Am coborât repede seara punții. M-a urmat.

— Te-ai supărat?

În hol şi în saloane, era multă animație. Se auzeai sărind dopurile de la şampanie. Ajungând în cabina mea mi-am adus aminte de lalele. Erau acolo, magnifice, cu corolele larg deschise. Vederea lor m-a îmblânzit. La capătul culoarului l-am zărit pe Heer van der Laan ca mă implora cu privirea. Se apropie, timid:

— Nu voi dormi în noaptea asta. Fii bună... întoarce-te pe *spardeck* şi îngăduie-mi să-ți ofer o cupă de şampanie.

Ca un văl negru, noaptea acoperea deschizătura hubloului meu. Mi s-a făcut dintr-odată frică de toate acele lalele care-mi evocau trupurile ale căror răni trebuiseră să fie ascunse sub o grămada de flori... Docilă, l-am urmat pe cocoşat. În clipa în care ne-am reluat locurile în fotoliile de lemn de palmier, *Wahnfried* intră în întuneric. Nu mai exista decât o noapte opacă şi pe cer şi pe ape.

— Priveşte hublourile, zise însoțitorul meu, încep să se stingă unul după altul. Totuşi, în spatele pereților, continuă să trăiască viața.

Ca un răspuns la aceste cuvinte, se auziră strigătele a două voci furioase. Veneau dintr-o cabină de deasupra noastră.

— Ăsta-i felul lor de a trăi. Ah! Cât îmi plac aceste mânii. Îi cunosc pe cei doi îndrăgostiți, care pe moment se muşcă şi se zgârie. Sunt spanioli. Adesea poartă pe mâini şi pe obraji dovezile acestor mângâieri nocturne. Dar când celălalt se întoarce cu spatele, imediat primul se repede spre el, neliniştit, ca şi cum i-ar scăpa pentru totdeauna... Te plictisesc?

— Nu, vorbeşte-mi despre călătorii pe care nu-i cunosc...

Când m-am întors în cabina mea, am găsit hubloul închis. Aerul era greu de răsuflarea lalelelor. Le-am dus afară. Am dat drumul la ventilator şi m-am culcat.

Când m-am trezit se crăpa de ziuă. Din cuşeta mea am zărit cerul încă întunecat, pe care nişte nori de argint se pregăteau să intre în luptă cu alți nori mari, negri şi amenințători. Valurile se

ridicau până la hublou, lăsând o dâră de spumă pe gemuleţul rotund. Întoarsă din baie, am sunat ca să mi se aducă o cafea tare şi nişte tartine cu unt. În clipa în care ieşeam din cabină, am băgat de seamă că nu-mi pusesem medalionul pe care-l purtam direct pe piele şi pe care mi-l scosesem în zori, ca să mă spăl. Negăsind bijuteria, m-am urcat pe un scaun ca să mă uit pe ultimul raft al dulapului. Ce adâncă era mobila aceea! Am întins braţul cât am putut, mâna mi-a nimerit într-o adâncitură şi, ce surpriză, am găsit nu numai medalionul, ci şi un sul gros legat cu o sfoară. Aşezată pe pat, am ezitat să desfac sfoara, neîndoindu-mă o clipă că descoperisem caietele străinei, moartă la puţină vreme după ce părăsise cabina mea. „Poţi să le citeşti, nu te pot opri”... îmi spusese ea. Revedeam faţa mohorâtă şi brăzdată. Cuprinsă de

un fior ciudat, am deschis caietele. Scrise în olandeză, prezentau pentru mine o dificultate neaşteptată... Totuşi, frunzărindu-le, mi-am dat seama că datorită englezei şi germanei pe care le ştiam, nu mi-ar fi fost greu să pricep despre ce era vorba. De altfel Mijnheer van der Laan nu se afla acolo ca să mă ajute?

Mare i-a fost mirarea când i-am arătat ce-am găsit. Cu o privire curioasă parcurse scrisul înțelept şi ordonat care se aşternea pe o hârtie cu pătrățele, pătată pe alocuri parcă de urma unor lacrimi.

Lăsasem deoparte cărțile pe care Mijnheer le alesese pentru mine din biblioteca aflată la bord, mintea mea refuza cel mai mic efort. Ceasuri în şir, stăteam întinsă pe şezlong privind marea, consimțind uneori, din plictiseală sau milă, să ascult discursurile lungi

ale cocoşatului. Poate că avea dreptate când pretindea că, în nenorocire era deplorabil să te laşi cu totul în voia durerii. Când ai pierdut o ființă dragă sau când inima ți-e sfâşiată de trădare, fericiți cei pe care viața îi obligă să lupte pentru pâinea zilnică. Mă credeam insensibilă la orice, în afară de doliul meu, şi iată că un eveniment neaşteptat îmi redeştepta interesul. În umbra memoriei mele, regăsesc acea dimineață limpede, în care nişte nori mici, albi pluteau pe firmamentul de un albastru profund. Ne aflam în plină mare. Niciun fum, nicio pânză nu tăia orizontul. Abia dacă se auzea trepidația motoarelor. Valurile fremătau de-a lungul carenei. Un timid elan al bucuriei de a trăi se iscă în mine, eram fericită că puteam să respir din plin aerul sărat. În această atmosferă de pace, am început să citesc primele pagini din caietele Idei

Yvarsen...

Caietele Idei Yvarsen

Capitolul I

Când cafrii o aduseseră la ferma lui Mathijs Minhaar pe femeia albă pe care o găsiseră în junglă, aproape moartă de frig şi de epuizare, fermierii nu putuseră scoate de la ea decât cuvintele: „Nu ştiu... Nu-mi aduc aminte de nimic...” Luaseră hotărârea s-o oprească la ei pe necunoscuta care părea lovită de amnezie. Uneori, nenorocita se apuca de cap cu amândouă mâinile, îşi încrunta sprâncenele şi ochii îi rătăceau într-un efort imens... Atunci fermiera îi lăsa braţele în jos şi o privea cu milă: „Haide, Ranny (ăsta era numele pe care

i-l dăduseră), nu te mai tulbura! Nu-ți mai frământa mintea. Într-o bună zi, memoria îți va reveni”.

Dar şapte ani se scurseră pentru mine în această letargie, şapte ani în timpul cărora nu mi-am adus aminte de nimic din trecuta mea existență... Ieşită din lunga mea toropeală, scenele vieții mele anterioare îmi apărură mai întâi încurcate, ca şi cum ai privi oamenii şi lucrurile prin nişte lunete prea puternice. Apoi, puțin câte puțin, imaginile se precizară, căpătară forme. Vai! Odată cu memoria mi se redeştepta şi durerea şi mi-am dat seama că revenirea la starea normală era lucrul cel mai rău care putea să mi se întâmple. Am căzut într-o prostrație profundă. Într-o dimineață, Mathijs puse caii la docar şi se duse să-l aducă pe doctorul de la White-River. După ce m-a examinat cu atenție, acesta a declarat că starea mea

fizică nu era proastă. Se arătă curios să cunoască motivul şocului pe care-l avusesem odinioară.

— Părinții, prietenii nu te-au căutat, nu s-au neliniştit de soarta dumitale? Datoria mea este să te redau familiei. Îți aminteşti cum te cheamă? De oraşul sau satul în care ai locuit?

Se întrerupse tulburat de spaima pe care trebuie s-o fi citit în ochii mei.

— Nu te teme, mă linişti el, nu voi exercita asupra dumitale niciun fel de constrângere. Familia Minhaar m-a rugat să te las în grija lor.

— Ce oameni de treabă! De şapte ani, mi s-a spus, au grijă de mine şi de şapte ani sunt moartă pentru ai mei! am zis eu cu spaimă. Aş fi o moartă vie dacă aş reapărea printre ei. Vă imaginați spaima lor?

— Biată femeie, murmură doctorul, îți înțeleg deznădejdea, scrupulele. Ai face

bine totuşi să ai încredere în mine. Aş putea să te sfătuiesc, să te ajut... Ştii că trebuie să respect secretul profesional...

Era aşezat în faţa mea. Prin ochelarii de baga, ochii de un negru opac nu încetau să-mi scruteze chipul.

— Câţi ani ai? întrebă el.

— Treizeci şi cinci, doctore. Vedeţi, în urmă cu şapte ani eram o femeie încă tânără, acum...

— Eşti încă o femeie tânără, afirmă el cu fermitate, destul de tânără ca să-ţi refaci viaţa.

Nu ştiu ce inflexiune din glasul lui mi-l reaminti pe cel pe care-l iubisem atâta. Am căzut brusc într-una din acele crize de disperare, în care strigam şi mă zbăteam ca o fiinţă căreia i s-a luat totul. Doctorul mă apucă de mână.

— Haide, haide, *mevrouw*[28], nu te lăsa astfel pradă deznădejdii, ce dracu!

Meiken veni repede şi-mi puse pe frunte o compresă cu apă rece.

— Ăsta-i sfârşitul crizei, zise ea văzându-mă că respir mai liniştită.

Doctorul fu invitat să-şi petreacă noaptea la fermă. I se puse un pat în sală. Tocmai isprăvisem de mâncat, Mathijs îşi aprinsese pipa. Doctorul şi-o fuma pe a sa. Meiken cârpea nişte rufe. Fereastra îngustă, tăiată în zidul văruit, era deschisă nopții. Lampa cu ulei lumina cu economie masa unde rămăsese un cruşon de *Kaffir beer*[29] şi nişte pahare. În acea seară, fermierul îmi cedase fotoliul lui din rips roşu, singurul lux din casă. M-am aşezat copleşită în acest fotoliu, urmărind cu ochii închişi

---

[28] Doamnă. (olandeză) (n.ed.fr.).

[29] Bere cafră. (olandeză) (n.ed.fr.).

multiplele imagini ce-mi treceau prin capul înfierbântat şi care mă durea... O mână se aşează peste mâinile mele pe care le țineam împreunate pe genunchi. Doctorul îşi apropiase scaunul.

— Nu te gândi prea mult, *mevrouw*... Nu înfrunta decât cu prudență evenimentele care ți-au precedat boala. Nu vrei totuşi să ai încredere în mine? adăugă el după o tăcere. Şi cum eu nu răspundeam: Bun! Îți respect taina. Dar ştii ce-ar trebui să faci? Să scrii!

— Să scriu? am protestat eu nelinişti-tă, crezând că se gândea să mă determine să scriu vreo scrisoare.

— Da, ar trebui să-ți scrii Memoriile, *mevrouw*, metoda ar fi excelentă pentru a-ți dezmorți creierul, a-l forța să-ți restituie fiecare amănunt al vieții dumitale din trecut. Aşternându-le pe hârtie, vei ajunge să coordonezi şi să fixezi chipurile care, îmi imaginez, trebuie să

joace în mintea dumitale o horă îndrăcită. Urmează-mi sfatul, *mevrouw*, începe cu copilăria dumitale. Notează ceea ce-ai văzut, ce-ai făcut, ce-ai simțit... Această muncă va aduce un derivativ vieții dumitale actuale. Şi ce duhovnic mai discret vrei decât o pagină albă de hârtie? Meiken Minhaar! strigă el şi când fermiera sosi, zise: Ascultă ce-i prescriu bolnavei: o pană de scris, cerneală, un caiet!

În timp ce-mi vorbea astfel, am devenit atentă, amintindu-mi de cărțile citite odinioară. Să scriu... Să-mi scriu romanul doar pentru mine... Să-mi cânt *Cântarea Cântărilor* pentru iubitul meu care n-o va citi niciodată.

Meiken îmi spuse că doctorul o iscodise multă vreme în legătură cu mine.

— E mult de când ne cunoaştem, îmi spuse ea. Când bărbatul meu s-a rănit cu secera, ne-am dus la el. E francez,

Mathijs pretinde ca se numeşte Dubois. Cabinetul lui e plin de tablouri din Paris şi de cărți, mai bine de o mie de cărți; apoi dacă a citit toate astea, nu-i prea greu să fii atât de savant. Ascultă-l, Ranny, scrie, din moment ce-ți spune că asta-ți va face bine! Îți vom lăsa cât timp vrei, haide! Ai muncit destul pentru noi! Apoi, a vrut să ştie dacă, atunci când te-au adus negrii la noi, aveai verighetă. Nu, Ranny, n-aveai inel, ți l-or fi furat. Se vedea bine că erai o doamnă, n-aveai mâini de țărancă, şi ce lenjerie purtai pe sub rochia zdrențuită... O rochie frumoasă, albă cu buline roşii. Am păstrat-o, vrei s-o vezi? Nu, nu voiam s-o văd... Nu voiam să-mi încep *Memoriile* cu ziua blestemată în care purtasem rochia aceea.

Capitolul II

M-am născut într-un cartier din Rotterdam. Tata avea o slujbă în Administrație. Locuiam într-o casă veche moştenită din strămoşi. Era plină de paliere, scări largi, întunecoase, nenumărate cotloane. Fațada dădea direct în stradă, partea din spate, într-o grădină pe care tata o cultiva cu dragoste. Plantase acolo nişte arbuşti, liliac şi iasomie, care ascundeau ograda şi grădina de zarzavat, ale căror mirosuri înțepătoare se amestecau cu parfumul florilor; nici nu împlinisem trei ani, când am auzit-o pe mama plângându-i-se tatii: „Există copii care se nasc nebuni!” Asta, fiindcă pisica şi câinele trebuiau să se ferească de mângâierile mele prea furtunoase, sau când, întinsă pe vreo brazdă, sărutam florile, le țineam strâns în mână şi-mi frecam de ele obrajii bucălați. Odată, tata, văzându-mi degetele murdare, îmi arătă tijele

smulse. „Uită-te cum sângerează!” Dar ştiam ce culoare avea sângele şi n-am vrut să mă las păcălită. „Florile au sânge alb”, spuse el. Cum m-aş fi putut îndoi de cuvântul celor mari? Drept urmare, mâinile mele puerile cruțară grădina. Mama, în schimb, mă prinse stând în patru labe pe podea şi încercând să prind razele de lună... Dintr-odată, luna fu dată afară, voleurile închise ermetic şi o bătaie la fund mă învăță că atunci când vine ora de culcare nu te mai zbengui cu jucăriile cerului. La şcoală am fost o elevă bună. Cu ardoarea pe care o puneam în orice, nu doream decât să mă instruiesc. Dar m-am izbit de piedici. După ce mă întorceam de la şcoală, trebuia să mă duc după cumpărături, s-o ajut pe mama la bucătărie. Numai după ce surorile mele erau spălate şi vârâte în pat, vasele puse la locul lor, sufrageria şi bucătăria

în ordine, puteam, în sfârşit, să-mi văd de ale mele şi să mă apuc de lecţii.

Tocmai mă pregăteam de împărtăşanie când tata muri de o embolie. Pierdeam în el pe cel mai bun prieten, pe cel care mă proteja împotriva asprei severităţi a mamei.

— Crede-mă, Mintje, spunea el, fetiţei acesteia lacomă de afecţiune i-ar trebui mai multe mângâieri decât scatoalce.

Mama se mulţumea să surâdă cu milă, arătându-şi fruntea cu degetul. Dar tata nu era o fire combativă.

— Mă gândesc că fata noastră mai mare nu se înrudeşte câtuşi de puţin cu buna noastră rasă nordică. După mine, socot că în vinele ei s-a strecurat o picătură de sânge străin. De aici înclinarea ei către visare şi această sensibilitate excesivă care nu se prea potriveşte cu caracterul practic al rasei noastre. De altfel îmi amintesc că-n

cronica familiei se vorbea despre un strămoş care şi-ar fi adus o nevastă din îndepărtatele sale peregrinări. Asta ar explica anumite trăsături de caracter ale Idei noastre.

— De ce nu mi-ai spus nimic despre asta când ne-am căsătorit? întrebă mama cu un aer jignit.

— O, Mintje, trebuia, întocmai ca un mare senior, să-ți înfățişez arborele genealogic ca să te asiguri că niciun element exotic nu s-a amestecat vreodată cu sângele meu olandez?

Tata râdea, mama ridica din umeri. Dar eu aveam o hrană în plus pentru visurile mele. Le populam cu această străbună cu care trebuia să semăn şi care venise dintr-o țară unde nu exista atâta apă pe străzi şi nici ierni atât de aspre; unde, la umbra palmierilor, îşi făcea vânt cu un evantai de sidef şi dantelă. Oare şi în acea țară de vis niş-

te impulsuri misterioase le făceau pe fete să sară din paturile lor când cânta privighetoarea? În grădina de alături, pe una din ramurile cele mai înalte ale unui brad cu vârful retezat de furtună, o privighetoare îşi profila pe cer minuscula ei umbră cenuşie. Zburdalnică, lungindu-şi gâtul subțire, îşi lansa vocalizele care se rostogoleau ca nişte perle tari pe argintul nopții... În spatele meu, cele patru surori dormeau, cu pletele amestecate, cu mâinile inconştient apropiate. De ce mă simțeam izolată? Atât de dureros izolată, încât, cu fruntea pe pervazul ferestrei, izbucneam în lacrimi. Uneori mă apuca o dorință nebună de a sări pe fereastră, de a deschide portița grădinii, de a alerga în stradă, în urmărirea cuiva care mă chema şi care nu-l puteam vedea. Îmi amintesc de plimbările la brațul tatii. De iarmaroace şi de serbări cu

tir, unde purtam o rochie albă cu un cordon azuriu, în brațe c-un buchet mare de flori de câmp, pe care tata mă ajutase să le culeg. În mijlocul unei mulțimi vesele, ne instalam sub un umbrar. Ni se servea bere şi, în timp ce mâncam brânza, tata îmi vorbea sau poate că mai curând îşi vorbea lui însuşi.

— Nefericiți cei care întrec măsura! spunea el. Trebuie să fii puternic, foarte puternic, asta-i toată filozofia vieții... Trebuie să ții piept evenimentelor şi oamenilor. Nu, biata mea fată, sunt un om slab şi ți-am transmis, din nefericire, o boală ereditară: slăbiciunea mea! Slăbiciunea trebuie urâtă, Ide; când Domnul a spus: „Îi voi scuipa pe cei slabi", cred că a adăugat: „Şi pe nevolnici!" Eşti slab când domină inima. A mea a strigat întotdeauna atât de tare, încât trebuia să bat în ea. Cu vremea, a

tăcut...

Bietul tata, cât de bine îl înțeleg astăzi! Cât trebuie să fi suferit din pricina constrângerii impuse firii sale generoase! Totuşi mama nu era rea. Nu exista femeie mai ataşată față de îndatoririle ei casnice. Dar poate că bărbatului ei i-ar fi plăcut o fărâmă de bonomie în casa lui şi ar fi fost bucuros dacă nevasta sa ar fi ştiut să râdă, să cânte, să strige! Mama nu râdea, nu se înfuria niciodată. Când ne pedepsea, o făcea cu sânge rece. Când îi făcea reproşuri bărbatului ei, o făcea cu un glas monoton, abia deschizând buzele şi cuvintele ei cădeau exasperante, cu regularitatea picăturilor care scapă dintr-un robinet prost închis. Cred că, cu toate acestea, îşi iubea bărbatul, dar îi purta rancchiună pentru lenea lui. Într-adevăr, observațiile ei se izbeau de resemnarea în care bietul om se izolase cu vremea.

Îşi păstra pentru el gândurile, nădejdile. Nu-l mai putea scoate din această lume pe care şi-o crease aşa cum îl scoteau adesea din casă cârpele şi pămătufurile ei de pene pe care nu ostenea să le mânuiască.

Moartea tatii îmi pricinui o mare durere. Du îndată ce puteam scăpa, alergam la mormântul lui şi, ascunzându-mă când treceau paznicii, rămâneam adesea acolo până noaptea. Mama, când venea să mă caute după ce se închidea cimitirul, nu-mi mai făcea mustrările pe care le aşteptam. Ea însăşi plângea, dar trăsăturile sale, puțin masculine, deveniră şi mai rebele la surâs, iar evlavia sa şi mai accentuată. O mică pensie de văduvă ne îngădui să ne păstrăm casa. În afară de asta, mama, care fusese infirmieră înainte de a se mărita, obținu nişte gărzi de noapte într-un spital, ceea ce era suficient ca

să ne ajute să trăim. Cu o voință de neînfrânt, această femeie ținea locul tatălui dispărut. Întoarsă la ora şapte dimineața, voia ca ibricul cu cafea să fie pe masă. O beam toate şase împreună, apoi urma inspecția celor care plecau la şcoală. Vai de pielea mea dacă lipsea un nasture, dacă nu cususem ca lumea ceva, dacă unghiile uneia dintre fetițe i se păreau cam îndoielnice. După ce mă înapoiam de la cumpărături, o găseam încă în picioare, spălând cu apă multă caldarâmul din fața casei. Trebuia s-o rog mult ca să se vâre în pat după masa de prânz. Doar duminica, după ce ne întorceam de la cimitir, consimțea să se odihnească până seara, în vreme ce eu mă duceam cu surorile mele la mătuşa Antje.

Mătuşa Antje era domnişoara bătrână. Spre deosebire de mama, avea întotdeauna un chip surâzător, care dă-

dea farmec trăsăturilor ei aspre. O bonetă cu volane de un alb ca zăpada îi ascundea în parte cocul mare, cărunt. Purta în mod invariabil o rochie de taftа mov, care foşnea la cea mai mică mişcare. Camera ei îmi plăcea nespus. Mare şi luminoasă, era tapițată cu hârtie cenuşie cu buchețele roz. Nişte scaune de palisandru, cu spătar înalt, înconjurau o masă rotundă din acelaşi lemn. Pe suprafața strălucitoare a bufetului, două candelabre de argint, prevăzute cu mucări flancau paharele cu picior roşu, în care soarele aprindea sclipiri de rubin. În fața sofalei de catifea albastră, o altă masă cu picioare lungi şi subțiri; pe ea, un borcan în care înota un peşte mare, roşu. În sfârşit, vitrina plină de comori: farfurii prețioase, coşulețe în filigran, cutii din scoici. Îmi plăcea în mod deosebit o statuetă la care mă uitam de fiecare dată ca şi

cum aş fi văzut-o întâia oară: Apollo aplecat asupra zeiței Venus adormită... Nişte panglici roz, late, țineau perdelele de muselină de la ferestrele strălucitoare. Aşezată pe un soi de mic podium, în dosul oalelor cu balsamină aranjate pe prichiciul ferestrelor, bătrâna domnişoară putea să observe strada şi, iscodind, să-şi recunoască vizitatorii înainte ca aceştia să fi avut timpul să sune la uşă. La ora cinci fix, Hildi, servitoarea, într-o fustă largă şi cu boneta scrobită, ne servea masa. Ea consta de regulă dintr-o supă cu tăiței, urmată de un fel de musaca şi din nişte găluşte mari cât pumnul. O budincă de gris, stropită cu sirop de fructe, încheia masa. După moartea tatii, o duceam greu cu mâncarea; întorcându-ne acasă de la mătuşa Antje, cele mici încă îşi mai lingeau degetele cu care se ajutaseră la masă. Paşii ni se încetineau pe măsură

ce ne apropiam de casa unde nimic nu ne bucura privirile. Părăseam întotdeauna cu un oftat frumoasa locuință a mătuşii mele.

Cei care au nevoie să fie vegheați noaptea sunt întotdeauna grav bolnavi. Ca să poți suporta astfel de nopți la căpătâiul muribunzilor sau chiar al vreunuia care-şi dăduse duhul, îți trebuia o fire aspră ca a mamei, la fel de neîndurplecată față de ea ca şi față de ceilalți. Îi admiram curajul. Pentru liota ei de copii înfrunta oboseala, lipsurile, dificultățile materiale. Nu-şi acorda niciun răgaz. Totuşi, pe măsură ce creşteam, mama se umaniza, şi ea, care nu deschisese altă carte decât *Biblia*, îngădui ca mătuşa Antje să-mi dea câte unul din romanele pe care le împrumuta de două ori pe săptămână de la biblioteca din oraş. Acum îndeplinindu-mi îndatoririle zilnice, aşteptam cu bucurie

momentul când, casa odată pusă la punct şi mama plecată la spital, puteam, lângă surorile mele adormite, să reîntâlnesc eroii frumoaselor poveşti de dragoste... *Poteca pisicilor* de Sudermann mă exaltase până într-atât, încât mă făcuse să am febră. Citeam la lumina lumânărilor pe care le cumpăram pe ascuns cu câțiva *kwartjes* din banii de buzunar, cu care mi se răsplătea adesea zelul. Bine că mama nu putea să vadă aceste încălcări.

Selma, cea mai mare dintre cele patru surori ale mele, îşi găsise o slujbă într-un mare magazin, ceea ce-i îngădui mamei să-şi mai răreascâ gărzile de noapte. De altfel părea foarte obosită, chipul i se ofilise.

Într-o duminică cedă în sfârşit insistențelor şi ne însoți la mătuşa Antje. Bănuisem întotdeauna nişte ranchiune între cele două cumnate. Când mama

trecu pragul Antjei, avu o ezitare: „Asta, numai ca să-ți fac ție plăcere, Ide”, oftă ea. Un fulger de triumf trecu prin pupilele mici ale bătrânei domnişoare la vederea cumnatei sale. După-masă, servi în cinstea mamei lichior şi cafea; seara se prelungi. Oare prezența rudei şi prietenei sale din copilărie o făcu în seara aceea pe Antje să fie de o limbuție neobişnuită? Ea evocă vremurile de odinioară, vorbi despre oameni dispăruți pe care ele două îi cunoscuseră şi, în timp ce perora, mi se părea că-i şi văd pe acei oameni printr-un văl subțire de colb, întocmai ca în picturile acelea vechi aruncate prin poduri. Tăcută, mama îşi asculta cumnata.

— Îți aminteşti? Veneai cu împletitura. Te aşezai la fereastră, în dosul oalelor cu flori. Cunoşteam toți trecătorii. „Iată. spuneai tu, Frée Slot are o pălărie nouă şi iat-o pe doamna van Owen

care ne salută. Cât e de împopoțonată, un adevărat papagal!” La biserică, în rochie de duminică, ne rosteam rugăciunile cu gândul la după-amiaza când urma să ieşim la iarbă verde cu toată ceata, să culegem flori de pe câmp şi de pe dune. Toamna, mâncam la vreun han de țară. Înfulecam pâine neagră, nuci noi şi beam vin dulce. Când ne întorceam, cerul era roşu deasupra pădurilor. Iernile erau mai aspre decât acum. Săptămâni în şir nu te puteai uita pe ferestrele acoperite cu flori de gheață. Sobele duduiau. Patinajul era la ordinea zilei. Într-o jachetă lungă, ajustată, împodobită cu pene, cu toca de blană pe coc, cu patinele la subsuoară, cu mâinile într-un mic manşon, ne îndreptam spre patinoar. Nici n-apucam să ne aşezăm bine pe banca țărănească, aproape de ghereta cu băuturi calde, că tinerii şi alergau să ne le-

ge patinele. Ținându-ne de mâini, desenam arabescuri pe oglinda de gheață. Vântul ne tăia obrajii şi răsuflarea, dar era minunat... Suprafața înghețată reflecta cerul cenuşiu ca de in şi, într-o zare cețoasă, soarele încremenea, roşu, ca o mare lanternă chinezească. Ținându-ne de braț, alunecam îndărăt pe gheață. Nicio grijă nu ne tulbura încă inimile. Dragostea vine târziu la fiicele nordului...

Mama n-o părăsea din ochi pe Antje, atentă la acele ecouri ale unei tinereți îndepărtate, în care-şi avea şi ea partea... Adesea, când un cuvânt i se părea necuviincios pentru urechi fetelor sale, încrunta sprâncenele. Dar bătrâna domnişoară se pornise. Aminti de o zi de carnaval; pocnituri, trompete, petarde, în sfârşit, toată gama, când deodată un Pierrot veni țopăind în fața ei. Cu un gest larg, făcu o reverență pro-

fundă şi cu a voce prefăcută, ascuțită îi zise: „Vă salut, doamnă a inimii mele!” Intrigată, tânăra nu-şi găsi cuvintele şi, înainte de a-şi fi revenit din surpriză, masca se îndepărtă săltând întruna şi făcându-i semne cu mâna: „La revedere, dragă Antje!” Îi cunoştea şi numele! Nu-i zărise decât ochii strălucitori prin masca de satin. Cine era? Unde mai văzuse ea acei ochi atât de frumoşi, atât de luminoşi? Privirea aceea neagră şi malițioasă o urmărea, îi apăsa inima... Ciudat de tulburată, îl fu greu să se aşeze sub lumina lămpii între părinții şi fratele ei. Întoarsă în odaia sa, rămase multă vreme la fereastră, trăgând adânc în piept aerul nopții în care se aprindeau primele felinare. Printre măştile tot mai rare căuta un Pierrot în satin alb... „Acea viziune fugară şi-a păstrat mereu misterul şi a rămas singurul meu roman... isprăvi mătuşa

Antje oftând. Tinerețea mi s-a ofilit căutând chipurile oamenilor ochii care mă vrăjiseră…”

— Şi pe care l-ai fi regăsit fără îndoială, dacă l-ai fi privit mai cu atenție pe băiatul lăptarului sau pe ajutorul de spițer din colț! Las-o baltă, bătrână sentimentală!

Antje se prefăcu a nu băga în seamă umilitoarea reflecție a cumnatei sale.

— Tu, Mintje, remarcă ea cu calm, tu te-ai ferit întotdeauna de sentimentalisme ca de un duşman al bunului simț. Noi te poreclisem „micul crivăț al Nordului”. Numai că, dă-mi voie să-ți spun, „micul crivăț” s-a transformat într-o dulce adiere când ți-a căzut cu tronc frate-meu. Poți să-mi explici, Mintje, prin ce stranie intuiție îți dădea de urmă în zilele în care te aşteptam la masă?

Pielea mamei se acoperi de o roşeață

sumbră; spuse cu bruschețe:

— Dacă te amuză să-ți povesteşti vechile tale istorii, n-ai decât, dar te rog, nu mă amesteca şi pe mine.

Am aflat totuşi în ziua aceea că, printr-o speculație nenorocită, bietul tata pierduse o moştenire care i-ar fi îngăduit mătuşii Antje să trăiască pe picior mare. Mama trebuie să-i fi purtat pică până la sfârşitul zilelor sale.

Capitolul III

Sora mea Jopsie îşi găsi la rândul ei un loc la o modistă. Mama dădu curs rugăminților noastre şi renunță în sfârşit la slujba sa atât de grea. Dar, deşi nu ne mai aducea în fiecare dimineață mirosul greu al bolii şi al morții, casa era lipsită de bucurie. Zilele erau la fel una cu alta, doar masa duminicală de la mătuşa Antje mai rupea monotonia.

La ora ieşirii de la şcoală, le auzeam râsetele, zgomotul saboților pe pavaj. Dar, de îndată ce treceau pragul casei, tăceau. După ce-şi puneau papucii pe care-i găseau în dosul uşii de la intrare, mâncau în tăcere o tartină cu marmeladă, apoi se cocoțau pe scaunele lor şi-şi aplecau mutrițele peste caiete. Uluită, vedeam cum li se şterg încetul cu încetul frumoasele culori aduse de afară, şi cele două fetițe nu-mi mai apăreau parcă decât printr-un văl uşor; pânze de păianjen pe care tăcerea părea că le țese aici, peste toate lucrurile... Totuşi cu cinci fete sănătoase, casa ar fi trebuit să fie veselă şi zgomotoasă, ca o colivie. Asta să fi ținut oare de firea mohorâtă a mamei? Sau de credința ei rigidă? Credința mamei era fără entuziasm şi fără ardoare. Nu ne învățase ea să ne temem de Dumnezeu în loc să-l iubim? Acest Dumnezeu al

mamei ni se părea teribil, plin de mânie şi de pedepse. Ce consolare, ce ideal am fi putut găsi în teamă? Între acest Dumnezeu al mamei, lipsit de indulgență şi de blândețe, şi sufletele noastre de copii nu se putea stabili nicio legătură. Poate că şi din pricina asta glasul puternic al cerului nu mi-a ajuns niciodată la suflet şi am căutat întotdeauna un ideal uman! Şi apoi, fără să-şi dea seama, mama ne crease un fel de silă față de rugăciune, căci, la ora mesei, îngenunchind cu noi pe podea, ne obliga să recităm nişte orații interminabile, în timp ce aroma verzei cu slănină ne gâdila nările... În serile în care mătuşa Antje mânca la noi, o conduceam până acasă. Noi două puteam scurta drumul pe şosele. Canalele, bătute de vânt, clipoceau lângă zidurile de piatră. Felinare rare înroşeau apa cu nişte reflexe sinistre. Mantiile noastre

pocneau ca nişte pânze de corăbii şi grăbeam pasul ori de câte ori se apropia vreo siluetă cu gulerul ridicat, cu chipul ascuns sub şapcă. Mătuşa Antje odată lăsată la uşă, mă reîntorceam în oraş, puțin năucită de a mă afla pe stradă la ora zece seara. Trecătorii păşeau fără grabă, literele uriaşe ale afişelor îți atrăgeau atenția. Când se deschidea câte o uşă violent luminată, țâşneau afară strigăte, muzică şi cântece. Tramvaiele scârțiiau. Maşinile treceau fără zgomot.

Înainte de a mă culca, rămâneam la fereastră visând. Smocuri de nori alunecau uşor pe discul strălucitor al lunii, se saturau de lumina ei şi-şi continuau drumul spre alte zări. Îi invidiam. Începea să se răcorească. Singurul copac din grădină care ținea umbră îşi pierdea, una câte una, frunzele. În van se chirceau, se cramponau de crengi,

căci, fluierând ca un puştan răutăcios, vântul le alunga adăpostul lor. Ultimii trandafiri se înălțau spre limpezimea cerului. Mă aplecam către tăcerea nopții, ca şi cum aş fi putut auzi acolo ecourile unei lumi unde eu nu puteam pătrunde. O lume plină de aventuri... Aveam tot timpul senzația că cineva pe care nu-l vedeam îmi făcea semn, ca unei captive ținută de lanțurile ei, şi mă aplecam către acea chemare misterioasă, o ascultam cum asculți zvonul unei serbări la care nu eşti admis, dar la care te uiți prin crăpătura unei uşi... Tremuram gândindu-mă la iarna apropiată în care trebuia să îndur, una după alta, zilele scurte şi cețoase, în care nu aşteptai nimic şi serile lungi, monotone, în care căscai în timp ce cârpeai rufele. Mă examinam în fața oglinzii, cu o surdă strângere de inimă. Aş fi dorit să fiu mai subțire, aidoma siluetelor

din jurnalele de modă, căci se spunea despre mine: „Ce fată robustă şi sănătoasă!” Părul meu castaniu avea strălucire şi suplețe, chipul meu, cu trăsături prea accentuate, era lipsit de grație. Dacă dinții albi şi regulați îmi plăceau, detestam dimpotrivă linia dreaptă a buzelor. Mai rămâneau ochii. Între brun şi negru, aveau cam culoarea coditelor. Prietena mea Tinka afirma că genele mele foarte lungi îmi dădeau o expresie dulce. Ei îi plăcea de asemenea gropița pe care o aveam în bărbie. Poate purtând nişte stofe potrivite aş fi putut să-mi corijez fizicul ingrat. Dar rochiile mele mohorâte, niciodată la modă, nu mă puteau avantaja. Şi de altminteri la ce bun? Avea atât de mare importanță dacă rămâneam fată bătrână? Mătuşa Antje nu era nenorocită. La vârsta mătuşii, aş fi avut, ca şi ea, un clan de prieteni, care să vină o dată pe

săptămână, să bea cafea şi să mănânce clătite, într-o atmosferă călduță de bârfeli nevinovate. Totuşi, mă lua întotdeauna cu frig când mă gândeam la un astfel de viitor. Ca să nu mă mai gândesc la asta, munceam cu hărnicie, spre marea mulțumire a mamei. Puteam să-i spun că nu căutam decât oboseala? O oboseală care, de îndată ce se întuneca, mă făcea să cad într-un somn adânc... Ce ştia ea despre mine? Despre eul meu pe care-l ascundeam de aspra ei severitate? Adesea, credeam că i-am venit de hac tinereții care striga înfometată, apoi, urmau nişte revolte neaşteptate... Asta se întâmpla în toiul nopții. Mă trezeam şi tresăream, ca scăpată dintr-un coşmar, şi aşteptam, cu inima bătând... O simțeam fremătând în mine, agitându-mi sângele, umflându-mi vinele, gata să crape. O teamă, care avea şi ceva plăcut în ea,

mă făcea să mă înăbuş un pic... Aprindeam lumânarea şi, sărind din pat, alergam în fața oglinzii. Obrajii îmi erau roşii. De sub pletele despletite, ochii mă priveau ciudat. Mi se părea că cea care mă privea astfel, printre gene, ca printre zăbrelele unei temnițe, era tinerețea mea captivă. Îmi lăsam cămaşa să alunece în jos, dar, odată goală, trupul meu mare şi alb, mă speria. Frigul îmi muşca pielea şi mă reîntorceam să mă ghemuiesc sub cuverturi. Îmi luam cu mine tinerețea inutilă, îi închideam pleoapele şi-i murmuram: „Fii înțelegătoare, haide, dormi!”

Mai trecu un an. Se apropia iarna. Frunzele veştede alunecau de-a lungul geamurilor şi mireasma lor puternică vestea Sărbătoarea Sfinților. De ce nu mai încercam acea nelinişte care mă cuprindea la fiecare schimbare de ano-

timp? Simțeam în mine o apăsare şi parcă o aşteptare. Oare să existe presimțirea fericirii ca şi cea a nenorocirii? Era o zi ca oricare alta. M-am sculat, trezită din somn de ceasul deşteptător, pe care-l vâram sub cuverturi pentru ca brutala lui sonerie să nu le trezească din somn pe fetițele mai mici, care aveau dreptul să mai doarmă încă o oră. După o toaletă rapidă, cu apă rece, am coborât să aprind crenguțele de pin de sub butucii pe care, de seară, îi pregătisem în vatră. Trosnetul vesel al focului îmi dădu curajul de a îngenunchea şi, de a freca dalele roşii. Am atârnat ceainicul. Aroma cafelei le atrase pe surorile mele, care-şi făcură apariția strălucind de curățenie şi mirosind a săpun. Mama sosi ultima. Cele mari plecară la slujbele lor, cele mici, la şcoală. Am golit repede masa, am pus ceştile la locul lor şi m-am pregătit să

mă duc după cumpărăturile pentru masa de prânz, în vreme mama se apucase să citească ziarul local.

— Ide! mă striga ea, chiar în clipa în care pusesem mâna pe mânerul uşii. Ia vino încoace!... Ascultă...

Potrivindu-şi ochelarii pe nasul drept şi puternic, ea îmi citi un anunț redactat cam în aceşti termeni: *„Doctor, vrea să se căsătorească cu o fată de douăzeci până la douăzeci şi cinci de ani, care ar fi dispusă să-l urmeze în Trasvaal. Adresați propunerile la biroul ziarului. Cifra X 707.*

— Ei bine, Ide, ce ai de zis? întrebă mama foarte interesată.

— În Transvaal? am bâlbâit eu foarte înfricoşată. Cât e de departe!

Ea păru să nu mă audă.

— Bagă bine în cap ce-am să-ți spun, Ide. Căsătoria e condiția esențială pentru o fată... Nu eşti frumoasă, nici mă-

car drăguță. N-ai un ban, nu vei găsi niciodată un pretendent pe meleagurile noastre. Transvaalul, la urma urmei, nu-i dincolo de lume şi prezintă toate avantajele unei țări noi. Acest... tânăr are desigur intenția să-şi facă acolo un viitor. Rămâne de văzut dacă-i vei plăcea. Nu-i prea sigur, dar totuşi să ne încercăm norocul.

Gândul că fata ei ar putea să nu convină acelui domn nu-i surâdea femeii intransigente. Cu o frică vagă, am ascultat-o şi i-am pus în față tocul, călimara, hârtia cadrilată şi un plic. Fără să mai socoată necesar să-mi citească scrisoarea, o puse în plic, îl lipi, apoi mi-l întinse.

— Acum, du-te repede şi aruncă-l în cutie. Acel domn n-o să ducă lipsă de propuneri.

Se scurseră nişte zile, în cursul cărora eram atât de agitată, încât păleam ori

de câte ori îl vedeam pe poştaş. Făceam totul alandala, dar mama îmi arăta o indulgență neobişnuită. Imaginația mea îl făcea pe necunoscut când frumos ca Boleslaw, eroul din *Poteca pisicilor*, când chel şi urât, din moment ce nu-şi putea găsi o nevastă decât prin intermediul unui ziar. Într-o dimineață, când tocmai ieşeam, ținând pe braț sacoşa pentru cumpărături, am dat nas în nas cu un domn care căuta deasupra porții numărul casei. Îşi scoase pălăria.

— Sunteți *mejuffrouw* Eeden? mă întrebă el şi, cum o roşeață blestemată îmi năpădi obrajii, mi s-a părut că-l văd surâzând.

Nu ştiu ce-am îngăimat, introducându-l în cea mai bună odaie a noastră.

— S-o chem pe mama... am spus eu.

Dar el mă opri.

— Nu, rămâi, făcu el amabil. Dumneata eşti cea care mă interesează...

Eram atât de tulburată, încât nu ştiam ce să fac cu mâinile. Le tot apăsam una peste alta, necutezând să-l privesc, totuşi ştiam că e înalt, că are păr şi ochi luminoşi şi un chip bronzat. Din fericire mama, care observase tot, intră solemnă, îmbrăcată în rochia de duminică. În felul ei deschis, îi întinse mâna străinului.

— Dumneavoastră sunteți cel care...

N-o lăsă să termine.

— Da, eu...

— Ea e, spuse mama arătându-mă.

— Ştiu, făcu el, şi am remarcat inflexiunea gravă a vocii sale.

— Bun! Deci nu ne mai rămâne decât, să discutăm.

Mama luă loc în fotoliu, cu un aer mai auster ca niciodată. El se aşează pe sofa.

— Lasă-ne singuri, fata mea, îmi po-

runci mama cu tonul ei peremptoriu.

Nici nu ceream altceva. Cu inima palpitând, am urcat scara, dar pe palier am rămas aplecată peste balustradă. Aşteptam să aud o uşă deschizându-se, paşi furişaţi îndepărtându-se. Mi-am răcorit obrajii cu palmele îngheţate, sigură că visez... Imaginea pe care-o luasem cu mine sub pleoape era prea strălucitoare. Să devin oare tocmai eu soţia acestui prinţ încântător cu plete de aur? Lucrul mi se păru atât de imposibil, încât am început să râd cu hohote de una singură. De jos, se auzea vocea mamei, acea voce unică, fără timbru. De câte ori vocea bărbătească îi răspundea, mi se punea un nod în gât. Teama ca ultimul cuvânt să nu fie rostit, ca uşa să nu se deschidă, mă făcea să stau ca pe ace. În sfârşit uşa se deschise. Mama mă chemă.

— Apropie-te, Ide... Jan Yvarsen, dă

mâna logodnicei dumitale.

— Logodnicei? am bâlbâit eu tremurând.

El făcu da, din cap, surâzând. Mâna mea dispăru, în mâna lui mare. Atunci, pentru prima oară în viața mea am fost cuprinsă de o slăbiciune. Odaia începu să se învârtească sub picioarele mele, pereții se ridicau şi se lăsau... Când mi-am revenit, eram întinsă pe canapea. Mama îmi ştergea tâmplele cu oțet şi Jan Yvarsen îmi lua pulsul. Mama avea un aer contrariat.

— Ei, hai, hai! Ide, bombăni ea, ce te-a apucat să leşini ca o gingaşă demoazelă? Şi eu care mă lăudam cu sănătatea ta! Mă faci de râs!

Jan Yvarsen o linişti.

— Uitați-vă, *meffrouw*, culorile îi revin. Îmi întâlni privirea. Cum te simți, Ide? Pulsul ți-e încă puțin agitat, dar...

Pupilele foarte albastre, aproape

transparente, mă examinau pline de curiozitate.

Neputând încă să sesizez realitatea şi crezându-mă jucăria unui vis, i-am susținut privirea. Aş fi vrut să-i răspund. „Cum să mă simt? Cum trebuie să se simtă un fluture când, ieşind din gogoaşa cenuşie, îşi ia zborul spre lumină!”

Capitolul IV

Mare agitație şi răsturnarea tuturor obiceiurilor casei pe jumătate monastice de când Jan Yvarsen îşi făcuse apariția. Era obiectul atențiilor asidue ale femeilor din casă, inclusiv ale mătuşii Antje, care, din ziua când aflase vestea, rămăsese în permanență la noi. O bănuiam că e îndrăgostită de tânărul străin, îndrăgostită în toată inocența ei, în modul cast şi naiv al domnişoarelor

bătrâne.

— Mintje, țin ca lucrurile să fie bine făcute, îi recomanda Antje cumnatei sale. Îți pun la dispoziție punga mea.

Puse de asemenea la dispoziția noastră frumoasa ei veselă din Delft şi pe Hildi, servitoarea ei, care venea cu noaptea în cap pentru lungi conciliabule în vederea mesei. În memoria mea sunt prezente cele mai mici amănunte din acele zile fericite. Noiembrie a fost deosebit de friguros în acel an. Toate sobele din casă duduiau vesel, ca şi cum ar fi luat parte la bucuria generală. Ca să se ducă la şcoală, cele mai mici trebuiau să treacă printr-un fel de gard dublu, format din zăpada adunată de măturători. Toată acea albeață răspândea o lumină crudă în camere.

Logodnicul meu venea în fiecare zi şi niciodată fără flori. Mi se pare că mai simt încă parfumul acelor tuberoze.

Hățurile lăsate mai slab, Selma, Jopsie, Daatje şi Neeltje alergau pe scări în sus şi în jos, cu şuşoteli şi râsete înăbuşite. Lui îi plăcea să le tachineze, să le îmblânzească prin daruri mărunte, dar ele continuau să fie speriate şi Jan se plângea: „Aş vrea să mă trateze ca pe un frate mai mare, chiar să mă şi înghiontească un pic!” Îl amuza, spunea el, să vadă atâtea domnişoare în jurul lui. Înainte de a sosi ora de masă, vechea noastră pendulă scârțâia îndelung, ca un bătrân care-şi drege glasul, apoi, grăbită, suna ora unsprezece. Numi mai găseam locul şi, cu toate mustrările mamei care voia să-mi dea câte ceva de făcut, mă duceam la poartă ca să pândesc sosirea logodnicului meu. Înfăşurată într-un mare şal moale, cadoul mătuşii Antje, care de când mă logodisem era de o dărnicie surprinzătoare, inspectam strada unde soarele făcea

să sclipească țurțurii atârnați de streşini. Când, departe, se profila silueta înaltă a lui Jan Yvarsen, mereu aceeaşi emoție mă silea să mă sprijin de stâlpul de piatră. Până ajungea în fața mea, aveam timp să-mi vin în fire. Dar el? Ah, ce calm opunea el tumultului din inima mea! Serios şi binevoitor, îmi întindea mâna în care o puneam pe a mea tremurând de fericire. Cât era de frumos, Doamne! Îmbrăcat într-un palton negru dublat cu blană, cu o şuviță de aur ieşindu-şi de sub căciula de astrahan, soarele îi aprindea în ochi luciri de oțel. Aşa cum se detaşa de pe fundalul străzii cu zăpadă şi țurțuri, părea străinul misterios venit din țara fiordurilor şi a legendelor. Mă simțeam întotdeauna mică în fața frumuseții sale. Ceasuri de încântare în care totul la el mă fascina: felul în care-şi aprindea țigara, strângându-şi puțin pleoapele,

privirea îndepărtată, când urmărea spiralele de fum, dezinvoltura lui firească, vocea. Această voce sumbră răsuna pe coardele inimii mele în mod aproape dureros. Gândul că, în toate zilele noii mele vieți, îmi va fi dat s-o aud, să contemplu acel profil de medalie, acea privire albastră şi directă, acel surâs deosebit, mă făcea să-mi pierd capul. După plecarea lui, mama trebuia să mă strige de două ori, când avea nevoie de mine. Clătina din cap.

— La ce-a mai folosit că te-am ținut în frâu din cea mai fragedă vârstă, dacă te văd azi exagerând astfel? Tu nu-l priveşti pe logodnicul tău ca pe un băiat de treabă, ci ca pe bunul Dumnezeu în persoană. Fii convinsă că nici lui nu-i place asta! Ştii ce m-a întrebat la prima noastră întrevedere? „Sper că fata nu-i sentimentală.” L-am asigurat: „Fii fără grijă! E o fată crescută în cele mai bune

principii. Când ai s-o cunoşti, ai să-i apreciezi simțul practic.”

— O, mamă, nu mă cunoşti, am strigat eu.

— Nu, bombăni ea, nu sub această lumină, nu te credeam în stare să faci ochi dulci unui bărbat, fie el şi logodnicul tău! Trebuie să existe o pudoare a sentimentelor!

Profund umilită, dându-mi seama că dragostea mea prea învăpăiată sărea în ochii tuturor, m-am refugiat în camera mea şi am început să plâng de ruşine. Nu-mi dădea prin cap să mă gândesc mai profund la ce-l putuse împinge pe Jan Yvarsen să mă aleagă pe mine şi nu pe alta. Rezerva, politețea lui corectă, în ce mă privea, nu-mi îngăduiau nicio iluzie în legătură cu sentimentele lui. Dar ce importanță avea! Îl vedeam, îl simțeam mult superior, aşa că mi se părea firesc să nu mă iubească; de alt-

fel nici nu-i ceream altceva decât să mă lase să-l ador. Dar şi aşa se pare că-i ceream prea mult, căci mama mă avertiza că e periculos. Jan Yvarsen nu voia să fie iubit astfel, el voia o femeie practică şi înțeleaptă. Asta era tot. O soție care să ştie să păstreze în adâncul sufletului ei mărturisirile ce nu i se cereau, şi care poate că-l deranjau. Dar totodată, o soție cu care să împartă viața şi să-i facă copii. Nu era oare şi asta perspectiva unei nemăsurate fericiri? De ce atunci lacrimile continuau să-mi curgă?

Venit mai devreme ca de obicei, logodnicul meu bătu la uşă.

— Plângi? făcu el surprins. Ce s-a întâmplat? Ce ți-au făcut?

Sângele care-mi urcase în obraji îmi secă lacrimile. I-am repetat reproşurile mamei. O expresie amuzantă apăru în pupilele lui limpezi, dar se stinse de în-

dată ce mă auzi adăugind:

— Iartă-mă dacă privirile, atitudinile mele arată prea fățiş admirația mea față de tine!

Îşi încruntă sprâncenele.

— Admirația ta? Dar nu e nimic de admirat la mine, draga mea Ide, crede-mă, sunt un om cu gusturi simple! Haide, tratează-mă ca toată lumea. Peste puțin n-o să fac parte din familie?

O mare bucurie mă cuprinse la aceste vorbe. Deci logodnicul meu mă privea cu bunăvoință.

— Linişteşte-te, Ide, îmi place firea ta spontană, să ştii că apreciez darul tinereții tale. Dar, continuă el cu o expresie malițioasă, vreau să te avertizez! O logodnică trebuie, din când în când, să-şi mai plece privirile! De altfel, în țara mea există un cântec care spune: „Cei mai frumoşi ochi din lume sunt ochii plecați”.

Discret, Jan lăsase un plic pe colțul bufetului.

— Ştiu, îi spusese el mamei, cât ai fost de curajoasă după moartea soțului dumitale şi iată că acum ți-o iau şi eu pe fata cea mai mare. Nu te formaliza deci dacă mi-am permis să-ți pun la dispoziție o sumă. Te rog să-i cumperi Idei tot ce are nevoie. Fără economii...

Ne-am dus să ne facem cumpărăturile la Amsterdam. Jan surâdea văzând la ce se oprea mama. Ei nu i se părea nimic prea solid şi pipăia cu un aer critic cearşafurile de pânză fină, fețele de masă din damasc, pe care un vânzător le etala în fața noastră. Nu ne-am supărat prea tare când mama, nemulțumită de cumpărăturile noastre, ne-a declarat că, din moment ce nu-i ascultam sfaturile, socotea inutil să ne mai însoțească. Mie, lenjeria şi obiectele pe care le cumpărase logodnicul meu, mi

se părură foarte frumoase. Dar el insista, încruntându-şi sprâncenele, să-mi cumpăr de toate, făgăduindu-mi să-i ascundă mamei lucrurile prea costisitoare pentru trupul meu obişnuit cu pânza groasă țesută încă de mâinile străbunicelor mele. Această lenjerie uşoară împodobită cu panglici şi dantele mă cam speria, totuşi îmi plăcea grozav să-mi cufund degetele în ea. Jan părea cu gândurile în altă parte, căci tresări când i-am atins brațul. Preț de o secundă am surprins în ochii lui o expresie tulburată, îndurerată, apoi revenindu-şi se întoarse spre lenjeria adunată pe tejghea.

— Ai nevoie de tot, Ide... spuse el distrat.

Un val de sânge îmi împurpură obrajii.

— Oh, Jan, nu crezi că sunt prea scumpe?

— Cum vrei...

Vânzătoarea deschise alte cutii, ne arătă nişte lenjuri mai modeste: cămăşi de batist roz şi bleu, pe care le găseam demne de fiica unui senior!

La vederea inelului de logodnă, mama scoase un strigăt:

— Oh, Jan! Nu puteai aştepta să ajungi în ţara minelor de diamant ca să cumperi o asemenea bijuterie?

Vârându-mi inelul în deget, Jan îmi ţinu mâna.

— Ar trebui ceva şi mai frumos pentru această mână... remarcă el şi acel compliment îmi făcu mai mare plăcere decât însăşi bijuteria. Cercei, ceas şi lanţ de aur, apoi două elegante cuiere de cabină o făcură pe mama aproape bănuitoare, cu toate că-şi adora viitorul ginere. Clătinând din cap la atâta risipă, spuse:

— De fapt, ştim ce fel de om este? Un

cheltuitor în orice caz!

Răgazul publicării strigărilor se apropia de sfârşit. Jan reținuse locuri pe vaporul *„Le Resolute”*. Părea zorit să plece, arăta o grabă plină de neliniște, ca şi cum s-ar fi temut să nu survină vreo piedică în ultimul moment. Apropierea zilei în care logodnicul meu, devenit soțul meu, avea să nu mă mai părăsească niciodată, mă umplea de o asemenea fericire, încât aproape că nu dormeam ca s-o pot savura. El mă scosese din meschinăria unei existențe amare şi iubirii mele i se adăuga o recunoştință fără margini. Crăciunul precedă nunta mea. Jan mă ajută să fac pomul şi nu flacăra lumânărilor fu cea care ne încinse obrajii, ci bucuria de a găsi sub crengile strălucitoare darurile visate. Descoperind păpuşi şi leagăne, cele mici se topiră de fericire. Nu fuseseră niciodată răsfățate şi nimic

nu-l amuza mai mult pe logodnicul meu decât să le vadă sugându-şi zahărul de gheață, încet, cu ochii umezi de plăcere.

Capitolul V

Ziua cea mare sosi, cu o ninsoare nemaipomenită.

— O astfel de vreme! O astfel de vreme! se lamenta mama.

— Nici nu puteai visa un mai frumos decor nupțial! declară mătuşa Antje cu privirea pierdută în veselele vârtejuri de zăpadă care întindeau pe geamuri perdele de muselină. Jan ar fi dorit doar o căsătorie civilă, ceva cât se poate de simplu, fără nicio ceremonie. Totuşi, se supuse dorinței mamei şi mătuşii Antje, care voiau nuntă la biserică.

În ajun, două femei de serviciu curățaseră şi frecaseră casa de sus şi până

jos şi Hildi pregătise o serie de platouri misterioase. O mulțime de flori albe împodobeau casa. Încă din zori cele patru surori ale mele bătură la uşa mea şi, cu o reverență, îmi prezentară *bruidkroon*-ul[30]. Fusese aşezat pe o pernă de mătase verde pe care Selma brodase în taină, cu litere roz, un distih de circumstanță:

„Şi o zi din auroră se ivi
Mai mândră ca oricare altă zi…”

Când, în rochia de fai alb, am intrat în biserică la brațul tutorelui meu, aceasta mi s-a părut prea strâmtă ca să-mi cuprindă bucuria. În spatele meu, veneau două câte două Selma cu Jopsie, Daatje cu Neeltje. Urma mama îmbrăcată în mătase neagră, la brațul lui Jan; mătuşa Antje, îmbrăcată în taf-

---

[30] Cununa de mireasă. (oland.)

ta violet închidea cortegiul la brațul vărului meu. Cât era de impozant Jan în costumul lui! Tainicul şi seducătorul străin cu plete de lumină! Lăzile şi cuferele fuseseră îmbarcate. Vaporul „*Le Resolute*”, făcând o escală de două zile la Rotterdam, puteam vizita pe îndelete oraşul în compania familiei mele. Atmosfera tristă a lungilor urări de rămas bun mă învăluia, dar m-aş fi socotit o fiică şi o soră denaturată dacă n-aş fi simțit acea durere care să-mi umple ochii de lacrimi. În momentul plecării, surorile se agățară de mine. Abia am putut s-o desprind pe Neeltje de fustele mele de care se prindea plângând. În acel moment, am simțit un soi de slăbiciune, dar soțul meu, luând-o înainte pe pasarelă îmi arăta drumul. Ca să-şi ascundă emoția, mama îşi luase cea mai posacă mutră. Surorile mai mari îşi înghițeau lacrimile, doar mătuşa

Antje plângea rupându-şi sufletul.

În picioare, pe punte, agitam batista în timp ce jos, pe țărm, fluturau alte şase mici batiste. În curând se estompară, dispărură...

— Nu regreți nimic, Ide?

— Nimic! Nimic! am zis eu cu înflăcărare.

— Eşti fericită?

— Nemaipomenit de fericită.

Şi, aplecându-mă, am vrut să sărut mâna soțului meu. El şi-o retrase încetişor.

— Ținuta, doamnă, suntem în public!

PARTEA A DOUA

Capitolul I

Traversarea a fost o încântare. Mă miram cum putuse acel om, pe care cu şase săptămâni mai înainte nici nu-l cunoşteam, să mă cucerească într-un timp atât de scurt, încât să nu mai simt, să nu mai judec, să nu mai gândesc decât prin el. Zilele noastre, atât de aproape unul de altul, mă umpleau de încântare în orice clipă. Jan, cu un creion în mână, studia o hartă geografică pe care trasa nişte cruci. Eu citeam alături de el. Aveam într-adevăr un roman pe genunchi, dar mă uitam mereu la soțul meu. Băgasem de seamă că

femeile îl remarcaseră, iar bărbații încercau să şi-l apropie. Uneori se ducea cu ei la bar.

Atunci mă sprijineam de balustradă. Contemplam apa şi cerul infinit şi de pe buzele mele se înălța o rugă de mulțumire. În timpul zilei soțul meu purta haine sport. Seara îşi punea smochingul şi un pantalon cu dungi. Arăta minunat şi se simțea cât se poate de firesc, în timp ce mie, obişnuită cu haine modeste, mi se încurcau şi mâinile şi picioarele în toaleta de gală. Mă simțeam stângace şi când intram în sufrageria sclipitor iluminată roşeam. Capetele se întorceau. Se schimbau saluturi discrete. Rochii atât de uşoare, încât le-ai fi crezut transparente, învăluiau femeile. Pe ceafa lor, prin spuma uşoara a cârlionților, sclipeau închizătorile colierelor. Soțul meu mă trata cu gentilețe, dar îmi vorbea puțin şi masa noas-

tră se sfârşea înaintea celorlalți. Cafeaua o luam pe punte. După Las Palmas temperatura începu să crească. Vântul din larg avea mângâieri de evantai. Din cerul nemişcat se filtra o lumină transparentă. Aşezați pe fotoliile noastre de palmier, ascultam viorile din orchestra de bord. Mă îmbătam de poezia iubirii mele şi mă înspăimântam în fața verticinoasei sale profunzimi... El, fumându-şi pipa, cădea într-un fel de reverie care-i înăsprea trăsăturile. La ce, la cine se gândea astfel? La trecutul său despre care nu ştiam nimic sau la viitorul pe care urma să-l împart cu el? Simțeam nevoia să-i aud glasul, să întrerup acele reflecții. Îl atingeam încet cu degetul, murmuram un cuvânt timid. Mă privea cu un aer absent, părea să nu mă recunoască, apoi revenindu-şi îşi aprindea din nou pipa, pe care o lăsase să se stingă. Ce ştiam eu despre

el? Că se născuse în Suedia, nu departe de cataracta Trollhättan. Orfan, îşi făcuse studiile de medicină şi chirurgie la Amsterdam. Nu vorbea niciodată nici despre țara, nici despre copilăria lui. Odată, când m-am plâns romanticei mătuşi Antje, ea făcu o mutră ca şi cum ar fi ştiut ceva: „Logodnicul tău e atât de frumos, încât îmi place să-l compar cu Cavalerul Lebedei. Vezi tu, Ide, când un bărbat are astfel de ochi, plini de o lumină rece, fii liniştită, trecutul lui e curat. De ce vrei să-ți vorbească despre el? Ce vrei să ştii? Dacă-l iubeşti cu adevărat, nimic din viața lui nu-ți va putea întina dragostea. Lasă-i deci acest uşor văl de mister. Nu fă ca Elsa de Brabant, nu-ți ucide dragostea, Ide!” Draga mătuşă Antje, ori de câte ori soțul meu mi e părea misterios, ori de câte ori curiozitatea mă chinuia, mă gândeam la ea. După patru săptă-

mâni de traversare am ajuns în sfârşit la Lorenço-Marques. Jan îşi petrecu dimineața în căutarea unui car cu boi şi a câtorva negri care să ne conducă prin *Bushveld*[31]. Plecarea a fost fixată pentru a doua zi. În acea ultimă seară, am mâncat pe țărmul mării pe o terasă, cu balustradele pline de flori. Marea era splendidă. Aşchii de argint căzute din lună mişunau pe suprafața valurilor. Departe, cu hublourile luminate, un *steamer* aluneca încet şi pretutindeni se înălțau, roşii şi verzi, lanternele bărcilor de pază.

— S-a sfârşit! zise Jan arătând cu pipa tabloul marin. Mâine vom începe o viață serioasă, Ide... Mă tem ca izolarea din Veld să nu ți se pară prea dură, cel puțin la început. Nu te-a cuprins nos-

---

[31] Hățiş, pădure virgină. (olandeză) (n.ed.fr).

talgia după ai tăi?

O emoție îmi strânse gâtul. Am ridicat ochii către el, fără să-i răspund. Ce-o fi citit în privirea mea? Păru încurcat.

— Da, urmă el surâzând, pricep... Trebuie să-i înlocuiesc pe cei pe care i-ai părăsit pentru mine. Voi încerca, Ide...

Tocmai scrisesem nişte vederi mamei, surorilor şi mătuşii Antje, şi maşinal continuam să mâzgălesc ceva pe dosul unei liste de mâncare:

„Cum apa în apă totdeauna se scurge,
Zilele mele într-ale tale vor curge...”

— Arată-mi ce-ai scris, zise Jan.

Am roşit, dar el şi apucase cartonul. Trăsăturile i se crispară copleşit parcă de durere. Contracție, firește, imperceptibilă pentru orice alt ochi, în afară de al meu obişnuit să citească pe acest

chip.

— N-am ştiut că eşti poetă... îmi zise el surâzând. E cât se poate de drăguț ce-ai scris aici...

Se ridică. Într-o sală de aşteptare, nişte perechi dansau într-un ritm îndrăcit.

— Muzica asta e înfricoşătoare! remarcă el.

Ca să ne întoarcem la hotel, am luat-o pe o alee de eucalipți, a căror mireasmă îmi aminti de inhalațiile pe care mi le făcea mama când eram răcită. Ochii mi se umeziră.

A doua zi doctorul şi infirmiera de bord ne însoțiră până la capătul oraşului, unde, călăuziți de pocnituri din bici, i-am găsit pe negrii noştri. Erau nişte diavoli înalți şi slabi, cu o cârpă înnodată peste şale. Părul scurt şi creț era presărat cu nisip roşu şi nişte tije de lemn le străpungeau loburile urechilor. La vederea noastră izbucniră într-

un potop de vorbe pe un ton ascuțit. Soțul meu le vorbi consultând o cărticică. Atunci buzele lor groase se despicară în nişte surâsuri largi şi afirmară, prin nişte mişcări dezordonate, din cap, că pricepuseră, Jan îi numără pe cei ce se aşezaseră în fundul carului la care fuseseră înhămați cincisprezece boi.

— Echipajul nostru! spune el râzând.

Ne-am luat adio de la tovarăşii noştri de călătorie. I-am încredințat infirmierei o scrisoare pe care mi-a făgăduit să i-o înmâneze personal mamei, căci vaporul *„Le Resolute”* urma să pornească pe drumul întoarcerii. Ne-am instalat pe o scândură pusă de-a curmezişul, acoperită cu o cuvertură. Greoiul atelaj o luă din loc pe solul nisipos, şi o porni spre întinderile părăginite. Din când în când întâlneam câte un pâlc de colibe de paie. Printr-o gaură, aidoma unei cuşti de câine, țâşneau negrii. Femei şi

copii goi alergau, scoteau strigăte şi urmăreau căruța. Oamenii noştri îi alungau. Peisajul era dezolant, dar nişte păsări mari, albastre se aşezau pe arbuştii risipiți prin iarba înaltă şi arsă. Sărind de la locul lui, Jan se duse să-mi caute o ramură de palmier. Mă amuzam să curăț de pe nuca brună şi lucitoare finul puf mătăsos, care mi se aşezase pe genunchi ca o grămăjoară de zăpadă. Jan îşi consultă harta, apoi, ca să-şi dezmorțească picioarele, o porni alături de negri, pe lângă boi. Vigoarea lui calmă mă uimea. Mi-a fost puțin frică văzând nişte puşti şi nişte lănci alături de bagajele noastre.

— Simplă precauție împotriva fiarelor, dacă le-ar apuca fantezia să ne atace boii, îmi explică soțul meu.

Seara ne-am oprit nu departe de un râu mai bogat în pietre decât în apă. Negrii au dejugat boii şi în vreme ce

soarele se pierdea într-o învălmăşeală de nori purpurii şi portocalii, ne despachetarăm hrana. Negrii aprinseră un foc de lemne uscate pentru ceai şi pentru fiertul *mieliemeel*-ului[32] lor. A treia zi, spre seară, am ajuns la Ressano-Garcia, sat portughez la granița Veldului. Ne-am petrecut noaptea la un han mai mult decât primitiv. A doua zi, înainte de a se întoarce cu atelajul lor, negrii ne-au dus cu barca pe celălalt mal. Numărul şi greutatea bagajelor noastre ne-au obligat să ne ducem şi să venim de mai multe ori.

— Iată-ne şi în Transvaal... Noua noastră patrie, Ide...

Soțul meu surâdea; acel surâs nu putea totuşi să înşele tainica tristețe pe care o desluşeam în glasul lui. Inima

---

[32] Un fel de terci de porumb. (olandeză) (n.ed.fr.).

mi se strânse. Fermierul la care am mâncat ne-a făcut rost de nişte cafri şi de un nou atelaj. Ne-am reluat drumul. Era încă lung şi greu. Noaptea, odată venită, am văzut siluetele masive ale hipopotamilor mergând de-a lungul malurilor râului Crocodile. În zori, am ajuns la Komatiport, unde am fost găzduiți la o fermă. După puțin, am intrat în Bushveld. Cât vedeai cu ochii doar ierburi înalte, tufişuri, hățişuri care dominau copacii şi veşnic acel nisip amestecat cu pietre care făcea să scrâşnească roțile şi acele cuiburi monstruoase de termite care trebuiau evitate. Un struț începu să alerge în fața noastră şi puțin mai târziu, Jan, luându-mă de braț, îmi arătă în zare o familie de girafe. Cea mai înaltă depăşea copacii. Alergau atât de iute, încât aveai impresia că copitele n-atingeau pământul.

Pe măsură ce înaintam, hățișul se însufleța. Se iveau turme de gazele, de antilope, de zebre. Toate aceste animale grațioase nu se arătau decât în grup: groaza de fiare le strângea laolaltă. Prin luminișuri treceau bivoli cu pielea neagră și lucitoare. Abia dacă-și ridicau, la trecerea noastră, capetele împodobite cu niște coroane amenințătoare. Adesea întâlneam câte un animal singuratic părăsit de ceilalți.

Când apusul împroșcă cu aur și sânge imensa câmpie acoperită cu mărăcini, negrii noștri începură să se agite... *„Taou gaan buiten zijn hol”*[33], ne spuseră ei, cu chipuri neliniștite. Făcurăm o haltă. Sub pază bună, boii fură conduși la râul Komati. Jan își luă puşca. „Vino, Ide, căldura a scăzut. E plăcut și n-

---

[33] Leul urmează să iasă din culcuș. (idiom olandez) (n.ed.fr.).

aveam de ce ne teme.” Mă ajută să sar din căruță şi-mi plăcu s-o fac pe fricoasa sub protecția lui. Ierburile tari ne loviră picioarele. Soțul meu mă susținea când mă împiedicam de rădăcinile ieşite din pământ. Pentru a adăpa boii, cafrii trebuiră să doboare o mică junglă de trestii şi de răchită, adăpost al crocodililor care-şi pândeau prada. Un clipocit ne avertiză că reptilele se şi aruncaseră în apă. Sub un cer de foc suprafața neagră a râului mişuna de solzi roşii. Nepăsători în mijlocul râului, hipopotamii lansau pe nări jeturi înalte de apă. Subită alarmă printre negrii care, în nisipul umed al râului, descoperiseră urmele leului. Se organiză tabăra pentru noapte. Negrii adunară un morman de crengi uscate, cărora le dădură foc. La adăpostul acelei vâlvătăi, am luat o gustare. Hățişul era negru ca smoala când ne-am culcat în fundul

carului; negrii se înghesuiră lângă boi. Nici nu ne-am aşezat bine şi Jan a şi adormit. Contactul cu trupul lui, şuşotelile oamenilor, trosnetul flăcărilor îmi dădură un sentiment de siguranță. Aşteptam somnul savurându-mi fericirea, când brusc, un răget formidabil răsună peste hățiş şi, din toate părțile, de departe, de aproape, îi răspunseră alte răgete, scurte, sacadate... În spaima mea, m-am strâns lângă soțul meu care s-a trezit. „Leii", am murmurat eu. Îi auzise şi el. Sări din culcuş ca să se îmbrace, să se ducă să vadă. Dar m-am agățat de el. Afară, negrii însuflețeau focul. Flăcările care urcau sus de tot, se vedeau prin prelată. Până la urmă, Jan, obosit, adormi din nou.

Boii ne purtară încă cinci zile. Trăgeam uneori în câte un mic cătun. Apoi urmă lenta ascensiune a unor platouri; pe urmă, stepele ondulate de la Karoo

şi Orange. Adesea maimuțele alergau în fața atelajului şi, cățărându-se pe vreo colină împădurită, aruncau cu pietre scoțând strigăte ascuțite, după care, tăcerea întreruptă părea şi mai vastă. Noaptea odată venită, câte o lumină slabă, indica din loc în loc vreo fermă izolată. Târziu, în noapte, carul nostru se opri în sfârşit în fața unei case scunde, care se desprinse din obscuritatea din jur. Jan bătu, apoi deschise uşa care nu era încuiată cu zăvorul. La strigătele sale, apăru un fermier cu un felinar. Acest bur trebuia să ne găzduiască până la construirea casei noastre. După nopțile petrecute în carul cu boi, odaia cu cele două pături amărâte care ne-a fost pusă la dispoziție ni s-a părut minunată şi, când femeia ne-a adus o găleată cu apă pentru spălat, ne-am simțit de-a dreptul copleşiți.

M-au trezit din somn râsetele unor

copii. Văzând în bucătărie şaptespreze-ce capete eşalonate în jurul mesei, am crezut că nimerisem într-o şcoală! Dar erau cu toții ai fermierului: de la cel mai mic, cu bucle blonde, până la cea mai mare cu codițe blonde. Tocmai se pregăteau să mănânce fiertura de po-rumb, dar, la vederea mea, rămaseră cu lingura în aer. I-am îmblânzit în cu-rând cu ceea ce ne mai rămăsese din ciocolată şi din zahăr. Bura era o feme-ie mare, masivă, cu trăsături mascuti-ne. Grosolană ca toți cei din jurul ei, oameni şi animale, ea tolera tratamen-tul crud pe care negrii îl aplicau vitelor ce rătăceau prin împrejurimi, fără nici-un adăpost. Doar păsările, bibilicile, găinile şi rațele, erau ținute într-o curte închisă. Cu mutrişoare rubiconde, bine spălați şi pieptănați, micii buri se du-ceau, călare pe măgar, la îndepărtata lor şcoală, luând cu ei o bucată din

acea cumplită carne de berbec, uscată la soare, tare cu piatra, după care sunt atât de ahtiați cei din ferme. Copiii mai mari ajutau la munca câmpului. Fetele torceau bumbacul de pe pământurile lor.

Capitolul II

În prima dimineață, Jan porni călare cu fermierul. Se îndreptară spre carierele cele mai apropiate, ca să caute material de construcție. Lemnul şi cărămizile fuseseră comandate la Thuisbank. Terenul pe care-l alese bărbatul meu era în plin Veld. Cât vedeai cu ochii, doar pământ sărac şi uscat. Încă din primele zile, Jan mă învăță să mă urc pe cal. A trebuit să caut în cufere costumul de călărie cumpărat la Amsterdam. Când mi-am pus *breeches*-ul, bluza kaki şi pălăria cu boruri largi,

Jan m-a privit surprins:

— Costumul ăsta îți stă admirabil, Ide!

Primele lecții au fost atât de severe, încât am învăța repede să încalec după toate regulile. Odată, când mă cramponasem de coama iepei, am văzut pe buzele lui Jan acea cută batjocoritoare de care îmi era atât de teamă.

— Socoteam să mergem călare împreună, îmi spuse el rece, dar, dacă eşti atât de fricoasă, mă lipsesc de compania ta.

N-a trebuit mai mult ca să mă hotărască să merg călare. Ce senzație deosebită încercam când mă ajuta să mă urc şi să sar din şa! Zile în şir mi-am simțit muşchii îndurerați, după care am devenit, în sfârşit, o bună călăreață. Jan râse.

— Cred că am fost răutăcios, biata mea Ide, dar trebuia să vin de hac fricii

tale. Ştii cum m-a învăţat tata să înot? Aruncându-mă pur şi simplu, în lacul Wener. Profesor mi-a fost instinctul de conservare!

Ne duceam adesea călare la şantierul unde se ridicau fundaţiile casei noastre. Jan dădea el însuşi o mână de ajutor negrilor, iar eu eram bucuroasă să rămân alături de el; îmbrăcată cu o bluză grosolană luată de la nevasta fermierului, îi întindeam cărămizile şi bucăţile de lemn. Voiam ca *huis*[34] a noastră să fie gata înainte de sezonul ploilor. Până la urmă, am sfârşit prin a ne ridica cortul alături de şantier. Sub cerul infinit de albastru şi vibrând de lumină, cafrii se detaşau ca nişte umbre chinezeşti. Când, puţin obosită, mă aşezam la umbra cortului îmi contemplam bărbatul, talia lui înaltă, casca

---

[34] Casa. (olandeză) (n.ed.fr.).

pletelor de aur fluid, profilul mândru, şi, primind din mâna lui ceaşca de cafea, aveam impresia că sunt o păstoriță din poveste servită de fiul unui rege! Ziua odată terminată, un indigen trimis de nevasta fermierului aducea, pe bicicletă masa de seară. Aproape întotdeauna *mieliekops*[35] şi o pasăre friptă. La rândul lor, negrii se aşezau pe vine în fața oalei cu fiertură şi sfârtecau cu dinții lor frumoşi carnea de capră. După care *baasul*, cum îi spuneau ei şefului lor, le împărțea câteva pachete de *Kafferch-cigarets*. După un lent apus de soare, o bucata de cer rămânea zugrăvită în culorile curcubeului. Cu brațele pe genunchi, bărbatul meu părea absorbit de nişte gânduri atât de profunde, încât nu cutezam să-l întrerup. Un

---

[35] Boabe de porumb. (olandeză) (n.ed.fr.).

oftat ce părea că urcă din cel mai tainic loc al ființei sale punea capăt acestei absențe sufleteşti. Apoi se întorcea şi mă privea cu bunăvoință.

— Vorbeşte-mi despre copilăria ta, Jan...

Cu pleoapele încrețite, urmărea lumina micşorându-se la orizont.

— Ah! Curiozitatea femeilor! murmura el.

În momentul în care se întindea alături de mine în patul larg aşezat sub cort, îmi lua capul în mâinile sale aspre, şi-şi cufunda pupilele atât de albastre în ochii mei, nu mai aveam curajul să-l mai întreb nimic.

În mai, casa noastră fu gata. Avea o scară de lemn şi o terasă cu balustradă. Cu aspect rustic, căsuța era încântătoare, avea ferestre largi, ale căror geamuri străluceau ca şi cristalul pe albeața zidurilor durate din var şi nisip.

Acoperişul era în pantă.

— Rândunelele vor veni aici să-şi facă cuiburi, zise Jan, cu privirea umbrită de o nostalgie pe care nu i-o cunoşteam.

Aveam şi dependințe; colibe pentru negri, un hambar destinat rezervelor de tot felul, un grajd pentru cei doi cai; în sfârşit, un staul pentru vaca pe care aveam de gând s-o cumpărăm. De la Johannesburg sosi un tâmplar, aducând cu sine lemn de mobilă. Odată cu zorile, acest om se apuca de treabă, cioplea, tăia cu fierăstrăul, sculpta. În graba lui de a vedea casa gata, bărbatul meu îl ajuta adesea, punând în mânuirea securii o ardoare nemaipomenită. Totul mă amuza: talaşul pe care călcam, dezordinea lăzilor cu care se lupta Jan. Pe un soclu de lemn neted şi alb fu aşezat orologiul. Mobilele fură în curând gata, locuința ni se umplea în-

cet, încet cu lucruri care de acum încolo aveau sa facă parte din existența noastră. Aveam o cabrioletă aşezată bine pe două roți solide, capabile să înfrunte drumurile dificile. Într-o zi neam dus cu ea într-un cătun să căutăm un servitor negru pe care ni-l recomandaseră fermierii. Intram pentru prima oară într-un sat negru. Colibele de paie se grupau ca nişte stupi sub puțina umbră a câtorva copaci. Ce alarmă printre acele furnici negre când se ivi trăsura noastră: cu picioarele goale, în fuste scurte şi în cămăşi de culori țipătoare, negresele alergau în toate părțile. Multe dintre ele îşi purtau copiii pe spate într-un şal ale cărui capete era aduse şi înnodate pe piept. Altele preparau *Kafferbier*[36] în nişte oale imense de gresie, puse la foc mic chiar pe pă-

---

[36] Berea cafrilor. (olandeză) (n.ed.fr.).

mânt, sau zdrobeau între două pietre *mieliepitte*[37]. După ce Jan le spuse negrilor că venisem să căutăm o femeie pe nume Daisy, agitația ajunse la culme. Fură chemați oamenii care lucrau printre cocenii înalți de porumb.

„Zij niet uit komen voor!” (Se ascunde!) strigară femeile. Atunci frații tinerei negrese intrară în colibă şi o scoaseră afară cu forța. Băştinaşii nu-şi cunosc vârsta, nici pe a lor, nici pe a celor din familie. Daisy putea să aibă vreo cincisprezece ani. Goală până la brâu, avea sâni tari, mici şi frumoşi, lucind ca bronzul. Un turban verde îi ascundea părul. Gâtul, brațele, picioarele îi erau încărcate de brățări de aramă şi de fleacuri de sticlă. Cu fața ascunsă în scobitura brațului îndoit, părea să se

---

[37] Boabe de porumb. (olandeză) (n.ed.fr.).

teamă şi rămăsese încremenită într-o poziție de parcă era gata s-o ia la goană. Jan îi vorbi cu blândețe: n-avea s-o ducă greu la noi şi în fiecare lună urma să câştige un pfund de aur. Satisfăcuți, frații boscorodiră pe limba lor. Jan îi întrerupse ca să le spună că voiam s-o luăm pe fată cu noi, dar că mai înainte trebuia să se debaraseze de o parte din podoabele ei zornăitoare. Negresa fu trântită jos şi cafrii, scoțându-şi cuțitele, se apucară să-i taie inelele şi colierele. Înverşunându-se astfel asupra fetei care scotea țipete ascuțite, aveai impresia c-o omoară.

Aveam acum o slujnicuță inteligentă, pe care nu mi-a fost greu s-o învăț treburile gospodăriei. La rândul lui, Jan stilase doi băieți. Eram liniştiți. Laboratorul, cabinetul de lucru şi o sală mică de aşteptare ocupau jumătate din casă. În cealaltă parte amenajasem un salon

şi un dormitor, flancate de o rudimentară sală de baie cu apă adusă de la soba din bucătărie. N-am uitat nici camera de oaspeți pentru cazul în care vreunul din cei care-şi dăduseră doctoratul cu Jan, la Amsterdam, ar fi avut fantezia să vină să-l caute în Tebaida noastră. Primii pacienți ai soțului meu au fost indigeni. Apoi au venit de departe nişte buri şi, cu bicicletele, nişte cafri ca să-l cheme pe doctor la *baasul* lor ori la vreun membru al familiei acestuia, bolnav sau rănit. Se întâmpla uneori ca, în fața uşii noastre să oprească vreo droşcă imposibil de descris, clătinându-se pe roțile distruse de drumurile proaste şi drese cum se nimerea, cu paie şi cu sfoară. Din ea cobora câte un patriarh cu barbă lungă. Alteori mă duceam la fermiera cu cei şaptesprezece copii. Mi-i făcusem prieteni pe toți, mai ales pe cel mai mic,

care de îndată ce-mi vedea calul, de departe, alerga înaintea mea. Iunie era pe sfârşite. Se făcuse frig. Dimineața şi după apusul soarelui Daisy făcea focul în cămin. Adesea bărbatul meu mă lua cu el pe la bolnavi. Roțile zdrobeau brânduşele şi lianele roşii şi albe spânzurau din înaltul copacilor. Când mergeam de-a lungul bălților de unde se ridica un miros nedefinit, Jan spunea că miroase a malarie. Uneori, ca să ajungi la vreo fermă îndepărtată trebuia să mergi şase sau şapte ore. Mă miram întotdeauna văzându-l pe Jan cum se descurcă în acele stepe fără sfârşit. Adesea, când aproape să ajungem, ezita, nezărind nicăieri nicio aşezare omenească. Atunci brusc, nişte discuri luminoase dansau pe iarbă în jurul trăsurii. Burii, care-l aşteptau pe medic, încercau să-l călăuzească cu ajutorul unei oglinzi puse în soare.

Într-o seară am sosit la o fermă sărmană. Odaia dădea de-a dreptul în curte. La lumina unei lămpi cu ulei se zărea o formă culcată pe un pat de campanie. Dinspre pat venea o căldură ca dintr-o sobă încinsă. Jan îi luă bolnavului temperatura. Omul avea peste patruzeci grade. Femeia, îmbrăcată sărăcăcios, cu nişte cozi groase şi cărunte căzându-i pe umeri, îl privea încordată pe doctor. Jan dădu nişte ordine:

— Un lighean cu apă rece, oțet...

L-a spălat pe bolnav; eu m-am îndepărtat. Apoi Jan mi-a spus:

— E necesară o mică operație, trebuie să mă ajuți...

— N-am să pot, am bâlbâit eu.

— Ai să faci ce ți-am spus, Ide!

Tonul nu admitea nicio replică. Bolnavul se mai liniştise. Acum nu-i mai vedeam decât pumnul drept umflat îngrozitor, pe care pielea albăstruie stă-

tea să crape. Jan îşi vârî instrumentele în alcoolul pe care-l purta întotdeauna în trusa lui. Apoi strecură o pernă sub braţ omului.

— Tu, îmi zise el, să-i ţii strâns mâna, fără să te mişti. Apoi îi făcu semn femeii: Dumneata ţine-ţi bărbatul de partea de sus a braţului.

Ca lumina să fie mai puternică au mai aprins o lampă, pe care fiul fermierului o ţinea deasupra patului. Când bisturiul pătrunse în carne, am întors capul de frică să nu tremur. Doctorul trase o înjurătură.

— *Te deksel!* Vrei să-i ţii mâna ca lumea?

Am încremenit. Ceea ce vedeam era înfricoşător: cuţitul crestase mâna la încheietură. Din rană ţâşni un sânge gălbui, pe care Jan îl opri şi iată că ceva se mişcă repede prin acea clocoteală greţoasă: un vierme! Un vierme lung de

o jumătate de deget. Jan îl apucă cu nişte pensete şi-l introduse într-un flacon. Nu mai puteam de groază, îmi era silă de contactul cu pielea aceea în flăcări! Când medicul apăsă şi curăță rana, burul gemu. O servitoare neagră aduse nişte ceşti şi un ibric, dar, înainte de a pleca de acasă, eu umplusem o sticlă cu cafea pe care o învelisem într-o flanelă. O găsirăm, caldă încă, în trăsură. Jan se scuză față de mine.

— Te-am văzut atât de palidă, biata mea Ide, încât a trebuit să fiu grosolan; într-un astfel de caz, cel mai bun remediu e să înjuri. De altfel ai fost atât de curajoasă, încât am intenția să te fac ajutoarea mea.

O bucurie năvalnică îmi scaldă inima: ajutoarea lui! Mă va lua tot timpul cu el. Luna, crescând, lumina slab drumul plin de rădăcini şi bolovani. Abia când casa noastră se profilă în zare, am sim-

țit cât eram de obosiți.

Capitolul III

Jan a adus un câine costeliv găsit în Veld. Probabil că alergase până la epuizare. Toate coastele îi erau ieşite în afară. Îmbăiat şi periat, s-a dovedit a fi un animal frumos, cu blana mătăsoasă; s-a ataşat imediat de noi. L-am numit Björn. Acum eram doi care pândeam o reîntoarcere ce ne încânta şi când, în depărtare, se ivea cavalerul pe care-l aşteptam, eram geloasă pe animalul ce se năpustea şi sărea cu scheunături nebune în jurul stăpânului său, în timp ce eu, copleşită de emoție, rămâneam nemişcată pe pragul casei. Ah! Cât eram de fericită! Adesea, noaptea, nu dormeam ca să-i veghez mai bine fericirea şi fiecare zori de zi erau zorii unei bucurii! Ziua începea prin con-

templarea tainică soțului meu încă adormit... Îmi umpleam ochii cu frumusețea lui bărbătească şi mulțumeam cerului că ne făcuse să trăim într-o izolare care-l ținea pe iubitul meu departe de alte femei... Cât ştiam să prețuiesc viața mea retrasă!

Iată-ne ajunşi şi în iulie, luna cea mai friguroasă a anului. Serile erau lungi. O pace absolută domnea peste Veld. Jan citea, fumând. Mireasma plăcută a pipei sale de merişor plutea pe deasupra mesei. În vatră, câțiva cărbuni erau pe cale de a se stinge. Seri de un calm inefabil în care sorbeam fiecare cuvânt rostit de buzele lui adorate, subjugată cu totul de chipul mândru care-mi încânta privirea până într-atât, încât, cu un surâs jenat, soțul meu mă ruga să-mi cobor ochii pe lucrul de mână.

Ca să nască, femeile se ajută între ele. Momentul odată venit, întotdeauna se

găseşte vreo rudă pricepută în materie. Cazurile complicate sunt rare. Totuşi, într-o seară tocmai ne ridicam de la masă, când cineva bătu la uşă. După ce-am primit explicațiile unui negru care-l căuta pe doctor pentru stăpâna lui, am pornit la drum. O lună palidă, cuibărită în nişte nori groşi, albi şi scămoşi, împrăştia o lumină slabă. Când am ajuns, ne-a întâmpinat un decor aproape biblic... Boii, măgarii, berbecii erau culcați laolaltă în iarba tăiată, în vreme ce o lumină tremura în fereastra îngustă a unei colibe. Şi tot timpul, cât vedeai cu ochii, limpezimea aceea fantomatică. Strigătele unei femei îmi şterseră impresia de ireal. O țărancă bătrână şi fiul ei, un flăcău roşcovan şi bucălat, veniră în întâmpinarea noastră. Intrarăm într-o cameră cu lut pe jos. Punându-şi halatul, bărbatul meu dădu nişte ordine. Patul de campanie,

în care, cu chipul chinuit, cu părul desfăcut, urla femeia în chinurile facerii, fu împins în mijlocul odăii, sub o lampă cu petrol suspendată în tavan. Jan o examină pe femeia pe care nu izbutea s-o calmeze. Copilul era rău aşezat şi, tot strigând întruna, femeia abia mai putea răsufla. Timp de o oră mi-a fost dat să admir dexteritatea mâinilor subtile ale chirurgului, care până la urmă recurse la anestezierea tinerei bure. Pe chipul soțului meu sudoarea curgea şiroaie când aduse pe lume o mogâldeață mică şi roşie, ce părea fără viață, dar câteva fricțiuni energice şi câteva palme uşoare nu întârziară s-o însuflețească. Primul strigăt al pruncului o făcu pe mamă să-şi vină în fire. Când, după o jumătate de oră, lăuza, obosită şi fericită, se odihnea, cu

popje[38] în brațe, odaia primitivă mi se păru frumoasă. Cu tot aerul lui îmbufnat, burul, nu-şi mai încăpea în piele de bucurie. Când Jan îşi luă rămas bun de la pacienta sa, aceasta duse mâna soțului meu la buze.

— *Dank je! Dank je!*[39] repeta ea.

Când o pornirăm îndărăt, începea să se crape de ziuă.

— Ce noapte! oftă Jan, apucând hățurile calului.

M-am strâns lângă el. Aş fi vrut, întocmai ca recunoscătoarea nevastă a burului, să-i sărut mâinile puternice care ştiau să aline suferința.

— În toate scrisorile mama mi-a scris că copiii sunt o binecuvântare a cerului, am şoptit eu.

---

[38] Prunc. (olandeză) (n.ed.fr.).

[39] Mulțumesc! Mulțumesc! (olandeză) (n.ed.fr.).

Soțul meu surâse.

— Şi ea socoate că cerul întârzie să ne binecuvânteze? Linişteşte-te, Ide, timpul încă nu-i pierdut. Poate că la un moment dat chiar îl vei ruga pe „bunul Dumnezeu” să-şi întrerupă binecuvântarea! adăugă el maliţios.

Faima lui Jan ajunse până la guvernator, care-i trimise o scrisoare. La puțin timp după asta soțul meu fu numit doctor al districtului şi căpătă un salariu fix. Era din ce în ce mai solicitat şi aproape tot timpul pe drum. Când pleca de acasă, rătăceam descumpănită, căutând pretutindeni ceva din ființa lui. Mă duceam dintr-o cameră într-alta, întârziam în cabinetul lui de lucru. Simplitatea acestei odăi amintea de cel care locuia în ea. În ceasurile solitare, pagina albă a unui blocnotes, mapa de pe birou mă îndemnau la confidențe. Mi se întâmpla să mă aşez, să

scriu cu sentimentul că-mi va plesni inima dacă nu apucam pana.

Când se înapoia soțul meu, regretam ce-am scris, tremurând un pic la gândul că-mi va citi biletul. Totuşi, nimic din fizionomia sa nu trăda că-l găsise.

— Ai într-adevăr idei ciudate despre cum trebuie să-ți petreci timpul cât lipsesc eu. Manifestările tale epistolare sunt foarte măgulitoare pentru mine, dragă Ide. Dar mi se pare că depăşeşti măsura, că te îmbeți cu vorbe frumoase.

Văzând că un val de sânge îmi împurpurase obrajii adăugă neliniştit.

— Nu-i aşa că e răutăcios ce ți-am spus?

Nu, nu era răutăcios şi avea dreptate să-mi modereze exaltarea. Puteam eu să-i spun că în dragoste nu admiteam nici rațiune, nici înțelepciune? Uneori porneam de una singură la plimbare.

Björn țopăia alături. La toate răspântiile strigam numele bărbatului meu până îmi pierdeam răsuflarea: Jan! Jan!

După asta, mă întorceam la casa mea, chemând servitorii şi vitele. Dădeau cu toții năvală. Vaca tropăia spre mine, măgăruşii se apropiau ciulindu-şi urechile şi iapa, auzindu-mi glasul, începea să azvârle din picioare nechezând sălbatic. Cafrii râdeau. În soarele puternic dinții şi albul ochilor lor mari străluceau şi, cum n-aveam pe nimeni cu care să vorbesc despre iubitul meu, le vorbeam despre Jan rostind numele de *baas* cu un asemenea accent, încât negrii – când stăpânul lor se întorcea – priveau cu o teamă a cărui cauză bietul om nu şi-o putea explica.

Într-o zi tocmai mă întorceam de la ferma Scheeperilor, unde mă dusesem să duc un sirop de tuse pentru fetița cea mică. Jan nu se întorsese când ple-

casem eu. Mă grăbeam să ajung lângă el şi-mi îmboldeam calul s-o ia la trap. Veldul, gol şi mut, se întindea în jurul meu. Mă miram adesea de faptul că mă simțeam atât de singură într-o singură-tate atât de deplină. Mă ataşasem de acest ținut unde-mi duceam existența şi care-şi avea farmecul în imensa rec-titudine a liniilor şi în finețea luminii sale schimbătoare. Uşa casei noastre încă nu se zărea când mi-am oprit calul ca să trag cu urechea. După o clipă am distins nişte sunete ca de clopot. To-tuşi, oricât de departe mi-am rotit pri-virile, nu se zărea nicio locuință, nicio urmă de viață. Trecând de o cută a te-renului, am auzit mai distinct vibrațiile muzicale, sunetele limpezi care cădeau ca nişte flori în iarba din jurul meu. Fără să-mi dau seama, mi-am încetinit mersul: aş fi voit să le culeg ca pe un buchet. Ținându-mi răsuflarea, intero-

gam aerul care se umpluse de armonie. Oare visam? Dintr-odată, ultima colină de pământ depăşită, mi-am dat seama despre ce era vorba şi m-a cuprins o spaimă ciudată. Prin ferestrele casei noastre ieşea o melodie atât de sfâşietoare, încât mi s-au umplut ochii de lacrimi. Daisy şi servitorii ce-mi pândiseră întoarcerea, alergând să-mi ia calul, vorbeau toți deodată. Am priceput că stăpânul: *„die halen muziek nit groo-oote zwarte kist!”* (cânta la o ladă mare neagră!) *„t'wat moois! moois!”* (e frumos, frumos) repetau ei răsucindu-se de plăcere. Le-am lăsat în grijă calul şi m-am apropiat în tăcere de fereastra salonului. Jan era aşezat în fața unui pian cu coadă al cărui capac ridicat îi reflecta chipul pe care i se întipărise nu ştiu ce amară şi dureroasă expresie. Simțind greutatea privirii mele, se întoarse şi, văzându-mă, roşi ca un şco-

lar.

— Mi l-au adus mai adineauri de la Johannesburg, spuse el mângâind claviatura.

Am intrat. Capul mi se învârtea. Nemaiputând să mă abțin, i-am înconjurat gâtul cu brațele. El îmi luă tâmplele în mâini.

— Nebuno, atât de repede am reuşit să te emoționez? zise râzând.

— Nu mi-ai spus, Jan... Nu mi-ai spus că ştii să cânți...

— De ce ți-aş fi spus? remarcă el mirat... Până azi n-am avut prilejul. Dar acum m-ai auzit şi mă vei auzi mereu. Văd că-ți place...

Îmi place! Ah! Cât de călduțe erau cuvintele lui Jan ca să exprime ceea ce mă răscolea până în străfundul sufletului! După-masă ne-am dus în hangar, unde, dintr-o ladă încă nedeschisă, am desfăcut nişte pachete cu parti-

turi. Jan a cântat multă vreme, fără să se întrerupă. Părea să fi uitat de prezența mea. Mi-am luat un lucru, dar mâinile mi-au rămas împreunate. Tăceam mâlc, mişcată ca un copil, care, făcând cunoştință cu frumusețea în poveştile lui cu zâne, o descoperă brusc în viața reală. Serile nu mai erau aceleaşi, prima mea rivală se instalase în căminul nostru.

De îndată ce Daisy strângea masa, soțul meu se aşeza la pian. Cea mai mare parte a timpului cânta pe dinafară şi mă ruga să sting lampa. Mă aşezam în salon. Câmpia nesfârşită se odihnea în transparența unui crepuscul de primăvară. Cu capul sprijinit pe spatele fotoliului, mă lăsam încetişor învăluită în rețeaua sunetelor vrăjite. Astfel, în fiecare seară soțul meu părea să uite de existența mea. Arta pusese stăpânire pe el. Nu mai improviza, dimpotrivă,

partiturile se adunau pe pian. Multă vreme, deasupra tuturor, am văzut un nume, singurul care îmi era familiar şi poate cel mai mare dintre toate: Bach. Da, poate cel mai mare, dar la muzica asta atât de pură, pare a fi fost compusă pentru zei, simțurile mele nu acționau. Poate că-mi amintea prea mult de sclavia austerei mele copilării. De interminabilele şederi la biserică. De căscăturile reprimate, de ghiorțăitul mațelor, în timp ce bolțile răsunau de coralele lui Johann Sebastian Bach. Jan se necăjea de faptul că nu-i înțelegeam muzica.

— Ceea ce-ți trebuie, zicea el, sunt nişte melodii dulcege care să-ți acompanieze micile tale sentimentalisme, preocupările de îndrăgostită. Tu nu poți simți frumusețea sunetelor decât prin imaginile pe care ți le evocă ele!

Tăceam. Ce puteam face dacă muzica

lui Bach era prea măreață pentru înțelegerea mea? Din seara în care pe un caiet sprijinit pe suport, am citit numele lui Frederic Chopin, *Nocturnele* mi-au deschis un univers nebănuit, un palat în care am pătruns tremurând. Dar m-am ferit să-i vorbesc lui Jan în aceşti termeni, pe care el i-ar socotit extravaganți. Neputând să mă facă să vibrez muzica maestrului său preferat, mă exclusese din tagma inițiaților.

— Tu şi cu mine nu simțim lucrurile în acelaşi fel, spusese el.

N-am răspuns nimic. Că mai pe urmă Bach mi-a la fost la fel de drag ca Beethoven, Liszt, Schubert şi atâția alții, el n-a mai aflat. Totuşi nicio muzică nu putea să mă mişte până la suferință prin suavitatea aproape morbidă şi prin tenebroasa ei vrajă ca muzica lui Chopin. Ea răspundea aspirațiilor sufletului meu, îmi oferea altarul pe care să-

mi depun preaplinul dragostei mele. Nocturne, preludii, balade, Jan le cânta cu o măiestrie inegalabilă, cu o sumbră gravitate. Ce năluci evoca? *Längtan* în limba suedeză înseamnă nostalgia unei inimi care se topeşte fiindcă nu poate mărturisi pe cine adoră, scrie un poet suedez. Oare acest *längtan* făcea uneori cântecul soțului meu atât de sfâşietor, încât îl ascultam cuprinsă de spaimă ca şi cum aş fi văzut o aripă neagră întunecându-mi fericirea?

Capitolul IV

Am intrat în cel de-al treilea an al şederii noastre în Veld şi n-am ajuns să-mi dau seama mai mult decât în prima zi de adevărata fire a soțului meu. Taina care există între două ființe unite prin intimitatea fizică a căsătoriei mă apăsa. Ajunsesem să mă disciplinez,

să-mi potolesc fervoarea, de teamă ca nu cumva această constantă devoțiune să nu sfârşească prin a-l obosi pe soțul meu. El, mereu acelaşi, rămânea față de mine atent şi prevenitor, străduindu-se să stabilească între noi o legătură de încredere şi de prietenie. Dar dragostea era substanța vieții mele şi o socoteam totuşi fericită, deşi nu eram pentru el decât o prietenă pe care o regăseşti cu plăcere după orele de masă şi ale cărei strădanii le apreciezi. Ce feerie, în ciuda a orice, cuprindeau acele zile de izolare în câmp!

Într-o zi Jan s-a trezit cu Maïki Vangreen, un african care-şi făcuse studiile de medicină împreună cu el şi care după aceea se stabilise ca farmacist în Natal. A admirat mult insulița noastră pierdută în deşertul Veldului. Elias a plecat cu bicicleta şi a adus niş-te jambon şi câteva păsări de la ferma

Scheeper. Celălalt servitor s-a dus mult mai departe să-mi caute mimoze şi violete. Mi-am petrecut prima jumătate a dimineții ca să pregătesc nişte clătite, pe care Daisy le privea lacomă cum se umflau, în timp ce întorcea cu grijă friptura.

Începuse să se facă foarte cald. Pe acele câmpii vaste şi necultivate, primăvara nu prea ştia ce să facă. Aşa că se grăbea să lase locul verii. În seara aceea soarele apusese cu multă pompă într-un fast mare, de purpură şi aur. În timpul mesei de seară pe care am luat-o pe terasă, cei doi bărbați băură un număr apreciabil de pahare de bere englezească, ceea ce-i făcu vorbăreți. Ştrengăriile lor de studenți odată aduse pe tapet, Jan rosti nişte nume.

— Ce-a devenit cutare? Dar cutare?

Maïki prefera să vorbească despre femeile pe care le cunoscuseră.

— Nu era nimeni mai serios ca soțul dumneavoastră doamnă, şi noi ne întrebam ce aveau toate fetele de se agățau de el. Când ieşea învingător în vreun meci de rugbi sau de *sowing*, domnişoarele alea îl aşteptau şi-i întindeau cel mai frumos buchet simbolic sau fetişul cu culorile echipei sale. Îmi amintesc de o marionetă din satin cafeniu cu alb. O mai ai? Jan înălță din umeri, dar îşi lăsă amicul să continue: Ai uzat până şi de şiretenie ca să scapi de avansurile lor. Adesea, în vreme ce fetele tânjeau după el la debarcader, eroul nostru o ştergea pe malul celălalt. Îți aminteşti, bătrâne, de fata aia voinică împopoțonată caraghios, cum o chema, aha, parcă Lena ah, cum se mai ținea după tine! Te urma ca umbra şi noi toți te ajutam să fugi de ea! Te preveneam: atenție, uite-o, stă la pândă! Şi tu te fofilai pe uşa pe unde scoteau morții! În

vremea asta, ea te aştepta în colțul portalului. Într-o seară de iarnă, Broon şi cu mine am luat masa la un restaurant din împrejurimile spitalului. Din când în când, trăgeam cu coada ochiului. Lena stătea tot acolo pe un ger de minus nouă grade. Şi bătea un vânt care te tăia ca lama unui brici. Avea perle de sticlă pe față, căci lacrimile îi înghețaseră...

La această amintire tânărul bur râse, mai, mai să se sufoce.

— Găseşti asta amuzant? îl întrebă rece Jan.

Era prima oară când se vorbea, în fața mea, despre trecutul soțului meu. Roşeața care-mi înflăcărase obrajii trăda avida mea curiozitate. Cu pipa între buze, Jan mă observa cu o lucire răutăcioasă în pupilele limpezi.

— Apropo, reluă Maïki, ştii pe cine am întâlnit la Hilversum? Pe fata aceea

splendidă care a venit de mai multe ori să te vadă la Universitate...

O voce spartă, o voce pe care n-o auzisem niciodată, întrebă:

— Ai întâlnit-o la Hilversum? Era singură?

— Nu, foarte anturată, într-o companie numeroasă. Avea unul din acele splendide mantouri albe de zibelină. Au intrat la „Calul negru", restaurantul pe care-l cunoşti...

— Da! Jan îşi turnă un pahar de whisky, pe care-l dădu dintr-odată pe gât. Dacă ne-am duce la culcare? E trecut de miezul nopții, adăugă el uitându-se la ceasul de mână.

Fără să facă risipă de gesturi afectuoase, soțul meu mă săruta seara doar pe păr, pe când eu, ca să-i spun bună ziua sau bună seara, îmi încolăceam brațele în jurul gâtului şi-mi apăsam fruntea pe pieptul lui. Aştepta întot-

deauna să-mi termin toaleta ca să se folosească şi el de ligheanul şi de ulcioarele cu apă pe care servitorii ni le pregăteau în fiecare scară. În seara aceea, am auzit multă apă căzând pe pardoseala de zinc. Întorcându-se în dormitor, se opri în faţa patului şi, crezându-mă adormită, se apropie de fereastră. Silueta lui înaltă, în pijama, se contura vag în obscuritatea de afară. Ce se petrecea în acel cap blond? Îmi repetam mereu cuvintele lui Maïki şi mă felicitam că trăiam izolată cu un bărbat care exercita asupra femeilor o astfel de atracţie. Era al meu. Îi purtam numele şi eram singura lui familie. Totuşi ideea posesiunii nu se putea înstăpâni în mine, se ciocnea mereu de un sentiment obscur de mister. Când Maïki evocase „acea fată splendidă întâlnită la Hilversum”, chipul meu pălise sub bronz. „Era singură?” întrebase

Jan. Da, în fața lui Dumnezeu şi a oamenilor îi eram soție, dar ce ştiam despre inima lui? Îmi aminteam de mătuşa Antje: „O fărâmă de teamă, o fărâmă de mister şi mai multă savoare dragostei”, zicea ea. A doua zi, ultima, de şedere a lui Maïki la noi, nu m-am jenat să-i tot umplu cu vârf paharul, în speranța de a-l mai face să vorbească. Limba i se poticnea, ochii începuseră să i tulbure.

— Hei, Jan, strigă el, în timp ce soțul meu îşi aranja notele pe pian, aminteşte-ți, bătrâne, de seara aceea cu lună de la Amstel. Erau cu noi şi nişte fete... La râu, le-am dezbrăcat şi le-am silit să se scalde. Ce strigăte! A venit până şi poliția cu o barcă, crezând că e vorba de un asasinat...

Jan se uită la prietenul său cu una din acele priviri care-i speriau pe servitori.

— Cred că e timpul să te conduc în camera ta, zise el sec.

În aer se simțea miros de sulf. Sub cerul palid, norii negri alergau ca nişte monştri urmăriți. În toiul nopții izbucni furtuna. Trombe de apă se abătură asupra casei. Cerul părea de foc. Tunetul bubuia fără încetare. Auzindu-mă gemând, Jan se ridică din pat?

— Ce ai?

M-am vârât în el, ascunzându-mi fața sub umărul lui.

— Mi-e frică! Nu vreau să mor! Sunt mult prea fericită!

— Adevărat? Poți fi atât de fericită în Tebaida asta? Ştii că-mi reproşez de multe ori că te-am condamnat la o astfel de izolare?

— Nu spune asta! am strigat eu. Aş vrea să rămân mereu, mereu aici cu tine!

— Şi mie, dragă Ide, îmi place viața

noastră liniştită, dar eu îmi am bolnavii mei... Cercetările de care mă ocup, muzica...

Sperasem că va adăuga: nevasta mea... Furtuna se potolise. Nu se mai auzea decât şiroitul streşinii în iarba inundată.

— Din moment ce viața pe care o ducem aici îți place, de ce vrei să te duci la oraş?

— Ca să trăim mai bine. Ide. Uită-te şi tu, la ce-mi serveşte ştiința mea? I-am avut profesori atâția ani pe cei mai mari maeştri ai chirurgiei ca să îngrijesc câțiva fermieri şi câțiva negri? Ca să-mi dau seama de cunoştințele mele, am nevoie de cazuri complicate, dificile.

— Dar eu voi suferi! am protestat prosteşte. Acolo vor fi femei elegante care vor veni să te consulte... Care vor vrea să-ți placă... Nu vreau să merg la Krittelwerk!

Când Jan îmi răspunse, din glasul lui răzbătu mânia:

— Faci pe geloasa? Îmi faci scene? Mie, care... Se opri, se întoarse în pat şi bătându-şi perna cu mâna, mormăi: Asta i-o datorez flecarului de Maïki! Ah, femeile, femeile!

N-am mai putut adormi, cuprinsă de o teamă de nespus. Mă temeam să părăsesc căsuța din Veld, simțind bine că această plecare va marca pentru noi o eră nouă şi că niciodată nu voi mai gusta liniştea fără umbre a acestei case, unde marea ei izolare crease între noi o strânsă şi liniştită intimitate.

PARTEA A TREIA

Capitolul I

Ca să transportam mobilele ne-au trebuit două căruțe la care au fost înhămați cincisprezece boi. Au mers multe zile până să ajungă la Krittelwerk. Noi am sosit la noua noastră locuință cu maşina. Până să ajungă căruțele cu lucruri, am stat la hotel. Tot acolo stătea şi bătrânul doctor care-şi vânduse cabinetul lui Jan. Îl informă pe tânărul său coleg despre obiceiurile ținutului, despre clientelă, despre cei care plăteau şi despre cei pe care trebuia să-i tragi de urechi ca să-ți dea banii. Bătrânul Esculap se felicita că se reîntor-

cea în Anglia şi, totuşi, avea să regrete întotdeauna climatul minunat al acestei țări a soarelui.

La perspectiva câmpului de acțiune care se deschidea în fața lui, Jan deveni radios. Noua noastră casă era mai spațioasă decât prima. Pe strada noastră aproape nelocuită, nu se mai aflau decât două case, aşa încât ne puteam crede încă în Veld. Dincolo de zidul grădinii, vaste spații în paragină înconjurau oraşul. Doar strada Kruger avea trotuar, celelalte străzi, abia trasate, erau acoperite cu un nisip moale, roşcat, în care ți se înfundau picioarele. Tăcuți, negrii veneau şi plecau. Erau bantuşi şi zuluşi. Primii se distingeau prin trei linii albastre, verticale şi paralele care le zebrau fața de un cafeniu închis; ceilalți, prin statura înaltă, figura deschisă, pielea puțin mai albă. Majoritatea lucrau la albi. Negresele tinere

erau încântătoare. Mersul lor era legănat şi grațios. Multe aveau pieptul gol şi pielea puțin unsuroasă a trupului lor nervos căpăta în vibranta limpezime a străzilor, o sclipire de bronz negru. Când veneau de departe erau drapate în cuverturi dungate. Toate aveau membrele încărcate cu mărgele de sticlă şi cu brățări de aramă. Cele care slujeau în bungalowuri aveau bluze albe; un turban verde, galben sau violet le ascundea părul. De la capătul Străzii Noi, unde locuiam, începea cartierul hindus. În marea tăcere a serii, se auzeau adesea psalmi ciudați. Ferestrele se stingeau pentru a se aprinde din nou în toiul nopții, când se auzeau pălăvrăgeala hinduselor şi zgomotul vaselor. În aer se răspândea o puternică aromă de usturoi. Agapele odată terminate, uşile reintrau în umbră şi în tăcere. Femeile, rămase fidele costumului

lor național, purtau sandale, tunică albastră sau roz, care le cădea peste pantalonul larg de satin. Bunica obeză, cu o steluță de aur încrustată într-o nară, avea grijă de cei mici, îmbrăcați ca femeile, cu mutrişoarele lor galbene dominate de imensele pupile catifelate. Cât era ziua de lungă, vedeai atelaje lente şi greoaie la care erau înhămați boi. Adesea, douăzeci până la douăzeci şi cinci de boi trăgeau căruța sau trăsura cu furaje, astupând şoseaua.

Am făcut nişte vizite de ceremonie la doi colegi ai soțului meu: doctorul Braas şi doctorul Eckert. Soția primului era o evreică grasă şi trandafirie care, în timp ce vorbea cu tine, nu înceta să-şi pupe copiii ghemuiți la sânul ei. Soția celuilalt doctor era olandeză ca şi mine. O femeie solidă, cu obrajii încinşi, poate pentru că făcea băi fierbinți... „Atât de calde, încât aproape că

mă opăresc!” M-a rugat să iau ceaiul la ea, unde am făcut cunoştinţă cu alte doamne engleze şi olandeze, care, la rându-le m-au poftit să fac parte din grupul lor. Când locuiam în Veld soţul meu îmi dăduse un manual de engleză ca să învăţ această limbă. Acum mă felicitam că o cunoşteam, fiindcă până şi negrii o adoptaseră rezervându-şi pentru casa lor idiomul burilor. Obiceiul era să dai ceaiuri la ora unsprezece dimineaţa. Se serveau atunci munţi de sandvişuri, fursecuri cu brânză şi enorme prăjituri îngheţate. Înghiţirea atâtor lucruri bune nu le împiedica pe cucoane să-şi ia, după două ore, masa, cu cea mai mare poftă de mâncare. Ele contau mult pe duşurile reci ca gheaţa şi mai ales pe sport ca să-şi păstreze silueta. Timidă, preferam să rămân acasă, dar Jan şi-a exprimat dorinţa de a mă vedea frecventându-le pe acele

doamne şi primindu-le la noi. Părea să se bucure când observa că întârzii din pricina coafurii pe care mi-o schimbam adesea. Renunțând la cozi, îmi lăsam părul pe spate, sau îl răsuceam şi, cu nişte ace mari de baga, îmi făceam adesea un coc pe ceafă. Soțului meu îi plăcea această schimbare şi dorea să port rochii mai luminoase, de preferință albe.

Soneria de la uşa de intrare, unde pe o plăcuță de aramă se putea citi „Doctor J. Yvarsen, Spreekur 2-4” suna din ce în ce mai des. Eu introduceam clientela. Intuiam că şederea noastră în Veld nu fusese decât o etapă precară, halta înaintea stabilirii definitive, fiindcă soțul meu nu socotise util să scoată la iveală obiectele la care ținea cel mai mult. Acum, scosese din lăzi cărți cu legături bogate, acuarele, rame. Într-una din aceste rame de argint cizelat

am contemplat portretul unui om în floarea vârstei. În trăsăturile sale energice nu mi-a fost greu să-l recunosc pe tatăl lui Jan. Într-o altă ramă, o femeie tânără, gingaşă, cu trăsături aproape copilăreşti. Să fi fost oare mama soțului meu? O expresie emoționantă şi gravă pluti pe chipul lui Jan în vreme ce contempla imaginea.

— Cântăream aproape douăsprezece livre când am sosit pe lume, zise el. Biata femeie nu şi-a mai revenit după naştere. În cele mai îndepărtate amintiri ale mele o văd întinsă pe o blană pe pat. Părea atât de slabă, de suferindă, încât până şi zgomotul paşilor mei, când mă aduceau s-o văd, o speriau. Când a murit, eram încă prea mic ca să admit că n-aveam s-o mai revăd niciodată şi de multe ori mă găseau bătând până-mi juleam pumnii în lemnul uşii închisă pe vecie.

Ascultam cu răsuflarea tăiată. Un oftat urcă din străfundurile ființei mele.

— Tata a murit în timpul unei epidemii de gripă, şi totuşi era tare ca un stejar.

— Orfan... Ai rămas orfan atât de timpuriu? Lacrimi calde îmi veniră în ochi.

— Aveam cincisprezece ani, zise el şi chipul său frumos, o clipă emoționat, îşi reluă severitatea.

Am tăcut, ştiind că nu servea la nimic să-l întreb când nu voia să vorbească. Dar examinam adesea acuarela care-o înfățişa pe femeia delicată şi palidă ca un crin, care-i dăruise fiului ei toată seva, şi care murise într-o odaie plină de flori. Cât aş fi iubit-o!

Capitolul II

Sosirea lui Jan la Krittelwerk a fost

un eveniment pentru orăşel. N-avea decât să se arate pentru ca aspectul lui fizic să trezească interesul femeilor şi simpatia bărbaților. Poate că la prima vedere li se părea exagerat de serios, dar trebuiră în curând să convină că în acest om serios exista şi asprime, dar şi umor. Frecventându-l, au înțeles că se ținea departe de tot ceea ce aducea a ifose, pretenție, minciună. Când Administrația îl trimitea la vreo fermă îndepărtată, mă lua cu el ca şi altădată. Cu ce bucurie regăseam Veldul! Jan cumpărase un automobil. Plimbările erau mai puțin anevoioase decât cu cabrioleta. Curajoasă, maşinuța înfrunta spațiul. Făcea până la şaizeci-şaptezeci de kilometri pe zi ca să ajungă la vreo colibă sărăcăcioasă. O femeie foarte bătrână ridica scândura pusă peste deschizătura îngustă servind de fereastră, pentru ca doctorul să-l poată examina

pe bătrânul astmatic şi să-i aducă uşurarea. Tot acel drum ca să petreacă zece minute la căpătâiul unui bolnav! După masa de seară Jan se aşeza la pian. Din nou, cu un lucru în mână, ascultam o muzică emoționantă şi tandră, sau tumultuoasă şi disonantă, călcându-ți pe nervi!... Din nou, prin ferestrele deschise, bulele de sunete se spărgeau de întunericul de afară. Într-o seară, la lumina stelelor, am zărit dincolo de zidul grădinii o uşoară mişcare. Erau negrii. Veniseră atraşi de muzică. Ghemuiți pe vine sau culcați pe burtă, cu fața în sus, surâdeau cu toată gura lor buzată. Vestea despre talentul muzical al doctorului Yvarsen făcu înconjurul târgului. Eram copleşiți cu amabilități. Când eram invitați seara la masă, îl rugau pe soțul meu să cânte. El începu să se plângă.

— Cred, Ide, că regret cât şi tine serile

noastre solitare când tu erai singura mea auditoare împreună cu acei obscuri şi invizibili ascultători atraşi din colibele lor de sunetele pianului meu.

Când invitații invidiau calda intimitate a locuinței noastre, aerul satisfăcut al lui Jan mă umplea de bucurie. Se părea că greutatea misterioasă care-i apăsa inima se alina uneori printr-un oftat adânc. Atunci devenea mai puțin taciturn. Reuşind unele operații foarte grele, îşi făcuse un renume. Oamenii veneau de departe ca să-l consulte. Era conştient de siguranța mâinii sale şi de experiența lui chirurgicală şi se mira întotdeauna de şovăiala unui bolnav în fața sfaturilor sale.

— În țara mea medicina este un sacerdoțiu şi medicul un oracol! spunea el.

Jan şi cei doi colegi ai săi făceau cu schimbul câte o săptămână de serviciu

la spital. Atunci zilele mi se păreau interminabile şi mă duceam adesea să mă plimb până acolo pe jos. Spitalul, aflat la ieşirea din orăşel, era alcătuit dintr-o clădire lungă, albă, formată doar dintr-un parter mai înalt. Parcul era plantat cu pini, cu arbori cu coroane pletoase căzând până la pământ şi cu acei frumoşi *tacarandas* cu crengile acoperite de flori mari mov. O galerie deschisă înconjura ferestrele de la sala comună şi de la rezerve. Mă instalam acolo cu o carte în nădejdea de a-l vedea pe soțul meu fie şi pentru o clipă. O dată am cutezat să întredeschid o uşă, neştiind că dădea în sala de operații. Asistat de infirmiere, Jan opera. În halat alb, cu bonetă pe cap, cu o mască de pânză care-i acoperea gura şi bărbia, se aplecase asupra unei forme care zăcea pe masă. Am văzut descâlcindu-se, într-o găleată aflată la

picioarele sale, o panglică lungă, roşiatică. Ridicându-şi privirea, m-a zărit. O flacără de mânie i-a țâşnit din ochi. Poate din pricina fenolului, poate din pricina nu ştiu cărui miros greţos, mi-a venit să leşin. O soră a alergat să mă susțină şi m-a condus pe terasă, unde mi-am revenit repede. Până seara, am fost neliniştită ca un şcolar care se aşteaptă la o mustrare. Dar văzându-mi înfățişarea, soțul meu surâse.

— Nu-mi place să văd pe chipul tău teama, Ide. Nu trebuie să-ți fie frică de mine! Numai că te rog să nu te mai ții scai după mine la spital!

Construirea cinematografului se terminase şi Krittelwerkul era plin de bucurie. Două vieneze care locuiau de aproape treizeci de ani în ținut avuseseră această fericită inițiativă. Văduvă, doamna Stark locuia cu sora ei celibatară. Cele două doamne adăugaseră

bungalowului lor, situat nu departe de club, o sală vastă cu două sute de locuri confortabile şi o pânză mare pentru proiecții. Biletele odată distribuite şi casa închisă, cele două patroane întorceau pe rând discurile care însoțeau imaginile. Se dădeau două filme pe săptămână şi sala asta era pentru cucoane cel mai bun prilej de a-şi etala toaletele. În timpul antractului toată lumea trecea într-o cameră alăturată, *refreshmentsroom*[40], unde iarna o jumătate de trunchi de copac ardea mocnit în şemineul monumental. În spatele unei mese lungi, într-o aromă de cafea şi de patiserie, doamna Stark şi sora ei umpleau farfuriile, tăiau bucăți mari de prăjituri. Spectatorii se serveau singuri. Te aşezai la măsuțe, schimbând saluturi şi surâsuri cu prietenii şi micile

---

[40] Sala de înviorare. (engl.) (n.tr.).

bârfeli îşi luau zborul. La ieşire, mai bine de douăzeci de automobile îşi aşteptau proprietarii. Când Jan zărea vreo infirmieră nu pregeta să o ducă până la spital, căci drumul era lung şi pustiu. Ele îi erau recunoscătoare pentru această atenție. Adesea, surprindeam în privirile lor nu ştiu ce fervoare. Erau drăguțe cu scufiile şi manşetele lor albe şi o gelozie tainică îmi pişca inima ori de ori ochii soțului meu se fixau pe câte un chip frumos.

Capitolul III

Trebuind să-şi reînnoiască rezerva farmaceutică, Jan mă luă într-o zi cu el la Johannesburg. În timp ce-şi făcea cumpărăturile, eu mă plimbam prin acest oraş cu totul nou şi foarte modern cu *buildings*-urile sale, cu marile magazine, saloanele de ceai cu terasele

înțesate de consumatori. Pentru masă, m-am întâlnit cu Jan la un restaurant. Cât îmi plăcea acest dejun în doi! Pe un podium, câțiva muzicanți cântau nişte valsuri lente. Încercam să mănânc cu eleganță. Când mă mişcăm, rochia mea de tafta foşnea plăcut. O clipă soțul meu îşi ridică nasul adulmecând:

— Ce parfum e ăsta? Cred că nu te-ai parfumat, Ide!

Îmi cumpărasem într-adevăr în cursul dimineții un parfum franțuzesc, cu care îmi impregnasem tivul rochiei. Am roşit fără să răspund. El a început să râdă.

— Ide, Ide, vrei s-o faci pe marea doamnă!

Avea un aer amuzat şi atât de batjocoritor, încât am simțit lacrimi sub pleoape. El n-a băgat de seamă.

Am vizitat apoi Grădina zoologică, ne-am dus pe Munre Drive, am admirat

bungalowurile luxoase, de o diversitate atrăgătoare, toate cu nişte colonade, terase, balustrade ajurate cu finețe. Traversând Elöff Street, m-am mirat să văd în vitrinele magazinelor mici obiecte sclipitoare cum se expun pe la noi în preajma Crăciunului.

— Dar Crăciunul bate la uşă! răspunse Jan la remarca mea.

Crăciun sub un cer incandescent! În timp ce ne întorceam, am evocat câmpurile pline de zăpadă din țara mea, unde sub ninsoarea deasă aripile morilor înțepenesc şi canalele îngheață. Urmărind acelaşi gând, soțul meu vorbi despre căsuțele acoperite de zăpadă, despre săniile încărcate cu brazi smulşi din străfundurile pădurii şi duşi să moară într-un cămin cald şi luminos. O vată groasă acoperea totul şi doar zgomotul îndepărtat al unei cascade sfâşia liniştea albă... Jan tăcu. Cu mâinile sa-

le înmănuşate pe volan, cu privirea pierdută, părea să nu mai vadă câmpiile uscate care ne înconjurau. Oare nostalgia după peisajele copilăriei sale îl făcea adesea atât de grav şi de serios?

Mă întorceam de la un ceai dat la ora unsprezece când o femeie care mergea în fața mea, bătu brusc aerul cu brațele şi se prăbuşi. Avea fața congestionată, buzele strânse. Doar câțiva paşi mă despărțeau de casă. În emoția mea am intrat în cabinet fără să mai bat la uşă. Soțul meu tocmai se pregătea să consulte o doamnă. Se întoarse şi mă fulgeră cu privirea.

— Jos în stradă e o tânără care a leşinat, m-am bâlbâit eu.

Chipul i se îmblânzi.

— Mă duc, spuse el şi adresându-se clientei sale: Îmbrăcați-vă, doamnă Hollis.

Cu răsuflarea puțin tăiată îşi depuse

povara pe divanul din salon. Sub acțiunea sărurilor pe care i le duse la nas, bolnava își reveni. Foarte palidă acum, ea clipi din ochi.

— Doctorul Yvarsen? Ce mi s-a întâmplat?

— Ați avut o amețeală, doamnă Day, și, dacă soția mea n-ar fi trecut chiar în acel moment, ați mai fi stat încă și acum în soare, ceea ce n-ar fi fost prea bine pentru starea dumneavoastră.

— Credeți, doctore?

— Nu, liniștiți-vă. Am să vă duc acasă, de unde nu veți mai ieși azi. Ce idee să te plimbi în plină amiază și fără pălărie!

În picioare, în pervazul ușii, cealaltă pacientă, care se îmbrăcase, urmărea cu o privire ciudat de strălucitoare fiecare gest al soțului meu și însoțindumă în bucătărie, unde mă dusesem să pregătesc un suc de portocale, mă în-

trebă:

— Cine e femeia asta? E în tratamentul doctorului?

Ne urmă până la maşină.

— Cred că soțul v-a uitat, observă Jan surâzând.

— Aş vrea eu, făcu ea pe un ton vesel. Dar prezentați-mă soției dumneavoastră.

Soțul meu se scuză:

— Doamna Hollis e o verişoară a familiei Maclean, Ide.

— Ce gust! făcu ea când ne întoarserăm în salon, îmi place pielea roşie a acestui mobilier, se armonizează atât de bine cu lemnul închis al pereților! Frumos pian! Sunteți muziciană?

— Nu, soțul meu cântă...

— Doctorul? Nu ştiam.

Un tremur uşor îi străbătu obrajii dați cu pudră roz.

— Aş vrea să-l aud. Cât trebuie să fie

de amuzant! Contemplă pe perete un peisaj de iarna, unde se afla un singur iepure, cu labele în sus, privind filozofic globul roşu al soarelui care apunea. A, uite şi casa lui Schubert! strigă ea după câțiva paşi. Am vizitat-o la Kritzingen... Acoperişul care acoperă galeria de lemn... Fereastra înfloritǎ şi, deasupra, brațul unui felinar prins pe perete. Iată ilustrat şi liedul meu preferat: *Poşta*. O, ce drăguță e această stradă veche acoperită de zăpadă, uite şi diligența care soseşte în trapul celor patru cai, făcându-i pe oameni să iasă în pragurile caselor. *„Poşta nu-ți aduce nimic! / De ce, inimă, bați atât de tare? / De ce te perpeleşti?”* fredona ea. Aş fi vrut să trăiesc în epoca aceea. Îmi place grozav tot ce ține de 1830. Sunt teribil de sentimentală! Dumneata nu, doamnă Yvarsen?

Continuă să facă înconjurul odăii

examinând fiecare obiect.

— Te simți ca vrăjit aici, urmă ea, cine a combinat toate astea? Dumneata sau el? Vreau să spun doctorul, reluă ea. Am nişte crize hepatice cumplite, el m-a îngrijit şi vezi, doamnă Yvarsen, te simți întotdeauna plină de recunoştință pentru cei ce-ți alină durerile.

Se auzi duduitul motorului. Se întorcea Jan. Sosise ora mesei. Privirea soțului meu îmi porunci să fiu ospitalieră. Am rugat-o pe doamna Hollis să ia masa cu noi.

Capitolul IV

Aproape toate fermele-vile aveau un teren de tenis. Se juca în fiecare duminică. Învățasem să manevrez racheta, dar îmi lipseau supleței şi agilitatea. Adesea preferam să urmăresc jocul fără să particip. Îl admiram pe soțul meu,

trupul lui voinic, flexibil, în pantaloni lungi de flanelă, cămaşă cu gulerul larg, răsfrânt peste gâtul cafeniu. Alerga uşor, cu un pas lung şi elastic, şi avea mişcări prompte. Printre exclamațiile partenerilor săi, vocea lui gravă răsuna ca un clopot. Doamna Maclean era o jucătoare iscusită. Şi tot la fel Maud Laver, fata notarului, care era într-adevăr de talia lui Jan.

Într-o zi ne aflam în vizită la familia Maclean. Tocmai culegeam flori pentru masă, când văzurăm ivindu-se un punct negru la orizont.

— Cu siguranță că sunt verii noştri Hollis care vin prin surprindere, zise doamna Maclean.

Punctul negru crescu repede şi Myriam scoase strigăte de bucurie văzând valizele legate cu curele.

— Da, zise domnul Hollis, afacerile mă cheamă la Londra şi vin să v-o în-

credințez pentru două luni pe nevastă-mea.

În haină albă de călătorie, cu o eşarfă roşie care-i strângea părul, cu obrajii aprinşi de aerul cald de pe drum, Nita Hollis, surâzătoare, îşi îmbrățişă verişoara. Apoi ochii ei întunecați se îndreptară spre terenul de tenis. Jan înaintă în mijlocul unui grup de jucători. În acel moment roşul frumoşilor obraji catifelați ai Nitei se topi pentru a face loc unei palori cât se poate de semnificative. Ea îi întinse mâna. El i-o strânse în felul lui deosebit. Îți zdrobea întotdeauna degetele, inconştient de forța lui, pe care odinioară profesorii îl sfătuiau să şi-o mai tempereze. Cum n-o părăseam din ochi pe doamna Hollis, am văzut-o ducându-şi pe furiş la buze mâna pe care soțul meu i-o strânsese cam tare.

— Repede, Nita, se va servi ceaiul şi

pun rămăşag că mai întâi vrei să te aranjezi puțin.

Myriam Maclean o trase pe vară-sa după sine, râzând. Doamna Hollis reapăru într-o rochie dintr-o țesătura uşoară de un roz tandru, care-i scotea în relief ambra palidă a gâtului şi a brațelor. Picioarele îi erau goale în nişte sandale mici tot roz. Soțul ei, care-i privea cu complezență, îi atrase atenția că nu-şi pusese verigheta.

— Scuză-mă, dragă, am uitat-o când m-am spălat pe mâini.

— Acum ai ajuns să-ți scoți verigheta şi când te speli pe mâini? făcu el cu umor.

Un englez tânăr care avea o logodnică nu ştiu pe unde prin White Shear, punea mereu acelaşi disc. *If you see Saly*...

Aveam inima grea, eram atât de smintită în dragostea mea, încât sufeream

că nu puteam profita de fiecare surâs, de fiecare vorbă pe care soțul meu le adresa celorlalte femei. În mijlocul acelor doamne dezgheţate şi cochete, mă simțeam ştearsă, dându-mi seama că probabil se întrebau între ele ce anume putuse să-l seducă, la mine, pe doctorul Yvarsen. Faptul că eram soția unui om atât de căutat, spre care se îndrepta toată admirația femeilor şi căruia toți îi atribuiau un fel de omniştiință, nu putea decât să-mi îndepărteze simpatiile feminine. Totuşi, ca să şi-l apropie, femeile încercau să se apropie de mine, mă copleşeau cu complimente şi cu amabilități şi nimic nu-mi era mai penibil decât aceste linguşeli pe care le simțeam atât de puțin sincere. Dar nu duceam lipsă nici de prietene adevărate. Doamna Braas şi doamna Eckert, soțiile colegilor bărbatului meu erau pline de gentilețe față de mine.

Charly Maclean veni să-l invite pe Jan la o vânătoare de rațe. Se cam bâlbâi puțin adăugând:

— Nu vă poftesc să veniți cu noi, doamnă Yvarsen, ştiind că nu vă place vânătoarea.

— Gândul că soțul meu va petrece fără mine o zi întreagă cu doamna Hollis mă deznădăjdui. Jan băgă de seamă şi surâse.

— Într-adevăr, ca multe femei, Idei îi e groază să ucidă de plăcere, asta n-o va împiedica să meargă cu noi. Altădată ea nu putea să vadă o picătură de sânge fără să-i vină rău, dar de atunci s-a obişnuit atât de mult, încât mă asistă de multe ori la operațiile mai mici.

Maclean păru mirat de răspunsul prietenului său, ba chiar contrariat, ceea ce mă făcu să cred că cei doi veri aranjaseră de comun acord toată povestea.

Când am pornit în zori, o dâră de purpură se ivi la orizont. Am întâlnit turme de oi fără cioban, pe iarba țepoasă vacile stăteau culcate crupă lângă crupă. Soarele nu mai era decât un bulgăre de aur în fierbere. Ne aflam la o milă de ferma lui Maclean când înaintea noastră se ivi galopând o călăreață. Recunoscând-o pe doamna Hollis, mă cuprinse o senzație de rău. Cât se grăbea să-mi revadă bărbatul!

— *Halloo!* strigă ea de departe. *Good morning, my deare!*

Jan încetini şi ea merse alături de trăsură.

— Cel puțin vă e foame? Myriam e pe cale să pregătească gustarea de dimineață.

În bluză, pantaloni şi cizme, cu părul căzându-i în bucle pe umeri, Nita Hollis părea exuberantă de veselie şi soțul meu, până atunci tăcut, se lăsă şi el

furat de această voie bună. Servitorii şi începuseră să servească *porridge*-ul aburind şi farfuriile cu smântână proaspătă pe terasa unde fusese aşezată masa. Nici nu s-a urcat bine Jan la volan că doamna Hollis a şi sărit alături. A trebuit să mă aşez în spate. Charly Maclean strâns între nevastă-sa şi mine se plângea că e perpelit între două focuri! Un negru cu puştile şi cu sacul cu provizii pentru picnic se lungi pe acoperişul automobilului. În timpul drumului Nita n-a încetat să flirteze în mod neruşinat cu bărbatu-meu. Myriam, prin sporovăială ei, Charly prin glumele lui au încercat să-mi abată atenția de la perechea din fața noastră. Capul brun se atingea uşor de părul blond al lui Jan. Ce-i spunea ea oare? Zgomotul motorului mă împiedica să înțeleg. Adesea, Jan se întorcea ca să schimbe câteva vorbe cu noi. Am

ajuns într-o pădurice şi maşina s-a oprit. Ploile recente înmuiaseră pământul. Ca şi mine, Jan adulmecă mirosul muşchiului umed, mirosul de mucegai, mirosurile toamnei din țările noastre. O expresie nostalgică îi adumbri chipul bronzat.

— Te-ai gândit la ceva neplăcut, doctore, nu spune nu! observă doamna Hollis.

O privire mirată coborî asupra indiscretei.

— Da, răspunse Jan, la puterea miresmelor. Închipuiți-vă că un moment m-am crezut departe de aici, pe o potecă lunecoasă din pricina acelor de pin şi străbătută de melci mari, negri, fără casă. La noi, pădurea nu lipseşte din niciun peisaj.

— Ți-e dor de țară, doctore, spune drept!

Ea îl privi plină de o milă care proba-

bil lui Jan îi displăcu, căci se întoarse cu sprâncenele încruntate, fără să-i răspundă. Plecară la vânătoare, unde era nevoie de şiretenie şi precauție. Myriam rămase cu mine. Ne plimbarăm pe sub un rând de pini ca nişte umbrele, aliniați atât de simetric, încât ai fi crezut că-s plantați de om. Aici totuşi, singură natura e şi grădinar şi cea care seamănă. Împuşcăturile şi lătratul câinelui se îndepărtau din ce în ce. Eram tulburată să-mi ştiu bărbatul expus cochetăriilor frumoasei englezoaice şi de-abia răspundeam la vorbele lui Myriam. După o oră şi jumătate cei doi bărbați şi Nita te iviră în zare. Lătrând ca un nebun, Floppy sări în fața noastră. Nita Hollis mergea între Jan şi vărul ei, cu paşi supli, cu acel mers care îngăduie plămânilor să respire regulat şi profund. Legate de-o curea aruncată peste umeri, purta ca pe un trofeu do-

uă păsări cu pene de un albastru întunecat.

— Îmi place vânătoarea, ne spuse ea, cu obrajii însufleţiţi, acel ceva călduţ şi care încă palpită pe care mi-l aduce câinele.

Surprinse la Jan acea expresie nedefinită din care răzbătea amuzamentul, ironia, poate şi dispreţul.

— Mă crezi crudă, doctore?

— Toate femeile frumoase sunt puţin crude, zise el.

Înfometaţi din pricina drumului, vânătorii se instalară alături de noi, în faţa mesei întinsă pe iarbă, unde se despachetară gustările. Servitorul deschise sticlele cu bere. Se vorbi despre vânătoare.

— Vânătorile astea de raţe şi prepeliţe nu-s prea interesante, zise Jan. Când mă gândesc la vânătorile de elani din Suedia...

Plecarăm, în timp ce soarele care apunea inunda câmpia mohorâtă şi pustie. Egretele, cu lungi aripi albe, îşi luau masa de seară, cocoțate pe crupele vacilor, de unde ciuguleau păduchii de frunze. Se lăsa noaptea. La intervale lungi se vedea câte o luminiță galbenă tremurând în dosul geamurilor vreunei ferme pierdute. Doamna Hollis se miră că oamenii puteau trăi într-o astfel de singurătate.

— Doctorul mi-a povestit că locuitorii ăştia se află adesea cam la trei sute de kilometri distanță de un medic. Dacă survine vreo boală gravă? Morții sunt îngropați aproape de casa în care au trăit. Femeile se pare că, periodic, sunt nebune. Nimic de mirare într-o astfel de izolare!

— Burii nu se plâng de asta, remarcă Myriam. De trei sau patru ori pe an se duc călare la vreo serbare de tir şi, de

Paşti, luându-şi femeia şi copiii în căruță, își instalează cortul în piața celei mai apropiate biserici. Se împărtăşesc, cântă psalmi până noaptea şi a doua zi o pornesc îndărăt, sătui de distracție pentru o bună bucată de vreme.

La întoarcere, Myriam ne făcu o cafea tare, care ne smulse din oboseala călătoriei. Whisky-ul curse şi spiritele se înviorară. Nita avea obrajii fierbinți, ochii strălucitori.

— Cât eşti de tăcută, doamnă Yvarsen, şi cât de liniştită, îmi zise ea. Totul în dumneata e odihnă...

Soțul meu protestă în locul meu.

— Nu fiți atât de sigură, doamnă Hollis, făcu el râzând. Sub aparența asta a unei ape domoale, curge în taină un curent puternic!

— Ştiu că nu trebuie să te încrezi în aparențe, replică Nita, dar de soția dumitale nu mă îndoiesc. O socot atât de

înțeleaptă, de rezonabilă, atât de departe de emoțiile violente de care eu am o sete nepotolită! Pentru mine liniştea unui suflet echivalează cu moartea şi eu vreau să trăiesc!

Eram revoltată că această femeie mă putea judeca astfel. Jan, care băgase de seamă, avu, în ce mă privea, un surâs tachinator:

— Doamna Yvarsen e foarte sentimentală, remarcă el calm, dar posedă ceea ce eu prețuiesc cel mai mult la o femeie: pudoarea sentimentelor.

Nita Hollis îşi muşcă buzele, în timp ce un mare elan de gratitudine îmi umplu inima, şi-mi aminti de o zi, în Veld, în care îmi spusese:

— Ai arta de a tăcea exact când trebuie, Ide... dar ochii tăi atenți vorbesc un limbaj mai bogat decât cuvintele.

— Ochii mei? întrebasem eu încurcată, ce-ți spun ochii mei, Jan?

— Că mă iubeşti, răspunsese el grav.

Mai târziu, ne-am dus în camera noastră. Am avut o decepție văzând două paturi. Jan adormi repede. Am stat multă vreme şi m-am uitat la el. Aruncase şi cearşaful şi pătura. Cenuşiul zorilor care depoetizează toate lucrurile nu izbutise să urâțească frumusețea acelui trup voinic şi gol, aidoma statuii unui tânăr zeu adormit.

Capitolul V

Eram obsedată de o mare speranță, speranță fragilă, fiindcă mă decepționase de atâtea ori. Încă nu cutezam să-i vorbesc soțului meu. De câteva zile aveam grețuri. I-am mărturisit acest lucru bătrânei mele prietene Roggers. Şi ea crezu că... În timp ce mâncam a trebuit să mă ridic de la masă. Când m-am întors Jan m-a privit plin de cu-

riozitate.

— Ți-e rău, Ide?

— Nu-i nimic, am zis eu încurcată, cred că am stat cam mult în baie de dimineață.

Dar când Daisy a adus cafeaua şi când am turnat-o în ceşti am avut o senzație de vomă.

— Mi-e scârbă de cafea, am bâlbâit eu.

Atunci Jan a sărit de pe scaun.

— Ia vino încoace! M-a apucat de umeri. De când?

— Cred că două luni.

— Şi mi-ai ascuns acest lucru?

— N-am fost sigură...

— Oh! Ide, spuse el cu voce surdă, ce bucurie pentru noi!

Îmi examină chipul, eu mi-am coborât pleoapele, năucită în fața acelor ochi care mă dominau printr-o vrajă veşnic nouă; acei ochi, de un albastru înghe-

țat şi transparent ca lacurile nordului, mi se părură aburiți de tandrețe.

Doamnele din Krittelwerk n-au întârziat să ghicească evenimentul fericit care se anunța. Mă copleşiră cu atenții. Pretutindeni în casa noastră, începură să se reverse palide camelii şi trandafiri mari atât de tare înfloriți, încât ai fi zis că sunt de hârtie.

Începuse să se răcorească şi, la fel ca şi în Veld, dimineața şi seara făceam focul. Cum să descriu fericirea blândă a acelor seri care se reîntorseseră? Jan cânta la pian iar eu, lăsând să-mi cadă broderia ori împletitura, mă lăsam în voia muzicii aceleia divine. Cântecul iubitului meu acționa asupra mea ca o vrajă, în timp ce în coşulețul căptuşit cu mătase albastră se adunau lucruşoarele: cămăşuțe, pieptăraşe, scutece de pânză. Scrisorile mamei erau pline de vorbe de recunoştință: „*Nădăjduiesc,*

fata mea, – scria ea – că primul tău născut va deschide drumul la numeroşi fii şi fiice. Copiii mulți sunt o binecuvântare a cerului.”

Capitolul VI

Jan i-a scris mamei rugând-o să vină, adăugând la scrisoare şi un cec. Niciodată soțul meu n-a avut pentru mine atitudini atât de prevenitoare. Fiecare zi care trecea îmi aducea o nouă bucurie. Doream cu patimă un fiu. Totuşi, băiat ori fată, aşteptam ca pe un dar al zânelor ființa care avea să ne unească şi mai strâns. Dacă va fi băiat, se va numi Nils şi Karina dacă va fi fată. În fundul odăii, pliurile perdelelor de muselină ale leagănului se asemuiau cu aripile desfăcute ale unei lebede. Urma să nasc la spital, asistată de doctorul Baas, căci aici nu era obiceiul ca un

medic să-şi moşească nevasta. Totuşi Jan mi-a făgăduit să fie şi el de față! Doamnele îmi aduceau tot soiul de bunătăți: omlete, supe gelatinoase, chec şi bomboane, a căror cantitate făcea bucuria negrilor noştri. Tinerele mame, cuprinse de o recrudescență a bucuriei materne, îi dichiseau şi-i mângâiau şi mai mult decât înainte pe copiii lor robuşti şi lacomi de viață. În sfârşit sosi şi mama. Niciodată nu m-a îmbrățişat cu atâta tandrețe, nici chiar în clipa despărțirii noastre.

— Lasă-mă să te privesc, mi-a spus ea, examinându-mă cu ochii umezi.

Ea însăşi îmbătrânise mult şi eu nu puteam uita că nopțile de gardă, îndurate cu atâta curaj pentru a-şi creşte fetele, săpaseră acele riduri prematur adâncite pe fața acelei femei în vârstă de abia cincizeci de ani. Cum trusoul copilului era gata, mama, ale cărei

mâini nu puteau să stea degeaba, s-a dus la negustorul de mărunțișuri şi a adus nişte sculuri mari de mătase, ca să împletească ciorapi pentru ginerele său.

Era în epoca focurilor de iarbă. Când ultima sclipire de lumină se stingea pe cer, focurile astea se ridicau din toate părțile. Ai fi zis că sunt grădinile iluminate ale unui amfiteatru, sau nenumăratele lumini ale unui oraş. După-masă ne-am dus pe câmp să le vedem. La întoarcere ne-am oprit la doctorul Braas care ne aştepta. Ne-a servit un ceai şi un morman din acei biscuiți groşi cu dulceață pe care doamna Braas îi reuşea foarte bine. Noaptea, s-a întâmplat evenimentul... Trezindu-mă brusc, am simțit primele dureri. Mama şi cu Jan m-au dus la spital. În fața mamei, sufocată, m-au cloroformizat după obiceiul de aici, foarte uşor, totuşi suficient

ca să atenueze spasmele prea violente. Când l-am simțit venind, am cerut eu însămi să-mi pună masca pe față, nedându-mi bine seama de ce mi se întâmpla. O sfâşiere groaznică mă făcu să scot un țipăt, apoi totul se linişti. Ca printr-un văl am văzut ochii limpezi ai soțului meu, aplecați asupră-mi.

— E băiat, îmi spuse el. În glasul lui se simțea o bucurie reținută. Auzi-l! Nu erau încă decât nişte scâncete, dar mie mi se părură a fi strigăte energice.

O fericire, o bucurie ciudată mă cuprinse auzind felicitările adresate doctorului Yvarsen. Scăldară pruncul.

— Cât e de frumos! se auzi vocea mamei. Cred că are pe puțin zece livre!

— Băiatul ăsta zdravăn v-a căşunat unele mici neajunsuri, doamnă Yvarsen, remarcă încet doctorul Braas. Va trebui...

— Arătați-mi fiul! am cerut eu cu ne-

răbdare. Dar m-am simțit dezamăgită în fața acelui pachet alb de unde se zărea o feţişoară roşie cu ochii larg deschişi şi plini de noapte, cu păr mătăsos şi atât de lung, încât îi cădea peste urechile micuțe.

— Copilul ăsta brunet e al meu?

Abia atunci m-am înduioşat. I-am atins degetele rotunde, am vrut să-i sărut satinul obrajilor.

— Acum, fă ce vrei cu mine, i-am răspuns doctorului Braas.

În epoca aceea, Jan avea câțiva bolnavi în stare gravă la spital! Trebuia să-i vadă de mai multe ori pe zi şi beneficiam şi eu de aceste vizite. Venea să mă sărute pe frunte şi-l privea lung pe fiul nostru, făcându-mi unele recomandări. Îl simțeam absorbit. Când soțul meu avea nişte „cazuri”, bolnavii lui aveau întâietate, lor le consacra toată ştiința şi mila sa. În fiecare după-

amiază mama se instala la căpătâiul meu cu împletitura ei. Se împăca de minune cu ginerele ei şi nu înceta să-mi vorbească despre norocul care dăduse peste mine: soţ bun, situaţie înaltă, trai îmbelşugat...

— Vorbeşte-mi despre surorile mele, mamă.

— Închipuie-ţi că acele domnişoare acum se fudulesc cu eleganţa lor. Găsiţi şi la noi capete de panglici şi capete de dantele. În sfârşit, fleacuri cum văd că ai şi tu. Şi mai e încă ceva... adăugă ea privindu-mă pe sub ochelari: Jopsie scrie un Jurnal, cum îi zice ea. Poţi să-ţi închipui una ca asta? Mă întreb de unde capriciul ăsta; în loc să coase sau să tricoteze, să-şi piardă vremea aiurea! Mai zilele trecute, cum trebuia să ajute la spălat, şi cum am surprins-o iarăşi cu mâzgălitura ei, i-am rupt caietul...

Mijn Hemel![41] A urmat un adevărat potop! Să plângi astfel pentru un fleac! Stai, cred că mai am încă hârtiile dea mototolite în geantă! Mi-am înfăşurat cuțitul de călătorie în ele, uite, citeşte şi tu...

— Nu, am protestat, nu vreau să citesc ceea ce biata Jopsie a scris doar pentru ea!

Mama îmi întinse foaia ruptă. Până la urmă n-am putut sta tentației de a pătrunde puțin în viața surorilor mele care se scurgea atât de departe de mine. Cât trebuia să sufere fata aceea de nouăsprezece ani care scrisese:

„O duminică dimineață foarte albastră. Potecile grădinii au fost greblate ieri şi mama ne-a recomandat să nu deranjăm pietrişul. Într-o ordine perfectă, arbuşti şi flori au un aer țeapăn. Visez la o mare

---

[41] Cerule! (olandeză) (n.ed.fr.).

dezordine a florilor, la ierburi crescute aiurea, pe care să le zdrobesc sub trupul meu, îmbătându-mă de miresme. În curând vom pleca la biserică. La întoarcere ne vom aşeza în faţa unei feţe de masă albe în locul celei de muşama din cursul săptămânii şi pentru că slujba o să fie lungă se va scurta rugăciunea dinaintea mesei. Ca desert vom avea o tartă cu cireşe, pe care o vom mânca încetişor, pentru ca plăcerea să fie cât mai lungă. Pe urmă va urma vizita duminicală la cimitir, gustarea la mătuşa Antje, după care ne vom înapoia acasă de-a lungul cheiului, în plictisul sfârşiturilor de duminică. Portiţa grădinii se va închide lăsând afară viaţa...”

Nu-mi puteam desprinde ochii de pe acele ultime cuvinte. O milă profundă pentru surorile mele îndepărtate îmi strângea inima. Le cunoşteam prea bine şi mă temeam şi eu de aceste sfârşi-

turi de duminică sau de sărbătoare, în care paşii se încetineau pe măsură ce ne apropiam de casa cenuşie. În care nădăjduiam până în ultimul moment într-un eveniment neprevăzut, mereu dorit, mereu aşteptat! În care părăseam strada cu un ascuțit sentiment de regret. Dar cum s-o fac pe mama să priceapă că nişte fete care au o locuință bine pusă la punct, hrană şi haine convenabile, mai au nevoie şi de altceva?

— Ce spui de neghiobiile astea? mă întreabă mama, care mă credea revoltată ca şi ea.

Am clătinat din cap.

— Ah, mamă, rău ai făcut că i-ai rupt caietul lui Jopsie. Ar fi trebuit să-i laşi această plăcere nevinovată. De altfel sunt foarte liniştită. Jopsie va reîncepe să-şi scrie micile ei confidențe şi va fi pe deplin îndreptățită din moment ce

simte această nevoie.

Mama mă privi uluită.

— Ide! Măritişul să te fi făcut oare să-ți pierzi bunul simț? Tu, atât de serioasă, atât de silitoare, să vorbeşti astfel! Ce nenorocire că bărbatu-tău a slăbit hățurile pe care i le-am pus eu în mână!

Am roşit.

— Jan nu e un tiran, mamă. În concluzie, nu cred că i-am dat prilejul să ia hățurile în mâini, cum spui tu. Mărturiseşte totuşi că surorile mele nu sunt câtuşi de puțin răutăcioase!

Luând-o pe mama pe după umeri, i-am dat, pe fiecare obraz, câte o sărutare răsunătoare. Ea îşi reluă aerul îmbufnat, ca să-şi ascundă emoția.

— Sigur, nu-s răutăcioase, dar asta datorită mie... Făcu, râzând, un gest ca şi cum ar fi manevrat un baston. Mă întreb, urmă ea, ce pot urzi în lipsa

mea. În ce stare le voi găsi, *mijn God!* Noroc că la noi nu există nici tablouri, nici fleacuri care n-au alt sens decât să strângă praful şi să nu te facă să-ți pierzi un timp prețios cu curățatul lor.

— Tocmai aceste obiecte pe care le crezi de prisos dau omului nota sa personală.

— Notă personală? Ce mai e şi asta? Eu nu-s poetică, ci prozaică şi practică! Ce-ați fi devenit voi dacă în fiecare seară, în loc să va cârpesc hainele, m-aş fi apucat să mâzgălesc nişte trăsnăi? Ştiu bine fata mea, că sunt ca un jandarm pe care nu-l iubeşte nimeni, dar de care toată lumea are nevoie.

Jan, venind să-mi facă vizita de seară, ne întrerupse.

— Ce-i discuția asta? ne întreabă el râzând.

Când se aplecă să mă sărute, o mireasmă de violete pluti spre mine,

amintindu-mi de doamna Hollis care folosea acest parfum.

— Şi prinţul nostru? făcu el vesel.

Prinţul nostru dormea ghiftuit şi nu se trezi decât la ora alăptării. L-aş fi vrut puţin mai răutăcios, ca să-l pot lua mai des lângă mine din coşuleţul lui. În curând îmi voi putea lua în braţe copilul, îl voi legăna şi aşeza sub neaua perdeluţelor... Cât de frumoasă va fi viaţa noastră în trei... Deocamdată mă frământ întrebându-mă din ce pat mi-a adus soţul meu parfumul acela? Ca şi cum mi-ar fi ghicit gândul, el spuse neglijent:

— Doamna Hollis a fost adusă mai adineauri de camerista ei. A avut o nouă criză de apendicită şi am socotit de cuviinţă s-o operez mâine sau poimâine. Ar vrea să te vadă, Ide, fiindcă ai să te întorci acasă.

— Voi fi fericită să mă pot, în sfârşit,

dedica în întregime micuțului.

— Să nu-l răsfeți prea mult. Un copil, oricât de mic ar fi, îşi dă foarte repede seama că trebuie să zbiere foarte tare ca să fie luat în brațe. Practică şi tu metoda bună a dădacelor, când vei intra în posesia omulețului nostru.

Dar acest tată tânăr era primul care alerga lângă leagăn când Nils plângea. Îl lua în mâinile lui mari, îl legăna, îl examina din față şi din profil. Nils al nostru era frumos şi-i mergea de minune. Eram dezolată văzându-i pletele negre, dar acest păr căzu în smocuri mici şi pe creştetul chel apăru o şuviță aurie. Culoarea ochilor era încă nedefinită. Jean pretindea că seamănă cu mine.

Într-o zi, i-am spus, entuziasmată mamei:

— Nils a surâs!

Ea s-a apropiat cu pasul ei greoi de

femeie corpolentă.

— Un prunc nu surâde înainte de o lună! Iei drept surâs strâmbăturile acelea obişnuite la copiii mici...

M-am încăpățânat.

— Nils a surâs, am zis eu categorică.

Mama m-a măsurat din cap până-n picioare.

— Pe ce ton îmi vorbeşti, fata mea? Unde-i respectul de altădată? Înainte n-ai fi îndrăznit să mă contrazici...

— Cine-ar fi îndrăznit? am replicat eu. Cred că n-ai tolerat niciodată în viața ta un sfat ori o critică. Măcar îți cunoşti fetele? Ce ştii despre ele? Eu nu trăiesc cu adevărat decât din ziua în care viața mea s-a unit cu a lui Jan.

Am avut curajul să-i vorbesc altfel, gândindu-mă la surorile mele, care, pentru prima oară, respirau şi ele eliberate de orice constrângere şi binecuvântau această perioadă de libertate.

Mi-am dat seama de cutezanța mea văzând că mamei i se îngustează pupilele, ceea ce la ea era semnul unui val de mânie. Pieptul îi tresaltă sub jerseul corsajului: se abținu şi cu pas demn, ieşi din cameră. Aveam totuşi față de ea o frică de copil. Aşa că la masă m-am aşezat cu teamă în fața ei. Dar, spre surprinderea mea, ea nu păru supărată şi mi se adresă ca şi cum nu s-ar fi petrecut nimic între noi.

Niciodată nu-i puneam bărbatului meu întrebări în legătură cu unele fapte sau gesturi. Totuşi, închipuindu-mi că simt din nou parfumul acela de violete, nu m-am putut abține să nu întreb:

— Doamna Hollis e şi acum la spital?

Jan citea ziarul *Daily Mail*. Îşi ridică surprins capul.

— Doamna Hollis s-a făcut bine. Tocmai i-am făcut ultima vizită.

— Se întoarce la Johannesburg sau la verii ei, în Veld.

— E timpul să petreacă câteva săptămâni la aer curat.

— Ai să te duci s-o vezi la familia Maclean? am întrebat din nou cu inima bătând.

Iritat de acest interogatoriu, soțul meu își încruntă sprâncenele.

— Doamna Hollis nu mai are nevoie de mine, zise el.

De îndată ce Jan plecă, mama își exprimă antipatia față de doamna Hollis, al cărei lux exagerat scandalizase spitalul. Niciodată infirmierele nu mai văzuseră cămăşi de noapte atât de transparente...

Cât trebuie să fi fost de frumoasă şi de cochetă când Jan intra în camera ei plină de flori! Nu mă gândeam decât la asta şi abia îi răspundeam mamei. Până la urmă ea clătină din cap şi veni

să-mi ia pulsul.

— Biata mea fată, cred că ai febră, zise ea neliniştită.

Capitolul VII

Doamna Nalguire a venit să ne întoarcă vizita. E mama a şapte fetițe, ceea ce n-o împiedică să fie geloasă până într-atât, încât soțul ei se plânge la club că are nevasta cea mai certăreață din Transvaal. Cum şi-a întrerupt sporovăiala ca să izbucnească în plâns, mama a întrebat-o fără menajamente:

— *On Gods will!* Ce s-a mai întâmplat?

Ce să se întâmple: periind haina bărbatului ei, descoperise o scrisoare de amor semnată Myriam. Drace! Ăsta era numele doamnei Maclean. Acum ştia! De-acum încolo o să caşte bine ochii la cucoana asta! Dacă i-l lua pe bărbatu-

său, ei bine, se va întâmpla o nenorocire. Repetă de mai multe ori: O nenorocire! O nenorocire!

Mama se supără.

— Cum poți să vorbeşti astfel doamnă? bombăni ea. Şi copiii dumitale? Crezi că un bărbat valorează cât ei? Lasă-l în pace, haide! Asta abia o să-ți îngăduie să mai răsufli puțin înainte de a rămâne din nou însărcinată.

— Ah! Nu, se indignă doamna, îl vreau pe bărbatul meu doar pentru mine! Vreți să ştiți ceva? Verişoara lui Myriam asta aleargă cu limba scoasă după doctorul Yvarsen, ceea ce e scandalos. Nu ştiai, doamnă Yvarsen? Chiar alaltăieri, când dumneata erai la lac, doamna Hollis s-a aşezat, fără ocolişuri, la volanul maşinii soțului dumitale şi, în timp ce el îşi făcea vizitele pe la bolnavi, ea s-a arătat în tot Krittelwerkul alături de el!

O emoție subită făcu să mi se pună un nod în gât, care mă împiedică să răspund. Dar mama îşi încrucişa brațele pe pieptul ei puternic.

— Cum, femeia asta râvneşte la bunul altuia? Trebuie lovită peste degete, ca să se învețe minte! Văd, Ide că e necesar să-mi întârzii plecarea!

Dar nu şi-o întârzie, căci dădu peste o scrisoare în care Jopsie îmi mărturisea că se logodise în taină.

Nils creştea ca o ciupercă şi toată lumea îl admira, toți erau bucuroşi de surâsul lui. Căci surâdea tuturor, drăgălaşul de el, şi negrilor, dar şi boilor înhămați la căruțe. În ținutul nostru copiii îi iubesc pe indigeni. Fețele lor negre, cu roşul gurii largi, până la urechi, şi cu albul ochilor lucitori îi amuză. De îndată ce Nils se trezea ciripea ca o păsărică. Amândoi eram nebuni după el. Cum mă zărea, ochii lui

mari se luminau, şi-mi întindea mânuțele. Jan, când îl căutai, îi aducea o nouă jucărioară. În fața minunii strălucitoare, copilul îşi pierdea răsuflarea, striga, țopăia, apoi, suspinând adânc, înşfăca minunatul dar.

Când Nils împlini un an dădurăm în cinstea lui o mică serbare, la care am poftit toți copii din orăşel. Casa întreagă a răsunat de gungurit, de râsete, de țipete. Puteai să juri că te aflai într-o colivie.

Capitolul VIII

Urmăream neliniştită acele orologiului. Două dimineața... Niciodată soțul meu nu se întorsese atât de târziu. Am pus de mai multe ori mâna pe receptor, dar n-am avut curajul să telefonez la club. În sfârşit, în tăcerea deasă care învăluia casa, se auzi un bâzâit înde-

părtat de motor... Apoi un pas greoi, şovăielnic, care nu păru să fie al soţului meu. Într-adevăr, omul care se ivi în pragul uşii, cu plastronul mototolit, cu părul ciufulit, cu ochii înceţoşaţi, nu mai semăna cu strălucitorul Jan. Şi-a dat probabil seama de spaima din pupilele mele, căci, cu o voce încleiată, mi-a trântit o înjurătură în limba ţării sale:

— *For tusan!* Ei da, am băut! Am şi jucat! Am pierdut treizeci de livre! Dar pentru asta nu te uita aşa la mine ca la dracu! În ţara asta blestemată, când n-ai ce face, te îmbeţi; *längtan*-ul te pătrunde până în măduva oaselor!

Spusese *längtan*-ul? Ştiam că în limba lui *längtan* înseamnă nostalgia unei inimi care se topeşte de dragoste, fiindcă nici măcar nu poate rosti numele celei pe care o iubeşte!

— Dumnezeule! am bâlbâit eu, lovită

în ceea ce aveam mai scump.

O spaimă dureroasă îmi încetini bătăile inimii. În aburii alcoolului, soțul meu îmi dezvăluise un colțișor din tainele lui. „Când n-ai ce face, te îmbeți: *längtan*-ul te pătrunde până în măduva oaselor!”

Însurându-se cu mine, Jan dăduse dovadă de un dezinteres total, dar rămăsese închis în sine, nu vorbise nimic despre trecut. Oare peste ce secret aş da dacă i-aş scotoci în adâncurile sufletului? Peste ce iluzii moarte? Cel puțin, acum ştiam că nici dragostea mea pătimaşă, nici drăgălăşenia fiului nostru nu-l putea vindeca de regretul a ceea ce lăsase în țara lui. Ah, cât mă simțeam de rău!

El surâse nătâng, surâsul omului beat.

— Ce-am spus? De ce te-ai necăjit?

Nu i-am putut răspunde. Cu o mână

nesigură îşi dădu la o parte părul de pe fruntea transpirată.

— Nu trebuia să stai trează şi să mă aştepți atât de târziu!

Clătindu-se, se îndreptă spre baie, de unde am auzit curgând multă vreme duşul. Cu capul în mâini reflectam la acel mister care părea să înconjoare trecutul soțului meu. Ce eveniment tragic îl determinase să pună mările între el şi țara sa? Cărui destin se supusese, căutând, prin intermediul unui ziar, o femeie gata să-l urmeze într-o altă parte a lumii? Mi-am derulat viața începând din clipa în care mama, împingându-mă în fața unui străin înalt, puternic, şi atât de frumos, încât am rămas năucită, mi-a spus:

— Salută-l pe logodnicul tău, Ide...

Mi-am dat seama imediat de inegalitatea rangului nostru. El era bogat, eu nu-i aduceam decât sufletul meu curat

şi pătimaş. Supusă şi temătoare, cât îmi era de plăcut să depind de voința soțului meu, mai înțeleaptă şi mai fermă decât a mea! După atâția ani încă nu-mi puteam da seama ce anume îl determinase pe Jan Yvarsen s-o aleagă pe fata simplă şi nevoiaşă care eram. Ce importanță avea că nu-mi spusese niciodată: „Te iubesc!” Nu iubeam eu pentru amândoi? Nu simțeam o adevărată voluptate doar privindu-l? De fiecare dată când, după o scurtă absență, reapărea în fața mea, resimțeam acelaşi şoc ca în prima zi când îl văzusem. N-am pretins niciun moment un sentiment mai viu decât cel al unei tandrețiobişnuite în care, la el, nu-şi găsise niciodată loc pasiunea; între noi nu exista decât o legătură bazată pe obişnuință şi pe devotament şi care devenise mai strânsă prin naşterea micului Nils, carne şi sânge din trupul iubitului

meu, al cărui chip adorabil mi-l reflecta oarecum pe al său. Totuşi fericirea mea era mare şi trebuia să işte invidie! Poate că venise clipa suferinței?

Capitolul IX

— Ce vreme! striga soțul meu stând în picioare în fața ferestrei. Valuri de azur şi de aur se rostogolesc pe podea! Şi când te gândeşti că e Crăciunul! Acum, la noi, totul e învăluit în zăpadă! N-ai uneori nostalgia nordului, Ide? A acelui alb nesfârşit pe care săniile îl presară cu clinchetul zurgălăilor?

— În țara mea e mai puțin frig ca în țara ta, totuşi avem şi noi ierni în care canalele nu se dezgheță...

Toată după-amiaza, soțul meu a pregătit pomul de Crăciun, care, când fu gata, se ivi şiroind de lumină; copilul înaintă spre el cu paşi mici, cu gura în-

tredeschisă, plin de încântare. În sfârşit, un suspin tremură pe buzele sale şi privirea îi căzu pe minunăţiile aşezate sub brad.

Avu un surâs pe jumătate neîncrezător, pe jumătate dezamăgit şi-şi înălţă capul, ca şi cum ar fi vrut să spună că băieţaşii puteau şi ei visa la astfel de lucruri. Trebuia să se obişnuiască cu atâta fericire. Nerăbdător, tatăl îşi scutură băiatul.

— *Sesä liten dum!* Haide, prostuţule, ia-le! Toate astea sunt pentru tine.

Nils n-aşteptă să i se spună de două ori. Dintr-o săritură se căţără pe calul de lemn, apucă cu mânuţele frâul negru şi la drum!

— Eşti fericită, Ide?

Stăteam în faţa ferestrei. Cerul scânteia ca niciodată încât ai fi zis că în fiecare stea se aprinsese un pom de Crăciun.

— Eşti fericită, Ide? repetă Jan...

De fericire tremuram atât de tare, încât îmi fu imposibil să răspund. M-am strâns lângă el. Când ne-am întors cu faţa, Nils adormise. Capul lui buclat se odihnea pe gâtul calului de lemn şi mânuţele lui puţin înnegrite, atârnau deschise, într-un emoţionat gest de abandon.

— Nu va mai face baie astă-seară, decretă doctorul.

Ne lipsea curajul să-l trezim. Gol, fu aşezat pe cearşafurile lui de pânză.

— Vreau să-mi pun o altă haină. Până atunci, fă-te frumoasă, Ide...

Eram invitaţi la cele două doamne Stark pentru masa de la miezul nopţii. Coaforul îmi făcuse nişte ondulaţii mari care se pierdeau în desimea coculuiprins cu ace pe ceafă. Tocmai îmi pusesem o rochie de fulard când soţul meu mă strigă. Darurile le dusesem pe as-

cuns în cabinetul lui. El se arătă încântat, mă sărută tandru, apoi îşi aruncă satisfăcut ochii asupra toaletei mele. Mă luă de mâini şi mi le examină multă vreme.

— Sunt cum doream să fie mâinile soției mele. Puțin cam mari, Ide, dar de o formă perfectă şi nu mai au, ca odinioară, acele mici urme pe care ți le lasă treburile gospodăriei şi pe care sunt departe să le disprețuiesc când sunt inevitabile.

Se îndreptă spre casa de bani, apoi, întorcându-se spre mine, deschise sub ochii mei uluiți o cutioară unde, de pe catifeaua albă, se detaşa un smarald înconjurat de briliante. Mi-l strecură în deget şi surâse la bucuria mea fără cuvinte.

La prietenii noştri, masa fusese aşezată pe terasă. În mijlocul mesei un brăduț artificial îşi reflecta luminile în pa-

harele de cristal şi-n tacâmurile de argint. Toată lumea se încălzea în curând şi veselia se înstăpâni. Se povestiră nişte anecdote din războiul burilor şi seara se termină, ca de obicei, printr-o partidă de bridge.

Nils ne trezi cu noaptea în cap. Tropăia pe pernele din pătuțul lui şi cerea în gura mare noile jucării. Trebui, vrând-nevrând, să fie luat din pat şi spălat. Jan râdea. Avea puțini bolnavi în momentul acela şi-şi propusese să petreacă liniştit, împreună cu noi, ziua de Crăciun. Eram în punctul culminant al verii. Nicio adiere nu clintea aerul încălzit la maximum. Jan îşi pusese un pantalon uşor de flanelă şi o cămaşă moale, răscroită mult. Când se întoarse din cabinetul de toaletă, ras proaspăt, cu toata feeria scandinavă în pupilele lui transparente, perspectiva de a petrece o zi alături de el mă ameți. Se

zbengui împreună cu Nils, îi făcu baie, transformând dalele într-un lac. Apoi urmă gimnastica copilului. Fidel, trupul mic şi gol făcea mişcările pe care i le indica *dady, dady* atât de mare, încât Nils trebuia să-şi dea mult capul pe spate ca să-l vadă bine. După un galop, cocoțat pe ceafa lui *dady*, omulețul nu mai putu şi fu culcat imediat ce se ridică de la masă. Ne-am luat cafeaua în salon unde, storurile fuseseră trase încă de dimineață. Jan şi-a aprins pipa, o mireasmă de tutun fin de merişor s-a răspândit în cameră. Cum n-am văzut nici cărți, nici ziare lângă el, presimțeam una din acele ore rare în care bărbatul acesta al meu cu fire tacitur-nă şi închisă părea să se relaxeze puțin.

— Nu ți se pare, Ide, că temperatura asta de etuvă răpeşte solemnitatea acestei frumoase sărbători de care la

noi se face atâta caz? Acasă, te pregăteai cu multe zile înainte, uneori chiar cu săptămâni. Exista întotdeauna o pădure prin apropiere unde-ți găseai un pom după plac. Ca să-l primească, femeile întorceau casa cu susul în jos din pivniță până în pod. Lespezile căminului luceau ca treptele unui altar. Fiecare clanță, fiecare cui străluceau ca steaua din vârful pomului. Şi veghea începea... Afară, clopoțeii săniilor umpleau noaptea strălucitoare. Soseau musafirii, cu cojoacele înțepenite de ger. După ce se cânta *juisâng*-ul[42] la picioarele bradului atât de încărcat de lumânări, încât în sala întunecată nu mai era nevoie decât de o singură făclie, te aşezai la masă. Platourile se îndoiau de atâta mâncare, căci la noi

---

[42] Cântec de Crăciun. (suedeză) (n.ed.fr.).

oamenii sunt mari mâncăi. Mai întâi se servea tradiționalul morun, apoi orez cu prune, cârnați şi jambon. Apoi veneau budincile, nucile, merele mici şi roşii. Dădacele noastre, Ane Mette şi Lore, turnau berea neagră, punciul, *glôgul*, acel vin cald în care plutesc stafide, care ți se urcă la cap, şi-ți încălzeşte atât de tare sângele, încât, la plecare, invitații noştri îşi lăsau blănile de lup deschise ca să înfrunte noaptea...

Fără să-l întrerup cu vreun cuvânt, ascultam glasul lui Jan, baritonal şi vibrant, puțin reținut... Îşi ținea capul sprijinit pe spatele fotoliului de piele în care se aşezase şi se părea că, la adăpostul pleoapelor coborâte, şi vedea lucrurile pe care le povestea.

— Aş fi vrut atât de mult să-i cunosc pe tatăl, pe mama ta, Jan... I-aş fi iubit atâta...

Umbra unei emoții trecu pe chipul lui

impenetrabil.

— Aveam şase ani când mi-am pierdut mama şi cincisprezece când a murit tata, victimă a devotamentului său, în cursul unei epidemii de gripă, după ce, zi şi noapte bătuse câmpurile în cabrioleta lui deschisă, expusă vânturilor. Boala l-a doborât ca pe toți cei care n-au fost bolnavi nici măcar un ceas în viața lor. Atât cât îmi pot aduce aminte, n-am văzut-o niciodată pe mama altfel decât culcată. Nu putea suporta nici cel mai mic zgomot, aşa încât abia îndrăzneam să întorc paginile unei cărți cu poze când mă aflam lângă ea. Când Ane Mette, intra deschizând uşa, mă chema făcându-mi semn cu degetul, şi zorul meu – mi-am dat seama de asta mai târziu – probabil că-i făcea mult rău bietei femei; căci în graba mea de a o părăsi, mi se întâmpla să mă cioc-nesc de vreo mobilă sau să răstorn ce-

va. Îmi plăcea să stau în bucătărie, unde vârtelnița lui Ane Mette zbârnâia sub lampa cu petrol agățata în plafon. Tot lovind pedala, femeia istorisea poveşti celorlalți servitori, pretindea a-l fi auzit pe Basilisk, cel aducător de nenorocire, care, chipurile se ascundea pe înălțimi, printre stânci... Nimeni nu se putea lauda că l-ar fi văzut, căci cel care-l zărea trebuia să moară. Vorbea de asemenea de Gustav Vasa şi de ferocele rege Christiern, care poruncise să fie decapitați pruncii. Asta a fost în acea zi de groază, când, în piața Târgului, în fața castelului din Stockholm, călăul făcuse să cadă atâtea capele, încât un câine s-ar fi înecat în sânge zice Cronica... Ei, dar, la urma urmelor, nu-i decât o legendă spusă de o femeie de treabă.

În acel moment, Nils, scăpat din mâinile lui Daisy, dădu năvală în odaie, se

cățără pe genunchii tatălui său şi-i ceru să-i spună o poveste.

— Da, băieţaşule, şi în vremea asta mama ne va găti o gustare...

M-am întors împreună cu Daisy, care aducea platoul tocmai la timp ca să aud: „...atunci, în marea pădure albă se văzu un felinar mare, roşu, care părea că se plimbă singur, pentru că băieţaşul era şi el alb, atât de alb încât se confunda cu zăpada...” Şi în timp ce turnam în ceşti ceaiul parfumat, peste care plutea un caimac gros, în timp ce ungeam cu unt sandvişurile, ascultam glasul atât de pătrunzător în gravitatea lui, vorbind despre vânătoarea de sloiuri care plutesc ca bărci de cristal, despre raţele sălbatice tăind aerul îngheţat cu gâtul nemişcat şi întins. Ascultam mai puţin cuvintele, cât sumbrele lor modulaţii, prin care auzeam murmurul izvoarelor, foşnetul pinilor mari

sub aurora boreală, vântul din nord printre trestiile de pe apele înlemnite.

Opt zile mai târziu, invitați la Maclean, ne-am oprit cu maşina într-un *kraal* vecin, ca să asistăm la dansul ritual pe care indigenii aveau obiceiul să-l execute în prima zi a anului. Torsurile lor goale şiroiau de sudoare. Ni se făcu cald şi pornirăm la drum. Jan arată un punct negru în fața fermei familiei Maclean, care se desena vag în zare.

— Pun rămăşag că e maşina familiei Hollis, zise el.

Mi se păru că un văl căzuse subit peste ziua radioasă.

Uitasem că această femeie va fi acolo, că-l va acapara pe soțul meu, cum făcea de obicei, amuzându-l cu glumele ei. În sfârşit, ca să pună capac la toate, îl va strânge, în ciuda protestelor sale, pe micul meu Nils în brațe, îl va acoperi

cu sărutări... Acesta era de obicei programul duminicilor pe la ferme.

Doamna Hollis găsi mijlocul, în timpul unei partide de tenis, să-şi scrântească glezna. Deşi părea să sufere într-adevăr, am bănuit că şi-a provocat acea entorsă numai ca să fie îngrijită de soțul meu. Jan examina glezna roşie şi umflată.

— S-a rupt ceva! gemu ea.

Doctorul o linişti.

— O entorsă uşoară. Comprese cu apă de plumb. În câteva zile nu se va mai cunoaşte nimic.

În timpul mesei, care se sfârşi în grădină, o *kaffermeid* veni să-l roage pe doctor să binevoiască a se duce lângă doamna Hollis, care se simțea rău.

Jan îşi reprimă un surâs, privindumă. Am înțeles şi m-am ridicat. Dar nu pe mine mă aştepta ea. Se făcuse o „frumusețe”, cum avea obiceiul să spu-

nă. Şi, într-adevăr, era foarte frumoasă, buclele lungi, castanii, îi încadrau obrajii înflăcărați, pe care ştia să şi-i facă atât de tandri şi de supuşi. Când tocmai isprăveam să-i pun o nouă compresă, intră şi Jan. M-am dus la fereastră, în timp ce el îi lua tinerei femei pulsul. Cerul şi infinitul sol gălbui erau trandafirii. Aceste apusuri de soare te făceau să te împaci cu monotonia acelui ținut, mi-am zis eu întorcându-mă drept la țanc, ca să-l văd pe Jan, cu sprâncenele încruntate, retrăgându-şi mâna pe care doamna Hollis tocmai voia s-o ducă la buze. Părea contrariat.

— *Please*, doamnă Yvarsen, se sclifosi ea, fii alături de mine ca să-l hotărâm pe doctor să rămână până mâine.

— Soția mea ştie că am o operație la prima oră şi că acest lucru e imposibil, zise Jan.

Şi se grăbi să-şi ia la revedere.

În timp ce ne întorceam, am îndrăznit să-l întreb:

— Ți se întâmplă des, Jan, ca femeile să-ți sărute mâna?

El privi drept în fața lui, uşor încurcat.

— Trebuie să fii indulgent cu bolnavele, Ide, dacă uneori îşi arată recunoştința față de medicul care le uşurează durerile...

Fără să vreau, am strigat:

— Nu lăsa, nu lăsa ca femeile să-ți sărute mâinile.

— Ai să trezeşti copilul! zise el cu calm, arătându-mi-l cu capul pe Nils, care adormise pe genunchii mei. După câteva minute adăugă blând: Linişteşte-te, nu mi se întâmplă prea des, şi acest lucru mi-e şi mie foarte neplăcut.

Capitolul X

Aproape tot Krittelwerkul a fost invitat la nunta de argint a familiei Cassel. Cei mai mulți am plecat împreună şi, în Veldul însorit, maşinile noastre se luaseră la întrecere. După masa care a durat mai multe ceasuri, a început dansul. În acest scop, estradele fuseseră ridicate în plin câmp. Pe un cordon circular atârnau nişte lampioane mari multicolore. Orchestra era alcătuită din doi violonişti şi dintr-un pianist. Luați de veselia generală, cei doi buri bătrâni, debordând de sănătate, voiră să ia parte la dans. Greoi şi stângaci, stârneau înduioşări, iscau glume fără maliție. Serbarea era ceea ce şi trebuia să fie: o oază în uniformitatea zilelor, ocazia de a te regăsi, cu prietenie şi bună dispoziție, printre nişte oameni care depindeau unii de alții. Cavaler, Jan, după ce mă invită la dans, le pofti pe rând pe toate cucoanele, nearătând

nicio preferință, inaccesibil la privirile care-l solicitau. Ziua se mai târa încă la orizont când se aprinseră lampioanele. În acel moment un *boy* veni să-i spună soțului meu că era chemat la telefon. Se întoarse contrariat.

— Mă cheamă la ferma familiei Matters pentru o naştere, îmi spuse el. Cu siguranță n-am să mă mai pot întoarce aici.

L-am rugat să mă ia cu el, dar n-a vrut şi a plecat aruncându-mi în fugă:

— Vreau să te distrezi, Ide. Te vor aduce acasă prietenii noştri.

Jan odată plecat, serbarea îşi pierdu strălucirea pentru mine. Mi se părea că peste lumini şi peste oameni căzuse un văl şi nu mai aveam decât o dorință: să mă întorc lângă băiatul meu. Observându-mi decepția, doamna Bergh veni să se aşeze lângă mine.

— Eşti tot atât de îndrăgostită de so-

țul dumitale! zise ea surâzând.

Persoanele în vârstă mă interesau. Pe chipurile lor resemnate mi se părea că citesc regretul după tinerețea moartă şi o experiență cam amară. Îmi plăceau indulgența surâsului lor şi pupilele lor întunecate de atâtea imagini reflectate în ele... Văduvă şi săracă, doamna Bergh ştia, cu toată sărăcia ei, să rămână o *lady* în toată accepția cuvântului. În clanul nostru o iubeau toți pentru sensibilitatea ei şi pentru francheța sfaturilor sale. Aveam adesea cu ea lungi discuții odihnitoare. „Îți faci griji degeaba, îmi spunea. N-ai de ce te teme... Tata era medic şi ştiu că o soție de medic are întotdeauna, impresia că soțul ei nu-i aparține în întregime. Totuşi, dragă Ide, ar trebui să ştii că bărbatul disprețuieşte succesele prea uşoare. Şi ăsta e cazul soțului dumitale. Femeile i se supun, roiesc în jurul

ochilor lui şi a părului său bălai ca fluturii în jurul luminii. Pentru că el e unul dintre acei oameni care impun admirație, datorită puterii lor fizice la care se adaugă şi o mare bunătate. Se simte că, în ciuda aparentei sale răceli, inima lui e deschisă către simpatiile omeneşti. Aşa că, de îndată ce apare, fiecare se bucură, îi urează bun venit!”

Myriam îmi spusese că verişoara sa, nesimțindu-se bine, se odihnea în camera stăpânei casei. Când Jan plecase, dispăruse şi ea. În curând, am văzut-o întorcându-se printre invitați, roşie la față, cu pleoapele umflate ca şi cum ar fi plâns; în acelaşi timp bătrâna mea preferată mi-o arătă pe doamna Braas care-mi făcea semne din ochi. M-am dus lângă ea.

— Dragă, socot că e de datoria mea să-ți spun ceea ce s-a petrecut mai adineauri fără ştirea dumitale, îmi zise

ea. Dar trebuie să fii prevenită de purtarea ruşinoasă a doamnei Hollis! Ştii ce-a făcut? S-a urcat în maşina doctorului şi acesta când şi-a dat seama, a obligat-o să coboare tocmai la capătul proprietății lui Cassel.

Am rămas mută de surpriză.

— Nu te speria, reluă prietena mea. Află că soțul dumitale n-avea habar de nimic. N-a fost decât o viclenie din partea ei. Eu nu dansez şi mai adineauri, ca să mă dezmorțesc, am urcat până la locul de unde începe grădina. E acolo un chioşc de verdeață expus vânturilor. M-am aşezat gustând răcoarea şi tăcerea după toată hărmălaia aceea. Dintr-odată, am perceput zgomotul unui motor. O maşină cu farurile stinse se apropie şi se opri... „Coboară!” zise o voce cu un asemenea accent de mânie reținută, încât m-am ascuns ca să nu mă observe. Vocea mai bombăni câteva

cuvinte pe care nu le-am putut înțelege, dar am auzit-n distinct pe Nita răspunzând plângăcioasă: „Scuză-mă, doctore, n-am făcut-o special, ți-o jur!” Dar portiera pocni şi maşina porni cu toată viteza. Nita veni spre pavilion şi, văzându-mi umbra, scoase un strigăt. Recunoscându-mă, păru teribil de încurcată... „Mi s-a întâmplat o poveste stupidă, zise ea, nu suport şampania, un singur pahar îmi produce migrenă. Myriam m-a silit să iau un calmant, după care m-am dus să mă odihnesc în prima maşină care staționa în fața fermei. Îți dau cuvântul de onoare că n-am ştiut că e maşina doctorului Yvarsen. Ghemuită în fundul maşinii, am adormit atât de adânc, încât doctorul a demarat fără să mă trezesc şi fără să-şi dea seama de prezența mea. O zdruncinătură puternică m-a trezit. Mare mi-a fost surpriza când am văzut

ce se întâmplase! L-am atins pe doctor pe umăr şi maşina a deviat brusc. *My God*, ce-am tras când m-a recunoscut! N-aş fi crezut niciodată că suedezul ăsta placid ar putea să se înfurie astfel! N-a lipsit mult să nu mă bată! De fapt meritam asprimea lui, acest incident îl făcuse să întârzie şi, când e vorba de bolnavii săi, nu mai ştie de nimic!" Fii liniştită, dragă, adăugă prietena mea, creatura asta, pentru un moment, nu se prea simte în largul ei... Eu cred că a auzit convorbirea telefonică cu Matters şi imediat s-a şi dus să se ascundă în maşina doctorului!

— Nu-i e teamă de soțul ei? am întrebat eu.

— Teamă de soțul ei? făcu doamna Braas disprețuitoare. De cinci ceasuri, idiotul ăsta s-a lipit de masa de pocher, surd şi orb la tot ceea ce se petrece în jurul lui. Ştii că Nita e mama unui bă-

iat de doisprezece ani, pe care-l ține într-un colegiu din Londra, ca să-şi poată duce cât mai liber viața pe care şi-o petrece în frivolități şi paradă?

Mijea de ziuă, musafirii se pregăteau de plecare, când se anunță că urmează cafeaua. Băutura caldă reînsufleți pe toată lumea.

— Doamna Braas trebuie să fi bârfit pe socoteala mea, îmi spuse Nita, luându-şi la revedere de la mine. Cu atât mai rău. Să-i fie ruşine dacă se gândeşte la lucruri urâte!

Jan nu venise încă atunci când m-am întors eu de la petrecere şi începusem să mă neliniştesc. Ca să-mi fac de lucru, m-am apucat să aranjez un dulap, punând pe sofa hainele soțului meu. Aveau mirosul lui, acel miros deosebit, alcătuit din fenol, tutun auriu şi un uşor parfum de heliotrop. Brusc, nu ştiu ce spaimă m-a aruncat în ge-

nunchi. Cu fața în hainele lui am început să strig plângând:

— Jan! Jan!

— Ei bine, ce este? Ce s-a întâmplat? întrebă vocea neliniştită a lui Jan. Ți-a spus cineva că am murit?

Nu auzisem uşa deschizându-se. Atunci, continuând să stau în genunchi, m-am târât până la el şi, înlănțuindu-i picioarele, am strigat:

— O, Jan, ce au toate de ți se agață de gât? Nu pot să te lase în pace? Tu eşti bărbatul meu şi eu te iubesc! O, cât te iubesc!

— Ce înseamnă explozia asta? Ide, Ide, îți dai seama? O mamă şi o nevastă face, în genunchi, o declarație de dragoste soțului ei! Trebuie să mărturisesc că nu-i ceva chiar prea obişnuit! Mă ridică de jos şi, ținându-mă în fața lui, adăugă: Biata mea nevastă, citeşti prea multe romane şi asta te îndeamnă să

faci un roman din căsnicia noastră. Cu o mamă rezonabilă ca a ta, mă întreb de unde ai moştenit sentimentalismul ăsta exagerat?

Râse, apoi, ca şi cum se făcu o lumină în mintea lui, zise:

— Pun rămăşag că întâmplarea stupidă din noaptea trecută a şi transpirat. Fii liniştită, smintita aia n-o s-o mai ia de la capăt, cred că i-a trecut orice poftă. Şi surâse, ca şi cum ar fi revăzut scena.

Îmi căzu o greutate de pe inimă. Înțelegeam că de acum încolo nu mai aveam de ce mă teme de această femeie şi gândul umilirii ei îmi produse o bucurie răzbunătoare. În acelaşi timp, eram curioasă să văd ce atitudine va adopta la apropiata întâlnire cu soțul meu. Această întâlnire avu loc peste două săptămâni la ferma familiei Austhuisen, care sărbătorea botezul ce-

lui de-al unsprezecelea copil al lor. Vai! Zi nefastă, pe care trebuie s-o însemn cu o piatră neagră!

Capitolul XI

A trebuit să mă opresc din scris, înăbuşită de tristeţe, întrebându-mă dacă voi găsi forţa să trec de acest prim hop al calvarului meu. Adesea mă poticnesc sub povara crucii pe care o duc. Când, absorbită de trecutul meu, n-aud vocea lui Meiken chemându-mă la masă, ea intră în odaia mea. Cu o înfăţişare uluită, femeia se uită la foile înnegrite de cerneală ale caietelor şcolăreşti pe care Mathijs mi le aduce din târg de la White Niver.

— *Mijn, hemel*, Ranny, s-au petrecut deci destule în viaţa ta, spune ea, şi cu toate astea, nu eşti bătrână.

Amintirile mi se precizau din ce în ce.

Cu ce torturantă plăcere revăd defuncta mea fericire. Adesea plâng atâta, încât ameţită de lacrimi ajung la acea profunzime a suferinţei în care cazi într-un soi de insensibilitate. Atunci ies şi alerg prin Veld. Dar plângerea sinistră a vântului tulbură tăcerea vastă. Mi se pare că trăiesc în afara timpului, izolată de univers. Şubrezită trupeşte şi sufleteşte, ajung repede la capătul puterilor şi, târându-mi picioarele, mă întorc spre casă, unde, în dosul unui geam, arde lampa unui cămin care nu-i al meu. Sunt singură, e imposibil să te simţi mai singur, mai părăsit, mai despuiat de toate comorile vieţii... Nicio destindere, nicio îndurare nu luceşte pe cerul negru al viitorului meu şi tot ceea ce-mi pot dori e ca milostivul Dumnezeu să scurteze o existenţă mizerabilă. Nu mai am lacrimi, voi evoca acea zi îndepărtată ca şi cum ar fi vor-

ba de o moartă şi nu de mine.

Nita, văzându-l pe Jan, deveni foarte palidă. Dar, cum nu se petrecuse nimic grav, el îi întinse simplu mâna. Cearcănele ei adânci, febra care-i arsese buzele îi atestau suficient suferința. Pe ascuns, mă îmbătam de fericirea de a purta un nume invidiat, de a ocupa un loc lângă cel care-mi aparținea, pentru care mă gelozeau toate aceste femei nebune.

În curte, copiii albi şi negri făcuseră roată în jurul unei berze pe care-o găsiseră. Pasărea şchiopăta. Pe un inel minuscul prins de picior se putea citi cuvântul *Stockholm*. Jan o privi puțin emoționat gândindu-se că venea din îndepărtata sa patrie. Pe urmă o luă spre grajd. Eu mă plimbam cu cei mici când am zărit-o pe Nita furişându-se pe urmele soțului meu. Deci nu se dădea

bătută? Nu renunța la luptă după ce uzase în zadar de toate stratagemele ca să-l seducă? Lăsând copiii în grija lui Daisy, am intrat la rândul meu în şură, a cărei uşă din fund se deschidea spre grajdul unde erau adăpostiți caii.

Chiar în acel moment izbucniră nişte țipete de copii atât de stridente, încât de spaimă mi-a înghețat sângele. Am ieşit în goană din şură şi i-am văzut pe cei mici adunați în fața bălții. „Nils! Nils!" strigau ei, arătându-mi o mână de spumă aurie în mocirla negricioasă din dosul casei. M-am aruncat în mlaştină scoțându-mi copilul care nu mai era decât ceva inform învăluit într-un noroi gros.

Jan îşi culcă fiul pe o masă din bucătărie, cerând să i se aducă apă caldă. Scăpat de materia fetidă, chipul lui dulce se ivi albastru şi fără viață. Gura şi gâtul odată curățate, soțul meu îi

apucă limba cu un şervețel şi-i făcu nişte tracțiuni. Se auzi un gâlgâit, membrele lui mici se mişcară.

— E salvat! am strigat eu, împreunându-mi mâinile. E salvat, nu-i aşa, Jan?

Soțul meu mă privi grav.

— Să dea Domnul! zise el.

Se auziră urletele lui Daisy.

— Ah, pe asta, articula soțul meu strângând din fălci, să n-o mai văd. Să se înapoieze la tribul ei!

Ca şi cum copilul ar fi înțeles, piui:

— Daisy... mingea... Nils o vrea pe Daisy...

— Fă-o să tacă, zise Jan şi vom aranja treburile când ne vom întoarce acasă. Plecăm.

În mijlocul unei consternări generale, plecarea noastră fu mohorâtă şi grăbită. Simțeam cum îmi pierd mințile la gândul că, fără curiozitatea mea geloa-

să, nenorocirea nu s-ar fi întâmplat. Dar cum m-aş fi putut îndoi de grija lui Daisy care de atâtea ori ne dovedise că mai curând s-ar fi lăsat ucisă decât să-l părăsească pe micuțul încredințat ei? O făcuse totuşi, ca să se ducă să bea un pahar cu apă şi copilul, vrând să-şi caute mingea pe care un puşti i-o aruncase în mlaştină, căzuse după ea. Soțul meu nu mă întrebase: „Dar tu unde erai?" Nu-mi făcuse niciun reproş. Toți oamenii din ținut îşi lăsau copiii în grija negreselor, care erau nişte dădace neobosite. Docil, Nils bău un vomitiv şi vărsă, se păru, murdăriile înghițite. Dormi liniştit toată noaptea şi tatăl său răsuflă uşurat constatând lipsa febrei. Accidentul păru să n-aibă nicio urmare. Copilul era zburdalnic ca de obicei. Dar, în dimineața celei de-a treia zile, am băgat de seamă, spălându-l că tot trupul îi ardea. Jan

fu cumplit de neliniştit. Totuşi în urma îngrijirilor sale asidui, febra cedă; copilul, îşi regăsi, pentru câteva ceasuri, veselia. Dar vai, a doua zi trupul lui era încins ca jăraticul.

Trăirăm astfel când descurajați, când plini de încredere. Încercam să înlăturăm neliniştea cumplită, dar cuvintele liniştitoare sunau fals şi ne lăsau pe buze un gust de cenuşă. Când Jan era silit să se ducă la vreun bolnav mai îndepărtat, se întorcea cu trăsăturile crispate de spaimă şi, dacă-şi regăsea copilul surâzător, un oftat adânc îi ieşea din piept. Redeschidea pianul şi-l adormea pe Nils cântându-i cântece de duioşie care te făceau să plângi.

Capitolul XII

Într-o seară, când m-am apropiat de fereastră ca să trag perdelele, am zărit

umbra unei femei care încerca să se ascundă. Ştiam că Nita Hollis dădea târcoale în jurul casei, întocmai ca un câine bătut. Această exaltată îşi pierduse orice măsură şi orice demnitate. Femeile îmi spuseseră că-i ațtinea mereu calea doctorului. Îl pândea în fiecare dimineață când intra şi ieşea de la spital. Dar bietul om era prea absorbit de munca lui aspră şi de grijile în legătură cu fiul său ca s-o mai bage în seamă.

— *Tell the doctor Yvarsen, that my heart is broken*[43], îi răspundea ea infirmierei-şefe, care, găsind-o stând pe treptele pe care păşise doctorul, o ruga discret să plece.

În camera copilului, se adunau jucăriile. Nils, în fața unui dar nou, scotea

---

[43] Spuneți-i doctorului că mi-e inima zdrobită. (engl.) (n.tr.).

un strigăt de bucurie, îşi regăsea pentru câteva clipe elanurile de altădată, apoi braţele lui slăbite recădeau şi venea spre mine: „Ţine-o tu, mamă”. Pe urmă, cocoţându-se pe genunchii mei adormea. Jan scrise unor bacteriologi care sosiră din Natal. După o lungă deliberare, declarară că copilul căzând în baltă, înghiţise probabil un microb dificil de combătut. Era important de aflat în ce regiune a corpului se localizase acel microb. Injectarea cu ser aduse o sensibilă ameliorare şi, ca înecatul care se agaţă de un fir de iarbă, ne agăţarăm şi noi de această sclipire de nădejde. O bucurie timidă, o bucurie plină totuşi de spaimă păşi în casa noastră. Or, bucuria te face indulgent şi doamna Hollis trebuie să fi fost surprinsă de primirea afabilă a doctorului, care, găsind-o în faţa portiţei de la grădină în momentul în care înmâna un pachet

lui Daisy, o pofti să intre.

— Vino pe la noi, îi zise el, micuțului îi e mai bine. Am câteva vizite de făcut şi mă întorc. Rămâi la ceai?

Biata femeie era atât de mişcată, încât degetele îi tremurau desfăcând sfoara şi hârtia de mătase a pachetului din care scoase o paiață îmbrăcat în mătase roşie cu paiete. Chipul palid al lui Nils, atât de adorabil în expresia lui plină de rugăminte, de bucurie, de teamă, înflori. Apucă păpuşa, o sărută şi Nitei i se umplură ochii de lacrimi. Discutarăm prieteneşte, aşteptându-l pe Jan la gustare. Caprifoiul care se cățăra până la fereastră înmiresma odaia. Pe pian, ofilindu-se într-un vas de cristal, câțiva trandafiri roşii, atât de mari încât ai fi zis că-s artificiali, îşi scuturau petalele.

— Eşti atât de bună, Ide... îmi spuse ea. Aş vrea să-ți mărturisesc că între

soțul dumitale şi mine n-a fost niciodată nimic decât tachinerii şi sporovăială. Dacă vrei, un flirt... Spre nenorocirea mea, m-am prins în joc. Cele câteva complimente mi s-au urcat la cap. Îți aminteşti de duminica aceea când îmi era frică de şerpi şi când soțul dumitale m-a dus în brațe prin iarba înaltă? Am avut senzația că însăşi viața mă înşfăcase în brațele ei puternice. Ştiu că aş fi putut să-l rog pe Harry să mă ducă departe de aici, dar otrava îmi intrase de-acum în sânge... Tânăra femeie tăcu. Ochii de sultană îi erau trişti şi încercănați. Părea obosită. Medicii sunt făcuți să vindece, reluă ea cu o voce îndurerată şi nu să... Oamenilor prea frumoşi ar trebui să li se interzică să îmbrățişeze cariera medicală. Nu te supăra, Ide, dacă mă auzi vorbind astfel. Oricât de ciudat ar putea să ți se pară, încerc totuşi o uşurare mărturisindu-ți

amărăciunea mea... Soțul meu își reia postul la Manchester. În câteva zile plecăm pentru totdeauna.

Aceste ultime cuvinte le spuse plângând.

— Biata femeie... am murmurat fără să vreau.

— Bine zici, biata nebună prea lașă ca să pună capăt suferinței...

— Nu vorbi astfel de copilării, am zis eu.

— Ba da, a răspuns ea încet, aș avea curajul să mor, dacă aș ști că...

— Iată-l pe doctor! i-am spus eu.

Jan intră. De obicei, când se exprima în limba lui era bine dispus.

— *Sâ dâr ja*, zise el, ce frumos miroase aici după miasmele de la spital. Să stai între două femei încântătoare și să bei un ceai excelent.

O privi pe musafiră. Ochii lui limpezi parcurseră obrazul încremenit. Avu

acea uşoară clipire din pleoape prin care lăsa să i se vadă o emoție trecătoare. Rămase câteva minute gânditor. Nils veni să-i arate noua sa jucărie.

— E un dar de la doamna Hollis, am spus, ea l-a făcut cu propriile sale mâini.

Jan se întoarse spre tânăra femeie:

— Vă mulțumesc în numele copilului, doamnă Hollis... Ce degete de zână! adăugă el, examinând păpuşa.

Dar Nils, nerăbdător, îşi ceru jucăria. Elias veni să-mi spună că mă cheamă cineva. Întorcându-mă, cu mâna deacum pe clanță, m-am oprit.

— Dă-mi un leac, doctore, îl implora Nita cu voce plângăreață. Un leac, oricât de amar, l-aş bea ca să mă vindec de dumneata.

— Haide, zău? zise Jan pe un ton de glumă, o să mă uiți la primul pas pe care-l vei face pe punte, Nita! Crede-

mă, nimic nu-i mai bun să scapi de o preocupare care te tracasează decât să intri din plin în alt mediu, în care nimic să nu-ți mai amintească de tulburarea dumitale. Domnul Hollis mi-a spus că vă veți înapoia în Anglia.

Văzându-mă, Nils, care-şi făcea păpuşa să salte, veni alergând înaintea mea.

— Mama, strigă el, mătuşa Nita a vrut să-i sărute mâna tatei!

Am roşit toți trei. Soțul meu puse capăt acelei situații penibile, luându-şi la revedere de la noi.

— Vreau să dau o raită pe la club, zise el.

Am chemat-o pe Daisy lângă copil şi m-am dus în bucătărie să-i pregătesc o băutură. Când m-am întors în salon, înfățişarea Nitei m-a speriat. Cu capul răsturnat pe spatele fotoliului, era palidă ca moartă şi albul ochilor părea striat de dungi sângerii.

— Mi-e rău, suspină ea.

I-am luat pulsul. Bătea repede şi slab. În spatele ei negresa îşi rostogolea ochii, făcându-mi semne cu degetele. Daisy se strâmbă, scuturându-şi umerii.

Am alergat la telefon în cabinetul soţului meu şi, când l-am auzit la capătul celălalt al firului, am zis:

— Nita şi-a pus nu ştiu ce în ceai, mi-a povestit negresa. În orice caz se pare că i-e foarte rău. Poţi să vii?

O înjurătură suedeză tună în receptor.

— *For tusan!* şi o mână furioasă trânti receptorul.

Sosi repede. O silisem pe Nita să se lungească pe sofa. Doctorul îi luă mâna. Îşi încruntă sprâncenele.

— Ce-ai înghiţit? făcu el aspru. Răspunde-mi!

Ea tăcea, legănându-şi capul de la

dreapta la stânga pe perna pe care i-o strecurasem sub ceafă.

— Dă-mi ceaşca ei, Ide, avem noroc că n-au spălat-o.

Examinând rămăşiţele din fundul căniii, soţul meu răsuflă uşurat.

— Aspirină! De ce ascunzi că ai luat aspirină?

— O! gemu ea, mi-e rău!

— Câte pastile ai luat?

— Unsprezece! zise ea şovăind.

— De ce-ai făcut asta? întrebă el cu mai multă blândeţe.

Ea nu răspunse. Timp de mai multe ceasuri, se simţi foarte rău. Doctorul trebui să rămână lângă ea şi eu am înţeles că gestul smintit al acelei femei fusese făcut cu scopul de a mai fi îngrijită pentru o ultimă dată de cel pe carel părăsea pentru totdeauna.

— Doamna a pus multe, multe buline în ceaşcă, îmi şopti ea, a băut şi a făcut

aşa!

Myriam Maclean sună într-o dimineaţă la uşa noastră. Avea ochii roşii.

— Vin de la Johannesburg. Verii noştri au plecat ieri seară. Îţi aminteşti, Ide, cât de frumoasă era Nita cu şase luni în urmă? Avea un succes turbat la ceaiuri şi la balurile la care se ducea la Johannesburg. Şi astăzi... Eu, draga mea, îl iubesc pe grăsanul de Chary cu o dragoste calmă, fără febră!

Jucăria preferată a lui Nils, cea pe care o cerea de îndată ce se trezea, era paiaţa de la Nita. Nils a vrut să i se pună hăinuţele cele frumoase şi Jan l-a dus la lac. Văzându-l, toţi micii lui prieteni au alergat la el. Dar de când cu boala sa, îi era groază de jocuri turbulente. A încercat totuşi să ia parte la ele, dar picioarele lui slăbite n-au putut să-l susţină multă vreme şi l-am luat în

braţe. Atunci avu un surâs trist, atât de trist... „Mamă, îmi place mai mult să stau în pătuţ cu paiaţa.” Şi ne-am întors acasă cu inima sfâşiată.

Pentru a doua oară bacteriologii au luat un borcan cu noroi din mlaştina din care copilul nostru s-a molipsit de boala sa misterioasă. Micuţul a fost din nou cuprins de fibră. Răul creşte în ciuda tentativelor savanţilor şi noi tremuram ca nu cumva otrava să vină de hac acelui trup şubred. Jan îşi cuprinde adesea capul în mâini, cufundat într-o disperare mohorâtă. Atunci ies în grădină. Îmi apăs fruntea pe scoarţa aspră a unui copac, ca să nu mă prăbuşesc sub spaima care mă înăbuşă. Neputinţa noastră ne zdrobeşte. În timp ce veghez, în camera copilului, soţul meu îşi petrece noaptea cercetând cărţile de medicină. Ne sfârşim, nu mai avem decât o singură preocupare: mi-

cuțul nostru, cu răsuflarea atârnată de răsuflarea lui. Când ne surâde, îşi exprimă o dorință, un elan de nădejde mă aruncă în brațele soțului meu, care mă strânge la piept. Dar sunt zile în care orice nădejde ne părăseşte, în care evităm să ne privim, pentru a nu ne citi spaima în ochi. Aş vrea să mă ofer drept jertfă, să-mi dau viața în schimbul vieții fiului meu. Jan ar suferi mai puțin din pricina morții mele decât din pricina morții fiului său.

Capitolul XIII

Björn a început dintr-odată să scoată nişte urlete lugubre. Ne-am privit şi spaima mea s-a reflectat în ochii soțului meu. Neizbutind să-l facem să tacă, stăpânul lui l-a închis în garaj.

— Câinele latră la lună, Ide, nu te speria!

Noaptea era atât de limpede, încât, fără lampă, ne-am aşezat la căpătâiul micului bolnav. Respira mai greu ca de obicei. Micul piept slăbit lupta. Din când în când, bolborosea cuvinte de neînțeles. Am început să-i umezesc buzele crăpate cu o licoare răcoritoare, i-am înfăşurat uşurel membrele care-i ardeau în cârpe muiate în apă caldă. După un minut păru mai calm. Febra scăzu. Respirația deveni mai puțin şuierătoare. L-am rugat pe Jan să se odihnească. Nu mai putea, avusese o operație grea dimineață şi mulți pacienți la consultație. Când am rămas singură, am regretat că soțul meu nu mai era acolo. Aveam impresia că prezența lui ținea la respect fantoma îngrozitoare, pe care mi se părea c-o văd în dosul patului fiului meu. Mi-am privit copilul cu senzația atroce că trebuia să-i contemplu chipul dulce cât mai

aveam încă ce contempla. Ah, Doamne! Era oare cu putință ca o ființă atât de neajutorată să se războiască cu chinurile morții? Încă o dată temperatura mare îi scăzu. Nils putu să mănânce ceva, să se intereseze de jucăriile lui. Am primit acest răgaz cu inima plină de gratitudine. Jan ceru să fie înlocuit la spital şi nu mai părăsi casa. Nu ştia ce să mai inventeze ca să vadă luminându-se frumoşii ochi pe care nimic impur nu-i mânjise încă. Îi adună păpuşile, îi dădu bolnavului o mică reprezentație de marionete şi când râsul de odinioară, puțin mai răguşit, scăpă dintre buzele copilului, bietul om nu-şi putu înăbuşi un suspin.

— Cât de afurisită este viața, zise el într-o seară când ne vegheam fiul, nu tolerează fericirea şi, mai devreme ori mai târziu, ne loveşte în punctul cel mai sensibil.

Mai pe urmă mi-am adus aminte de aceste cuvinte, care, într-un alt moment, m-ar fi umplut de bucurie. Însemna că şi soțul meu fusese fericit.

— Sufăr alături de tine, Ide, zise Jan încetişor. Să ne unim durerea, vom avea mai multă putere s-o suportăm.

M-am aruncat la picioarele lui.

— Ce vrei să spui, Jan? Te temi că...

Cuvintele cumplite muriră pe buzele mele. Părul soțului meu îmi atinse fruntea.

— Curaj, biata mea nevastă!

— Curaj? Îmi trebuie curaj? am strigat eu cu disperare.

Mohorât, cu privirea înfiptă în covor, el nu-mi răspunse şi mi-am dat seama de iremediabil.

Uşa noastră era închisă până şi celor mai intimi prieteni. Negrii nu mai mergeau decât în vârfurile picioarelor, rostogolindu-şi ochii speriați. Mâncam

în grabă şi niciodată împreună. Unul dintre noi rămânea alături de micuț, care, alb ca pernele, pierea ceas cu ceas.

— Mamă, aprinde lumina, murmură Nils.

O expresie, pe care nu ştiu cum s-o descriu, răvăşi trăsăturile soțului meu. Soarele, la apus, arunca asupra pătuțului un mănunchi de săgeți purpurii. Atunci micul chip se subție, se destinse într-un surâs şi degetele slabe încercară să apuce dârele de foc.

— Crăciun... bâlbâi el, Crăciun alb...

Sub cearşaf trupul uşor avu o tresărire, apoi înțepeni. Un strigăt răguşit, înfricoşător, ca cel al unui animal pe care-l strângi de gât, îmi lovi urechile şi nu ştiu care din noi doi l-a scos, bărbatul meu sau eu... Aici, în memoria mea, se cască o lacună. Îmi aduc doar aminte de mirarea mea zărind odaia linişti-

tă, lucrurile familiare ieşind din umbra zorilor. Aveam senzația că mi se golise-ră vinele, un frig cumplit făcea să-mi clănțăne dinții în vreme ce încercam să-mi aduc aminte... În acel moment am zărit, opriți asupra mea, ochii gravi ai soțului meu care stătea aşezat la că-pătâiul meu.

— Am vrut să fiu lângă tine când te trezeşti, spuse încetişor, întinzându-mi mâna.

Am gemut, simțind cum alunec într-o prăpastie, fără cea mai slabă sclipire de care se agățase disperarea mea. Jan plângea şi el.

— Suntem foarte nenorociți, Ide, zise el suspinând.

Până în clipa în care Jan l-a aşezat în sicriu, n-am părăsit trupul copilului meu. Până în ultima clipă am contem-plat printre lacrimi dulcele chip care păstrase un vag surâs. Când durerea

atinge paroxismul, ea poate acționa ca un anestezic. Abrutizată de lacrimi, m-am lăsat îmbrățișată de doamnele în negru, pe care nu le puteam deosebi.

Totul mi se părea ireal. Abia dacă mi-am dat seama de sosirea la cimitir, de groapa căscată pe care cineva încerca să mi-o ascundă. Îmi amintesc doar de o oboseală neașteptată de o nevoie presantă de a mă lungi, de a-mi înfunda capul înfierbântat în răcoarea unei perne. Să dorm... Trebuia totuși să reiau cursul întrerupt al obligațiilor cotidiene. Să am grijă de bărbat, de casă, de mine. Cât era de dificil! Și cât de mare mi se părea acum casa lipsită de ființa aceea mică ce ocupase atâta loc! Și cât de tăcute odăile fără sporovăiala lui, fără tropăiturile mărunte ale piciorușelor adorate! Uneori, instinctiv, ciuleam urechea și mi se părea că aud o mânuță bătând la ușă, un râs limpede,

ciripitul ca de păsărică pe care-l scotea în fața unei jucării noi sau când îl necăjea taică-său. Dădeam deoparte farfuria şi Jan mă certa cu blândețe:

— Trebuie să mănânci, Ide...

În timp ce eu abia mă atingeam de mâncare, el înfuleca zdravăn. Bărbat de acțiune înainte de orice, îşi păstra – până şi în momentele cele mai zdrobitoare – echilibrul funcțiunilor şi al facultăților sale. Dar pierderea copilului îi spori tăria caracterului. Se reîntoarse la munca lui mai conştient de neputința ştiinței, ceea ce-l făcu să fie mai umil şi mai răbdător. Totuşi nu sufeream în acelaşi fel. El fusese înhățat de munca lui; la mine, durerea respingea orice acțiune. Nimic nu-mi putea întoarce gândul de la ea. Am leşinat în ziua în care am aranjat lucruşoarele şi jucăriile băiatului meu. Jan izbuti să mă convingă să le trimit la spitalul pentru copiii din

Johannesburg. N-am păstrat decât câteva relicve, cele pe care mâinile lui le atinsese mai des şi paiața Nitei Hollis, a cărei frumoasă haină de mătase cu paiete se păstrase intactă. Am aşezat-o într-un sertar şi adesea, luând-o în brațe, o sărutam cu pioşenie, stropindo cu lacrimi. Când soțul meu era chemat seara, mă agățam de el rugându-l să mă ia cu sine. Mergeam cu maşina mile şi mile prin pârloagele întunecate. În acele ceasuri eram solidari în tristețea noastră, cuprinşi de gândul sfâşietor că la întoarcere nu ne vom mai apleca asupra pătuțului fiului nostru adormit, cu pumnişorii aşezați peste cuvertură. În fiecare după-amiază, consultația odată terminată, Jan mă lăsa la cimitir. Rămânea un moment cu mine şi venea să mă ia după ce-şi făcea vizita pe la bolnavi. Cimitirul din Krittelwerk nu e mare, mormintele sale

sunt modeste, dar fiecare mormânt e bine întreținut. Dincolo de hățișuri cât vezi cu ochii, sunt doar terenuri necultivate. Rămâneam singură, cufundată în tăcere. Doar o pasăre fluiera pe trei note, se întrerupea şi o lua de la capăt. O plantă degaja un miros special, grețos. Răul provocat de pierderea copilului sporea, mă făcea să scot urlete sălbatice. Mă aruncam pe pământul care-l acoperea. Îndepărtam florile, degetele mi se afundau în glie, mă simțeam tentată să-mi umplu gura cu pământ ca să mă înăbuş, să pun capăt chinului. Jan se întorcea, şi-mi punea pe umăr mâna lui voluntară.

— Hai, Ide, scoală-te!

Tresăream, smulsă încet dintr-o genune de tenebre, reluam legătura cu comandamentele vieții. Privirea lui plină de reproş cădea pe rochia pătată de iarbă şi de pământ.

— Hai! zicea el.

Avea în glas o nuanță de duritate. De mai bine de an pianul rămăsese închis. Într-o seară, soțul meu se îndreptă cu pas hotărât, puțin greoi, spre instrumentul atâta vreme mut. Văzându-l cum dezvelea clapele, ceva mai tare ca mine mă făcu să strig speriată:

— Nu cânta, te rog!

Îşi aţinti asupra mea ochii care puteau fi atât de reci şi, văzând că mă pregăteam să ies din odaie, mă opri.

— Rămâi! spuse el pe un ton de o răceală care respingea orice replică. Trebuie să te obişnuieşti din nou cu muzica, Ide... Ascultă-i în seara asta pe marii maeştri şi învaţă să smulgi de la ei consolarea şi curajul care-ți sunt atât de necesare, biata mea nevastă!

Degetele lui Jan apăsară pe clape. Mai întâi fu ceva sumbru, furtunos, de o frumusețe care te străpungea aidoma

unor suspine. Soțul meu îmi dezvăluia că şi el purta în suflet o rană care nu încetase să sângereze. Apoi, în acea patetică dezlănțuire, pătrunse încet, încet un şuşotit de sunete cristaline, proaspete ca trandafirul din câmpiile natale. Vibrații de clopote, un freamăt dulce, catifelat, ai fi zis nişte foşnete de aripi. Acel tată comunica oare cu sufletul fiului său? Unde era copilul meu blond? Alunecasem pe covor, lipită de pielea rece a divanului. Totuşi lacrimile mele, de data asta, nu mai erau de revoltă... Încă nu era vorba de resemnare, ci de nădejdea că într-o zi ea va sălăşlui totuşi în sufletul meu.

Capitolul XIV

Îngenuncheată pe mormânt, încercam ca de obicei să înviu imaginea copilului. Dar, sub pleoapele închise, străluc-

cirea ochilor plini de umbre şi lumini, surâsul angelic se tulburau, se şter-geau, făcând loc expresiei severe a chi-pului soţului meu. O spaimă subită în care doliul meu nu-mi ajuta la nimic mă făcu să sar în picioare. Am mângâ-iat pentru ultima oară marile flori albe pe care mi le închipuiam hrănite de se-va trupului mic cufundat sub pământ şi m-am grăbit spre locuinţa mea cu teama unui pericol obscur. Cum mer-geam pe partea ce mărginea cabinetul de consultaţii, am auzit o voce de feme-ie alternând cu vocea sobră a soţului meu. Am recunoscut glasul doamnei Kenett, încă una care-şi făcuse o profe-sie din a-l admira pe doctor. Ce venise oare să caute la o oră care nu era cea de consultaţie?

— Ide exagerează, spunea ea, şi mă-car dacă şi-ar alege nişte rochii din sto-fe mai uşoare, dar lâneturile acelea

mănăstireşti sunt lugubre.

În secunda cât am pândit răspunsul lui Jan, am avut senzația că inima mea încetase să mai bată. Împotriva aşteptării mele, el rosti sec:

— Fă-o să priceapă acest lucru!

— Ide rămâne surdă şi oarbă la tot ceea ce n-are legătură cu doliul ei. S-a închis într-un soi de nepăsare din care e greu s-o smulgi... Totuşi, cele mai violente furtuni se potolesc, nicio durere nu-i veşnică.

— Este din cale-afară de emotivă, dar cum e o soție bună pe cât a fost de bună şi ca mamă, socot s-o aduc pe calea cea bună.

Ascunsă după colțul zidului de care mă sprijineam tremurând, i-am văzut plecând cu maşina. Doamna Kenett se aşezase alături de soțul meu, care, fără îndoială, îi propusese s-o ducă acasă. Am intrat în casă năucită de ceea ce

auzisem. Am chemat-o pe Daisy, hotărâtă s-o iau la întrebări. Ea se umflă în pene şi, rostogolindu-şi albul ochilor, mă informă:

— *Missis doen dat voor die baas. Missis brengen lekker zaaken vor baas! Jullie missis, komen zien indie keuken!* (Doamnele au făcut asta pentru domnul. Doamnele aduc multe lucruri bune pentru domnul. Veniți în bucătărie să vedeți.)

Am urmat-o pe negresă, care îmi arătă nişte checuri, străchini cu smântână proaspătă, pepeni verzi îmbibați cu şampanie.

— *Die baas wil dat niet en geven alles voor mij en die boys!* (Stăpânul nu vrea nimic şi ne dă toate astea mie şi servitorilor) îmi mărturisi ea satisfăcută, în timp ce ochii mei se căscau din ce în ce mai mari. Abia acum observasem cât fusesem de stângace. Era deci timpul

să-i reiau locul pe care voiau să mi-l fure! În aceeaşi zi am sunat la uşa doamnei Kenett. Ea m-a primit în salonul ei spaţios, unde totul era vesel, perdelele de creton înflorat, mobilele de lemn de culoare deschisă, gravurile englezeşti de pe pereţi.

— Ide, ce vânt bun te aduce? Ai început să-ţi aminteşti că mai ai şi prietene?

— Vin să-ţi cer un sfat, Ruth...

— Mă simt foarte flatată, dragă...

Am roşit.

— Iată: aş vrea o rochie nouă, mai uşoară, mai puţin mănăstirească.

La rândul ei, Ruth roşi.

— Ai ascultat pe la uşi? făcu ea râzând.

— Da... dar nu în mod special.

— Voiam mai de mult, dragă Ide, să te avertizez de primejdie. Nu se neglijează în nicio împrejurare un soţ ca al dumi-

tale, cărora atâtea femei, de ce să ți-o ascund, îi cerşesc favorurile. Ba e chiar util să fii pusă la curent. A trecut mai bine de un an de când înoți în lacrimi nesecate. Oh, să nu crezi că-ți condamn lacrimile! Dar soțul dumitale nu te mai vede decât cu haine pătate de pământ, cu nasul şi cu ochii roşii. Ți-o repet: ai grijă! În timp ce dumneata eşti prăvălită în durerea care ți se pare fără ieşire, micile doamne încearcă să se facă utile. Îi aduc flori, prăjituri, îi tricotează pulovere şi ciorapi de mătase şi dumneata nu vezi nimic din toaie astea. Am privit-o răscolită. Haide, zise ea pe un ton vesel, bine că nu e prea târziu. Nu e niciodată prea târziu să te schimbi.

La hindusul Osman Ladha, Ruth descoperi pentru mine o rochie de mătase mov cu guler şi cu manşete albe. Mi-am pus-o la masă. Jan căscă ochii

mari şi am primit drept în față lumina lor albastră.

— E mai bine aşa, Ide! Frumoasă rochie!

Dar în acel moment ceva pe chipul bărbatului meu mi-a amintit în treacăt de expresia mirată şi satisfăcută a micului meu Nils, care, când mă vedea cu o rochie nouă, făcea: ah! ah! țuguindu-şi buzele şi mângâind cu degetele mătasea al cărei foşnet dulce îi plăcea. Am izbucnit în lacrimi, dar am încercat să mi le ascund, plecându-mi capul atât cât am putut.

— Iartă-mă, am bâlbâit eu.

Jan înălță din umeri.

— Nu te opresc să plângi, Ide, dar ai cam uitat că exist şi eu.

— Iartă-mă, am repetat întinzându-i mâna pe deasupra mesei.

El mi-o strânse, şi din nou m-a izbit privirea lui albastră.

— Îmi făgăduieşti să fii mai rezonabilă?

— Îți făgăduiesc, am răspuns eu, ştergându-mi obrajii uzi.

Ruth Kenett avea dreptate. De la moartea copilului, prăvălită în doliul meu, îmi neglijasem îndatoririle, nu mai vedeam decât prin ceața lacrimilor chipul drag al soțului meu. Astăzi descopeream că acest obraz frumos şi mândru îşi păstrase întreaga putere asupra mea. Regăseam vechea amețeală contemplându-i trăsăturile adorate şi, în ciuda unei nostalgii de nevindecat după copilul meu, mă simțeam renăscând la dragoste, la viață!

Capitolul XV

— Ți-ar face plăcere să-ți revezi mama şi surorile? mă întrebă Jan într-o zi.

Brusc, mă cuprinse spaima: îmi pro-

punea să mă duc la ai mei? Voia să scape de mine? Dacă mă plecasem întotdeauna în fața celor mai mici dorințe ale sale, de data asta eram hotărâtă să rezist. El păru să se amuze din pricina şovăielii mele.

— Ei bine, nu-mi răspunzi?

Fără să-l privesc, ca să-mi păstrez curajul, am spus pe un ton hotărât!

— Mi-ar plăcea să-i revăd pe ai mei, dar nu cu prețul unei despărțiri. Nu-mi cere asta, Jan, căci niciodată nu mă voi reîntoarce în Europa fără tine.

El începu să râdă.

— Ți-am spus eu să te întorci fără mine? În curând va avea loc un important congres de medicină la Viena. Colegii mei mă presează să iau parte. Braas mă va înlocui pe o perioadă de şase luni. Am hotărât să fac această călătorie şi să te iau cu mine.

I-am sărit de gât. Jan m-a dus la Jo-

hannesburg, unde ne-am făcut cumpărăturile necesare. Nu mi-am luat decât nişte rochii sobre. Costumul meu de călătorie a întrunit aprobările doamnelor care veniseră grămadă la gară. Deşi ora plecării era în toiul nopții, toți prietenii noştri se aflau acolo. Aveam brațele încărcate de flori.

— Ai spune că pleacă în călătorie de nuntă, glumi doamna Eckert care mă invidia că voi revedea Olanda.

În timp ce eu trec neobservată, soțul meu, pretutindeni unde se arată şi fără să-şi dea nici cea mai mică ostenea pentru asta, atrage interesul şi simpatia. Încă din primele zile ale îmbarcării, a fost ales în unanimitate „maestru al sportului”. Au avut loc competiții şi s-au distribuit premii.

Doliul meu mă ținea deoparte. Când soțul meu mă surprindea sprijinită de

balustradă în fața unui apus de soare, ştia bine la ce mă gândeam, ştia că era ceasul în care nişte degețele încercase-ră să adune razele roşii ale soarelui ce apunea. El însuşi, cu ochii umezi, îmi punea mâinile pe umăr.

— Curaj, Ide! Vom căpăta, dacă va voi Domnul, un alt Nils în călătoria noas-tră!

Încet, pachebotul intră în portul Rot-terdam. Mama şi cele patru surori se aflau pe chei. Ce sărutări răsunătoare şi ce roşeli când Jan, la rândul lui, să-rută obrajii rotunzi ai cumnatelor sale! Neeltje, care crescuse atât de mult, în-cât abia am mai recunoscut-o, rămăse-se agățată de gâtul meu.

— Cât eşti de frumoasă, Ide, o adevă-rată doamnă!

Primirea aceasta zgomotoasă îl înve-seli pe Jan. În timp ce dădea hamalilor bagajele, surorile mele vorbeau toate

deodată, făceau tapaj mare, şi a fost nevoie de autoritatea mamei ca să fie readuse la ordine.

— Şi tu, zise ea, privindu-mă cu ochi critic, ai şi trecut la gri? Deci ți-ai isprăvit doliul?

Am pălit atât de tare, încât aspra femeie s-a speriat.

— Haide, n-am zis nimic, spuse ea conciliantă. Să plecăm, iată-l pe soțul tău care se întoarce.

Fiindcă eram prea mulți, a trebui să luăm două maşini. M-am simțit emoționată intrând în căsuța copilăriei mele, casa veche cu numeroase coridoare, paliere şi colțuri întunecate, cu scări uzate şi camere pardosite cu cărămidă roşie. În grădină, tufele de zmeură şi nucii crescuseră şi ei şi răzorul de lângă gard era roşu de fragi.

Mama ne-a cedat odaia ei. În ciuda protestelor noastre, ea ne-a împins

înăuntru fără multe fasoane. Pe masa din mijloc, într-o oală de gresie se afla un voluminos buchet de liliac alb şi mov. Mi-am înfundat fața în el şi am respirat primăvara adolescenței mele. Ne-am pus hainele în dulapul mare de stejar care mirosea a mere. După moartea tatei, toate lucrurile rămăseseră la locul lor. În fața fiecărui scaun şi în fața patului, se mai vedeau şi acum acele cumplite covoraşe rotunde confecționate din resturi de pânză, în care regăseam vestigiile tuturor rochiilor pe care le purtasem eu şi surori mele. Odinioară, comoda adâncă şi cu broaşte mari de aramă era receptacolul păpuşilor noastre, pe care doar duminica sau în zilele de sărbătoare aveam dreptul să le legănăm în brațe cu grijă să nu le murdărim rochițele. Patul monumental dispărea pe jumătate în dosul perdelelor de rips verde şi galben ale baldachi-

nului. Ca să mă urc în el, a trebuit să mă ajute Jan. Pe pereți, scene biblice şi portretele mamei şi tatii în puterea vârstei. Băiețaşul meu rămânea totuşi legat de toate gândurile mele. Profitam de fiecare moment în care eram singură ca să duc la buze un medalion unde-i închisesem fotografia şi o buclă de păr. Îmi spuneam: „Dacă Nils trăia, fericirea mea ar fi fost prea mare, inima omenească n-ar fi putut suporta greutatea unei asemenea fericiri". Lăsam să-mi curgă lacrimile care se uscau însă repede din pricina emoției ce-mi împurpura obrajii de îndată ce-i auzeam vocea lui Jan. Revenind din plimbarea lui matinală, îmi aducea buchete din feluritele flori ale Olandei.

— E frumoasa țara ta, Ide, spunea el. M-am dus până la diguri, străbătând nişte câmpii mănoase, unde păşteau vaci cu pete albe şi roşii, atât de curate,

încât ai fi crezut că li se făcuse baie! Am văzul vapoarele cafenii alunecând pe canalele care întretaie drumurile ca nişte fâşii de oglinzi. Eşti gata? Mor de foame!

Surorile mele plecau devreme. Doar Selma, care-mi luase locul, se aşeza cu noi la masa servită în faţa micului rond cu flori din gradină. Masa era delicioasă şi de mulţi ani nu mai mâncasem unt atât de bun întins pe acele pâinişoare rotunde, umflate şi crestate la mijloc şi nici lapte atât de mustos, parfumat de cafeaua tare! Se făcea târziu. Jan îmi întindea portţigaretul. Cu toate că mama căscă ochii mari, fumam. Era scandalizată, aruncând priviri repezi spre fetele sale, temându-se să nu le dau un prost exemplu.

— Uită-te, Ide, ai spune că ferestrele astea n-au geamuri; nu eşti tentată săţi treci mâna prin ele?

Mama îi mulțumea ginerelui ei printr-un surâs şi-i ierta scrumul țigărilor şi mirosul de pipă. În mijlocul lunii mai soțul meu trebuia să se ducă la congres. Ne mai rămâneau, pentru plimbări, două săptămâni. Oare mai mersesem vreodată astfel, braț la braț, ca doi îndrăgostiți? Uneori luam trenulețul. Călătoream de-a lungul culturilor de lalele, al căror covor pestriț părea să se desfăşoare pe măsură ce înaintam. Acele flori erau reginele. Le vedeai peste tot. Străluceau pe marginea ferestrelor, în vitrine. Recolta lor multicoloră acoperea şlepurile care ieşeau încet din port. Coboram unde se nimerea. Iarba ne ajungea până la genunchi. Mergeam printre pufoasele flori de coada mielului, striveam menta ondulată. Păsări mari, de apă, se ridicau din bălțile cu reflexe de ardezie. Când ajungeam la dunele albăstrui, din pricina scaieților

de atracție, schimbătoarele-i culori opaline, nemărginirea ei... mare. Jan mă lua de braț. „Ascultă...!” Trăgeam cu urechea la zgomotul care urca odată cu briza răcoroasă. Ultima dună trecută, vedeam marea cu permanența ei. Aşezați pe nisip, întârziam contemplând imaginile fantasmagorice pe care le întruchipau norii. Ne întorceam cu brațele încărcate de flori de câmp puțin ciufulite şi închise la culoare din pricina aerului de mare. Mama şi Selma ne ieşeau în întâmpinare, cu obrajii încinşi de para cuptorului. Prin uşa întredeschisă a bucătăriei, zăream câte o pâine mare cu lapte, auritä, sau vreo tartă cu fructe şi Jan, care era gurmand, se bucura ca un puşti.

I-am făcut o vizită şi mătuşii Antje. Fața ei mare, cu nas cărnos nu se schimbase; tot ca odinioară, purta o bonetă cu volan încrețit şi o rochie de

mătase mov. Din nou ea se înghesui în jurul soțului meu, cu mici gesturi prețioase. În cinstea noastră, se bău punci din frumoasele pahare roşii cu fațete şi, supremă atenție, Antje puse în fața nepotului ei o cutie cu țigări.

— Asta-i, bombăni mama, o să-ți lase scrum peste tot! Să vezi ce-i la mine! Ide nu se mai jenează, fumează şi ea acum mai mult ca răposatul taică-său!

— Țigări? întrebă bătrâna domnişoară.

Mama înălță din umeri cu milă.

— Ei, că doar nu pipă! Ide fumează țigări, se pare că asta e la modă acum!

Antje declară că nu vedea niciun rău în acest lucru.

Ne opri la masă, după care aduse lichiorul. Antje era econoamă. Cum pe zidul din față era fixat un felinar care lumina odaia, întârzia să aprindă lampa ca să nu consume petrol. Când se

hotăra totuşi să facă treaba asta, şi când un cerc alb de lumină se răspândea pe covor şi pe masă, bătrâna domnişoară îl mângâia cu mâinile ei zbârcite. Iată deci şi lumina dragă din nopțile mele de veghe... Mătuşii nu i-a părut rău să ne vadă plecând, nerăbdătoare poate să rămână singură ca să viseze la unica aventură a vieții ei, care-i apăruse îmbrăcată într-un domino într-o seară de carnaval...

Afară, asfaltul era ud. Plouase, o ploaie călduță de primăvară. Acoperişurile ascuțite se profilau pe un cer spălat pe care începeau să apară primele stele. De departe, se auzeau sunetele răguşite ale flaşnetei.

— Dacă ne-am duce în oraş? propuse soțul meu. Vă invit să ascultați muzică mâncând nişte *roomijs*[44].

---

[44] Înghețată de vanilie. (olandeză)

Invitația a fost primită cu entuziasm. Am luat cu asalt tramvaiul care tocmai trecea. Când în braseria înțesată o chelneriță a încercat să ne găsească loc, Jan ne-a numărat râzând:

— O jumătate de duzină de femei... Zău că n-au de ce mă invidia! isprăvi el aruncându-i mamei o privire malițioasă.

Veseli, ne-am întors acasă printr-un labirint de cheiuri şi de străduțe. Mirosul portului ne urmărea tenace şi, în canale, se oglindea limpezimea albastră a lunii.

Jan a plecat la Viena şi eu rătăcesc prin casă ca suflet amărât... Fără el, mă simt pierdută, lăsată pradă regretelor după fiul meu. Patima mea, atenuată de doliul care mi-a sfâşiat maternita-

---

(n.ed.fr.).

tea, m-a cuprins din nou cu o intensitate care mă speria! Când a plecat, Jan m-a sărut grăbit şi a sărit în tren. Rămasă pe peron, l-am văzut aşezându-şi cu un gest plin de însufleţire, valiza în plasă, aruncându-şi mănuşile şi ziarele pe banchetă. Apoi a venit să se sprijine de fereastră. Graba lui bucuroasă mi-a sporit mâhnirea. Mi-a surâs şi surâzându-i şi eu la rându-mi i-am spus:

— Am să număr ceasurile până la întoarcerea ta.

— Nu, Ide, zise el râzând, te rog să faci ceva mai bun decât treaba asta. Ţi-am lăsat nişte bani pe comodă; du-te la Amsterdam şi distrează-te. Dacă nu pentru tine, fă-o măcar pentru surorile tale!

Uşile se închiseră. Trenul porni învăluit în trâmbe dese de fum. Soţul meu mă privea surâzând, fără un gest, în

timp ce eu îi trimiteam, pierdută, sărutări din vârful de getelor. Cele zece zile pe care trebuia să le petrec fără el mi se părură o eternitate. Totul mă rănea: drumurile străbătute împreună cu el, locul lui gol, la masă, şi, apoi, cum să înfrunt singură odaia de culcare? Mi-am înfundat fața în perna care mai păstra încă forma capului său şi am plâns ca şi cum n-aveam să-l mai revăd niciodată!

Mama se uita la mine cu nişte ochi mici şi iritați. Deschidea deseori gura ca să mă dojenească, apoi, luându-şi seama, se mulțumea să mute, cu zgomot, vreun obiect de la locul lui. Îi displăcea mâhnirea mea care, eram de acord, depăşea măsura, dar la mine orice sentiment depăşeşte măsura. Mă uitam la grădină. Liliacul şi călinul vecinului treceau dincoace de zidul grădinii noastre, sporindu-i frumusețea,

care în acest anotimp era doldora de flori şi verdeață. Mama privi lung iarba luxuriantă care-ți lua ochii.

— Ar trebui tunsă, zise ea. N-ai vrea să faci tu asta, Ide? Foarfecele e colo...

— Mai las-o puțin, am rugat-o eu, ştii cât de săracă e iarba pe la noi! Toată exuberanța asta îmi linişteşte ochii!

— Bravo! Asta e scuza unei femei leneşe! Cu slugile tale, care fac totul, te-ai obişnuit să nu mai faci nimic! Şi apoi te rog să nu mai fumezi! Atâta vreme cât bărbatu-tău e plecat, nu vreau să mai văd scrum prin farfurii! Şi pe urmă de ce te întinzi atâta cu masa? Ai căpătat nişte obiceiuri... Hei, fetelor, ia poftiți în odăile voastre! Aranjați-vă lucrurile şi porniți-o după cumpărături cât timp vi se aeriseşte aşternutul!

Auzindu-i vocea bombănitoare, greutatea care mă apăsa căzu de la sine. Comparându-mi viața cu cea a surori-

lor mele, m-am simțit ruşinată de mâhnirea mea pentru o despărțire de câteva zile! Cu un sentiment de eliberare, am mângâiat cu ochii culorile proaspete ale grădinii, trăgând până în adâncul plămânilor multipla ei mireasmă. Jan mi-a scris două cărți poştale scurte, ultima ca să mă anunțe că se întoarce. N-am mai putut suporta casa, îmi trebuia spațiu pentru a-mi lăsa fericirea să-şi deschidă aripile.

În dimineața albastră şi vântoasă, am fugit spre digurile acoperite cu muşchi întunecat. Vântul întorcea aripile mari ale morilor. Am alergat, strigându-l pe soțul meu pe nume ca şi cum el ar fi putut să-mi răspundă. Ochii mei strângeau, adunau cât puteau cuprinde din acel cer pe care lunecau repezi norii scămoşați, din apa pe care se legănau vapoare de culoarea ruginii, din toată acea îmbătătoare bogăție primă-

văratică. Şi inima mi se deschidea, înflorea ca o mare floare de sânge, inima mea nemărginită şi fără odihnă, care-şi bătea nebuneşte pulsațiile ei fierbinți, în aşteptarea iubitului!

PARTEA A PATRA

Capitolul I

O scrisoare venită într-o dimineață, pe numele lui Jan, scrisă parcă de o mână reumatică, hotărî călătoria noastră în Suedia.

— Mătuşa Brita ne invită la ea. Ştiu că fiică-sa e pe undeva prin Scoția, casa e deci liberă, aşa că vom pleca în țara mea, Ide...

Surâse când mă văzu cu răsuflarea tăiată de surpriză.

— Certat cu verişoara mea, mi-ar fi fost greu să mă întâlnesc cu ea... De altfel, mătuşă, verişoară e un fel de a spune. Suntem rude foarte de departe.

Tatăl lui Sigrid, a fost tutorele meu...

— Sigrid?

— Aşa se numeşte fata mătuşii Brita.

Jan nu-mi spuse mai mult. Ce importanță avea! Nu mai puteam de bucurie. Mi se realiza cea mai scumpă dorință a mea: să văd casa în care se născuse soțul meu, unde-şi petrecuse copilăria, prima tinerețe... Exista această verişoară cu care se certase... De ce? În mod obscur presimțeam că fata sau femeia asta jucase un rol în trecutul soțului meu. Trenul parcursese de-acum mii şi mii de kilometri. Lumini trecătoare se perindau prin fața ferestrelor vagonului: câmpuri presărate cu nasturi de aur. Armata de mesteceni cobora în pantă către paloarea vreunui lac înconjurat de brazi. Uneori, zăream câte un pâlc de case roşii. Râuri late pe care se îmbulzeau plutele. Prima noapte ne-am petrecut-o într-un orăşel, unde totul

era din cărămidă roz, drumul, trotuarele, casele. Clădirile nu erau prea mari. Locuințe mici în mijlocul grădinilor îngrijite, înflorite de păducei, căline şi bobițel. Apoi am pornit-o din nou de-a lungul pădurilor albastre, lacurilor nemişcate, stâncilor încununate de pini. Seara veni fără melancolie. O lumină diafană plutea peste toate lucrurile. Soțul meu privea cu un aer absent cum defilau peisajele. Trenul se opri într-un ținut pierdut. Am coborât la un han ridicat la malul unei ape repezi, care făcea să-i tremure imaginea oglindită în el. Decorul sufrageriei era plăcut. Pe fețele albe de masă, între tacâmuri, se ridicau lumânări groase înfipte în sfeşnice de aramă. La ferestrele cu ochiuri mici perdelele albe şi roşii erau date în lături, lăsând să se vadă nişte ghivece cu iasomie. Servitoarea blondă purta o bluză cu mâneci bufante, o fustă de cu-

loarea tabacului şi un şorţ cu dungi. Farmecul locului îl însenină până şi pe Jan, care păru să se trezească dintr-o sumbră visare, ochii îşi recăpătaseră limpezimea, gura lui aspră, surâsul. Îşi trecu mâna peste faţă, gest care-i era caracteristic.

— Trebuie să-ţi spun că au trecut şapte ani de când mi-am părăsit ţara, şapte ani de când suntem căsătoriţi, Ide...

În timp ce ceream un ceai, Jan bău unul după altul mai multe pahare cu *bränvin*[45].

— De ce ţi-ai părăsit frumoasa ta ţară ca să emigrezi într-o altă parte a lumii? l-am întrebat, profitând de moliciunea în care-l adusese uşoara lui ameţeală.

— Vrei să ştii? zise el cu limba cam împleticită. Bun! Numai că, te previn,

---

[45] Brandy. (suedeză) (n.ed.fr.).

n-ai să auzi lucruri prea plăcute!

— Povesteşte-mi, totuşi! am insistat, văzându-l căzut pe gânduri.

— Îmi cunoşti adevărata fire, Ide?

— Ştiu că eşti bun, Jan, foarte bun...

El clatină din cap.

— Te invidiez pentru bogăția sentimentelor tale, dragă nevastă... spiritul suedez, vezi tu, e aspru şi dur ca stânca pe care ne clădim locuințele. Poate că ne apropiem mai mult de ființele primitive, căci dacă din întâmplare ne înfuriem, putem fi brutali până la nebunie.

În acel moment o ceată de turişti năvăli în sală. Fete şi băieți transpirați şi prăfuiți, cu pielea bronzată de soare şi vânt.

— Haide să dăm o raită ca să ne dezmorțim picioarele, propuse Jan.

Farmecul fusese rupt.

Soarele nu se mai vedea, dar vremea

era senină. Aerul era tare şi pur. Am coborât o pantă către nişte căsuțe cu un cat, care, fără perdele la ferestre şi fără fumul ieşit din coşuri, ar fi părut nelocuite. La capătul fiecărei ulițe descopereai coline acoperite cu brazi întunecați. Aburii alcoolului risipindu-se, Jan redevenise tăcut.

— Vei afla tot, dragă nevastă, zise totuşi după o pauză. Ai tot dreptul, dar mai lasă-mă puțin... Dacă ai şti cât mi-e de silă să scormonesc nişte lucruri care-mi strâng inima... De obicei, urmă el, nu fac nimic cu uşurință şi fără să fi reflectat îndelung. Ar fi trebuit să rămân ferm în hotărârea mea de a nu mă mai înapoia în țară. Dar, iată, cred că sentimentalismul tău e contagios!... A fost o vreme când tot acest ținut răsuna de ciocanele forjelor... îmi spuse el puțin mai târziu, în timp ce străbăteam Vermlandul. Aici i-a pus Selma

Lagerlöff să trăiască pe eroii ei din *Gösta Berling*, pe bogata maioreasă Majorin, aspră şi mustăcioasă, înconjurată de cavalerii ei. Pe frumoasa Mariana, pe pastorul beţiv şi hulit...

— ...Şi iată şi Mora, etajându-şi căsuţele pe pantele aspre. Clopotniţa veche de cinci secole, prin ai cărei pereţi de lemn ajurat cu migală se văd clopotele de bronz, e ultima dintre martorii care l-au văzut pe marele Gustav Vasa, a cărui statuie se ridică pe terasa ce domină lacul. Sufletul lui Vasa – continuă Jan, şi ochii i se însufleţiră – nu se află numai în aceşti munţi, unde ar fi trebuit să piară de o mie de ori, ci şi în casa care i-a aparţinut. Odinioară ţi se arătau treptele uzate ale unei scări care ducea în pivniţa unde se ascundea, în timp ce de la o fereastră a dormitorului frumoasa Karina Stenbock supraveghea sosirea cavalerilor danezi trimişi

pe urmele lui... Legenda mai spune că un coridor secret ducea de la această pivniță la cascada Trollhättan. Când eram puşti, mi-am petrecut zile întregi ciocănind pereții şi scormonind pietrele...

M-am mirat să văd, la această amintire, fruntea soțului meu adumbrindu-se. Dorisem atât de mult să cunosc locurile unde crescuse omul pe care-l idolatrizam... De ce atunci acest vag presentiment că ispiteam soarta? De ce intuiția plină de teamă că această călătorie, care începea ca o zi de sărbătoare, putea să declanşeze cine ştie ce cataclism misterios?

Capitolul II

Trenul se opri cu un mare zgomot de fierăraie. Zărindu-ne la una din uşi, şeful de gară dispăru în dosul unui

geamlâc.

— Exact ca odinioară! remarcă Jan râzând. Aşteaptă sosirea trenului ca să-şi scoată uniforma.

Era o gară mică, ordonată şi curata. Ultimele vagoane, dispărute, gara recăzu în tăcere. O trăsură cu doi cai puternici, negri, ne aştepta.

— *God dak*, Jerk, mereu în aşteptare?

Jan bătu pe umeri un bătrân înalt şi uscat ca un curpen de viță.

— *Ack, doktor*, cât de bine-mi pare că te văd!

Silueta înaltă a soțului meu se dădu la o parte şi bătrânul păru încurcat.

— *Min kvinna*[46], Jerk!

— Deci e adevărat, te-ai însurat, doctore!

Am pornit-o pe un drum frumos, mărginit de secară verde. Jerk se în-

---

[46] Soția mea. (suedeză) (n.ed.fr.).

toarse spre noi.

— Stăpâna voia să vină cu mine la gară, dar nu s-a simțit bine... Ei, când e vremea a furtună...

Cu nasul în vânt, inspecta orizontul unde se îngrămădeau nişte nori întunecați. Un car încărcat cu fân se legăna spre noi. Ai fi spus că era un uriaş animal păros care călca greoi pe labele sale.

— Opreşte-te, Jerk! strigă soțul meu. Apoi mă luă de mână. Ascultă...

Se distingea ceva ca un foşnet îndepărtat al unei păduri agitată de vânt.

— Trollhättan, zise bătrânul cu urechea ciulită.

— Trollhättan... Tichia vrăjitorului... repetă Jan cu privirea adumbrită.

Adulmecând grajdul, caii o porniră într-un ultim elan. N-am zărit nici oraş, nici târg, nici sat. Doar un capăt de stradă şi trăsura s-a oprit în fața unei

intrări largi alcătuită din două colonete din marmură neagră, legate printr-un lanț de aramă. Pe jos, dale de piatră prin care iarba fină, crescând printre interstiții, trasa nişte pătrate mari, care duceau la casa al cărei acoperiş de țiglă părea să se sprijine pe copaci. În apusul furtunos, am văzut, de cele două părți ale intrării, parcă nişte straturi de flori. Mătuşa Brita stătea în pragul uşii. Era o femeie înaltă şi solidă, cu obrajii plini şi roşii, cu ochii de un albastru de faianță. Părul ei cărunt, era răsucit la spate într-un coc: purta o rochie amplă, împodobită cu dantele şi se sprijinea într-un baston care avea diametrul unui trunchi de copac tânăr.

— Bună ziua, nepoate! zise ea, ca şi cum Jan o părăsise doar cu o zi în urmă.

Îi întinse acestuia o mână grasă şi albă, apoi, privindu-mă o clipă, zise:

— Fii binevenită în casa mea!

Nu mă onoră cu o privire mai lungă, ori mai caldă, dovadă că nevasta nepotului ei n-o interesa câtuşi de puțin. Ane Mette, servitoarea, se arătă mai emoționată să-l revadă pe doctor decât doamna Lindval. Biata bătrână nu înceta cu oftatul.

— Gândiți-vă că l-am cunoscut de când era doar atâtica... şi-şi coborî mâna zbârcită la nivelul genunchilor; şi acum e însurat!

— Şi nu de ieri, Ane Mette, zise Jan râzând. E vreme lungă de când sunt un soț serios, nu-i aşa, Ide?

Slujnica mă privi cu ochii înecați în lacrimi.

— Dacă ați şti ce copil drăguț era soțul dumneavoastră, *min fru*... Sigur, nu chiar întotdeauna galant. Hi, hi! Într-o zi, când începuse să plângă şi când l-am întrebat ce are, a declarat: „Plâng

fiindcă Ane Mette e urâtă!” Nu era mai mare decât o cizmă şi-i şi plăceau fetele frumoase!

— Vrei să taci? bombăni Jan râzând.

Şi bătrâna o şterse, trântind cu putere uşa în urma ei. Soțul meu privi în jur. Vedeam bine că era profund emoționat, că amintirile îl înhățaseră zdravăn... Ne-a fost pusă la dispoziție o cameră spațioasă. Tavanul cu grinzi, pereții îmbrăcați în lemn de culoare închisă. Nişte perdele de damasc galben ascundeau un pat de abanos sculptat. Un scrin cu marchetărie şi, în jurul unei mese masive, câteva scaune confortabile completau mobila. Alături, se deschidea un cabinet de toaletă cu apă curentă. Balustrada scării largi de piatră era din fier forjat şi lucrat foarte frumos. În sufragerie totul de lemn, pereții, lustra, sfeşnicele cu lumânări groase, aşezate între tacâmurile de ar-

gint şi între faianțele colorate. Pretutindeni simțeai bunăstarea. Bufete şi cufere lucrate cu minuțiozitate, vitrine înalte în care străluceau minuni de aur şi de cristal. În timpul mesei privirile mele rămaseră fixate pe portretul unei tinere, al cărui chip aureolat de un vaporos păr blond strălucea mai tare decât rama de argint cizelat în care era încadrat. Aceasta să fie verişoara cu care se certase soțul meu?

Începând de a doua zi, Jan manifestă o grabă aproape sălbatică de a străbate ținutul. Prevenită de plecarea noastră matinală, mătuşa Brita ne servi o masă copioasă. Peste noapte plouase. Acum soarele agăța diamante în iarba înviorată. Echipați pentru drum, am luat-o din loc. Ciobanii îşi mânau turmele spre colinele înalte, cu păşuni. Se auzi-ră multă vreme clinchetind, în aerul limpede, clopotele de la gâtul animale-

lor. Văzurăm ierburile câmpurilor căzând sub coasa secerătorilor şi un şir lung de berze sălbatice emigrând spre sud. Ne-am odihnit pe malul izvoarelor cristaline şi înghețate, am mâncat la ferme vechi, care aveau la fereşti streşini în formă de gheretă.

În zilele cât am locuit la Tjorpa, mătuşa Brita ne servea masa pe terasă care domina drumul larg ce trecea prin câmpurile cu grâu, ca să se piardă apoi în pădurile de brazi şi de stejari. Într-o dimineață, după cafea, lăsându-l pe Jan să discute cu mătuşa lui, am intrat în salonul pe care încă nu-l văzusem. Ane Mette, împreună cu vreo două slugi, înarmate cu cârpe şi cu pămătufuri de pene, făcea curățenie. Imediat ce-am intrat în odaie, mi-au atras atenția două pete mari, luminoase: una, un peisaj de iarnă al unui pictor suedez, cealaltă portretul unei tinere, în mantie

de hermină. Nişte cozi groase de aur fluid îi înconjurau capul mic cu trăsături fine. O lumină părea să-i porneas-că din ochii prelungi, pierduți în visare, din carnație, din ovalul pur, din gura sinuoasă, uşor întredeschisă peste strălucirea dinților. Am rămas fascinată în fața acelui tablou... Dacă ființa asta ora tot atât de frumoasă şi în realitate nu trebuia oare să tremur că Jan o va revedea, dacă din întâmplare avea să vină înainte de plecarea noastră? Nu mi-am putut stăpâni curiozitatea.

— Stăpâna dumitale e foarte frumoasă, i-am spus lui Ane Mette.

Bătrâna aprobă cu însuflețire din cap.

— Unde-i acum? am întrebat-o eu cu un aer detaşat.

— Hm, făcu ea. Scrisorile ei vin din Spania, din Anglia, ba chiar şi din America. O dată sau de două ori pe an vine să-şi vadă mama, care se topeşte

de amărăciune de singurătate.

— Dar de ce stăpâna dumitale rătăceşte astfel prin lume?

— Hm, doamnă, răspunse Ane Mette, stăpâna mea nu-şi găseşte nicăieri odihna, ea caută, căută ceea ce-a pierdut şi ceea ce nu va mai găsi niciodată... adăugă ea, aruncându-mi o privire aproape ostilă.

Parcă temându-se să nu fi spus prea mult, luă o perie din mâna unei slugi şi începu să frece cu sârg catifeaua unui fotoliu.

Terminasem masa de dimineață şi stăteam pe terasă. Jan aprinse țigara mătuşii Brita, pe a mea, apoi pipa lui.

— Vine poştaşul, zise el, zărindu-l pe factorul care trecea cu bicicleta. Într-adevăr, aduse nişte scrisori de la Krittelwerk, una de la mama, o alta de la Selma. Mătuşa Brita desfăcu un plic mare şi, după ce citi scrisoarea albă, cu

chenar mov, o puse alături lângă ceaşcă. Mâna ei mare, palidă şi moale tremura.

— Se-ntoarce Sigrid, zise ea.

O roşeaţă violentă acoperi gâtul şi chipul soţului meu până la rădăcina părului.

— Când se întoarce? întrebă el.

— Nu înainte de sfârşitul lunii... Deci peste vreo cinci zile. Va fi foarte surprinsă să te vadă, Jan...

— Din nenorocire n-o putem aştepta, mătuşă Brita. Plecăm poimâine ca să prindem vaporul norvegian. Ide e nerăbdătoare să vadă fiordurile şi soarele de la miezul nopţii.

— Păcat, zise mătuşa Brita cu acel chip fără riduri şi fără expresie. Socoteam că o să staţi mai mult.

Se lăsă tăcere. Soţul meu începu să-şi citească scrisorile.

— Trebuie într-adevăr să te laud pen-

tru discreția ta, Ide, îmi spuse el puțin mai târziu în odaia noastră. Mărturisește totuși că mori de nerăbdare să afli povestea făgăduită...

— E vorba de verișoara ta, Jan?

— Da, dacă vrei, spune-i verișoara mea...

— I-am văzut portretul, e foarte frumoasă, atât de frumoasă încât aș vrea să plecăm de aici chiar în seara asta, din moment ce-o să vină! am spus eu pe un ton glumeț, ascunzându-mi alarma.

— Crezi deci că frumusețea prezintă atâta atracție pentru mine?

— Nu așa pretinde Ane Mette?

— Ah, Ide, n-am chef de râs, remarcă el, fixându-și asupra mea ochii, în dimineața aceea de un albastru foarte dur.

— Ane Mette mi-a vorbit de Sigrid, Jan...

— Ce ți-a spus?

Privirea soțului meu se ascuți.

— Stăpâna ar vrea ca fata ei să se mărite, mi-a mărturisit ea. Dar Sigrid refuză toate partidele... De ani de zile, hoinăreşte fără odihnă, dintr-o țară într-alta...

— Şi ce ți-a mai spus bătrâna?

O cută de neliniște crispă buzele frumoase ale lui Jan. Am ezitat. Trebuia oare să repet vorbele slugii că Sigrid străbătea lumea ca să caute fără odihnă şi fără popas ceea ce pierduse?

Capitolul III

L-am auzit cu mult înainte de a ajunge la el... Cred că-i mai simt încă mireasma de muşchi umed şi de ace de brad pe care alunecam întruna. Am intrat într-o regiune sălbatică, unde am găsit firul unei poteci. Apoi am păşit pe

un teren dur, unde resturile de stânci erau aidoma unor case. Asprul şi dramaticul domeniu al torentului spre care ne duceau paşii. Frunzişul des ni-l ascundea privirilor, dar mugetul lui creştea pe măsură ce ne apropiam. Şi brusc, printre trunchiurile de pin, se ivi „Tichia vrăjitorului". Jan se bucură de surpriza mea, fiind el însuşi mişcat. Sub mantia lor de spumă în care soarele agăța curcubeie, apele milenare se năpusteau cu un zgomot asurzitor într-un golf de granit. Încercam, în acest decor fabulos mai mult chiar decât în nemărginitul Veld, sentimentul micimii şi fragilității ființei umane. Din marginile cataractei, solul stâncos urca în pantă, presărat cu mărăciniş şi mesteceni pitici.

— Vino! strigă Jan prin vacarmul cascadei.

Mergea înaintea mea, călcând cu paşi

mari. Când urcuşul devenea anevoios, se întorcea îndărăt, îmi întindea mâna, mă îndruma către ieşiturile stâncii care ne serveau drept puncte de sprijin. Pe măsură ce ne cățăram, tumultul apelor scădea în intensitate. Am ajuns astfel pe un platou destul de gol, în afara câtorva copaci cam despuiați. Aşezată peste nişte bucăți de stâncă, o piatră plată ne incita la odihnă. O piatră veche, spălată de ploi şi zăpezi. Jan îmi arătă pe ea, abia vizibile, nişte misterioase semne runice.

— Să ne aşezăm! zise el.

Şi în mijlocul acestei naturi aspre, încărcată de nelinişte şi mister, în acea tăcere subliniată de zgomotul atenuat al căderilor de apă, Jan începu să-şi depene viața...

— Eu am fost crescut mai puțin aspru ca tine, Ide, în casa care aparține azi mătuşii Brita şi care e de fapt a părinți-

lor mei. Totuşi un nor mi-a întunecat copilăria: boala mamei. Ştii că m-a născut cu preţul sănătăţii ei. Îmi amintesc de ea ca de o fiinţă ce trebuia tratată cu multe precauţii. Mătuşa Brita şi soţul ei erau cei mai buni prieteni ai părinţilor mei. Prietenia lor a devenit şi mai strânsă, când au descoperit că între ei exista o înrudire îndepărtată. Astfel când, după naşterea mea, biata mama a trebuit să renunţe la viaţa dusă de o femeie sănătoasă, tata şi-a rugat prietenii să vină şi să locuiască la noi. Fiica lor, Sigrid, era cam de vârsta mea. Am crescut împreună şi-n fiecare dimineaţă băteam drumul până la presbiteriul din Troelle, unde ne dădea lecţii un pastor. Sigrid era băieţoasă. Îi plăceau jocurile zgomotoase, încăierările, alergăturile epuizante. Uneori o apuca fantezia să trudească alături de slugi şi să îngrijească vitele. De multe

ori când o credeai în patul ei, ea plecase demult pe câmp şi dormea sub cerul liber, cu capul sprijinit de gâtul vreunei vaci. Era un fel de băieţoi care nu se temea de nimic. Am să-ţi povestesc un fapt care-ţi va dovedi firea complexă a acestei fete. Grădina a fost întotdeauna aşa cum ai văzut-o azi, ceremonioasă, ca un salon de primire. Aranjasem în ea două straturi pe care trebuia să le săpăm şi să le plantăm noi singuri. Între Sigrid şi mine exista o emulaţie constantă; fiecare voia să aibă cele mai frumoase flori astfel încât copiii de pe proprietăţile vecine începură să ne urmeze exemplul. În toiul verii pastorul din Troelle avu ideea să organizeze un concurs. Un premiu urma să răsplătească grădiniţa cea mai bine cultivată. Se prezentă o mulţime de concurenţi. O brunetă, Inge Goldstroem, căpătă premiul. Ciuda lui Sigrid fu cumplită. În

timp ce mâncam, stăteam între verişoara mea şi câştigătoare. De câte ori atingeam cu degetul frumoasele bucle lucioase ale acesteia din urmă, Sigrid mă ciupea de braț. Rămăsese bosumflată şi, în dosul frunții sale încăpățânate, simțeam bine că punea la cale vreo năzdrăvănie. Într-adevăr, aveam să-mi găsesc a doua zi mica mea grădiniță atât de proaspătă, atât de strălucitoare, într-o dezordine lamentabilă, cu florile smulse, cu pietrele de pe margine, trântite claie peste grămadă pe potecile mici. Priveam năucit dezastrul când un puşti, care se uita la mine printre zăbrelele gardului îmi strigă: „Hallo Jan! Ştii cine ți-a stricat grădina? Verişoara ta, am văzut-o eu!” Dă-ți seama de furia mea, Ide! Fiindcă trebuia să plecăm devreme la Troelle, ni se servea cafeaua cu lapte în bucătărie înaintea părinților. Aşteptam pitit în dosul uşii; Sigrid

a apărut, m-am năpustit asupra ei şi pleosc! trosc! am bătut-o. Mărturisesc că am simțit o adevărată voluptate să-i văd pe obraji urma energică a degetelor mele. Vru, la rândul ei, să se năpustească asupra mea, dar i-am sucit mâinile şi am silit-o să cadă în genunchi, ținând-o astfel până când a început să strige: „Iertare! Iertare!” Bineînțeles că Ane Mette ridicase în picioare toată casa. Mătuşa Brita şi tata m-au copleşit cu reproşuri. Le-am spus: „A făptuit ceva urât, am pedepsit-o, suntem chit!” Dar tata se înfurie cumplit. „O fată nu se bate niciodată! îmi spuse el sever. Te rog să-i ceri scuze!” Am refuzat categoric. Nici astăzi nu pot pricepe cum tata, de obicei atât de drept, s-a putut încăpățâna în ideea lui până la a mă bate. Încremenit, cu dinții strânşi, tăceam şi răbdam. A înțeles în sfârşit că mai curând m-aş fi lăsat ucis

decât să rostesc vreun cuvânt de regret şi m-a lăsat în pace. Un zgomot cumplit m-a deşteptat în toiul acelei nopți. Prin ferestrele deschise, vedeam norii alergând pe cer şi fulgerele succedându-se fără întrerupere. Deodată am văzut mânerul uşii întorcându-se încet şi pe Sigrid, în cămaşă lungă de noapte, înaintând spre patul meu. Am strâns cu putere pleoapele. Ea începu să suspine: „Jan”... M-am prefăcut că dorm. Atunci, înconjurată de fulgere, Sigrid, cu un glas întretăiat de suspine, a început să plângă: „Sunt cea mai rea fată! Am făcut un lucru urât şi tot tu ai fost cel pedepsit! Te-au bătut din cauza mea! Mă doare inima, Jan... Dar de ce-ai sărutat-o pe Inge? Nu pot s-o sufăr pentru că ți se pare că are plete mai frumoase ca ale mele. Nu-s frumoase, ştii şi tu, şi apoi are un nas ca o trompetă, şi nişte degete ca labele de păian-

jen! Ei am vrut să-i stric grădina, dar n-am putut, fiindcă legaseră câinele acolo şi potaia îşi arăta colții... Eram prea necăjită şi simțeam nevoia să mă răzbun...” Verişoara mea debitase toate astea cu o voce înfricoşată, tresărind la fiecare bubuit de tunet. Printre gene, am văzut-o venind şi mai aproape. „O, dormi, murmură ea aplecându-se asupra mea. Îți cer iertare fiindcă dormi. Dacă erai treaz, n-aş fi putut. Nu pot cere nimănui iertare, nici mamei, nici tatei, nici pastorului.”

Îmi veni să râd. În acel moment un trăsnet căzu atât de aproape, încât odaia păru că ia foc şi o trâmbă de apă intră pe fereastră. Cu un strigăt, Sigrid se aruncă spre mine. Cămaşa udă i se lipise de trupul slab, tremura şi am vârât-o sub cuvertura mea. Strângându-se lângă mine, clănțănea din dinți. Dimineața, ne-au găsit dormind alături,

cu obrajii lipiți. Mobilele erau ude, şi bălți de apă se uscau pe podea. A fost un adevărat scandal! Câtăva vreme, am fost supravegheați de aproape. Am priceput de ce, când l-am auzit pe tata liniştind-o pe mătuşa Brita: „Copiii ăştia se iubesc cu nevinovăție, să lăsăm timpul să le decidă viitorul!” „Viitorul!” repetă Jan, şi un surâs amar îi coborî colțurile buzelor. Cu capul aplecat înainte asculta zgomotul asurzitor al formidabilei cascade...

Şi-o amintea pe blonda Sigrid urmărind un fluture; coborâse panta stâncoasă, sărind din piatră în piatră şi, cu o imprudență nebunească, stătea pe marginea prăpastiei amețitoare... Dar oare nu ştia că, foarte aproape, în dosul unui tufiş, camaradul ei foarte atent, o supraveghea? Fata întinse spre fluture brațele albe de spumă... Cu urechile țiuindu-i de vacarmul căderi-

lor de apă, se aplecă spre suprafața mişcătoare care-o chema, o atrăgea. Piciorul îi alunecă pe pământul muiat:

— Jan! strigă ea.

El sări. Căzură pe spate. El o cuprinsese de talie, strângând-o la piept.

— Sigrid... murmură băiatul.

Cu chipurile acoperite de picăturile de apă care sclipeau în soare, se priviră gâfâind, mândri de curajul lor! Şi brusc, pentru prima oară, buzele li se uniră, Trollhättanul le înghiți jurămintele de dragoste. Nu-şi auzeau cuvintele, dar le înțelegeau după mişcarea buzelor... în vreme ce „Tichia vrăjitorului" le ducea, mugind, legămintele.

— Şi amândoi abia trecusem de treisprezece ani, urmă soțul meu. Totuşi, începând din acea zi, am socotit-o pe Sigrid logodnica mea. Puțin după asta, l-am pierdut pe tata, după cum ştii, doborât în plină putere de epidemia ca-

re a secerat mai ales oameni în floarea vârstei, pentru că şi tatăl verişoarei mele a murit aproape în aceeaşi epocă. Acest doliu dublu a făcut ca dragostea noastră să fie şi mai strânsă. Un an mai târziu, pastorul din Troelle, numit tutorele meu, m-a expediat la Stockholm, unde mi-am început studiile preliminare de medicină. Despărțirea ne-a adus multă mâhnire, dar mătuşa Brita venea să mă vadă împreună cu fata ei şi apoi mai erau şi vacanțele. S-au scurs astfel patru ani. Înainte de a pleca la Amsterdam, unde trebuia să-mi dau doctoratul, m-am logodit oficial cu Sigrid. Maïki avea dreptate când ți-a spus că nu exista student mai serios decât mine, atât eram de grăbit să obțin diploma. Căsătoria trebuia să aibă loc la câteva săptămâni după asta... Jan se reculese un moment. Când îşi ridică din nou capul, o expresie aproa-

pe tragică îi schimbase chipul frumos şi ochii căpătaseră din nou acea tentă înghețată a apelor albastre din lacurile Nordului.

— Roşesc când mă gândesc să-ți povestesc faptul care mi-a schimbat soarta, zise el cu voce răguşită.

Când am părăsit taluzurile înverzite, urmați de zgomotul cataractei, ştiam... Ştiam ce viziune, la începutul căsniciei noastre, făcea ca colțurile gurii lui Jan să se lase în jos într-o expresie de nespus dispreț. Ce mânie îi călăuzea brațul când, cu o ardoare aproape sălbatică, mânuia securea, şi când aşchiile de lemn zburau în jurul lui. M-am întrebat adesea de ce acest doctor, tânăr şi frumos, mă alesese pe mine, fată fără bani şi fără frumusețe. Cum aş fi putut ghici că între irezistibilul farmec al unei femei şi teama față de propria sa slăbiciune, orgoliul lui voise să pună conti-

nente? Înarmat cu diplomele de medic chirurg, Jan Yvarsen îşi sărbători succesul împreună cu colegii. Băuseră mult, cântaseră, benchetuiseră toată noaptea. Dimineața, tânărul doctor luă trenul, nerăbdător să anunțe vestea cea bună. Lăsându-şi bagajul la gară, o porni repede în drum. Dar când ajunse la Tjorpa, Ane Mette îi spuse că *fröken* se dusese la cascada Trollhättan! Trollhättan! Locul celor mai frumoase amintiri ale lor! Cu ce grabă o porni la drum şi cu ce bucurie salută mugetul familiar al Tichiei vrăjitorului! Nu acolo sus, pe malul apelor sale sprintene şi aprige, ca şi tinerețea lor, ochii li se deschiseseră dintr-odată şi buzele li se uniseră? Dar chiar în acelaşi loc unde schimbaseră primele făgăduieli şi primele sărutări, îşi surprinsese logodnica, trup lângă trup şi gură în gură, cu cel mai bun prieten al lui, Sven

Lundell. Sven Lundell alături de care stătuse pe băncile şcolii şi alături de care lucrase în amfiteatrul din Stockholm! Se năpusti asupra perechii, o smulse pe fată şi-o aruncă la pământ cu o asemenea putere, încât buzele i se pătară de sânge.

— Şi-acum între noi doi! strigase el, cu o voce aproape veselă, fericit de a putea să dea pe loc curs răzbunării.

Paralizată de frică, incapabilă să se mişte, Sigrid auzi, cu tot mugetul cascadei, răsuflările zgomotoase, gâfâiala celor doi furioşi, agățați unul de altul ca două fiare înfuriate. Dar când îi văzu apropiindu-se de platoul îngust de deasupra prăpastiei, spaima o însufleți. Sub imperiul unei turbări demente, oarbe, cei doi băieți se băteau cu buzele strânse, şi ea simți că era vorba de viață şi de moarte. Rătăcită, cu părul pe spate, cu obrazul şiroind de sânge,

Sigrid se aruncă între ei, pe marginea prăpastiei:

— Iertare! Iertare! strigă ea.

Primul îşi veni în fine Sven. Cu ultimele puteri, izbuti să-l facă pe adversarul său să se dea înapoi.

— Ucide-mă! strigă el ridicând braţele.

Sigrid se târî, îşi zgârie genunchii de pietre. Înlănţuind picioarele logodnicului ei, gemu:

— Milă! Milă!

El avu un surâs amar.

— Tremuri pentru viaţa lui! o ironiza el desprinzându-se.

Ea strigă:

— Nu, nu! Pentru a ta! Pentru viaţa ta!

— I-am dat o lecţie, acum ţi-l dau înapoi! Sunteţi demni unul de celălalt!

Redevenise stăpân pe el şi-şi ştersese palmele ca pentru a se purifica de un

contact ignobil. Ea rămăsese năucită între cei doi tineri care încă mai gâfâiau, cu hainele rupte, cu părul ciufulit. Sudoarea le curgea în ochi şi amândoi îşi ştergeau feţele învineţite. Jan îşi înalţă capul.

— Du-te!

Îşi privi prietenul de ieri, de parca era gata să se năpustească din nou asupra lui. Dar ochii săi nu întâlniră decât o privire plină de tristeţe şi, cu capul plecat, tânărul plecă. De bine, de rău, Jan îşi aranjă hainele. Sigrid se uita la el cu spaimă.

— Ascultă, îl imploră ea, nu suntem chiar atât de vinovaţi pe cât părem.

Această voce redublă mânia bărbatului trădat. O apucă brusc pe fată de umeri, şi fără să rostească o vorbă, o scuipă drept în obraz; apoi, ruşinat de acest gest, coborî împleticindu-se printre stânci. În aceeaşi seară luă trenul

de Amsterdam.

Evocând această scenă, soțul meu strânse pumnii, vinele groase de pe tâmple i se umflară. Ura, care după şapte ani mai trăia încă în ochii săi palizi, nu aducea cumva a dragoste? Se spune că adesea aceste două sentimente se confundă. Oare o pedepsise destul punând un ocean între ea şi el? Sau, exilându-se, nu arăta că se temea să nu dea vreodată dovadă de slăbiciune? Ea sigur că suferise... Strigătele ei de disperare, când se târâse la picioarele lui, fuseseră sincere, durere ascuțită, ca cea pe care o simți când ți se taie o mână. Dar nu era de ajuns pentru răzbunarea lui. Evocarea trecutului îi redeştepta ranchiuna rămasă vie, nepotolită, căci, tăind toate legăturile cu țara sa, nu-şi putuse da seama de urmările plecării sale. Oare Sigrid s-o fi consolat, s-o fi resemnat? Se căsătorise cu prie-

tenul ticălos? De la ruptura tragică a logodnei lor, nu-i parvenise nicio ştire, niciun semn de viaţă de la logodnica lui. Şi iată, că Ane Mette pretindea că *fröken* a sa străbătea lumea ca să regăsească ceea ce pierduse!

Cu coatele pe genunchi, cu capul sprijinit în mâini, Jan şopti:

— Mă crezi, Ide?

Am înălţat din umeri:

— N-ar fi cu putinţă?

El mă privi atent:

— Eşti decepţionată în ce mă priveşte, Ide? Mă disprețuieşti că am scuipat o femeie în obraz? Ah, niciodată nu-mi voi ierta că m-am lăsat împins de mânie până la un asemenea gest!

— Sunt de acord cu tot ce faci, cu tot ce vei face, ştii bine, am răspuns eu. Gestul tău n-a fost decât dovada dragostei pe care i-o purtai logodnicei tale. Ţi-ai pus în ea toate nădejdile, decepţia

ta a fost prea crudă.

— Da, zise el, o aşezasem mai presus decât viaţa mea. Avu un surâs răutăcios: îi spuneam „Trandafirul din Trollhättan”... murmură el şi vocea i se înmuie.

Simţeam bine că nu se vindecase şi Sigrid urma să vină! Picioarele, de obicei sigure pe ele, îmi alunecau pe pietre şi Jan trebui să mă ajute.

— Îţi ard mâinile! Romantica mea Ide, cred că n-am făcut bine să-ţi istorisesc toată povestea asta!

Am clătinat din cap încercând să surâd, dar, brusc, mi-am aruncat braţele în jurul gâtului soţului meu.

— Să plecăm! l-am rugat eu. Haide, Jan! Nu vreau s-o cunosc!

Jan îşi lipi buzele de fruntea mea.

— Dragă Ide, zise el, cât mă iubeşti! Apoi: Toate astea ţin de trecut, n-ai de ce te mai teme de verişoara mea. Fata

asta, care m-a făcut să sufăr atâta, continuă el pe un ton glumeț, trebuie să vadă că am o nevastă drăguță care mă face fericit!

Fericit? De ce atunci, de când ne aflam la Tjorpa, obrajii i se scofâlcise-ră? De ce această grabă de a se scula de la masă? Se părea că fuge de mătu-şa Brita de teamă să nu-i vorbească despre fiică-sa şi în ultima vreme nu mai aducea deloc vorba de plecare! Mă sprijineam de brațul lui ca să mergem de-a lungul puhoaielor pline de umbră. Ieşiți din pădure, am păşit pe drumul cel mare. Turmele de oi se întorceau acasă. Din loc în loc se înălța câte un par pe care se usca o cunună de ver-deață: prăjinile lui *midsommar*, sărbă-toarea de la jumătatea verii, când țăra-nii dansează toată noaptea sub soarele de la miezul nopții. De fiecare dată când ne apropiam de Tjorpa, Jan înce-

tinea pasul. Poate că simțea, în patima pe care-o arăta de a urca spre Trollhättan, ceva analog cu atracția bizară pe care-o simte criminalul pentru locul faptei sale. Ne luam mâncare, cărți şi rămâneam acolo până seara. Era anotimpul nopților senine. După treburile de peste zi oamenii se aşezau în fața caselor. Se auzeau sunetele delicate ale unei viori, cântece şi râsete. Pe câmpiile cu iarbă grasă mugetul vacilor chema mulgătorii. Cerul părea presărat cu trandafiri albi. Şi tocmai în acest decor de o inefabilă frumusețe apăru ea... Era încă departe, dar soțul meu o recunoscu. Venea spre noi, noi ne îndreptam spre ea... Venea şi nu se uita decât la soțul meu; el continua să înainteze ca şi cum n-o văzuse. Şi, în timp ce inima-mi bătea cu putere, am avut presimțirea netă că în ceasul acela mi se hotăra soarta, ineluctabila mea

soartă!

— Hai, Ide, curaj, îmi spuse Jan care-mi simțea brațul tremurând sub al lui.

Sigrid era în fața noastră. O secundă, vechii logodnici rămaseră nemişcați, privirile li se înfruntară. În ochii tinerei femei el ar fi trebuit să citească dispreț şi teamă. Ea păru să mă ignore. Eu o priveam fascinată, cu inima strânsă de teama de a o găsi atât de frumoasă. Înaltă, slabă, într-o mantie uşoară de călătorie, de culoare gri, fără pălărie. Părul împletit în cozi, prins cu ace mari de baga îi încununa capul. Chipul îi era alb ca zăpada şi această albeață sublinia desenul pur al gurii. Rupând tăcerea penibilă, Jan, cu un gest firesc, întinse verişoarei sale mâna.

— *Bästa*[47], Sigrid! Ai venit mai repede decât te aşteptam!

---

[47] Salut Sigrid. (suedeză) (n.ed.fr.).

— După cum vezi, făcu ea oarecum ironică.

— Soția mea! zise el împingându-mă spre ea. Apoi făcu prezentările: Fata mătuşii Brita...

— Da, doar atât, zise ea pe un ton batjocoritor.

Dintr-o aruncătură de ochi mă cântări din călcâie până în creştet.

— Îmi continui plimbarea, zise ea. Ne vedem la masă... *ädjô sä länge!*[48]

— Ce-ți pui pe tine la masă? mă întrebă Jan inspectându-mi cu interes garderoba.

Ca de obicei m-am lăsat pe seama gustului său.

— Fă-te frumoasă!

Mi-a pus în brațe o rochie de surah neagră. Dar, în picioare, în fața oglinzii, am privit cu ostilitate o Ide care nu ară-

---

[48] La revedere. (suedeză) (n.ed.fr.).

ta deloc bine cu trăsăturile ei prea pronunțate, cu fruntea prea mare, cu părul fără culoare. Trupul meu solid, de olandeză, era aşezat cu aplomb pe nişte picioare construite după canoanele romane, cum zicea Jan, care mai adăuga:

— Mâinile tale sunt singurele care au o formă perfectă!

Nu, eram departe de a fi satisfăcută de chipul pe care mi-l arăta oglinda; dar chiar dacă aş fi fost frumoasă, comparată cu strălucitoarea Sigrid, tot păream ştearsă. Îmi observam soțul. Ieşise proaspăt şi bine dispus din sala de baie, se ducea, venea, şovăind între două costume, unul deschis, altul închis. Folosi timp mai mult ca de obicei pentru a-şi peria părul şi mai decolorat de soare, se întrerupea uneori ca să-şi aranjeze cu degetul vreo buclă rebelă. O bucurie tainică strălucea în adâncul pupilelor acum mai întunecate.

— Cât eşti de tăcută! remarcă el. Nu-ți place verişoara mea? Nu lua în seamă aerele ei trufaşe!

Elegant ca un tânăr lord, Jan intră în sufragerie. Chipul nu-i dezvăluia nimic din furtuna care poate că-i răvăşea sufletul. Toate lumânările erau aprinse, ferestrele deschise spre grădina scăldată în lumina polară. Când am intrat noi, Sigrid se întoarse de la fereastra unde stătuse până atunci. Era în alb, fără nicio bijuterie. Doar două pete pe veşmântul ei ca zăpada: roşul unui buchet de trandafiraşi la răscroiala corsajului şi la cordon. Jan era de un firesc înfricoşător. Nimic din fizionomia lui, din voce, cu atât mai mult din gesturile sale precise nu trăda nici cea mai mică tulburare. Nimic nu reamintea că o iubise odinioară pe palida fată aşezată în faţa lui.

— Nădăjduiesc să mai stea la noi,

acum când ai venit şi tu, Sigrid, zise mătuşa Brita, arătându-ne. Până acum nu ne-au făcut decât o singură vizită.

— Mai întâi am vrut să-i arăt Idei ținutul.

— Acum, băiete, ai să mai stai şi pe-aici; va trebui să ne vorbeşti puțin despre viața pe care o duceți acolo...

Jan nu se lăsă mult rugat ca să vorbească despre țara îndepărtată unde se stabilise. Despre acea singurătate măreață în care trăisem doar noi doi, despre lungile noastre cavalcade. Timpul ne aparținea, n-aveam a ne teme de năvala niciunui inoportun! Din nenorocire, profesia îl obligase să locuiască în târgul vecin. Şi Jan evocă societatea din Krittelwerk, relațiile noastre plăcute, pline de bonomie. Evocă de asemenea serile noastre muzicale. Sigrid ascultase fără ca vreun muşchi pe față să i se mişte, fără ca vreo întrebare să-i

urce pe buze. Dar îi simțeai tăcerea, grea de taine. Ce cuprindea ea? Dragoste, regret, suferințe? Cu capul răsturnat pe spătarul fotoliului, Jan îşi observa verişoara. Scrumierele şi farfurioarele ceştilor se umpluseră până la margini de scrum şi de capete de țigări şi această primă seară se termină în fumul tutunului care ne estompa chipurile...

Capitolul IV

Când se va isprăvi acest joc în care unul încerca să descopere, să reînsuflețească o flacără aproape moartă, celălalt să pedepsească vechea trădare? El îşi împietrise inima de bucurie, în timp ce ea, îndurându-i mânia cu o blândețe umilă, pândea în zadar o privire mai milostivă. Surd la mustrările fetei, el opunea avansurilor ei o forță liniştită şi

dispreţuitoare. Totuşi când, la capătul umilinţelor, ea îi adresă un surâs care cerea iertare, Jan se întoarse parcă ruşinat de el însuşi.

Ane Mette strânse masa. La clinchetul veselei, mătuşa Brita, care aţipise, tresări şi-şi reluă împletitura. Nu se mai auzi decât zgomotul uşor al andrelelor şi bâzâitul insectelor care veneau să-şi afle moartea în flăcările albastre ale lumânărilor. Tăcerea deveni intolerabilă.

— De ce nu mai vorbiţi? întrebă mătuşa Brita. Ştiţi ce se spune în Germania când într-o discuţie intervine o tăcere prelungită? Că un locotenent îşi plăteşte datoriile!

— Voi lua puţin *bränvin* cu gheaţă. Tu ce iei? îl întrebă Sigrid pe vărul ei.

— La fel, Sigrid. Soţia mea nu bea alcool.

— În cazul acesta, am să caut o lămâ-

ie.

Pentru prima dată, îmi adresă un surâs amabil.

— Servitorii s-au culcat, zise ea, întorcându-se cu tava. N-am găsit lămâie, dar îți aduc nişte fructe, Ide. Tu, mamă, va trebui să-ți iei picăturile!

Observase oare că ochii lui Jan urmăreau mişcările mâinilor sale lungi şi palide? Păru tulburată.

— Dacă ne-ai cânta o nocturnă, Jan? Şi cum soțul meu clătină din cap ea adaugă: Nu? Nu vrei? Aruncă o privire spre pendulă: Miezul nopții... E adevărat că nimic nu evocă mai bine fantomele ca muzica.

O roşeață fină urcă în obrajii soțului meu.

— Nu mai cânți la vioară? o întrebă el pe un ton degajat.

— La vioară? făcu ea ca venită de departe. Nu! În vocea ei se simțea ciudă.

După un moment adaugă: La Paris, la Viena, la Berlin am auzit nişte artişti atât de mari, încât cântecul meu m-a dezgustat.

— Păcat!

— Asta ar fi şi dorința mea, să-mi dezmorțesc degetele cât mai eşti încă aici. Dacă ai vrea să mă acompaniezi...

Se uită la ea cu privirea lui dură şi ascuțită.

— N-am nici cea mai mică dorință. Dacă n-ai mai cântat de atâta vreme, acum cred că cânți groaznic!

— Eşti muziciană? mă întrebă Sigrid.

— Din nenorocire nu, am oftat eu.

Jan interveni:

— Soția mea nu cântă, dar posedă un simț muzical care i s-a format ascultându-mă pe mine. Mă pot mândri cu critica ei!

Nu mi-am crezut urechilor. Astfel de aprecieri îmi erau penibile. Mai ales

când ştiam că le emitea ca s-o consterneze pe vinovată.

Pentru satisfacția pe care i-o procura acest gen de răzbunare, Jan amâna mereu plecarea. Totuşi Sigrid întrebuința toate şiretlicurile pentru a-şi aranja întâlniri cu vărul ei. Ce-i spunea ea? Vorbele sale păreau să se ciocnească de o hotărâre de nezdruncinat.

— Subiectul ăsta e epuizat, să-l lăsăm odată pentru totdeauna!

Am surprins această frază în momentul în care am intrat în salon. Jan examina cu atenție partiturile. Vorbise sec, ca şi cum ceea ce-i spunea ea era ceva ce nu-l privea.

— Poți să-ți imaginezi ce înseamnă reîntoarcerile mele solitare în locurile legămintelor noastre? îl întrebase ea destul de tare ca să aud şi eu.

El râni.

— Vrei să spui „în locurile trădării”...

Şi gura i se strânse într-o expresie disprețuitoare. Atitudinile de învinsă ale tinerei nu păreau să-l emoționeze deloc pe vechiul ei logodnic şi totuşi când ea apărea la micul dejun, cu trăsăturile-i delicate descompuse ca după o lungă veghe, cu pleoapele înroşite de nişte lacrimi recente, constatam la soțul meu o mişcare de alarmă, poate imperceptibilă pentru alții, dar care nu putea să scape investigațiilor mele de îndrăgostită. Uneori tensiunea celor două ființe era fățişă. Sigrid avea sentimente neaşteptate, arăta brusc o veselie care nu putea înşela pe nimeni. Adesea se revolta împotriva suferinței, părea să-şi dea seama că-şi stricase viața, că-şi risipea tinerețea. Nu-şi accepta înfrângerea, încerca să redevină stăpână pe ea. Atent, adversarul ei o păndea. Cu o încăpățânare tenace, refuza să se atingă de pian. Se temea oa-

re că dacă va cânta se va lăsa în voia sentimentelor sale tainice? Depindea numai de el ca acele lupte epuizante să înceteze, dar, încă o dată, lăsase să treacă data fixată pentru plecarea noastră, se complăcea să-şi exercite puterea asupra ei, să guste satisfacția răzbunării.

Într-o seară, după cină, în vreme ce ne aflam încă la masă şi în timp ce mătuşa Brita discuta cu mine despre micile necazuri domestice, Sigrid, neluând în seamă prezenta mea, începu să-i facă vărului ei reproşuri:

— Am acceptat tratamentul odios pe care mi l-ai impus de când ne-am revăzut. Nu vei spune că n-am dat dovadă de răbdare. Dar sunt la capătul puterilor, da, la capăt! Nu mai pot!

— Şi ce vrei să fac eu? întrebă Jan cu aerul cel mai nevinovat.

— Nu vrei să mă laşi să-ți explic, nu

vrei să mă asculți?

— Nu, făcu el cu duritate.

— Ei bine, ştii de ce nu vrei să mă asculți? Fiindcă ți-e teamă că ai să-mi dai dreptate şi atunci nu mai poți urî ființa căreia i-ai dat dreptate!

El nu răspunse.

Capitolul V

Se făcuse cald. Toaleta noastră de seară odată terminată, am rămas la fereastră. Împrejurimile se conturau în noaptea clară. Un jgheab de adăpat vitele reflecta câteva stele palide: ai fi zis că era o broderie de argint aşezată la nivelul apei. În atmosfera translucidă se simțea mirosul de fân cosit. Zgomotul unui hohot de plâns tulbură brusc liniştea nocturnă. Jan se aplecă peste prichiciul ferestrei.

— Vine din odaia lui Sigrid, şopti el.

Părul lui părea alb în limpezimea lunară şi o bucurie, o bucurie disperată, dacă se poate spune astfel, îi strălucea pe chipul încordat. Nu ne-am mişcat. Noaptea era calmă, indiferentă; vara, nopțile scandinave nu risipesc binefăcătoarele tenebre.

— Domnul fie lăudat! oftă Jan, când totul reintră în tăcere. Părea cuprins de un acces de veselie. Ce-o avea fata asta de plânge astfel? spuse el. Să i se fi întâmplat vreo nenorocire iubitului ei Sven?

Dimineața, Sigrid avea chipul ca ostia şi cearcăne adânci îi subliniau ochii. De când sosise ea, dragostea mea era chinuită de spaimă. Nu mai mâncam decât din vârful buzelor. Jan mă ținu de rău.

— Las-o, zise Sigrid, şi eu mănânc puțin... ca să-mi păstrez linia, adăugase ea pe un ton batjocoritor.

După micul dejun Ane Mette aduse o tavă plină cu scrisori şi ziare. Am băgat de seamă că Jan, deschizându-le pe ale sale, se străduia să distingă scrisul din scrisorile pe care verişoara lui le scotea din plicuri şi le parcurgea rapid. Apoi atenția i se fixă pe un pachet pătrat ale cărui sfori Sigrid începu să le taie. Ieşi la iveală o acuarelă. Ea o privi înde-lung.

— Arată-mi şi mie! zise Jan. Arată-mi! repetă el cu voce autoritară.

Sigrid tresări. Un surâs victorios îi dezgoli dinții strălucitori.

— Mă laşi mai întâi să citesc ce scrie? E aici o legendă... replică, ea ironic.

Şi în timp ce parcurgea rândurile scrise cu cerneală aurie, chipul i se acoperi de o uşoară roşeață.

— Ei bine? făcu Jan cu nerăbdarea rămasă probabil din copilărie.

— Nu! zise fata strângând tabloul la

piept. Cu ce drept te amesteci în darurile care mi se fac? Sunt liberă să ți le arăt sau nu!

— Ai dreptate, zise Jan rece, treburile tale nu mă privesc. Am văzut o pictură şi tot ce e pictură mă interesează!

— Ide, găseşti că portretul îmi seamănă?

Sigrid împinse imaginea spre mine. Era un cap mic de femeie, cu ochi prelungi, enigmatici, cu bărbia sprijinită pe două mâini palide cu degetele încrucişate. *Sfinxul*... scria dedesubt.

— Da, am spus eu, sunt ochii tăi, gura ta...

Ea ridică din umeri, luă tablouaşul şi, cu mânerul de argint al cuțitului, sparse sticla; apoi, cu grijă, ca să nu se taie în cioburi, scoase acuarela şi-o rupse în bucăți.

— Ia talmeş-balmeşul ăsta de aici, zise ea lui Ane Mette care încărca pe o

tavă vasele de la micul dejun.

La zgomotul sticlei sparte, Jan, cufundat într-o revistă medicală, nici măcar nu ridicase capul. Păru a nu auzi porunca dată servitoarei de către verişoara sa.

Capitolul VI

Eram invitați la masa de prânz la pastorul din Troelle. Sigrid aranjase într-o cutie nişte caramele pe care le făcuse în ajun pentru nevasta pastorului.

— Am să tai câțiva trandafiri pe care vreau să-i adaug la cutia cu bomboane, zise ea.

— Iar îmi despoaie grădina, oftă mătuşa Brita.

Văzându-se singură cu noi, ceea ce se întâmpla rar, se grăbi să ne facă unele confidențe.

— Ştiți că fata asta duce o existența

nomadă? Ah! Am visat pentru ea o altă soartă. De câte ori se întoarce la Tjorpa, are noi repulsii pentru obiceiurile din ținutul nostru. Mi-a expus nişte teorii lipsite cu totul de bun simț. Nişte sminteli! De pildă, pune şi binele şi răul în aceeaşi oală şi socoate că orice mijloc e bun când e vorba să-ți atingi un scop, care pentru tine înseamnă de fapt singura rațiune de a trăi. Ceea ce-i trebuie nebunei ăsteia e un bărbat serios şi sever! Dar încearcă să-i spui căți sare în cap!

— Nu trebuia să se mărite cu Sven Lundell? întrebă soțul meu care-şi golise luleaua şi acum şi-o umplea din nou.

— Ah, băiatul ăla! zise doamna Lindval, ridicând spre Jan ochii ei limpezi ca cei ai unui copil. S-a încăpățânat degeaba, bietul băiat! Ea nu l-a vrut, şi numai Dumnezeu ştie de câte

ori a cerut-o de nevastă!

Privirea soțului meu nu mai era decât o linie de oțel între genele întunecate.

— Lundell şi-a făcut studiile cu mine... Ce s-a mai întâmplat cu el?

— Ştiu că s-a însurat cu o fată din Stockholm, unde s-a şi stabilit, zise ea.

Prin uşa-fereastră o vedeam pe Sigrid tăind trandafirii pe care, pe măsură ce-i tăia, îi punea într-un coş.

— Ştiam eu că are să-mi despoaie grădina! Şi mi-i ia pe cei mai frumoşi! gemu doamna Lindval. Îi trebuie chiar atâția?

— Hei, vorbăreților! strigă Sigrid, se pare că ați uitat că mâncăm la Troelle. Nu sunteți gata şi Jerk se pregăteşte să înhame caii! Eu mi-am şi pus rochia!

Jan clipi din ochi ca năucit văzând-o pe verişoara sa alături de cai. Purta o rochie vaporoasă, de un mov tandru, împodobită cu dantele fine. O pălărie

albă cu boruri mari îi umbrea uşor chipul de lumină. Şi din nou frumusețea ei mă sperie, spaima îmi strânse inima. Părea însăşi *sommar älva*[49], radioasă ca şi ziua aceea care era o feerie de limpezime şi de miresme. Castanii de pe drum îşi aprinseseră toate lumânările roz care iscau sclipiri de auroră sub umbra verde a ramurilor lor. Trăsura mergea pe un covor de petale roz, păsările cântau pierdute. Înaintam între câmpuri de spice coapte. Sigrid opri caii şi alergă într-un loc proaspăt secerat. Cu o însufleţire plină de veselie, mâinile sale adunară un braţ de albăstrele, maci, margarete, şi câteva păpădii înalte cruțate de coasă.

Începu să sufle în acestea din urmă, în timp ce privirile ei umede îl învăluiau pe Jan.

---

[49] Zâna verii. (suedeză) (n.ed.fr.).

— Îți amințeşti?! Cine sufla ultimul?

Şi el, înduioşat de frumusețea zilei şi de grația acelei fete luminoase, răspunse cu o voce tulburată de o emoție prost ascunsă:

— Da, Sigrid, îmi amintesc!

Mătuşa Brita şi cu mine ne aşezasem în fundul trăsurii. Jan şi Sigrid, în fața noastră. Aceasta din urmă împleti într-o cunună florile risipite pe genunchii ei, apoi îşi puse cununa peste pălăria cu boruri mari, atât de potrivită cu chipul ei senin. Pe acel drum pe care-l străbătuseră adesea împreună, amintirile se ridicau stol... Le auzeau chemările îndepărtate. Şi, fiindcă-i simțeam uniți, reîntorşi într-un trecut la care nu puteam lua parte, sufeream cumplit.

Presbiteriul era o clădire veche, înghesuită la capătul unei alei de mesteceni. Pastorul Lindström şi soția lui ne-au primit sub porticul pictat şi sculp-

tat. El, în redingotă, cu guler înalt, chenăruit cu alb, cu fața rasă sub pletele lungi şi drepte. Buze surâzătoare de bun sosit. Ea, înaltă, puțin ceremonioasă, îmbrăcată într-o rochie severă, de lână. Saluturile s-au schimbat fără efuziune, cu toate că perechea n-o mai văzuse pe Sigrid de mai bine de un an.

— *God dag! God dag!*

Şi aici, duşumelele bine ceruite erau goale. O mulțime de broderii de mână acopereau mobilele. Fiecare placă a monumentalei sobe de faianță reprezenta un subiect de vânătoare. În odaia mare şi liniştită, ferecăturile, închizătorile cuferelor şi ale dulapurilor de vase străluceau, parcă erau de aur, pe lemnul întunecat al mobilei. De îndată ce ne-am aşezat la masă, între cei de față se stabili un curent de bună dispoziție. Pastorul avea un fel de a mă privi care mă intimida. Mă simțeam prost, îmi

spuneam că acei oameni se mirau probabil de alegerea lui Jan, cu atât mai mult cu cât Sigrid, în intenția precisă de a se pune, prin contrast, în valoare, ținuse să stea lângă mine. În cursul discuției, începu să-şi relateze impresiile despre Paris.

— Este oraşul care m-a captivat cel mai mult! zise ea. Ai sentimentul că acolo viața e cât se poate de intensă, pasiunile sunt parcă mai violente, viciile mai ascunse...

La aceste vorbe, mătuşa Brita şi nevasta pastorului se uitară la tânăra fată cu nişte ochi în care încolțise frica. Ea începu să râdă.

— Prietenii mei francezi, zise ea, mă găsesc glacială şi închisă. Toți îmi spun că sunt prea rezervată.

— Da, remarcă pastorul surâzând, ne place să trecem drept personaje neînsemnate, ca nimeni să nu poată râde

de noi, nici spune: „Iată nişte oameni care n-au destulă ruşine ca să ascundă ce au mai bun în ei!”

Jan şi Sigrid rămaseră tăcuți. Pe moment, privirile li se întâlniră. În ochii fetei, se citea o blândețe umilă; în cei ai bărbatului, o emoție prost stăpânită. Amândoi erau trişti şi fericiți... Lucidă, asistam la o scenă care mă sfâşia. Prin ferestre, se zărea biserica albă, cu acoperiş negru, ascuțit. Clopotnița de lemn, mai largă jos, era foarte veche. Data de pe vremea când un rege din nord, trecând printr-un sat, a fost servit de fata unui burgmeister cu o băutură de prin partea locului; în cupă, laolaltă cu gustul boabelor coapte la soarele amurgului, se amestecase şi amărăciunea hameiului... După ce a rostit o scurtă rugăciune, pastorul s-a retras. Mătuşa Brita şi prietena ei se pregătiră de siestă.

— Să facem o plimbare cu barca! zise Sigrid, ridicând spre Jan nişte ochi rugători.

El primi propunerea cu o bucurie fățişă. Ca să ajungem la lac, am trecut printr-o pădure aidoma celor din poveştile cu zâne, scufundată într-o lumină verzuie. Trunchiurile pinilor, înalți şi netezi, precum coloanele unei catedrale, păreau să se strângă pe măsură ce înaintam, vrând parcă să ne împiedice să pătrundem în împărăția lor. Pe un pământ spongios, mişunau ciupercile roşii stropite cu alb, ca şi cum ninsese peste ele. La ieşirea din penumbra verde, lumina puternică a zilei ne-a rănit ochii, dar tot verde se întindea în fața noastră şi suprafața apei. Bărcuța aluneca printre ierburi iscând un lung foşnet. Sigrid îl privi pe soțul meu cu o intensitate aproape maladivă. Eu însămi tremuram văzându-l cât e de

frumos! Îşi lăsase vesta pe bancă. Gâtul bronzat ieşea din răscroiala cămăşii moi. Nasul, uşor acvilin, gura aspră, bărbia voluntară, fruntea care părea tăiată pentru coif îi dădeau un profil ca al seniorilor de odinioară. Ochii lui căpătaseră o strălucire metalică, dar, ori de câte ori o priveau pe Sigrid, dezvăluiau o blândeţe neaşteptată, care o tulbura.

— Ce ai? o întrebă el surprins, în timp ce fata îşi ascunse faţa în mâini.

Lacrimile îi curgeau printre degete.

— Ce ai? Haide, repetă el cu o emoţie care-i strângea glasul.

Ea clătină din cap, ştergându-şi ochii. Un parfum nedefinit i se risipi din batistă. Ce amintire trecu prin inima lui Jan? Trăsăturile i se împietriră. Farmecul fusese rupt.

Capitolul VII

O aşteptam pe Sigrid pentru gustarea de dimineață.

— A ieşit cu noaptea în cap, nu ştiu cu ce aer de sărbătoare ori de nebunie! ne zise mătuşa Brita. N-am linişte o clipă!

Eram aşezați pe terasă, deasupra grădinii în care străluceau florile. Dincolo de grilajul scund, drumul scăldat în soare se pierdea în marginea pădurii care acoperea zarea. Ane Mette adusese o tavă încărcată, dar Jan insistă s-o ducă înapoi. „Ar fi nepoliticos să mâncăm fără Sigrid", zise el. O linişti pe mătuşa Brita:

— Nu te teme pentru Sigrid, e o călăreață desăvârşită. De altfel, iat-o!

În depărtare, un punct creştea rapid. Ajunsă în dreptul nostru, amazoana se opri. Cu o mişcare bruscă a şalelor, întoarse iapa şi, dreaptă în şa, conştientă de tabloul magnific pe care-l înfățişa,

rămase câteva clipe nemişcată, arătându-ne profilul fin, cozile grele acoperite de un fetru cochet de care atârna un văl lung şi uşor. Ne salută cu mâna. Soțul meu se sculă repede şi se duse lângă ea. Uşoară, Sigrid sări de pe calul pe care-l lăsă în grija servitorului. Jan şi Sigrid se înapoiară alături. Două siluete înalte, ea doar cu puțin mai scundă decât el. Dacă părul verului ei părea de aur fluid, pletele ei păreau scăldate când de soare, când de lună. Purta un minunat costum de amazoană. Gulerul montant, talia foarte ajustată îi scoteau în relief bustul. Cizmele lăcuite sclipeau de sub rochia a cărei trenă şi-o aruncase pe brațul stâng. În mâna dreaptă ținea mănuşile şi cravaşa şi mergea încet, sprijinindu-se de Jan. Cu obrajii însuflețiți, cu dinții şi ochii strălucitori, părea îmbătată de lumină şi de speranță.

Cu câteva ceasuri mai înainte, punându-mi mâinile pe umeri, Jan îmi spusese:

— Te admir, dragă Ide. Niciodată n-am crezut că te-ai putea stăpâni cu atâta curaj! Dar liniştea ta nu mă înşeală. Ştiu cât ţi-e de greu să mai rămâi în casa asta! Tocmai de aceea am fixat în mod definitiv data plecării!

— Plecăm? Când plecăm?! am spus eu într-o explozie de veselie.

El surâse.

— Poimâine cu trenul de opt şi patruzeci şi cinci, dimineaţa.

Mi-am stăpânit bucuria care mă înăbuşea, vrând să rămân rezonabilă până la capăt. În curând, vom pluti spre o ţară unde femeile erau mai puţin periculoase. Jan îşi va regăsi activitatea, pianul lui, iar eu îmi voi regăsi fericirea. Fericirea de a-l adora fără constrângere, de a-l admira muncind. Voi

uita neliniştea, voi uita spaimele. Dar de ce anume mă temeam? Soarta mea era bună şi putea să-mi fie milă de cea care mă invidia cu lacrimi de sânge. Am hotărât să fiu generoasă în acele puține ore pe care le mai petreceam acolo şi am început să caut pretexte ca să-i îngădui lui Sigrid să-l vadă pe Jan, singură. La puțin timp după dejun, din salon se auziră nişte acorduri energice. Deci îi învinsese rezistența şi el se aşezase la pian! Se auzi râsul Sigridei, basul lui Jan murmurând ceva, o tăcere, apoi nişte sunete de vioară. Sunetele astea stângace, sacadate să însemne oare tot talentul lui Sigrid? Ai fi zis că e vorba de un copil care abia învață şi se străduie să evite notele false. Brusc, am înțeles. Ceea ce evocau ei în acest cuminte duet era tot trecutul: o fetiță strângându-şi vioara la pieptul plăpând; la pian, două mâini de băiat dis-

ciplinând măsurile... Ah, acel trecut, copilăria, adolescența lor comună, acel trecut, în care ei jucaseră jocul cumplit al dragostei şi al urii, nu va fi oare mai puternic? Fiecare obiect din această casă, fiecare pas în această grădină şi pe aceste drumuri aminteau de un trecut care le aparținea numai lor. Un trecut plin de drăgălăşenii copilăreşti, de răutăți copilăreşti. Răsfoind albumele de familie, cădeam, aproape la fiecare pagină, pe două siluete plăpânde sau în floarea tinereții. Aveau opt, cincisprezece, douăzeci de ani. O fetiță slabă, cu înfățişare de copil sălbatic, cu două cozi lungi pe spate; un băiat robust, cu privirea curioasă. Doi tineri pe cal, ea îmbrăcată în costum de amazoană, cu acelaşi chip ca şi astăzi, doar mai trufaş, cu spuma de aur a pletelor izbucnind de sub pălărie. Apoi la un moment dat am văzut trei tineri –

apăruse şi cel de-al treilea care-i despărțise – echipați pentru munte, cu ranița în spate, cu alpenstockul în mână, undeva, pe un fund de stâncă, alb de zăpadă. În acest *tête-à-tête* pe care li-l facilita imprudenta mea complezență, ea izbutise oare să-l convingă că vechea ei trădare avea circumstanțe atenuante? Oare el o iertase? După masa de prânz, ne-am urcat în odaia noastră şi Jan s-a trântit în pat.

— Aş vrea să mă odihnesc puțin, spuse el. Sigrid e sub umbrar. Du-te să-i ții companie, pentru că o vom părăsi foarte curând.

Într-o rochie uşoară, bleu ca cerul, rivala mea stătea jos, profilându-se pe fondul frunzişului întunecat. În fața ei, pe masa rustică, zăceau fotografii, scrisori, pietricele de cuarț roz, dinți de elan încadrați în aur, un degetar minuscul şi, într-un sipet deschis, un şir

de pietre prețioase de un roşu închis.

— Când am împlinit optsprezece ani, zise ea, astea le-au înlocuit pe alea! Îmi arătă nişte cochilii mici de melci înşirate într-un colier. Cât de greu trebuie să-i fi fost, bietul băiat, să curețe aceste mici orori, să le lustruiască, să le găurească, să le dea reflexul ăsta de sidef! Aşează-te lângă mine, urmă ea, şi lasă naibii mutra asta nenorocită! Te supără că lucrurile astea vin de la un Jan pe care nu l-ai cunoscut? Un Jan nestăpânit, impulsiv, rebel la orice frâu? Şi întotdeauna gata la vreo glumă extraordinară? Astăzi Jan e taciturn, sever, surâsul lui e rar... Ai zice că cele mai bune resorturi ale lui au fost sfărâmate.

Am protestat.

— Nu-i un om de viață, e adevărat. Dar închipuie-ți că, în meseria lui, e zilnic în contact cu boala, cu nenoroci-

rea, cu moartea. Nu ştii cât poate să fie de bine dispus şi de vesel cu bolnavii lui. Mulți se vindecă pentru că au încredere în el şi pentru că le sugerează voința de a se vindeca. Admit, Sigrid, că tu ai avut partea cea mai bună din el, dar tu nu l-ai văzut ca mine, trudind din greu! Nu i-ai văzut, în fața sălii de chirurgie, pe bieții oameni cum aşteaptă de la el minunea, nu l-ai văzut cu halatul lui alb şi cu mănuşile încă pline de sânge cum îi linişteşte pe cei care-l imploră, cum le zâmbeşte, cum le dă speranțe!

Sigrid mă ascultase, cu ochii dilatați de o atenție pătimaşă, cu obrajii îmbujorați. Am tăcut. Atunci ea şi-a luat capul în mâini.

— Cât eşti de fericită, Ide, că trăieşti alături de el! Şi mai mormăi ceva care aducea cam cu: „Şi cât te urăsc”. Aşează în frumoasa casetă obiectele etalate pe

masă şi o închise cu cheia.

— Iată tot ce mi-a rămas de la el! zise ea, cu gura crispată de amărăciune. Trebuie să mă mulțumesc cu lucrurile astea inerte când inima mea, sângele meu strigă după el! Se înfurie: Nu mai pot! Nu mai pot! Şi pumnii i se năpustiră pe capacul cutiei, zgâriindu-l cu unghiile.

— Sângerezi! am strigat eu speriată.

Într-un gest de turbare, îşi şterse degetele de frumoasa rochie azurie, pe care apărură câteva pete. M-am dat înapoi în fața privirii ei rătăcite.

— Nu pot trăi fără el, Ide, gemu ea. Acum, după ce l-am revăzut, nu mai pot! Nu mai pot! repetă ea cu disperare. Dă-mi-l înapoi, Ide! Nu ştii ce fire ne leagă pe unul de altul! Nu ştii de câtă pasiune e capabil! Cât de imensă e dragostea lui pentru mine! Crezi că nu mă mai iubeşte? Fleacuri! Îi voi explica,

va trebui să mă asculte, să înțeleagă că există fapte care-şi dau concursul ca să piardă o ființă... Împrejurările, cerul, atmosfera, ce ştiu eu! Mă va crede! Am fost din totdeauna a lui, Ide! Domnea asupra mea. Cu blândețea ori cu forța ştia să-mi înfrângă rezistența. Ah! cât îi plăcea lupta, cât îi plăcea cucerirea! N-o poate exercita asupra ta, biată Ide, gâtul tău e dintre cele care se pleacă! Al meu e mai ferm. Ascultă! Nu mă tem de nimeni. Nimeni niciodată nu m-a putut face să-mi cer iertare când eram răutăcioasă. Mai curând m-aş fi lăsat zdrobită în bătaie. Ei bine, vrei să ştii? Îl supăram pe Jan pentru singura plăcere de a mă arăta calină pe urmă şi de a fi iertată! Îl făceam să mă amenințe şi tremuram de spaimă şi de plăcere şi cred că numai teama pe care o aveam față de vărul meu m-a făcut să fiu atât de nebună după el. Şi, apoi, gusturile

noastre asemănătoare pentru muzică şi pentru legendele țării ne țineau departe de ceilalți copii din târg. Ne ajungeam unul altuia şi zilele ni se scurgeau bogate în fantezie, feerie, dragoste! Da, Ide, dragoste! La zece ani ne iubeam şi obrajii mei păleau când Jan, care avea doisprezece ani, se ivea brusc în fața mea. Şi el? Mă iubea mai mult decât viața, mi-a spus-o ieri din nou, vai, fără să vrea să admită nebunia mea de-o clipă. Dar mă iubeşte. Ide, l-am simțit, niciodată n-a încetat să mă iubească şi e nenorocit, crede-mă! Redă-i libertatea pe care nu ți-o va cere niciodată, dar pentru care te va binecuvânta. Ide! Renunțarea ta ar fi dovada unei iubiri adevărate şi te va ridica mai mult în ochii lui decât într-ai mei, căci eu sunt incapabilă să mă resemnez. Îl adori, se vede asta! Jan îți va mulțumi pentru sacrificiul tău şi nu te va uita nicioda-

tă!

Mă ridicasem în picioare. Vedeam ochii verzi ai impertinentei ființe strălucind. Probabil că-i păream o rivală uşor de înlăturat. N-avea de partea ei frumusețea, orgoliul care-i făceau atât de patetice gesturile de implorare, ochii plini de rugăminte, tonul de cerşetoare? Cum, amintindu-şi de copila independentă, mai târziu de tânăra impetuoasă, soțul meu nu fusese mişcat de acea Sigrid transformată prin suferință, pierdută de umilință şi de căință? I-am răspuns cu voce fermă:

— N-ai să izbuteşti să mă subjugi, Sigrid. Niciodată nu-mi voi lăsa bărbatul, niciodată, ți-o jur! Atâta timp cât nu-mi cere el însuşi libertatea. În acest caz, dar numai în acest caz, mă voi înclina...

Brusc, chipul ei se linişti, ochii îşi reluară expresia lor frumoasă, puțin tris-

tă. Oare auzise pasul lui Jan care se ivi la intrarea în chioşc? Îşi învălui vărul într-o privire atât de pătimaşă, atât de plină de rugăminte şi dragoste, încât am întors capul. Îndreptându-se spre el, îi întinse mâinile. Rochia pătată de sânge îi dădea un aer tragic. Ca şi cum n-as fi existat, Sigrid îl întrebă fără nicio ruşine pe soțul meu:

— Mi-ai citit scrisoarea, Jan? Te-ai convins sau vrei să pleci fără să ne fi împăcat?

Ochii lui Jan n-avuseseră niciodată acea blândețe, vocea lui, acel accent plin de emoție, ca atunci când îi răspunse:

— Nu mai sunt supărat pe tine, Sigrid.

Emoția o făcu să se clatine. El o prinse în brațe.

— Nu vreau să trăiesc fără tine, gemu ea. Nu cer nimic, nimic decât să trăiesc

unde trăieşti şi tu! Ai milă de mine! Iamă cu tine! Fie-vă milă la amândoi, luați-mi cu voi!

Se desprinse din mâinile lui Jan cu toate eforturile lui de a o reține. Căzută la picioarele sale, îşi apăsa capul pe genunchii lui, repetându-şi nebunelile rugăminți. El o ridică şi-o strânse la piept. Uitând de prezența mea, o privea pătimaş. Ea avea ochii închişi, genele lungi îi umbreau transparența obrajilor şi gura soțului meu era atât de aproape de buzele ei palide, încât am ieşit pe furiş ca să nu văd ceea ce m-ar fi sfâşiat. M-am urcat în odaia noastră. Eram atât de răscolită de scena la care fusesem martoră, încât, înmuindu-mi-se picioarele, m-am lăsat să cad pe patul desfăcut unde-şi făcuse Jan siesta. O mânie nebună puse stăpânire pe mine. Aş fi vrut să strig, să mă pretez la o răzbunare imediată. Dar am auzit pa-

sul şi vocea lui Jan. Atunci, cramponându-mă de pat, am avut senzația că alunec într-o prăpastie.

Capitolul VIII

— Ide, strigă de jos vocea lui Sigrid. M-am apropiat de fereastră. Îi dai voie soțului tău să meargă călare împreună cu mine?

Ce-aş fi putut să-i răspund din moment ce Jan nu-mi venea în ajutor? Puțin mai târziu i-am văzut plecând.

I-am văzut dispărând pe sub brazii de la capătul drumului. Oare de câte ori, în decurs de două ore, cât a durat absența lor, m-am uitat la ceas? Niciodată acele lui nu mi s-au părut că înaintează atât de încet. În bucătărie, m-am uitat la Ane Mette cum frământa cu mâinile ei uscate şi brune aluatul unei prăjituri care trebuia să fie servită oda-

tă cu cafeaua de la ora patru. Pe urmă am ascultat văicărelile mătuşii Brita care se plângea că fiică-sa o părăseşte, că, de îndată ce vom pleca noi, nu va întârzia nici ea să-şi reia hoinărelile; repeta mereu aceeaşi poveste: „Ar trebui să se mărite. Am să mor şi n-am să am nepoți!”

S-au întors la masa de prânz, cam întunecați amândoi. Sigrid abia se atingea de mâncare. De două ori, câte un oftat lung pe care nu izbuti să şi-l stăpânească, i se urcă din piept pe buze. Mamă-sa o privi cu nelinişte. Jan, dimpotrivă, vorbea mai mult ca de obicei. Un roz aproape imperceptibil îi apăruse sub bronzul pometților. Ai fi spus că slăbise în câteva zile. Când am întâlnit ochii lui Sigrid, am citit în ei nu ştiu ce hotărâre. Sculându-mă de la masă, am simțit cum şi eu mă subțiasem. Încă o oră trecută care ne apropie de plecare!

— Plecăm mâine dimineață, mi-a spus Jan, de îndată ce-am rămas singuri.

Avea un aer serios care mă intimida.

— Îți rămâne toată după-amiaza ca să împachetezi lucrurile, adăugă el.

Oare m-am apucat vreodată de vreo treabă cu mai multă tragere de inimă? Abia puteam să-mi liniştesc inima, care-mi bătea atât de tare, încât mă simțeam rău. Când sună gongul pentru gustare, nu mai aveam decât de împăturit rochiile. În acel moment Jan se întorcea călare de la vizita de adio pe care i-o făcuse pastorului. După cafeaua luată pe terasă, am coborât în grădină. Era o zi minunată, impregnată de mirosul cald al răşinii şi de parfumul florilor. Luându-şi vărul de braț, Sigrid îl trase spre umbrar. Nu m-am supărat. Fată bună, îi acordam cu plăcere acest moment de singurătate împreună cu soțul meu. Ultimul! Trebuia să-mi ex-

prim bucuria care, la acest gând, trepida în mine, şi am început să mă joc cu puternicul câine danez, a cărui simpatie o câştigasem încă din primele zile. Alerga alături de mine ca un nebun, încerca să mă înhaţe de mână fără să-mi facă vreun rău. Am ajuns astfel în spatele zidului de verdeaţă al chioşcului, de unde, printr-o spărtură, i-am zărit pe Jan şi pe Sigrid. Ea îl ţinea de după mijloc, şi-şi sprijinea fruntea de el.

— Nu pleca... Nu pleca... se ruga ea.

N-am putut auzi răspunsul. Cu lătrături nerăbdătoare, Karo mă îndemnă să continui jocul, până când, epuizată, m-am trântit în iarbă. Animalul se culcă alături de mine, gâfâind, cu limba afară. Cele câteva cuvinte pe care le surprinsesem mă umpluseră de nelinişte. „Nu pleca!” Dacă Jan ceda? Acum eram departe de umbrar. În tăcerea care a urmat, am auzit vocea lui Jan, o voce

alarmată, care mă făcu să alerg. Verişoara lui era întinsă pe banca din chioşc, palidă de parcă era pe moarte. Soțul meu o bătea pe mâini, rostindu-i speriat, numele.

— O sincopă... murmură el, privindumă cu un aer norocit.

O luă în brațe, rugându-mă s-o iau înainte şi s-o anunț pe mătuşa Brita. Un miros de amoniac şi de valeriană se răspândi în toată casa. Uşa odăii lui Sigrid rămase deschisă. Neliniştită, stăteam aplecată peste balustrada scării. În sfârşit, bătrâna doamnă apăru, urmată de Jan care închise încetişor uşa. Sigrid dormea. După această alarmă, care se părea că ne amenință plecarea, m-am simțit uşurată văzându-l pe Jan pornind la plimbare.

— Un marş bun înainte de cină! strigă el, făcându-mi un semn prietenesc.

Stăteam la fereastra odăii noastre.

Ochii mei mângâiau cele două valize şi un cufăr ale cărui curele Jan le şi înnodase; totuşi nu izbuteam să cred ca vom pleca într-adevăr.

Trebuia să privesc situaţia în faţă, să nu mă tulbur şi mai ales să nu mă las înşelată. Jan o iubea pe logodnica lui de odinioară cu aceeaşi putere ca şi altădată. Nu-mi era îngăduit să mă mai îndoiesc. Dorinţa pătimaşă a acestei fiinţe făcea din el ce voia. Dar îi cunoşteam şi cinstea lui în ceea ce priveşte sentimentele. Ştiam că niciun moment nu-şi va călca în picioare cinstea. Alegându-mă în mod liber şi ştiind în ce măsură îi aparţineam, niciodată nu m-ar fi repudiat! Vai! Ştiam bine că gândul suferinţei lui tăcute mi-ar fi fost de nesuportat şi că, până la urmă, aş fi ajuns să-i redau libertatea, chiar cu sacrificiul vieţii mele. Luând-o razna cu imaginaţia, lacrimile, fără să-mi dau

seama, îmi curgeau fierbinți pe mâinile împreunate. Jan mă găsi în această stare. O expresie de îngrijorare îi adumbri trăsăturile.

— Dragă Ide, spuse el, obrajii tăi au început să pălească. Nu te tulbura astfel! N-ai niciun motiv să te frământi, crede-mă!

— Ştiu că nu-ți plac lacrimile, i-am spus, suspinând.

El îşi încruntă sprâncenele.

— Dacă ai şti, Ide, cât mă mâhneşti tot scuzându-te atât! Purtarea mea față de tine justifică oare teama ta constantă de a nu-mi displace?

Am făcut semn că nu, incapabilă să răspund.

— Eu trebuie, nevastă dragă, să-ți cer iertare pentru toate poveştile astea la care te-am expus în mod deliberat. Dar n-am putut să prevăd... Împins de dorința de a-mi revedea patria, i-am scris

mătuşii Brita cu nădejdea că-mi va spune că fiică-sa s-a măritat. Nu mi-a spus nimic, în scrisoarea ei de răspuns, dar mi-a dat de înțeles că Sigrid va rămâne până la toamnă în nu ştiu ce parte din nordul Angliei.

Eram deci liniştit. Cum să presupun că fata asta se încăpățânase într-o amintire care nu putea fi decât penibilă pentru ea? Dar iată-te la capătul neliniştilor tale, Ide. În curând vom ajunge în târguşorul nostru liniştit şi ne vom relua bunele şi vechile obiceiuri. Totul e gata? întrebă el arătând cu mâna cuferele. Deschise o cutie: Ah, da, zise el, Sigrid mi-a dăruit portofelul ăsta... Mi-a spus că mă aşteaptă de şapte ani...

Am admirat obiectul de piele fină.

— Şapte ani... am murmurat eu.

Pe cale de a aranja nişte cărți, soțul meu ridică ochii:

— Da, Ide, şi măcar că în țara asta

aşa ceva nu-i un lucru rar, fidelitatea asta m-a surprins şi m-a mişcat. Fata asta are într-adevăr ceva ciudat! Vezi tu, nu cunoşteam femeile, zise el aprinzându-şi o ţigară. Sigrid mă surprinde... O credeam fericită şi... Dragostei sale îndurerate şi constrânse, eu i-am opus dispreţul şi dorinţa de răzbunare. Văzând-o la picioarele mele, i-am acordat o iertare mărinimoasă şi distantă! Ai într-adevăr de ce râde de mine, de o fiinţă atât de înfumurată! Ei i-am zdrobit viaţa, eu mi-am refăcut-o pe a mea. Ce mai pot face azi pentru ea?

În amărăciunea lui, uitase de mine, nu-şi dădea seama cât rău îmi făcea, îşi puse mâinile pe umerii mei:

— Nevastă dragă, tu eşti odihna! Lampa blândă care arde seara în dosul unei perdele albe...

Pe fereastră, îl vedeam pe Jerk, cu o

mutră încruntată, ducându-se şi venind pe aleile grădinii: în seara aceea trebuise să taie el trandafirii pentru masa de seară. Ane Mette veni să ne spună că masa e gata cu o voce pe care ţi-o iei când în casă se află un bolnav. Privirea ei neliniştită făcu înconjurul camerei.

— Cum se mai simte fiica dumitale? o întrebă Jan pe mătuşa Brita.

— Mai bine, răspunse ea oftând. A vrut să se scoale şi să vină la masă...

În orice împrejurare Sigrid avea grijă de toaleta ei. În seara aceea apăru într-o rochie de satin alb, care i se mula pe trupul ei minunat şi al cărei decolteu îi lăsa libere gâtul şi umerii. Cozile ei mari şi luminoase păreau o somptuoasă diademă. Aşa cum stătea în cadrul uşii, cu ochii ei prelungi lungi şi strălucitori, cu febra colorându-i în roz obrajii delicaţi, era dumnezeiesc de frumoa-

să.

— Nu trebuia să-ți părăseşti odaia! zise Jan conducând-o la masă.

— Ultima seară... murmură ea, încercând să surâdă, un biet surâs de o suavă tristețe. Privirile li se întâlniră, li se cufundară una într-alta. Ochii lui Jan se tulburară de dorință, în timp ce ai ei înotau în lacrimi. Pe mine mă uitaseră. Mătuşa Brita se plânse de junghiuri în picioare.

— Vom avea furtună, murmură Ane Mette care servea la masă.

Într-adevăr, nori negri acoperiseră orizontul. Dar grădina era încă luminoasă. Jan îi oferi lui Sigrid brațul ca să treacă în salon. O copleşea cu atenții, o trata ca pe o condamnată căreia trebuie să-i acorzi ultimele atenții. Mătuşa Brita îşi aduse împletitura şi se aşează în uşa-fereastră. M-am aşezat alături de ea, ca să-i prind ochiurile pe

care le scăpase până jos, la marginea împletiturii.

— Cântă-mi ceva, Jan...

Sigrid se lăsă să cadă într-un fotoliu.

Soțul meu se aşează la pian.

Din clapele abia atinse, țâşni un val de note perlate ca un talaz jucăuş care sare, recade, se dizolvă în spumă. Un surâs, un capriciu, o bulă colorată care se sparge, piere... Introducere sclipitoare evocând poate primăverile fugare, făgăduielile fragile... Apoi, puțin câte puțin, din tumultul de arpegii, se desprinseră, în note mai clare, teme populare şi familiare. Imagini clare ale copilăriei mângâierilor caste. Beția de a alerga în aerul matinal. Nădejdile şi dorințele nelinişti tei adolescente nerăbdătoare să trăiască... Şi acea muzică estompată, catifelată, în care răsunau clopoței argintii, nu era menită să le aducă aminte de sania în care, vârâți

unul în altul, alunecau iute în aerul înghețat? Şi iată şi foşnetul pinilor uriaşi, mugetul torentului şi al cascadelor. Notele curgeau, se amplificau, se pierdeau într-o rafală de octave. Pianul tuna şi palpita; discuție între vântul ce urla, arborii răsuciți, florile îngrozite... Brusc, un acord sec, o disonanță atât de sfâşietoare, încât se păru că toate coardele instrumentului au fost rupte dintr-o singură lovitură! Sigrid tresări şi se aplecă spre cel care cânta. Apoi se sprijini de spatele fotoliului, inertă, cu pleoapele închise. Ai fi crezut că e moartă, fără mişcarea uşoară a sânului.

— Mai cântă! suspină ea.

Şi jocul bizar reîncepu, ciopârțit, sacadat, crispând nervii. Ai fi zis că un şef invizibil de orchestră bătea măsura, amesteca ritmurile într-un vârtej îndrăcit, crea o muzică nemaiauzită nici-

odată, făcută din sarcasm, din furie, din tulburări de nepotolit. Dar brusc, urechea emoționată se linişti. Era acalmia după zarvă. Notele deveniră mai încete, spațiindu-se ca ultimele picături de ploaie sau ultimele lacrimi ale unei inimi care se linişteşte. Acum muzicianul improviza, şi cantilena era impregnată de iertare şi de tandrețe. În fața fetei care asculta şi căreia abia i se mai putea distinge chipul, Jan îşi deschidea sufletul prin limbajul inexprimabilului... Confidențe melodice, față de care eu rămâneam străină şi care mă chinuiau. Dacă mai înainte mă cramponasem de ideea plecării noastre iminente, acum spaima de viitor mă sufoca. Un nor se întinsese deasupra casei, întunecând odaia. Jan, care, de la o vreme, îl lăsase să vorbească în locul lui pe cel mai melancolic dintre marii maeştri, cânta cum nu mai cântase

niciodată *Preludiul al doilea* de Chopin, încărca muzica asta dureroasă cu propria sa tristețe, se gândea poate la mările îndepărtate care urmau să-i despartă, la mările pustii, unde şi unul şi celălalt căutau în van pavilionul speranței. Iată ce exprimau clapele de ivoriu şi de abanos şi aveam impresia că erau inundate de lacrimi. Un fulger galben şi roşu, urmat de bubuitul tunetului, smulse din tenebre o femeie bătrână, adormită peste împletitura ei şi alte trei ființe în chinurile unui conflict iremediabil...

* * *

Mă întrerup adesea, cu capul în mâini, cuprinsă de o insurmontabilă descurajare. În timpul zilei, îmi este imposibil să scriu. Fermierii mă privesc cu nelinişte. Trebuie să le par indiferentă, bizară. Îi ajut la treabă, dar fără

tragere de inimă. Ca să nu-mi necăjesc binefăcătorii, mă aşez cu ei la masă şi mă străduiesc să mănânc. Spre seară plec prin Veldul pustiu. Aş putea merge ceasuri fără să întâlnesc o singură manifestare a vieții. Aerul e nemişcat, tăcerea opacă. Îmi rumeg revolta, disperarea, hotărâtă să-mi părăsesc caietele, tremurând să mai evoc un trecut care mă sfâşie. Apoi, într-o dimineață, când mă trezesc, simt, revenind în mine, nevoia de a scrie. Atunci simt tot atâta bine cât şi rău şi-mi adun amintirile una după alta. De îndată ce mă instalez în fața mesei, cu mâna aşezată pe o nouă foaie albă, memoria mea, limpezită parcă de lunga odihnă îmi redă faptele, personajele, aspectul cerului şi starea atmosferei, cu o claritate prodigioasă, o realitate care, adesea, mă face să întind mâinile ca şi cum aş putea atinge imaginile care-mi populează odă-

ița...

Aşa că-mi sunt prezente cele mai mici detalii ale acelei nopți tragice. După ce-am condus-o pe Sigrid până în pragul camerei sale, ne-am urcat în odaia noastră. Eu m-am aplecat pe fereastră. Greierii cântau pe mirişte şi, când vântul trecea printre ramuri, se auzea zgomotul moale al câte unui fruct copt căzând în iarbă. Jan avea aceeaşi frunte îngrijorată pe care i-o vedeam în ajunul vreunei operații complicate. Îl auzeam agitându-se în cabinetul de toaletă după ce mă culcasem. Când veni lângă mine, mă întreabă arătând spre bagaje:

— E gata totul?

Mai rămăsese întredeschis doar un cufăraş, în care urma să ne punem a doua zi obiectele de toaletă. Am rămas multă vreme cu ochii ațintiți pe cerul furtunos. Oare soțul meu dormea?

Trupul lui mare rămăsese nemişcat sub cearşaf. Un tunet înfricoşător ne făcu pe amândoi să tresărim. Săbii fosforescente săgetară camera.

— Trăsnetul a căzut aproape de aici! strigă Jan.

Ne-am năpustit la fereastră. Jos, nişte stoguri de paie ardeau aruncând jerbe de scântei; ai fi putut să le iei drept nişte focuri ale bucuriei. Chiar în acel moment cineva bătu la uşă.

— Jan! chemă vocea sufocată a mătuşii Brita. Repede, repede! Sigrid...

Mai îngăimă câteva vorbe pe care nu le-am putut înțelege...

Soțul meu îşi puse în grabă halatul de casă şi coborî. Oare ce se întâmplase? Între bubuiturile tunetelor, auzeam un du-te-vino afară. Ane Mette întredeschise uşa.

— *Fru* Yvarsen, doctorul vă roagă să-i dați trusa care se află în valiza albas-

tră.

Bătrâna tremura.

— Stăpâna dumitale e bolnavă, Ane Mette? am întrebat-o eu, întinzându-i obiectul cerut.

Ea mă privi dintr-o parte.

— O să vă spună doctorul... făcu ea evaziv.

Mă agitam, sigură că incidentul, de care încă habar n-aveam, ne va împiedica să plecăm şi, văzându-mi pregătirile ameninţate, ochii mi se umplură de lacrimi. Nu mai puteam sta locului. Punându-mi un capot peste cămaşa de noapte, am coborât în grădină. Ploaia încetase. Lumini polare alunecau la orizont. Copacii şi florile se întindeau cu voluptate în aerul împrospătat. Prospeţime minunată, în care domina parfumul trandafirilor. La fereastra lui Sigrid, o lumină slabă dovedea că lampa fusese acoperită. Cealaltă fereastră

era deschisă. M-am apropiat şi am surprins glasul îndurerat al rivalei mele:

— ...Era o noapte la fel ca asta... Stăteam în fața patului tău înconjurată de fulgere. Adu-ți aminte! M-ai luat la tine în pat, m-ai strâns la piept!

— Eram nişte copii! zise vocea gravă a soțului meu.

— Ne iubeam! Ah, cum ne mai iubeam! gemu ea.

— La ce bun să mai scormoneşti amintirile acelea care-ți fac rău?

— Cum de nu pot inventa cuvinte noi, cuvinte care să-ți trezească milă, să te facă să plângi!

— E de ajuns că plângi tu, Sigrid.

— O voi lua de la capăt! strigă ea hohotind.

Atunci, pe tonul acela imperios pe care ştia să-l ia față de un bolnav recalcitrant, Jan strigă:

— Nu ți-e ruşine? În țara noastră se moare din datorie, niciodată din dragoste!

Ea continuă să plângă murmurând ceva şi el răspunse:

— Îți făgăduiesc, dar bea asta!

În acel moment, în sufragerie se aprinse lumina. Mătuşa Brita apăru la uşa-fereastră şi privi afară.

— Tu eşti, Ide? Vino, fata mea, să bei o ceaşcă de cafea cu mine! Cât eşti de palidă! zise ea văzându-mă. Ah! Sigrid asta m-a făcut să mă treacă toate năduşelile! În noaptea asta ne-a întors pe toți pe dos!

— Ce-a făcut, mătuşă Brita?

Bătrâna îşi încrucişă, pe masă, mâinile mari şi moi.

— M-am trezit tresărind la bubuitul ăla care trebuie să te fi trezit şi pe dumneata. Trăsnetul căzuse peste stoguri. Şi iată că aud un țipăt, care mă

străpunge ca un fier roşu. Poate că s-a speriat, mi-am spus eu alergând în odaia lui Sigrid atât de repede cât îmi îngăduiau bietele mele picioare. Ce spectacol, Dumnezeule! Şi-acum mai tremur! Cămaşa de noapte era roşie de sânge şi sângele ţâşnea în juru-i, împroşcând patul în care stătea. Am crezut c-a asasinat-o careva, dar ea începu să se vaite: „Vreau să mor, vreau să mor!” şi continua să-şi agite mâna tăiată care şiroia ca un robinet deschis. Am luat un şervet, l-am înnodat deasupra rănii, strângându-l cât am putut de tare şi am dat fuga să-l chem pe soţul tău.

„Nu strigi şi nu laşi uşa deschisă când vrei să mori!” mi-am zis eu. Jan intră.

— Vai ce frumos miroase a cafea aici! Mă poftiţi şi pe mine?

Şi el era foarte palid, avea un aer trist şi obosit. Mătuşa Brita se grăbi spre el,

îi turnă băutura fierbinte şi puse alături o sticlă de *arack*.

— Cum îi merge verişoarei tale? întrebă ea.

— Doarme, câteva ceasuri vom fi liniştiți. Cred că avem într-adevăr nevoie de linişte, nu-i aşa, Ide?

În odaia noastră, împinse cuferele cu piciorul.

— În concluzie, nu mai plecăm mâine, sau mai bine zis azi. Eşti decepționată, biata mea nevastă?

L-am privit fără să pot răspunde ceva. El surâse silit:

— Da, am făcut prostia să-i promit... Mi-a fost teamă... Leşinase de două ori. Şi apoi, surâse el, am băgat de seamă că ei îi era mai frică decât mie. De altfel n-a făcut decât să-şi zgârie uşor venele, deşi a sângerat mult... Rămase gânditor. Dar, mă rog, suferă destul, suresci-tarea nervilor ei e neliniştitoare. Am de-

terminat-o să ia un calmant. Şi-a vârât în cap că de acum încolo nu mai poate trăi departe de mine. Da, Ide, mai bine să-ți vorbesc deschis de complicația asta în care imprudența mea ne-a aruncat pe toți trei! Dar, liniştește-te, călătoria noastră nu s-a amânat decât cu câteva zile. Îți aparțin, n-ai de ce te teme! Apoi adăugă foarte încet: între noi există o umbră mică şi dragă...

Nu mi-am putut reține prea mult lacrimile care mă sufocau. M-a luat în brațe, eu mi-am lăsat capul pe pieptul lui.

— Biata mea nevastă, dacă ai şti cât regret că m-am întors în casa asta...

— N-ai nicio vină, am protestat eu, n-ai crezut că verişoara ta te-a uitat, că s-a măritat? Dar când te-a iubit atâta, cum te-ar fi putut uita? Nu-i nimeni pe pământ ca tine.

— O soție indulgentă... murmură Jan,

încruntându-şi sprâncenele...

Capitolul IX

Era prima oara când intram în camera lui Sigrid. Ca şi în celelalte odăi, pereții erau îmbrăcați în lemn, dar aici, într-un lemn frumos de trandafir, neted ca satinul. Cărți scumpe, legate, străluceau în dosul grilajelor de aramă ale unei biblioteci scunde. Patul, care ocupa jumătate dintr-un perete, era acoperit cu o minunată blană de lutru; două blăni de urs alb erau aruncate pe parchetul ca oglinda. Scrinul deschis lăsa să se vadă pe placa susținută de lănțişoare de aramă o călimară de cristal şi o ramă de email albastru împodobită cu aurării, ale cărei uşițe mici, lucrate cu finețe, ascundeau o imagine... Rama aceasta părea un prețios obiect dintr-o biserică, un tabernacol tăinuind efigia

unui idol...

— E frumos la tine, Sigrid, i-am spus eu.

Palidă şi languroasă, îşi sprijinea capul pe perne. Storurile de mătase crem erau lăsate peste ferestrele deschise, cernând lumina strălucitoare a zilei spălată de furtuna de peste noapte. N-am cutezat să aduc vorba despre incident. Ea fu cea care-mi arătă mâna stângă bandajată până la cot şi susținută de un rulou.

— Te doare, Sigrid?

Ea clătină din cap.

— Stai, Ide, rămâi puțin cu mine. Discutăm atât de rar...

Îmi surâse, apoi, după o tăcere spuse foarte încet:

— Sunt laşă, când am văzut sângele țâşnind n-am mai cutezat... Trebuia să tai fără să mă uit...

— De ce-ai vrut să faci asta, Sigrid? i-

ai fi zdrobit inima mamei tale şi...

— Nu-ți voi răspunde, mă întrerupse ea, căci nu mă poți înțelege. Jan, urmă ea, m-a pus să-i făgăduiesc că nu voi mai repeta acest lucru, dar depinde de tine, Ide, ca să-mi țin promisiunea...

— De mine?

— Ascultă-mă şi nu te tulbura, zise ea. Iubirea, cu anii, creşte sau moare. A mea a rămas la fel de vie ca în prima zi! Timpul n-a putut altera dragostea pentru logodnicul meu de odinioară. Ştii că poți trăi despărțit fără ca dragostea să-şi piardă din adâncimea, din dulceața ei?

Tăcu, parcă epuizată, şi pe chipul ei înfierbântat pupilele dilatate păreau mai strălucitoare ca niciodată. M-a cuprins spaima în fața acestei pasiuni pe care mi-o dezvăluia cu atâta neruşinare şi față de care eram atât de geloasă, încât îmi venea să urlu.

— Da, Ide, continuă ea din ce în ce mai însufleţită, timp de şapte ani i-am purtat imaginea în mine ca pe o rană deschisă şi sângerândă şi tu ai vrea să renunţ pentru totdeauna să-l văd acum când l-am regăsit, după ce l-am căutat fără odihnă? Ce-ţi cer? Să locuiesc şi eu în oraşul în care locuiţi voi... Ar fi chiar atât de cumplit pentru tine?

— Ceri un lucru imposibil! am bâlbâit eu.

— Eh, de ce imposibil? Doar n-am să stau la voi, bineînţeles... În orice parte de unde aş putea veni la voi. La urma urmei între noi există un grad de rudenie şi-n calitatea mea de rudă n-o să vreţi să mă invitaţi uneori la masă? Nu voi cere niciodată mai mult!

În timp ce ea vorbea cu vehemenţă, mă străbătu o bănuială.

— Ai convenit asta cu soţul meu? am rostit eu cu efort.

— Ce-ți trece prin minte, Ide? Nu! Nicio clipă nu i-am vorbit lui Jan de planul meu. Tu eşti singura care-l ştii şi, dac-am socotit că pot să ți-l împărtăşesc, am făcut-o pentru că sunt sigură că mă vei aproba când îți voi spune că, dacă ar trebui să renunț de a-l mai vedea pe Jan, viața n-ar mai avea niciun interes pentru mine şi... Da, admite că mor... Mă înțelegi? Atunci îți vei pierde soțul! În cinstea lui scrupuloasă, dragul de el găseşte astăzi curajul să fugă de ceea ce iubeşte... Dar spectrul unei moarte ar fi acolo, între voi, de-a pururi, veşnic, întări ea.

Îşi dădu capul pe spate, observându-mă printre genele coborâte. Simțeam privirea verde a ochilor ei iscodindu-mi trăsăturile, încercând să mă fascineze, să mă supună dorinței sale sălbatice. Mă cuprinse mânia.

— Vrei să iei acelaşi vapor cu noi? am

întrebat-o întunecată.

— O, nu! zise ea cu uşurinţă, cu acelaşi surâs angelic care-mi crispa nervii. Voi veni mai târziu. Până atunci, mi-e de ajuns perspectiva că vă voi întâlni.

În fierbinţeala discuţiei, n-am fost atente la zgomotul de copite al calului lui Jan şi am tresărit amândouă auzindu-i vocea sumbră strigând servitorul.

Intră aproape imediat, cu o telegramă în mână; părea emoţionat.

— Mama ta e bolnavă, Ide... zise el cu blândeţe. Selma ne cheamă... Vom lua trenul de ora unu noaptea...

Eram consternată. Mama trebuie să se fi simţit foarte rău ca soră-mea să mă cheme printr-o telegramă. Toate soiurile de amintiri se revărsară în mine. Fapte mărunte, scene mărunte din copilăria mea. De foarte multă vreme nu-i

mai luam în nume de rău mamei asprimea ei, înțelegând că greaua sarcină de a se îngriji singură, fără niciun ajutor, de nevoile liotei sale nu-i putuse lumina chipul posac. O revedeam la biserică, în ziua căsătoriei mele, ştergându-şi, pe furiş – parcă ruşinată de slăbiciunea ei – lacrimile care-i curgeau pe obraji. O credeam rece şi curajoasă, dar privirea ei ațintită asupra mea în ultima clipă a rămasului bun n-aveam s-o mai uit... În durerea mea, un sentiment de eliberare îmi uşură pieptul la gândul că-mi las în urmă redutabila rivală. Aş fi vrut să-l pun pe Jan la curent cu proiectele verişoarei sale, dar, în ultimul moment, am ezitat de teama de a nu-i vedea chipul, de atâtea zile tulburat, luminându-i-se. N-am coborât la masa de seară. Ane Mette mi-aduse o gustare în odaie. Jan şi Sigrid trebuie să se fi simțit fericiți să

petreacă această ultimă seară scutiți de compania mea. Am rămas la fereastră. Un alb sidefiu se răspândise peste peisaj. Serile scandinave sunt lungi şi limpezi, de un farmec nedefinit. O mireasmă plăcută de fân venea din hambarele arhipline. Scripetele unei fântâni scârțâia, găleata se ciocnea de ghizdul ele piatră. Atât de mare era spaima mea de a n-o mai găsi pe mama în viață, încât faptul că Jan şi Sigrid îşi prelungiseră foarte târziu *tête-à-tête*-ul mă lăsa indiferentă.

Sprijinită în bastonul ei gros, pe pragul casei sale, mătuşa Brita asista la plecarea noastră. Ce făgăduieli îşi făcuseră Jan şi Sigrid? În momentul în care Jerk aduna renii, am surprins între cei doi o privire pierdută...

PARTEA A CINCEA

Capitolul I

— Mamă, biata mea mamă! O sărutam pe frunte, pe pletele-i cărunte.

— Încă nu poate vorbi, ne-a zis Selma. Răul a doborât-o dintr-odată...

În cinstea înapoierii noastre voise să întoarcă toată casa cu susul în jos. Mobilele trase de lângă pereți, tablourile date jos, toate aşternuturile de pat bătute şi periate, afară la aer. Simțise o amețeală uşoară şi, lustruind o oglindă, băgase de seamă că i se strâmbase gura. N-a dat importanță, a continuat să mânuiască pămătuful de pene şi cârpa de praf până când o congestie

mai serioasă decât primul avertisment a imobilizat-o complet. Selma, care făcea curat la etaj, a găsit-o căzută jos, bolborosind nişte cuvinte în care i s-a părut că distinge numele meu. Doctorul pe care l-au chemat socotea cazul grav. Cum i s-a luminat, la venirea mea, bietul ei chip contractat! Încerca să articuleze ceva fără să izbutească, dar cum îmi mai vorbeau ochii ei care deveniseră mari şi însufleţiţi! După ce-o examină pe mama, soţul meu îmi dădu prea puţine speranţe. Inima îi era prea uzată ca să poată merge mai departe. Ne întreceam toate cinci în a-i arăta respect şi a o înconjura cu cele mai afectuoase îngrijiri. Vorbindu-i, fiecare dintre noi avea în glas o inflexiune tandră. Jan o încuraja:

— Haide, mamă, nu te nelinişti! Ai să scapi şi din asta!

În nădejdea că mama se va simţi mai

bine ca să putem lua împreună pachebotul, Jan îi telegrafiase doctorului Braas, care-l înlocuia la Krittelwerk, rugându-l să-l mai suplinească încă vreo câteva săptămâni. Tocmai sosise o telegramă şi l-am căutat pe soţul meu ca să i-o dau. L-am zărit în grădină. O carte deschisă i se odihnea pe genunchi. Nu citea. Cufundat în gânduri, care păreau pline de îngrijorare, nu m-a auzit venind. Am şovăit dacă să-l întrerup din reflecţiile sale şi, observându-l în tăcere, m-am speriat de chipul care i se scofâlcise în câteva zile.

— Jan! l-am strigat încetişor.

Tresări, şi întoarse capul spre mine. Mi-am reprimat întrebarea care-mi stătea pe limbă. Poate că el a ghicit-o, căci a roşit şi eu m-am simţit penibil. Mi-a luat hârtia din mână. Mă temeam de conţinutul ei, tremurând atât de tare

încât a trebuit să mă sprijin de banca pe care stătea.

— Braas îmi aduce la cunoştinţă că clientela mea a devenit nerăbdătoare şi mă cheamă; el însuşi e prea aglomerat şi aşteaptă cu nerăbdare întoarcerea mea. Sunt deci silit să iau primul vapor. Avu o reţinere. E vremea să-mi reiau treaba, continuă el, să-mi regăsesc cabinetul şi pe toţi cei care au nevoie de mine!

Cum să nu pricep că, pentru a-şi regăsi aplombul, a-şi linişti nervii puşi la grele încercări, îi trebuiau terenul lui de acţiune, relaţiile profesionale cu colegii, problemele unor operaţii dificile? Da, cum nu l-aş fi înţeles? Dar mai era şi Sigrid! Infernalul ei plan de a se introduce în intimitatea căminului nostru. Nu se grăbea ea să-şi întâlnească vechiul logodnic? Această perspectivă mă făcu să pierd orice măsură. M-am

aruncat în genunchi.

— Nu pleca fără mine, am strigat eu, nu mă lăsa, fie-ți milă! Vrei să doresc moartea mamei ca să pot pleca cu tine?

Mă privi cu asprime, apoi, aşezându-mă alături de el, spuse iritat:

— Nu-mi place o dragoste care-ți inspiră gânduri criminale!

Ah! Cu ce ton rostise aceste vorbe crude! Sfârşită, sigură că mă disprețuia, n-am mai cutezat să ridic capul. El se îmblânzi.

— Dragostea ta mă încântă, reluă el, dar trebuie să înveți să ți-o cumințeşti, să-ți disciplinezi sentimentele dacă nu vrei ca ele să mă obosească.

L-am privit. Părea ostenit, bolnav. Trăsăturile lui frumoase purtau pecetea luptelor sale interioare.

— Ți-o repet pentru ultima oară, draga mea nevastă, urmă el după un moment, n-ai de ce te teme în ce priveşte

pacea căminului nostru.

Cât aş fi fost de fericită şi de liniştită dacă în loc de „pace”, care exclude pasiunea şi căldura, ar fi rostit plăcutul cuvânt „fericire”...

Jan a plecat. Totul aici mai păstrează încă urma prezenței sale care face de neuitat zilele petrecute împreună cu mine; rătăcesc dintr-o cameră într-alta, în căutarea unei licăriri care să străpungă tenebrele ce mă înconjoară. Ştiu bine că durerea mea e exagerată, fără scuză, pentru că am certitudinea că-mi voi relua mai devreme ori mai târziu viața alături de iubitul meu. Ultimele nopți au fost pentru mine aidoma cu cele ale unui condamnat care aşteaptă să fie condus la locul supliciului. În fața apatiei mele, Jan îşi încrunta sprâncenele. El, care detesta orice manifestare sentimentală, nu putea admite o atât

de totală lipsă de voință. Şi totuşi eram constrânsă să mă familiarizez cu ideea plecării sale, dar, momentul apropiindu-se, îmi apăsam batista mototolită şi udă de lacrimi pe gură, ca să-mi înăbuş strigătele care-mi urcau din străfundul inimii.

— Ide, vrei să-mi dai obiectele de toaletă?

Am ridicat capul, speriată de tonul rece cu care mă strigase, şi am primit din plin privirea înghețată care-i făcea să roşească până şi pe cei mai cinici când rosteau vreo grosolănie în fața doctorului. Meritam oare acea privire?

— Dacă aş fi fost femeie, nu i-aş fi arătat soțului meu o față umflată de plâns şi un nas roşu! Vrei să plec cu imaginea asta a ta, Ide?

Am alergat în fața oglinzii şi mi-am dat cu pudră.

— Ei, gata cu potopul? întrebă el fără

să surâdă.

Uzase de cel mai sigur mijloc ca să mă facă să-mi vin în fire. Rămânea totuşi distant. Se gândea oare la Sigrid care, când îşi luase rămas bun, dăduse dovadă de o demnitate cu atât mai emoţionantă cu cât vărul ei îşi putea imagina ce eforturi supraomeneşti făcea?

— Ea ştie bine că te va revedea la Krittelwerk! am trântit-o eu, urmărindu-mi gândurile.

— Ce vrei să spui?

Jan îmi aruncă o privire ascuţită.

— Sigrid m-a prevenit că va veni după noi în Transvaal, că nicio putere din lume n-o va putea împiedica!

— Ea ţi-a spus asta şi tu ai crezut-o? întrebă soţul meu, bâlbâindu-se uşor ca şi cum o emoţie prea puternică îi încetinise bătăile inimii. Ei, adăugă el, înveselindu-se brusc, văzându-te ge-

loasă, Sigrid a vrut să te tachineze.

— Vom vedea. Până atunci, ar trebui să-mi înțelegi neliniştea.

— Văd, biata mea nevastă, că îndoiala te otrăveşte! Nu nega! La urma urmei incertitudinile tale sunt îndreptățite şi-ți datorez o explicație pe care am amânat-o întotdeauna, fiindcă tot ceea ce atinge sentimentele tale față de mine văd că te răscoleşte în mod aproape bolnăvicios. Vreau să te liniştesc. Sper că n-ai să mă jigneşti îndoindu-te de vorbele mele? De când ştii ce anume m-a silit să-mi rostuiesc viața pe un alt făgaş decât cel pe care m-am crezut sortit, îți spui probabil că te-am luat de nevastă ca să-mi pot pune în aplicare planurile... Dacă n-aş fi nutrit dorința sinceră de a o face fericită pe femeia care voia să mă urmeze, aş fi fost un mare vinovat, dragă Ide! Crede-mă, alegerea nu mi-a fost indiferentă, dimpo-

trivă, am pus în ea cel mai viu interes. Singur în țară străină, ideea unui anunț într-un ziar m-a ispitit. Spre surprinderea mea, am primit un mare număr de răspunsuri. Cel al mamei tale mă făcea să înțeleg, în termeni concişi că cerea, înainte de orice, dovada că eram cinstit şi că puteam asigura existența fiicei sale. *„O fată crescută în principii de ordine şi economie, necunoscând decât latura practică a vieții, căci* – scria mama ta – *sunt de părere că sentimentul trebuie combătut ca pe un duşman al bunului simț.”* Jan râse cu finețe şi adăugă: Scrisoarea asta mi-a plăcut... Nu roşi, Ide, multe căsătorii s-au făcut astfel şi-au fost destul de fericite. Fii convinsă, că atunci când te-am văzut, am încercat o surpriză plăcută. Cu toată evidenta ta timiditate, ai deschis asupra mea nişte ochi mirați, foarte mari şi puțin speriați. Ochii tăi cas-

tanii păreau atât de puri, Ide, încât am simțit că ți-am plăcut din prima clipă. Însurându-mă cu tine, ți-am adus, e adevărat, o inimă dezamăgită, dar şi o afecțiune solidă pe care puteai conta. Ți-am dat vreodată prilejul să te plângi de mine, Ide?

Mi-am vârât obrajii închişi în mâinile lui mari şi i-am sărutat palmele. Am plâns o jumătate de noapte, încât abia mai puteam deschide pleoapele umflate. N-am adormit decât spre dimineață. Când m-am trezit Jan era gata îmbrăcat.

— Ei bine, leneşo, zise el surâzând. Abia mai avem vreme să mâncăm!

În fața oglinzii, am încercat să repar urmele pe care lacrimile vărsate pe ascuns le lăsase pe obrajii mei. Jan se impacientă dinaintea ceştii aburinde.

— Tartinele unde sunt?

Am dat fuga la bucătărie.

— Cine ți le va mai face de-acum încolo? am glumit eu.

Înşelat de calmul meu, Jan nu-şi mai tăinui buna dispoziție.

— *Porridge*-ul tău alunecă pe gât, Ide, ştii să potriveşti bine untul şi zahărul şi smântâna.

Înfulecă totul cu poftă. După ce isprăvi, se ridică, se uită nelinişti la ceas şi, văzând că mai avea timp, se fâțâi de colo-colo întinzându-se şi glumind. În dosul uşii se auzi o şuşoteală.

— Aha, surioarele mele vin să-şi ia adio! strigă Jan.

Fetele erau într-adevăr acolo, gata să plece la lucru, mirosind a săpun, cu obrajii proaspeți şi lucioşi şi cumnatul lor le sărută pe rând.

— Trăsura e jos, zise Selma.

Am mers de-a lungul apei albastre a canalului Leuhaven şi a apei verzui-albăstrui a canalului Achterhaven, care

reflecta o frumoasă moară veche. Răbufniri de aer proaspăt, în care se amesteca mirosul portului, urcau din pavaj, se degajau din poduri, din cheiuri, din bazine. De îndată ce-am intrat în port, vasul *Le Resolute* mi-a izbit ochii. Pasagerii şi începuseră să urce pe pasarelă. Inima mă îndemna să țip, dar mă stăpâneam. Mai târziu, în timp ce-i despachetam, în cabină, un obiect de primă necesitate, Jan mi-a spus:

— Ai să-mi lipseşti, Ide. Facă Domnul să te pot revedea cât mai curând!

Aceste cuvinte, rostite din vârful buzelor, în graba plecării, mă întăriră. Pe măsuță, îi pusesem portretul lui Nils alături de un pahar în care aşezasem câțiva trandafiri roşii din grădina noastră. Un clopot îi vesti pe cei care nu plecau să coboare, de pe navă. Clipa sărutului de bun rămas sosise, clipa în care chemi în mod jalnic, în ajutor, toa-

te iluziile, în care spui în şoaptă: „Îl voi revedea!” Soțul meu îşi apăsă buzele pe ale mele:

— Curaj, Ide, pe curând!

Lacomi, ochii mei cuprinseră pentru ultima oară frumosul cap bărbătesc, privirea lui clară. Pe pragul pasarelei mă mai sărută o dată, apoi am plecat fără să mă uit înapoi, de frică să nu le-şin.

Capitolul II

— Nu suntem infailibili în pronosticu-rile noastre, îmi spusese Jan. În starea mamei tale s-ar putea produce o ameli-orare.

Într-adevăr, de când aflase că n-o voi părăsi, se simțea ceva mai bine. Îmi pusesem patul în camera ei. De două zile, bolnava putu să-şi mişte puțin partea dreaptă şi infirmiera, care venea

în fiecare dimineață s-o îngrijească, se mirase de progresul neașteptat. Ca să satisfac mania de curățenie a mamei, am angajat o servitoare. O acoperea pe mama cu un văl subțire ca s-o apere de praf iar eu surâdeam văzându-i mulțumirea care i zugrăvea pe chip la zgomotul măturii şi al buretelui înmuiat în apă. Afară încă mai era cald. Ferestrele rămâneau aproape toată ziua deschise spre grădina în care semințele de floarea-soarelui începeau să se coacă. Zilele se scurgeau într-un soi de seninătate melancolică, dar nu lipsită de dulceață.

Într-o dimineață, deschizând ochii, am văzut-o pe mama întoarsă spre mine. Surâdea, arătându-mi că putea să-şi mişte degetele de la mâna dreaptă. Începând din acea zi progresele deveneră din ce în ce mai vizibile şi doctorul, căruia Jan i-o recomandase pe soacra lui, înainte de a pleca, socotea că, con-

trar oricăror aşteptări, bolnava putea să-şi recapete folosirea parțială a membrelor. Am poruncit să se aducă un fotoliu rulant, care mi s-a părut a fi cel mai confortabil. Cu o bucurie copilărească, mama voi să se aşeze imediat în el. Pe chipul ei aspru, reapăru surâsul, ştergând grimasa unui obraz paralizat. De-acum încolo putea să iasă în grădină, unde se bucura de aerul foarte plăcut. Ca să evit scările, am coborât paturile într-o odaie de la parter. Primul mesaj de la soțul meu sosi de la Las Palmas, o carte poştală laconică, pe care am păstrat-o toată noaptea pe inimă. De altfel mă prevenise: „Corespondența nu-i partea mea cea mai tare!” Selma râse de mine când factorul îmi înmână misiva.

— O înhați cum îşi înhață hoțul prada!

Fericita aşteptare a unei revederi si-

gure îmi umplea acum toate zilele. Mama îşi recăpăta forţele. Starea ei nu mai cerea decât îngrijiri mărunte. Într-o zi, în timp ce mă întorceam cu nu braţ de dalii, ea îmi spuse în mod distinct: „Bună ziua, Ide!” surâzând şiret, bucurându-se de surpriza mea. În curând, se putu face înţeleasă, prin cuvinte uşor stâlcite. Putu să citească şi, la braţul uneia dintre noi, sprijinită într-un baston, să facă trei, patru paşi prin grădină, unde-i instalasem fotoliul rulant. Când mătuşa Antje venea să-i ţină companie, profitam ca s-o şterg din casă. Săream în trenul de Schweningen şi-mi luam ceaiul pe terasa unui mare restaurant. Alegeam locul unde stătusem cu Jan. Orchestra cânta valsuri lente. Atunci ceva se rupea în mine, aveam sentimentul că nu-mi voi mai revedea niciodată bărbatul; îmi lăsam ceaiul nebăut şi mă îndrep-

tam spre câmpuri, căutând locurile pe unde mă oprisem împreună cu el. O luam în direcția dunelor înflorite. Eram sigură că voi mai găsi încă adâncitura pe care trupurile noastre o lăsaseră în nisip în acea duminică dimineață atât de albastră, atât de plină de sunetul clopotelor şi de bâzâitul albinelor. Mă întorceam acasă bolnavă de nostalgie.

Fânul fusese strâns de mult, câmpurile erau pustii. O pasăre se înălța în aer, zbura când sus, când jos, ca şi cum s-ar fi izbit de nişte obstacole. Gâze de apă zburau pe suprafața canalelor şi când apunea soarele aerul devenea mai sonor. Becaținele îşi lansau din înălțimi acel: gjearp! gjearp! monoton. Aproape de mlaştinile unei păduri se auzeau lătrăturile vulpilor tinere: cheaf! cheaf! Şi ca o glumă proastă ecourile din vale le multiplicau. Mă grăbeam, mă temeam de obscuritatea

unde, într-o seară, am văzut înălțându-se două focuri nebunatice. Îi aduceam mamei scaieți mari, albaştri, din smârcuri. Ei îi plăceau, fiindcă țineau foarte mult.

Capitolul III

Într-o noapte, la Tjorpa, Jan dormea atât de profund, încât fără să mă simtă, am putut să-i ating cu buzele mâinile lăsate în voie pe cuvertură. Adulmecam căldura trupului său voinic şi, îndrăzneață din pricină că dormea, mi-am pus gura pe carnea lui în locul unde-i bătea inima... Dar el se trezi. „Nebuno”, spusese râzând şi mă cuprinse în brațe... Oare în acea noapte germenele binecuvântat să fi rodit în pântecele meu? De câteva zile mă chinuia o nădejde amețitoare. Posibilitate năucitoare, în care nu cutezam să cred încă,

fiindcă decepția ar fi fost zdrobitoare şi mă feream să cred în ceea ce poate că nu era decât o iluzie. Nu i-am scris nimic soțului meu iubit despre fericita presupunere. Şi, apoi, ceea ce aşteptam ca pe-un miracol s-a împlinit! Nu mă mai puteam îndoi! Dulcele secret mă umplea de o emoție, a cărui profunzime nu putea fi exprimată de niciun cuvânt, de nicio muzică. Acum îmi venea să râd de bănuielile mele, de tulburările mele. Teama confuză care, pe moment, îmi tăiase răsuflarea, pierise! Sigrid nu mai putea să-mi ia locul! Două mâini mici şi fragile o îndepărtau. Pierduse partida! Spiritul ei putea urzi orice plan negru, nu mă mai temeam, căci aveam să fim doi ca să ne apărăm! Zilele mi se păreau încântătoare. Vibram de bucuria care îmi țâşnea din ochii, din porii pielii şi mama şi surorile mele, intrigate, mă tot întrebau. Dar o vagă super-

stiție mă împiedica să-mi dezvălui dulcele secret atâta vreme cât nu i-l împărtăşisem încă iubitului meu. În sfârşit, nemairezistând, i-am scris:

„Dragul meu soț, n-am vrut, înainte de a fi foarte sigură, să-ți anunț nădejdea care m-a ținut în nesiguranță atâtea zile şi care acum a devenit o realitate! Nu mă poți vedea roşind... ascultă: vom aveau un alt mic Nils şi aş vrea să pot trage de firul ceasurilor ca să-ți şi aduc mai repede copilaşul. Cât de frumos mi se pare acum viitorul!”

Scrisoarea asta, întreruptă, n-a mai plecat nici în ziua aceea, nici în zilele următoare. Mama, aşezată în fotoliul ei, a făcut, pe neaşteptate, o sincopă. Doctorul, chemat în grabă, a găsit-o foarte rău. Cu ajutorul lui, am izbutit s-o aşezăm în pat. Dar ea şi intrase în

agonie. Ne-am adunat toate cinci în jurul ei, contemplând, printre lacrimi, acel chip care ne era cel mai drag dintre toate. Pleoapele şi buzele îi rămăseseră întredeschise. La intervale regulate, un hârâit răguşit i se urca în pieptul care părea că se luptă sub o greutate imensă. Le-am scos afară pe surorile mele care plângeau foarte tare. Când am rămas singură cu mama, am îngenuncheat la căpătâiul ei. „E o simplă criză, care va trece”, i-am suflat eu la ureche. M-o fi înțeles? Mâna ei, care o ținea pe a mea, n-avu nicio tresărire. Sfâşiată de horcăiturile cumplite, mă rugam din străfundurile inimii mele, nu părăseam din ochi chipul palid perlat de sudoare. Doctorul, întors spre seară, ne făcu să pricepem că orice încercare ar fi de prisos. După ce le-am silit pe cele mici să se culce, eu şi cu Selma am vegheat-o pe muribundă.

Noapte înceată, dureroasă, în care, între rugăciunile noastre, vorbeam despre existența ei grea, plină de griji şi de nevoi, deplângând faptul ca Domnul îi scurtase zilele tocmai atunci când viața i-ar fi fost mai liniştită şi lipsită de tracasări. Selma adormi. Mi se păru că răsuflarea zgomotoasă a mamei se potolea, devenea mai puțin greoaie. Am luat lumânarea şi m-am apropiat de chipul ei. Zgomotul din piept i se stinsese. Mama îşi împreună mâinile, răsuflă... Mi-am reținu respirația, privind-o fix. Mai răsuflă o dată, o răsuflare mai uşoară decât prima şi care luă cu ea ceea ce-i mai rămăsese din viață. Murise. Trăsăturile ei severe se destinseră într-o expresie de satisfacție, aproape de mulțumire. Ridurile parcă i se şterseseră, n-o văzusem niciodată atât de frumoasă.

Ne duceam în fiece dimineață toate

cinci la cimitir, animate de un soi de căință de a nu-i fi dat mamei ceea ce i-am fi putut da. Eu, mai ales, care, mă lăsasem bântuită de gândul că de acum încolo nimic nu mai stătea în calea plecării mele. Deşi chinuită de remuşcări, nu-mi puteam împiedica inima să nu-mi tresară de bucurie la perspectiva de a-mi revedea soțul, de a-i anunța marea veste şi de a-mi relua, alături de el, existența de odinioară. Am băgat de seamă că pe surorile mele pierderea mamei nu le zguduise chiar atât cât s-ar fi cuvenit. Eliberarea dintr-un jug, adesea nedrept, le atenua durerea. N-aveam deci de ce mă nelinişti în privința lor, cu atât mai mult cu cât Selma părea să fi moştenit energia mamei.

Tocmai discutam lucrurile acestea cu mătuşa Antje când am primit, ca răspuns la telegrama mea, o telegramă în-

curajatoare de la soțul meu. După ce-au fost îndeplinite toate formalitățile moştenirii şi după ce notarul mătuşii Antje a fost numit tutorele surorilor mele, am putut fixa în sfârşit ziua îmbarcării. Dar chiar în acel moment am primit o scrisoare de la Jan. Mi s-a făcut rău citind-o, totuşi ea nu conținea decât vorbe bune:

„Am fost nenorocit, dragă Ide, aflând de moartea mamei tale. O regret sincer pe femeia care a crescut-o pe Ide a mea. Vaporul «Ariella» pleacă, prin Rotterdam, la 4 noiembrie. Până atunci ai tot timpul să te îngrijeşti de viitorul surorilor tale. Doresc să dispui de toată suma pe care ți-am lăsat-o la Bancă; am mai adăugat un mic capital, aşa că-ți vei putea părăsi liniştită surorile. Nu-mi rămâne, dragă Ide, decât să-ți fac o mărturisire care mă costă, pentru că ştiu că te va răscoli. To-

tuşi, socot de datoria mea să-ți împărtăşesc un fapt care ar putea să capete prea mare importanță dacă ți l-aş ascunde. Vezi tu, uzez de preambuluri, cunoscându-ți susceptibilitatea. Ei bine, iată: într-o bună dimineață, Sigrid a picat la Krittelwerk, fără să mă anunțe. N-a venit singură, ci târând după ea un grup de prieteni pe care i-a cunoscut în timpul traversării. Stau toți la Johannesburg şi ea locuieşte la ei. După ce-am mâncat la hotelul «Royal», ne-am terminat seara la club. Din când în când amicii veneau şi claxonau în fața uşii mele. Nu i-am primit şi Sigrid mi-a trântit-o că prietenii ei mă socot omul cel mai prost crescut pe care l-au văzut vreodată. Ea vorbeşte tot timpul cu nerăbdare, despre întoarcerea ta. Nu mi-e greu să-mi închipui spaimele tale! Linişteşte-te, Sigrid n-a pus încă piciorul la noi în casă; asta o vei hotărî tu când te vei în-

toarce. Deci nu-ți face griji inutile, Ide, şcolărița mea nebunatică, nu sunt eu al tău?

Socot că scrisoarea mea îți va ajunge chiar în ajunul plecării. Te voi aştepta la Capetown; aşa ne vom revedea mai repede! Eşti mulțumită?”

Paginile acestea mă aruncaseră într-o profunda tristețe. Toate vorbele bune cuprinse în ele se şterseră în fața strigătului de alarmă care urca spre mine printre rânduri... Mi se părea că săptămânile care mă mai despărțeau de soțul meu cuprindeau o eternitate, erau pline de amenințări şi de capcane.

Dacă Jan ar fi putut să mă vadă în timpul traversării!... Fugeam de mine însămi, asistând, cu tot doliul meu, la toate concertele, la toate divertismentele de pe bord, împrietenindu-mă cu cât

mai mulți pasageri. Dar nu puteam sta multă vreme într-un loc. Seara, târziu, mai făceam încă înconjurul punții, ca să mă obosesc până la epuizare şi să mă scufund într-un somn fără vise. În fiecare dimineață urmăream pe o hartă imensă, atârnată în hol, mersul drapelelor minuscule indicând drumul parcurs. În sfârşit, comisarul de bord îmi spuse că ne apropiem de Capetown. Clipa întâlnirii nu mai era departe, şi eu mă frământam întrebându-mă cum va primi soțul meu vestea pe care aveam să i-o dau. Se va bucura sau va vedea o piedică în plus, dacă nutrea nădejdea de a se elibera într-o zi? Jan fu printre primii care se urcă pe vapor. Păru mişcat văzându-mă în haine de doliu, apoi mă îmbrățişă cu tandrețe.

— Biata mea nevastă, mă sperii! zise el privindu-mă cu ochiul medicului.

Mi-am plecat privirile. De îndată ce

ne-am instalat în trenul care trebuia să ne ducă de la Capetown la Johannesburg, el nu se mai potoli cu întrebările: voia să ştie tot, se interesă de boala mamei, de ultimele ei clipe, şi de starea de spirit în care-mi lăsasem surioarele. Plin de atenții, odată venită seara, mă instală în patul meu. Şi când, la lumina stelelor de pe cerul Africii, l-am văzut şi pe el instalat în patul lui, aproape, foarte aproape de mine, fericirea îmi reveni tot atât de violentă pe cât îmi fusese şi spaima. O linişte nespus de plăcută mă învălui, mă legănă într-un somn întremător. Această linişte mi-am regăsit-o la deşteptare, în toată plenitudinea ei, când, printre gene, l-am zărit pe soțul meu. Îi vedeam din profil chipul energic, părul blond, ciufulit. Se uita pe geam, cu un aer gânditor şi îngrijorat. Nu m-am alarmat câtuşi de puțin. Venise momentul să mă eliberez

de taina mea. Cât îmi era de plăcut să aud clipocitul apei cu care se spăla, să respir parfumul familiar al părului său! Tresăream din toată ființa mea când mă gândeam că-mi va fi dat să-l văd din nou zilnic, să dorm lângă el, să-i ating şi să-i aranjez obiectele personale! Îi voi pândi din nou zbârnâitul motorului când maşina lui se va apropia de grilaj, voi asculta din nou zgomotul drag al paşilor săi. Numele lui Sigrid nu fusese încă rostit. Poate că-l evitam, călăuziți de o prudență tacită. Totuşi, de când mă bucuram de prezența omului iubit, pericolul acelei ființe dădea înapoi.

Era a doua zi a călătoriei noastre. Leneşă, cu ochii închişi, savuram perspectiva acelor lungi ceasuri petrecute numai cu el în vagonul strâmt de tren. Apoi l-am auzit spunându-mi:

— Bună dimineața, Ide! Şi-mi surâse.

Vreau să reînnoiesc provizia de apă. Nu ți-am mai lăsat şi ție...

Părea bine dispus. Cerul se albăstrea. Ici, colo, câte o insuliță de verdeață sau câte o fermă izolată; cât loc, cât spațiu pentru zborul viselor şi al nădejdilor! Aşezat în colțul din fața mea, Jan citea ziarele.

— Tu nu citeşti? mă întrebă el întinzându-mi o revistă. Ochii lui, care se uitaseră la mine în treacăt, reveniră asupra mea cu o expresie mirată.

— Ce se întâmplă, Ide? De ce ai aerul ăsta atât de bucuros?

Atunci, m-am ghemuit alături de el şi i-am strecurat în mână scrisoarea întreruptă de sincopa bietei mele mame. Când, după ce-a citit câteva rânduri, a ridicat capul, ochii lui erau plini de o astfel de limpezime, încât un suspin a țâşnit din străfundul bietei mele ființe.

— E adevărat, Ide? Nu te-ai înşelat?

Cu o mişcare spontană, mă trase lângă el. Cât mi se păru de solemn în seara aceea apusul soarelui care împroşca cerul cu flăcările sale! Compartimentul nostru ardea în purpură şi aur.

Capitolul IV

La coborârea din tren o siluetă elegantă veni spre noi cu mâna întinsă.

— Mă bucur că te-ai întors, Ide... îmi zise Sigrid. Poate că soțul tău va fi mai puțin morocănos acum?

În timp ce Jan se ocupa de bagaje, m-am îndreptat, împreună cu ea, spre ieşire. Era ceasul trei dimineața. În întunericul din mica piață din fața gării, am zărit o maşină cu farurile aprinse.

— Maşina lui Jan e în reparație. A trebuit să ia trenul ca să vină la Johannesburg. Atunci, ne-am înțeles ca la sosirea ta, să vă folosiți de maşina

mea, îmi explică Sigrid, deschizând portiera. Vă însoțesc la Krittelwerk. Oh, nu-ți fie teamă, adăugă ea văzându-mi chipul descumpănit, eu nu rămân acolo decât câteva ceasuri. Doar cât mă odihnesc un pic, apoi pornesc la drum!

O expresie batjocoritoare plutea pe buzele ei. Jan neglijase să mă prevină de eşecul umilitor de a păşi odată cu Sigrid în casa dragă, regăsită. Sigur că soțul meu nu se gândise atât de departe. Un bărbat nu vede lucrurile aşa cam le vede o femeie. Se aşează la volan alături de mine, în timp ce verişoara lui se cuibări în fundul maşinii.

— Ziua căldura e insuportabilă, dar nopțile sunt întotdeauna răcoroase, remarcă ea.

Mergem prin întuneric. Farurile arătau un drum desfundat şi vărgat de urmele căruțelor. Maşina se clătina şi se zdruncina. Mă simțeam bine pe pă-

mânt african şi încercam o plăcere aspră. Când maşina stopă în fața portiței grădinii, se lumina de ziuă. Daisy şi servitorii dădură fuga.

— Ceai! porunci Jan frecându-şi mâinile.

Ținându-mă de braț, duşmanca mea trecu pragul odată cu mine. M-am uitat la ceas. Era şase fix. În acea clipă se auzi un clinchet uşor. Geamul de la ceas se sparse în două.

— Superstițioasă? glumi Sigrid, observându-mi tulburarea.

Jan surâse.

— L-ai lovit de nasturele mantoului, zise el.

— Nu, râse amuzată verişoara lui, sticla s-a spart pur şi simplu când ne-am uitat la ea.

Îşi scoase jacheta şi pălăria. Din nou, am rămas plină de stupoare în fața frumuseții acelei femei. Mi se părea că-i

văd pentru prima oară ochii prelungi, întinşi spre tâmple, sclipirea largilor pupile verzi în care jucau puncte de aur. Şi ce linie pură avea gura ei cu buze pline! O examinam în mod amănunțit, fără să găsesc ceva care să-mi displacă.

— Îmi dați voie? Cozile îmi strâng tâmplele...

Spunând acestea, îşi scoase acele de baga şi cozile desfăcute şi scuturate se despletiră ca o capă de mătase țesută cu fir de aur şi argint. Jan o privi cu un aer nemulțumit.

— Văd că te simți ca la tine acasă! bombăni el.

— *Vad nu dä!*[50] strigă ea. Doar cei morocănoşi pot fi şocați de nişte cozi desfăcute!

Cu dezinvoltură, trecu din odaie în

---

[50] De ce nu! (suedeză) (n.ed.fr.).

odaie, oprindu-se în fața tablourilor, a cărților. Văzând deasupra pianului Cascada din Trollhättan avu o sclipire în ochi.

— N-am observat-o, fiindcă am venit aici doar o singură dată, acum câteva zile şi domnul care trebuia să-mi facă onorurile casei, m-a expediat cu atâta grabă, încât toate aceste lucruri mi-au scăpat.

Ochii ei ironici îi căutară pe ai lui Jan, în care se ivi nu ştiu ce tulburătoare amintiri.

Cum să nu-mi dau seama că luptele şi intrigile de la Tjorpa vor continua şi aici? Dar întărită de dublul meu drept, acela al căsătoriei şi al maternității, eram mai hotărâtă ca niciodată să țin piept intrusei. Voia război? Fie! Un război surd, tenace, cu atât mai mult cu cât toate astea se petreceau fără ştirea soțului meu. Vai! N-am întârziat să bag

de seamă că el avea pentru ea o slăbiciune de netăgăduit. În timpul absenței mele o introdusese în familiile tuturor prietenilor noştri, o întâlnea pe la ferme, în serile în care se juca bridge, apoi la cinema... Când era la Krittelwerk, îşi luau micul dejun în salonul de ceai al doamnei Francyn şi aperitivul la club. Aproape în fiecare zi, aflam de la o prietenă sau alta diverse fapte mărunte care, în ochii lor, nu aveau importanța pe care o căpătau într-ai mei. Sigrid nu ne era rudă? Verişoara doctorului Yvarsen fu deci primită cu brațele deschise. Frumusețea ei revoluționă clanul masculin. Dar admirației abia deghizate a bărbaților, ea le opunea acea camaraderie de fată de treabă, care, în țara ei, pune femeia pe acelaşi plan cu bărbatul. Cât despre femei, asupra cărora exercita o stranie impresie, ştia să se facă plăcută prin originalitatea şi ma-

nierele ei, printr-o însufleţire şi o variaţie care nu existaseră în viaţa lor. În concluzie, practica din plin proverbul: „Micile daruri întreţin prietenia”.

Jan părea mândru de succesul verişoarei sale. Sub imuabilul cer al Africii, poate că gusta mai bine frumuseţea celei care, ca şi el, venea din ţara zăpezilor şi a lebedelor. Sigrid mă copleşea şi pe mine cu cadouri şi, din gentileţe, eram silită să le accept, măcar că eram departe de a crede sinceritatea lor. Când Jan băgă de seamă sila mea, se nelinişti.

— Nu trebuie să ai o idee preconcepută împotriva lui Sigrid. Nu observi că a devenit rezonabilă? De altfel, tânărul meu coleg, doctorul Corsen, îi face o curte îndrăcită şi asta nu pare să-i displacă verişoarei mele. Ce-ţi închipui?

N-am vrut să-i răspund: „Îi tolerez asiduităţile, dar tu, dragul meu, cu toa-

tă stăpânirea ta, ce spaimă bănuiesc înlăuntrul tău, de îndată ce doctorul Corsen se apropie de fosta ta logodnică!”

De la o vreme, Jan dori s-o vadă mai des la masa noastră. Era totuşi departe de a fi amabil cu ea. Aveam impresia că, tratând-o cu indiferență, ori aruncându-i câte o răutate care-o făcea să pălească, voia pur şi simplu s-o încerce dacă-l mai iubea. Dar Sigrid era prea fină ca să nu-şi dea seama că vărul ei era gelos şi surprindeam adesea în ochii ei prelungi un fulger de triumf. Atitudinea, în mod firesc, cordială, pe care o adoptase față de el, nu mă înşela. Pasiunea ei dura. Nu mai eram invitați fără Sigrid care venea din ce în ce mai des la Krittelwerk. Locuia la „Royal Hotel”, unde primea lume, dădea mese sau organiza seri de bridge. De unde-şi trăgea vigoarea asta ca să facă astfel

naveta între oraş şi târgul nostru? Aproape patru ore de drum desfundat, sub cer arzător, ca să se întoarcă înapoi după douăzeci şi patru de ore. Dar mâna fină care ţinea volanul avea toată energia necesară. Sigrid era mai viguroasă decât lăsa să se întrevadă obrajii ei palizi şi coafura impecabilă. Revenea din călătoriile ei la fel de proaspătă şi de trandafirie. Chiar pe terenul de tenis frumoasele ei cozi prinse cu ace groase de baga nici nu se clinteau măcar.

Capitolul V

Când mă trezeam în toiul nopţii, rămâneam multă vreme cu ochii deschişi atenţi la opera lentă care avea loc înlăuntrul meu. Acum copilaşul îşi manifesta adesea prezenţa şi de fiecare dată mă copleşea o undă de fericire şi nădejde.

Maioreasa îşi dădea marea ei recepție anuală. Brutarii târgului trudeau în draci, supraîncărcați de comenzi, şi toate străzile miroseau a patiserie. În casa spațioasă şi confortabilă a maiorului, ospitalitatea era amplă şi uşoară. Pentru ceremonia aceasta, invitații veneau de departe. Erau mai bine de optzeci de persoane. Toate uşile fuseseră scoase şi chioşcuri de verdeață adăposteau măsuțele aşezate până în anticameră. La intrare, o ziaristă cu ochelari groşi stenografia numele şi calitatea oaspeților, adăugând – la doamne – şi descrierea toaletei lor. Tinerele ajutau la servit, turnau ceaiul şi lichiorurile, duceau platourile. Tot acel tineret îi arăta lui Sigrid o pasiune entuziastă. Se întreceau să-i ofere – cu obrajii închişi – cadouri naive şi simbolice: semne de carte brodate cu o inimă sau cu cuvintele: „De cine mă ataşez, lângă

acela mor!” Jerbe de trandafiri însoțite de bilețele din care izbucnea o juvenilă şi tulburătoare nevoie de a iubi... Omagii nevinovate care-o flatau pe Sigrid, îmbrăcată în mătase albă, cu un şirag de rubine la gât. Purta o încântătoare pălărie cu boruri mari, din pai de orez, împodobită cu cireşe roşii aplicate de fiecare parte, sub borul larg, care-i cădeau peste urechi. Aceeaşi spaimă îmi cuprinse inima văzându-l pe Jan privind-o lung, cu o mirare amestecată cu admirație.

Stăpâna casei ne atrase atenția spunându-ne că ne pregătise o surpriză. Un fachir în vizită la familia Moosaa, care avea un magazin cu mătăsuri din India, pe Market Street, făgăduise să vină după ceai. Se numea Hajra Ayob. Lumea zicea că se bucura de renume mondial. I se atribuiau cunoştințe extraordinare. În urma servito-

rului negru, care nu mai avusese vreme să-l anunțe, apăru un bărbat de talie mijlocie, uşor încovoiat. Un turban voluminos îi înconjura capul. Ochii, de un negru strălucitor, îi iluminau fața oacheşă. Rotindu-şi privirea, salută asistența, ducându-şi degetele la frunte. Doamnele se înfiorară, atente şi puțin speriate.

— Care dintre aceste doamne vrea să-şi cunoască viitorul? întrebă el după ce maioreasa îl prezentă.

Cele mai curioase întinseră mâinile, mâini greoaie, cu falangele îndesate, mâini fine, toate însă foarte îngrijite.

— Nu vă impacientați, dragele mele, zise stăpâna casei. *Master* Ayob nu va uita pe nimeni...

Eram aşezată în spatele pianului, cu doamna Gowan fiica pastorului Murrbank. Ca şi mine, şi ea prefera să treacă neobservată. Caracterul meu se

potrivea bine cu al ei, blând şi supus. Romantică şi pioasă, îi fusese destul de greu să se acomodeze cu problemele concrete ale căsătoriei. La început nu-şi iubise câtuşi de puțin soțul, un bur cu picioarele pe pământ. Dar, din ziua când li se născuse fetița, ea îi rămăsese recunoscătoare pentru fericirea pe care i-o dăruise. Se ataşase de el, cu toată fața lui sangvină şi cu toate gesturile sale necioplite.

— Eu nu vreau să-mi arăt palma, îmi spuse ea, fiindcă sunt fericită, de ce să risc ca omul ăsta să-mi vorbească despre Nemesis?

Se auzi vocea maioresei:

— Slavă Domnului! Până acum niciuna dintre noi nu are în palmă vreun semn fatal! ne informă ea. Se pare că suntem cu toatele născute sub o zodie bună!

— Da, întări hindusul care se apropi-

ase, aceste fermecătoare doamne poartă în palmele lor sănătate, bogăție, viață lungă!

— Minunat! strigă Sigrid. Asta înseamnă că toată lumea e mulțumită! adăugă ea mai încet. E rândul nostru, Ide... Să nu facem excepție. Haide să ne aflăm viitorul.

Mă târî către fachir. În picioare, în mijlocul sălii, el ne privea venind, cu ochi curioşi. Când ne-am aflat în fața lui, interesul său crescu brusc. Mă fixă şi abia puteam să-i susțin strălucirea pupilelor care încercau să se agațe de ale mele. O slăbiciune ciudată mă cuprinse şi parcă ascultând de o poruncă, i-am întins spontan mâinile. El le luă în mâinile sale mici şi grăsuțe şi rămase multă vreme aplecat asupra lor, părând că se concentrează, în vreme ce Sigrid, în picioare, în spatele meu, se sprijinea cu amândouă mâinile de spă-

tarul scaunului pe care şedeam.

— Aţi fost foarte fericită... începu el după o ezitare. Da, foarte... Dar există o întrerupere a liniei... Aţi suferit mult din pricina morţii unui copil... şi nu veţi mai avea niciodată altul!

Îşi coborâse glasul.

Nu m-am putut abţine să nu surâd: „Ce şarlatan!” mi-am zis eu. Să-mi fi citit oare gândurile? Ochii săi aproape fosforescenţi îi sfredeliră pe ai mei:

— Un sfat, doamnă, rosti el tare. Aveţi grijă de dumneavoastră. Fiţi prudentă, foarte prudentă! Tonul fatidic al acestor vorbe mă impresionă. Magicianul băgă de seamă: Nu vă neliniştiţi, doamnă, zise el. Pecetea funestă pe care am descoperit-o în palma dumneavoastră poate că nu-i decât un avertisment! Soarta dumneavoastră totuşi nu-i rea.

Se ridică şi se întoarse spre Sigrid, care-i întinse mâna. Abia îşi aruncă ochii

spre ea că tresări şi-o învălui pe tânăra femeie într-o privire inchizitorială.

— Linia inimii dumneavoastră e o brazdă profundă care vă străbate palma dintr-o parte într-alta.

— Ce vrea să însemne? Întrebă ea atentă.

— Pasiunea are asupra dumneavoastră o putere teribilă... urmă el încet. Nu cunoaşteți frâu şi ascultați orbeşte instincte... Şi dumneavoastră vă spun: băgați de seamă!

Simțurile îmi erau atât de încordate, încât nu-mi mai pot aminti dacă auzul meu surprinsese aceste cuvinte sau le citise pe buzele omului cu turban. Brusc, acel bărbat şi luminoasa Sigrid se trasară înapoi, alunecară spre fundul odăii... Am vrut să mă apuc de ceva, dar în jurul meu nu mai fu decât întuneric. Când am redeschis ochii, mă aflam în camera şi în patul stăpânei

casei. Doamna Gowan îmi trecea un flacon cu săruri pe la nas. La picioarele patului am zărit-o pe Sigrid. Era foarte palidă şi ochii ei verzi, cu paiete de aur, se uitau cu asprime la talia mea proeminentă sub mătasea rochiei, care, aşa cum stăteam lungită, ieşea şi mai tare în relief.

— Iată-l pe doctor! zise o voce venind din uşa unde se înghesuiau câteva doamne. Jan, care se întorcea din rondul lui pe la spital, intră fără să arate nici cea mai mică nelinişte. Luându-mi pulsul, îi mulţumi maioresei pentru îngrijirile pe care mi le dăduse.

— Nimic grav, am să te duc acasă, Ide...

Cum verişoara lui arătă că ar vrea să ne însoţească, stăpâna casei o reţinu:

— Pentru că te-ai liniştit în legătură cu ruda dumitale, rămâi cu noi, Sigrid. Puştii mei, care te adoră, se bucura în-

totdeauna să-şi joace în fața dumitale micul lor număr.

— Nu pot să rămân cu tine, fiindcă mai am de făcut câteva vizite, îmi spuse soțul meu după ce mă conduse acasă. Când să iasă pe uşă se întoarse şi zise: Cred că n-ai avut când te înțelege cu Sigrid... Vrei să-i telefonezi şi să-i spui c-o aşteptăm la masă?

La apelul meu telefonic, Sigrid răspunse că n-o lăsau să plece. Că acolo lumea dansa. Dar că prefera, bineînțeles, să-şi petreacă seara cu Jan şi cu mine.

Căldura se potolise. Era plăcut. Lungită pe sofaua de piele din sufragerie, mă gândeam la prezicerea tulburătoare a indianului. Cu ce insistență mă rugase să fiu atentă! Putea, într-adevăr, să prevadă viitorul? „Ați suferit mult din pricina morții unui copil...” îmi spusese

el, dar adăugase această minciună: „Şi nu veți mai avea niciodată altul...” De ce natură putea fi pericolul semnalat de magician? De cine să mă tem dacă nu de rivala mea care din zi în zi câştiga teren vârându-se tot mai adânc în căminul meu? Totuşi şi pe ea o avertizase pe un ton aproape amenințător: „Băgați de seamă...” Mă pierdeam în presupuneri când Daisy veni să mă cheme la masă. În sarongul ei vărgat şi cu boneta galbenă, tânăra negresă era foarte decorativă. Îmi era şi foarte devotată. Fină şi inteligentă, pricepea lucrurile, făcea deducții... Când i-am spus să mai pună un tacâm, surâsul i se şterse, păru nemulțumită:

— *Vork en lepel voor missis Sigitt?* (Un tacâm pentru domnişoara Sigitt?) mă întrebă ea.

— De ce această întrebare, Daisy?

Negresa se legănă pe picioarele lungi,

ceea ce denotă încurcătura ei.

— *De baas heeft gezegt dit ik moest zwijen... Maar ik wil te missis zeggen wat miss Sigitt gedann hebbe, al mijn missis is wesen bij haar mamma...* (Stăpânul m-a oprit să spun ceea ce-a făcut miss Sigitt cât timp doamna era la mama sa, dar eu vreau să-i spun totuşi doamnei...) mi se încredința ea.

Rostogolindu-şi pupilele mari, răsucindu-şi cordonul sarongului, Daisy îmi spuse:

— Servitorii plecaseră să se întâlnească cu ai lor. Stăpânul isprăvise de cinat şi tocmai se pregătea să-şi ia ziarul când miss Sigitt a dat buzna pe portița grădinii... „Pune zăvorul!” a poruncit stăpânul ducând un deget la buze. Domnişoara a bătut în uşă, a zgâriat-o cu unghiile. Stăpânul şi Daisy au auzit-o pe domnişoara plângând tare, tare! Apoi, ea s-a înfuriat, striga nişte vorbe

pe care Daisy nu le pricepea. La urmă, a început să bată în uşa de la anticameră.

— Şi domnul ce făcea în timpul acestui scandal, Daisy?

— Citea ziarul *Daily Mail*, doamnă..

N-am mai avut vreme să-mi explic scena asta, căci s-a ivit Sigrid. Pălăria ei mare, împodobită cu cireşe, îi umbrea faţa. Mi se păru totuşi că nu mai avea nicio picătură de sânge în obraji.

— Ce secretoasă! zise ea. Aveam în faţa mea o femeie răzbunătoare care se sufoca de o ură reţinută. Eşti însărcinată? suflă printre dinţi.

— N-ai băgat de seamă? am răspuns eu.

— De cât timp?

Părea exasperată.

— Iată-l pe Jan care se întoarce, am remarcat eu.

Pasul soţului meu răsună pe pietriş.

Nici nu intrase bine că Sigrid se îndreptă spre el, foarte dreaptă, cu gura batjocoritoare:

— Complimentele mele, dragă vere. Se pare că vei fi tată!

O roşeaţă abia imperceptibilă urcă în pomeţii lui Jan.

— Asta n-o să fie chiar mâine... făcu el evaziv.

Veni să mă sărute.

— Cum te simţi, Ide?

Un aer sumbru se lăsase peste masa noastră în trei. Sigrid abia îşi ascundea tulburarea în care-o aruncase vestea sarcinii mele. Totuşi, cu toată teama mea confuză, eram departe de a mă gândi că, prin vestea aceasta, îmi semnasem pieirea.

Capitolul VI

„Sigrid mi-a dat cuvântul că va locui

la Johannesburg...” îmi spusese soțul meu la înapoierea mea din Europa. Locuia, chipurile, la Johannesburg, ceea ce n-o împiedica să-şi petreacă cea mai mare parte a timpului prin locurile noastre şi mai ales în casa noastră. Era evident că sarcina mea îi împingea la paroxism ura față de mine. Am avut dovada, peste câtăva vreme, pe terenul de tenis. În jurul dreptunghiului acoperit cu nisip trandafiriu, se adunase o societate plăcută. Sigrid era o jucătoare abilă, de o suplețe extraordinară, iute şi precisă. Îi bătea uşor pe cei mai buni jucători. Jan îmi fusese maestru şi ajunsesem să mă pot măsura cu oricare partener. Când jucam amândouă în fața lui Jan, rivala mea încerca să-şi impună superioritatea. Mai puțin iute, dar tot atât de rezistentă ca şi ea, făceam tot posibilul ca să duc partida până la capăt şi soțul meu se amuza de

acest meci dur şi violent. În ziua aceea Sigrid îmi propuse o partidă simplă.

— Primeşte, e ultima pe care ți-o mai îngădui! îmi spuse Jan, amintindu-şi că talia începuse să mi se îngroaşe.

El însuşi se îndreptă spre un alt teren de tenis.

— Nu-ți fie teamă, zise Sigrid, fixându-mi talia cu privirea, voi juca cu toata grija datorita stării tale!

— Nu m-am simțit niciodată mai în formă, am protestat eu.

Ne-am ocupat pozițiile. Sigrid n-a întârziat să arunce mingile de serviciu, dincolo de limitele terenului.

— Jocul tău nu e nici sportiv, nici elegant, i-am strigat impacientată.

În aceeaşi clipă ea trimise mingea de la o distanță foarte mică, fără ca, în surpriza mea, să mai am timpul să mă feresc. Astăzi ştiu ce loc anume din trupul meu vizase ea. Instinctiv m-am

lăsat în jos şi am primit mingea drept în frunte. Şocul m-a făcut să scap racheta din mână. M-am împleticit, năucită. Ea alergă. Încurcătura ei păru atât de sinceră, încât am socotit că trebuie s-o liniştesc. Puțin mai târziu se scuză față de Jan care-mi aplica o compresă cu apă de plumb.

— N-am jucat ca de obicei, am vrut s-o menajez pe biata Ide!

— Ciudat menajament! o întrerupse el, tremurând de mânie. Stângăcia ta e inexplicabilă!

Ce i-o fi spus când au rămas singuri? În aceeaşi zi ea se întoarse la Johannesburg. N-am mai văzut-o două săptămâni şi am început să trag nu ştiu ce nădejde smintită... Se întoarse pentru un mare ospăț pe care-l dădea familia Braas. Purta o toaletă care era toată numai scânteieri. Mulată în această rochie de paiete roşii, Sigrid, se detaşa ca

o flacără pe lemnăria întunecată a fumoarului. Stătea jos, cu picioarele încrucişate, înconjurându-şi genunchii cu braţele ei luminoase. Atentă în aparenţă la discuţia celor patru medici din Krittelwerk, nu-l părăsea din ochi pe soţul meu, îl sorbea şi el, distrat şi tulburat de privirea aceea lacomă, avu o mişcare de uşurare când servitorul veni să ne anunţe că masa era gata. Toate privirile se îndreptară spre verişoara doctorului Yvarsen, condusă la masă de stăpânul casei. Emana din ea un parfum parcă dintr-o epocă în care femeia era regină. Şi totuşi, în viaţa stagnantă din acest orăşel îndepărtat, ea introdusese un curent de modernism, îi făcuse şi pe cei mai burghezi să accepte o concepţie care ieşea din tiparele obişnuitului. Şi nimeni nu cuteza s-o critice când o vedea apărând în toalete îndrăznеţe... Ea era cea care dădea

tonul, ştiind să se facă indispensabilă candidatelor la eleganță care luau exemplu de la ea. Nu mai cumpărau nici măcar un ac fără s-o consulte. Măcar că le eclipsa pe toate doamnele nu renunțau la ea şi şi-o smulgeau una alteia. Ideile ei originale, replicile dibace făceau din Sigrid o musafiră râvnită. Printre invitatele lui Braas, se afla în seara aceea o tânără studentă în drept. La desert, a început să se discute despre feminism, subiect care-i lăsa indiferenți pe bărbați. Aceştia se retraseră în fumoar, în timp ce doamna Braas ne servea cafelele pe terasă. Doamna Roerade vorbi despre o operă filantropică, pe care o mare doamnă voia s-o fondeze la Pretoria.

— Voi fi printre primele care-şi va da adeziunea. Trebuie, bineînțeles, să dispui de timp şi de bani. Tocmai am inclus în societatea noastră o tânără avo-

cată de un real talent. Va sta la dispoziția oricui, bogată ori săracă. Scopul nostru e să apărăm femeia împotriva nedreptății legilor.

— Vă asumați o sarcină foarte dificilă, zise una dintre doamnele prezente, căci nu trebuie uitat că cei care au instituit legile sunt bărbați, şi în consecința le-au făcut ca să le fie lor bine.

— Ah! suspină doamna Roerade, nu vom fi niciodată prea numeroase ca să ne pledăm cauza. Un bun prilej, dragele mele, să fiți alături de noi!

Scoase o listă din geantă.

— Care din dumneavoastră se înscrie?

Urmă o tăcere pe care o rupse doamna Aberteyn:

— Mi-ar face plăcere să semnez, zise ea, dar soțul meu e dușmanul societăților feminine.

— Ce frumos exemplu de supunere

conjugală, glumi doamna Breen. Mie nu-mi pasă câtuşi de puțin de ceea ce i se pare domnului şi stăpânului meu, că e bun ori rău... Chiar din ziua căsătoriei am fost hotărâtă să fac întotdeauna ceea ce-mi place...

— Dă-mi voie să râd! zise doamna Braas. Sigur, există căsnicii unde şi unul şi celălalt se cred mari şi tari. Dar, în general, e de dorit ca o femeie să facă în menajul ei ceea ce i se pare că e bine, cu condiția să aibă grijă de forme şi, prin mici şiretlicuri, să-şi convingă stăpânul că el e singurul care comandă!

— Puțină bunăvoință, puțină toleranță şi dintr-o parte şi dintr-alta, şi cât de plăcută poate fi viața! zise încetişor doamna van der Bergh, vechea mea prietenă, încă frumoasă, cu tot părul ei cărunt.

Sigrid nu se amestecase în discuție.

Cu fața spre uşa-fereastră, deschisă, a fumoarului, se legăna încetişor pe un scaun-balansoar şi ochii ei, voalați de tristețe, mă făcură să-mi dau seama că se uita la vărul ei. Soarele apunea în dosul colinelor de bolovăniş. Tot cerul devenise de un roşu aprins. Lenta estompare a zilei dădea farmec peisajului izolat pe care-l aveam în fața noastră.

— Dacă nu m-aş teme că vă scandalizez, dragele mele doamne, v-aş mărturisi că nu sunt de acord cu dumneavoastră, declară Sigrid.

Aceste vorbe fură însoțite de o exclamație unanimă. Dar ea continuă imperturbabilă.

— Mi se par imorale toate aceste căsnicii zise de conveniență, făcute din rațiune, pentru bani sau şi mai rău, contractate dintr-o cauză oarecare, cauză care justifică mijloacele! (Îmi aruncă o privire scurtă.) Pun pe aceeaşi linie o

căsnicie în care, ascultând de familie sau de vreo fantezie trecătoare, tânărul şi tânăra rostesc în mod nechibzuit acel „da”, care-i va lega pe viață. Pe scurt, căsnicia devine legală de îndată ce e trecută în registrul stării civile. Dimpotrivă, se întâmplă ca lipsa banilor, inegalitatea din punct de vedere social sau deosebirea de religie să împiedice două ființe legale prin dragoste să se unească în mod legal. Or, o căsnicie sancționată de dragoste n-are nevoie de legea oamenilor, dar declar indecentă o uniune legală din care dragostea reciprocă lipseşte!

— Dumnezeule! Dacă înțeleg bine, Sigrid, dumneata eşti pentru căsnicia liberă?

— O, nu, zise ea surâzând. Trecerea pe la biroul de stare civilă e o măsură justă şi necesară într-o societate ca a noastră. Doar că n-ar trebui ca semnă-

tura cerută să fie veşnică, dacă unuia dintre soți îi e greu să rupă lanțul! Repet, condiția esențială în căsnicie e dragostea reciprocă!

În acel moment Jan ieşi din norul de fum care năpădise fumoarul.

— Ei! făcu el cu o expresie jovială care-i făcea atât de tânăr chipul serios. Acolo discuție îndrăcită despre politică; aici, dezbateri nu mai puțin încinse, dar de altă natură... Pe bărbați îi scuturați astfel?

— Într-adevăr, răspunse doamna Braas. De ce-ați făcut opinie separată în loc să ne țineți companie?

— Doamne sfinte, făcu el amuzat, care dintre noi ar fi putut plasa un singur cuvânt în această polemică presărată cu vorbe atât de mari ca: lege, justiție, libertate? Vedeți, am cam tras cu urechea! Şi adresându-se verişoarei sale: Judecata ta e îndrăzneață, Sigrid!

— Verişoara dumitale este atât de interesantă, doctore, interveni doamna Breen, atât de originală în ideile ei, încât îi îngăduim aceste ieşiri fără să ne ofuscăm.

— Nu, doctore! protestară doamnele, când Jan schiță gestul de a se reîntoarce în fumoar. Lasă-i pe domnii ăia cu politica lor plicticoasă şi spune-ne ce gândeşti despre feminism?

— Numai lucruri bune! afirmă Jan. Aprob femeia care încearcă să fie independentă, dar să nu se masculinizeze. Totuşi, în ce mă priveşte, ceea ce apreciez eu cel mai mult la o femeie este tocmai slăbiciunea, nevoia ei de sprijin şi de protecție, nu-i aşa, dragă Ide?

Am primit drept în față privirea albastră a soțului meu. În aceeaşi clipă se auzi un trosnet sec. Mânerul de sidef încrustat cu aur al evantaiului lui Sigrid se spărsese sub degetele sale. O

umbră întunecă fruntea soțului meu.

— Ce păcat! spuse el. Cum ai putut să faci asta, Sigrid?

Doamnele deplânseră incidentul. Obiectul prețios trecu din mână în mână până ajunse la Jan. El îl examină.

— Lasă-l la mine, spuse încetişor. Am un lipici grozav, am să ți-l repar...

Capitolul VII

De îndată ce ne aflam singure, Sigrid îşi manifesta fățiş duşmănia împotriva mea.

— Cât de urâtă e o femeie însărcinată, îmi spuse ea odată. Şi ce silă trebuie să-i fie bărbatului tău de tine... În locul tău, l-aş fi rugat de multă vreme pe Jan să doarmă în camera de oaspeți!

— Jan s-ar fi opus la una ca asta!

O scânteie verde îi apăru în privire.

— Crezi că-ți stăpâneşti bărbatul pen-

tru că împarte patul cu tine?

Am tăcut, mulțumindu-mă să surâd, un surâs ironic şi disprețuitor care-i înzecea întotdeauna furia. Dar, în adâncul sufletului meu, îndoiala făcea ravagii, îmi otrăvea zilele. Devenisem greoaie. Din pricina zguduiturilor maşinii pe drumurile proaste soțul meu nu mă mai lua cu el când era chemat la vreo fermă mai îndepărtată. Insidioasă, câte-o cucoană, geloasă pe Sigrid, mă informa că maşina doctorului staționa adesea în fața hotelului „Royal". Ştiam că Jan şi verişoara sa se vedeau la golf, la tenis, la club. Primeam acele împunsături de ac, întărindu-mă de teamă să nu-i dăuneze copilului. Căci în el îmi puneam ultima speranță.

Vreme de două săptămâni am avut febră. Jan m-a obligat să stau în pat. Această claustrare mi-a făcut mai mult rău decât bine. M-am liniştit când prie-

tenii veniți să mă vadă mi-au confirmat ceea ce-mi spusese şi soțul meu: că Sigrid, luându-şi un şofer, descinsese la Low Veld, ca să stea o vreme la White-River. Când s-a întors, eu mă făcusem bine. Ea se arătă mai asiduă ca niciodată. De îndată ce apărea, ne cuprindea pe toți trei un fel de stare de nervi. Odată, deschizând pe neaştepta-te uşa de la anticameră, am surprins-o pe Sigrid înfigându-şi dinții în mâna soțului meu. Am închis fără zgomot uşa. Ei nu mă văzuseră. După un minut, Jan intră şi, observându-mi emoția, mă întrebă ce am. Cuprinsă de o îndrăzneală subită, i-am smuls batista pe care şi-o înfăşurase în jurul mâinii ce-i sângera...

— Am văzut, am văzut! Te-a muşcat! am strigat eu fără să-mi pot reține lacrimile.

El roşi şi tăcu o vreme. Cu fața în

mâini, nu îndrăzneam să-l mai privesc.

— Da... rosti el cu efort, am făcut rău că am lăsat-o pe Sigrid să intre în casa noastră. Dar era greu s-o ții la distanță... Şi e şi mai greu s-o faci să părăsească țara. „Fiecare e liber să trăiască unde i se pare lui că e bine!", mi-a răspuns ea când am vrut s-o conving să se întoarcă lângă maică-sa... Şi cum trece drept ruda noastră... Biata mea nevastă, ce-i de făcut?

Niciodată nu-mi iubisem bărbatul cu mai multă deznădejde ca-n acele zile tulburi în care tremuram să nu-l pierd. Absența rivalei mele, întoarsă la Johannesburg, îmi dădu puțină siguranță. „Cine ştie? mă linişteam eu. Poate că totuşi Jan ține la mine, poate că mă prețuieşte..." Când, după o săptămână, Sigrid se întoarse, vărul ei o primi cu asprime. Ea n-a văzut în această schimbare decât o dovadă în plus că

celui pe care-l iubea îi era frică de propria sa slăbiciune.

În cursul unei serate, dată la noi, am avut strania bănuială că Sigrid cocea nişte planuri criminale care, încet, încet, prindeau formă, şi de a căror grozăvie nu-şi dădea încă seama. Îl văd şi acum pe soțul meu, în fotoliul de piele, cu capul sprijinit de spătar. În cămin se făcuse focul. Jăraticul încins îi lumina chipul energic, nasul ferm, bărbia voluntară. Fuma în tăcere, cu ochii la jar. Masa tocmai se terminase. Toți prietenii noştri se strânseseră în salonul cel mare. Sigrid, aşezată în mijlocul unui grup de admiratori, purta o somptuoasă rochie de catifea neagră, care, foarte decoltată, îi scotea în relief albeața strălucitoare a gâtului şi a umerilor. Genunchii încrucişați îi ridicau puțin rochia, lăsând să i se vadă pi-

cioarele fine şi nervoase, în ciorapi de culoarea pielii şi pantofii de brocart de argint. Îşi dădea seama că în seara aceea era deosebit de frumoasă. Obrajii ei însufleţiţi făceau să-i fie şi mai întunecaţi ochii de smarald. Cineva vorbi despre Elveţia, ceea ce-i îngădui să relateze nişte periculoase ascensiuni în munţi.

— Aceste ascensiuni m-au silit să privesc moartea în faţă, să fac lucruri pe care le socoteam imposibile, să fiu constrânsă să-mi înving teama şi slăbiciunea şi să capăt o stimă faţa de mine însămi, dreptul de a mă elibera de orice tutelă.

În acel moment, un telefon din Johannesburg îl înştiinţa pe redactorul ziarului din Krittelwerk, care se afla printre noi, cum se isprăvise una dintre afacerile care pasionase toată Londra şi ale cărei ecouri ajunseseră şi în înde-

părtata noastră țară. Era vorba de o crimă pasională care se petrecuse în înalta societate. Lady Wattson nu ucisese, dar insinuase tânărului ei amant s-o scape de un bărbat brutal care-o deranja. Pentru incitarea la crimă ea trebui să împărtăşească soarta iubitului ei, adică să fie spânzurată.

— Condamnați amândoi la moarte! rostise redactorul de la *Krittelwerk Observer*.

— E cumplit! zise Sigrid care se făcuse palidă. Judecătorii englezi nu țin seamă de circumstanțele atenuante. Cel care omoară va fi şi el omorât, oricare ar fi mobilurile care l-ar împinge la crimă.

— Trebuiau să se aştepte la asta, răspunse ziaristul.

— Dar femeia n-a ucis!

— Nu credeți că cel care pune arma în mâna unei alte ființe poruncindu-i

„Ucide!” e la fel de vinovat ca şi ucigaşul?

— Puteți spune ce vreți, mie mi se pare revoltătoare justiția engleză, care nu face nicio deosebire între oameni!

— Între ucigaşi! rectifică Bob Greenveld, omul de viață al societății: Nu uitați, doamnelor, că justiția asta este a noastră, aşa că feriți-vă de noi!

— Fleacuri, făcu Sigrid, fatalitatea a devenit dominanta firii mele. Sunt de părere că nu facem nimic decât ce ne dictează soarta!

— Teorie comodă care neagă răspunderea! Atunci, cum rămâne cu binele şi cu râul?

— M-am întrebat întotdeauna, ripostă ea, unde se termină unul şi unde începe celalalt? Limita dintre ele este atât de vagă, încât, după sentimentele care ne tulbură, putem socoti bun ceea ce un altul ar condamna!

— Eu socot, remarcă Jan, cu chipul voalat de fumul ţigărilor, că tocmai de aia avem conştiinţă ca să ne răspundă.

— Numai că e cam elastică sau susceptibilă! aruncă doctorul Braas.

Negrii, care aduseră răcoritoarele, puseră capăt discuţiei. Era în perioada arderii ierburilor. După masa de seară toate maşinile înşirate de-a lungul străzii se puseră în mişcare. Plecau pe câmp să vadă focurile. Când clarul de lună nu făcea flăcările să păleasca, focurile păreau în noaptea neagră nişte incendii înfricoşătoare şi măreţe, ca şi cum ar fi ars cetăţi întregi.

Capitolul VIII

Soţul meu îmi mărturisi intenţia de a amenaja o sală de biliard şi de a-şi transfera cabinetul de consultaţii în Kruger Street, unde era un vad mai

bun. Am rămas consternată. Urma să fiu lipsită multe ore din zi de prezența lui, lăsând la o parte faptul că nu vedeam cine venea la el... Nu mă gândeam decât la Sigrid...

Jan remarcă decepția mea.

— Proiectul meu pare să te necăjească, Ide?

Aş fi vrut să-i răspund că puțin îmi păsa, dar, cu toate eforturile mele, am izbucnit în lacrimi.

— Nu te supăra!

— Am ajuns deci până acolo încât să te scuzi şi pentru nişte lacrimi, făcu el cu tristețe. Totuşi, nu vreau să-mi fie milă de tine. Între soți, vezi tu, mila e degradantă pentru cel care o inspiră. Nu mă sili să-mi fie milă de tine, Ide. Tu mă iubeşti prea mult, biata mea nevastă, continuă el, nu trebuie să mă iubeşti astfel, nu merit!

Am încercat să protestez, dar lacrimile

mă năpădiră din nou şi, ca un făcut chiar în acel moment maşina lui Sigrid se opri în fata casei. Eram încă la masă. Cafeaua se răcise în ceşti. Mi-am şters, tare, ochii.

— Scenă de familie? zise Sigrid care se ivise în prag.

Învăluită într-o rochie de argint, părea aidoma femeilor din ţara ei de gheaţă, *„sculptată din zăpadă şi din soare…”*[51]. De lănţişorul de platină îi atârnau nişte picături ca de apă pe gâtul ei gol, trei sori minusculi cu nişte sclipiri uluitoare. Jan căzu, pierdut, în admiraţie.

— Ah! *Túsan!* făcu el. Rochia asta va întoarce pe dos toate femeile! Fereşte-te, Sigrid!

Ea făcu un gest de nepăsare şi, brusc, ochii ei prelungi se umplură de o ase-

---

[51] Marleleine Praz – *„Ţările nordului”*. (n.a).

menea dovadă de dragoste, încât Jan, încurcat, îşi coborî privirea.

— Ai mâncat? întrebă el.

— Voi mânca la bal. N-am vrut decât să vă arăt rochia.

— E feerică! zise Jan. N-am mai văzut niciodată una la fel.

Roşul plăcerii îi coloră lui Sigrid obrajii. Se auziră câteva claxoane. Ea începu să râdă:

— Prietenii mei sunt nerăbdători!

— Cu cine eşti?

— Cu familia Anderson. Stau la ei. Sunt mai ospitalieri decât voi.

Ne făcu un semn de rămas bun:

— *Bye! Bye!*

Uşa se închise în urmă-i. „Ai zice că s-au stins lămpile”, am recunoscut cu tristeţe în sinea mea. Un parfum îmbătător continua să plutească prin odaie.

— Probabil că lumea se întreabă de ce Sigrid nu stă niciodată la noi... remar-

că Jan.

— Sigrid nu-şi ascunde sentimentele pe cure ți le poartă... Am auzit destule în legătură cu asta...

Soțul meu păru mirat şi ezită să răspundă.

— Dacă-mi ceri acest lucru, o voi ruga pe Sigrid să ocupe camera de oaspeți în timpul şederilor ei la Krittelwerk, am zis eu.

— Nu-ți cer nimic, dragă nevastă! Nu mă pot preface că nu văd cât de penibilă ți-e prezența lui Sigrid. Sunt cu atât mai mulțumit de demnitatea ta. Să lăsăm deocamdată, lucrurile aşa cum sunt.

Se îndreptă spre salon şi se aşează la pian. L-am urmat şi m-am ghemuit într-un fotoliu, ascunsă de speteaza înaltă. Niciodată Jan nu mai cântase astfel *Nocturnele* lui Chopin. Această muzică îmi înteți neliniştea, o sorbeam

pe îndelete, cu mâinile împreunate, când, după un ultim acord, soțul meu se ridică atât de brusc, încât răsturnă taburetul din spatele lui. O clipă mai târziu l-am auzit deschizând robinetele din baie. După atâtea seri pe care le petrecusem singură, o salutam din inimă pe aceasta, doream să gust în toată plenitudinea *tête-à-tête*-ul atât de rar acum, pe care ajunsesem să-l primesc ca pe-o pomană. Am aţâţat jarul în cămin, am aprins lampa cea mare cu abajur pal de mătase. Pe măsuța din fața focului, am aşezat pipa preferată a lui Jan, cutia cu tutun, ziarele. În oalele colorate, ramuri mari de mimoze îmbălsămau aerul. Culoarea lor aurie se armoniza cu lampa, cu covoarele, cu pernele. Tocmai pusesem capacul pe ceainicul de aramă când apăru Jan. Îşi schimbase costumul, şi-l îmbrăcase, nu pe cel de casă, din flanelă albă, ci

pe cel negru, dungat.

— Trag o fugă până la club, zise el. Nu stau mult.

L-am privit cum străbătea grădina şi zgomotul portiței a răsunat dureros în inima mea. Eram decepționată şi mă simțeam singură, cumplit de singură... Unde rămăsese frumoasa mea încredere? Credința în soliditatea căminului meu? O presimțire mă făcu să ies din casă. Noaptea era neagră. M-am înfundat în nisip până la călcâie. Alergam cu o grabă de care nu-mi dădeam seama. Cu răsuflarea tăiata, m-am trezit într-un grup de gură-cască ce se înghesuia în fața ferestrei de la „Hotel Royal”. Oare îmi pusesem mantia aceea lungă şi întunecată, eşarfa care-mi ascundea pe jumătate chipul, ca să văd cum se învârt dansatorii în sala aceea decorată cu ghirlande de flori de hârtie? Tocmai se făcuse o pauză. Podiumul muzican-

ților era gol. Un zumzet de glasuri veneau din holul unde se serveau răcoritoarele. Am zărit-o, de departe, pe Sigrid. Cu capul ridicat, vorbea cuiva pe care nu-l puteam distinge, dar pe care, după înfățișarea ei radioasă, îl puteam ghici. După primele măsuri ale unui boston, perechile începură să danseze. Am strâns din dinți, știind dinainte că cel care avea să apară mă va face să strig de durere... Jan şi Sigrid trecură foarte aproape de mine, care stăteam ascunsă printre curioşi. Mâna frumoasă fără inel a lui Sigrid se odihnea pe umărul lui Jan care o ținea de talie. Trupurile lor înlănțuite lunecară în ritmul muzicii lente şi o expresie de fericire transfigura chipul bărbătesc al soțului meu. Fruntea fostei sale logodnice se plecase spre buzele lui. El părea s-o soarbă într-un fel de beție de care nu-şi mai dădea seama. Văzându-i ast-

fel, m-am simțit atât de lovită, atât de nenorocită, încât, temându-mă să nu leşin, am făcut cale întoarsă. M-am ciocnit de Daisy care, totuna cu întunericul, mă aştepta la portița grădinii. Fidela ființă îmi înțelese repede tristețea. Mă rugă să beau un ceai cald şi mă ajută să mă dezbrac. Tremuram mai mult de durere decât de frig. Mi se părea că toate lucrurile din jurul meu pe care ochii mei le mângâiaseră înainte cu simțul proprietății, luau în seara aceea, un aspect aproape ostil, aidoma unor lucruri care trebuiau înapoiate. M-am strecurat sub cuverturi. Fără sămi dau seama, gemeam, ghemuită în fundul patului. Un pas repede se apropie de pat, o mână energică trase cearşaful şi se aşează pe fruntea mea.

— Ce s-a întâmplat, Ide? De ce plângi astfel?

— Probabil că am visat, am zis eu

speriată.

— Aş prefera să fie aşa! a răspuns Jan.

Se îndreptă spre baie. După ce se spălă, se întoarse şi se vârî încet în pat, crezând că adormisem, dar observând că stăteam cu ochii deschişi, zise:

— Nu dormi, Ide?

— Ai petrecut o seară plăcută? am întrebat cu inima bătând.

— Pe legea mea, da! făcu el pe un ton vesel. Ia ghiceşte unde am petrecut-o? Când am ajuns la club, nu era nici măcar un câine. Or, trebuia să vorbesc cu doctorul Braas în legătură cu operația de mâine dimineață. Fireşte că l-am găsit la „Royal”, pregătindu-se să danseze. Am trimis să-l cheme, dar m-au văzul ceilalți şi am fost luat pe sus. Am dansat cu câteva doamne, apoi, cum pofta vine mâncând... De altfel, nu mi-a displăcut deloc să-mi dezmorțesc pu-

țin picioarele...

— Erau rochii frumoase afară de cea a verişoarei tale?

— Nici pomeneală! declară el râzând. Numai culori stridente!

— Eşti sever în seara asta, Jan... Cel puțin ai dansat şi cu pacientele tale?

— Fii liniştită, mi-am făcut datoria, mă asigură el căscând.

Mă atrase spre el şi mă sărută pe gură.

— Acum lasă-mă să dorm... Peste câteva ceasuri am o operație.

Nu se mai mişcă. De când nu mai pomenise de copilul nostru care urma să se nască în curând? Măcar se mai gândea la asta? Obsedat de Sigrid punea pe al doilea plan acest eveniment, care, în alte împrejurări, ar fi ținut toată casa într-o fericită aşteptare. Dar, mă rog... În ceasul de față, îmi aparținea. Încet, foarte încet, am atins cu bu-

zele mâna părăsită pe cuvertură şi o nădejde timidă mi-a şoptit că poate nu era totul pierdut. Când m-am trezit, am văzut fereastra plină de cerul albastru şi de crengile copacilor. Zgomotul apei m-a făcut să înțeleg că Jan era în baie. Întâmplarea din ajun îmi apăru începțoşată ca într-un vis. Realitatea era aici, cu zgomotul acesta al apei care curgea, cu locul cald încă al trupului său. Daisy aşeza masa pentru gustarea de dimineață. Clinchetul veseliei, glasurile sonore ale servitorilor, discutând în bucătărie, toate acele sunete familiare aveau ceva liniştitor. Bine dispus, Jan mânca cu poftă şi vorbea despre o nouă carte de Selma Lagerlöff. Observasem la el o schimbare, care – ieri abia sensibilă – se accentuase astăzi. Am avut explicația când mi-a spus că Sigrid, nesimțindu-se la îndemână la familia Anderson şi neputându-se reîn-

toarce încă la hotelul „Royal”, ticsit de turişti, îl rugase să stea câteva zile la noi.

— Eşti de acord, Ide? adăugase el.

Am primit lovitura fără să clipesc.

— Am să dau ordin să i se pregătească odaia, am spus eu.

Păru satisfăcut şi, înainte de a pleca, mă sărută mai afectuos ca de obicei.

Şi Sigrid se instală la noi. Îi puturăm din nou vedea luxoasele ei rochii de casă şi tot aparatul rafinat de care se înconjurase. Suportam greu contactul zilnic cu această adversară de temut. Atmosfera în casă parcă era încărcată de electricitate. Sub pretextul că starea mea cerea odihnă, mă obliga, în unele zile, să-i las ei conducerea casei. Atunci plivea grădina, umplea vazele cu flori şi verdeață, îmi năucea negrii cu poruncile ei lipsite de indulgență. După ce ne culcam, i se mai auzea încă multă vre-

me clămpănitul tocurilor de la papuci care mi se părea că-mi ciocănesc drept în inimă. Într-o seară Jan sări din pat, şi deschizând uşa strigă cu vocea lui poruncitoare:

— N-ai de gând să isprăveşti cu plimbatul? Eu ziua muncesc şi am nevoie de odihnă!

O cascadă de râs fu răspunsul şi cum Jan se vârâse la loc în pat, alături de mine, l-am putut auzi râzând de unul singur. Totuşi, nu era întotdeauna bun cu ea. Amintindu-şi desigur că, fetiță fiind, lui Sigrid îi plăcea să fie dominată de el, o trata fără blândețe. Dar aluziile sale jignitoare se loveau acum de supunerea inflexibilă, de răbdarea prodigioasă a acestei obsedate îndrăgostite. Adesea, ea avea în fața mea gesturi de o îndrăzneală insolentă. Într-o dimineață intrând în sufragerie şi văzându-l pe Jan în picioare în fața ferestrei, pe cale

de a citi o scrisoare, îi aruncă brusc cozile lungi în jurul gâtului.

— Nu sunt nişte lanțuri dulci? îi spuse ea trăgându-l astfel la masă.

El se desprinse, cu fruntea roşie, cu sprâncenele încruntate, aruncându-mi o privire mirată. Blama oare lunga mea răbdare? Aştepta să-l rog să pună capăt unei situații care devenise insuportabilă? Când Sigrid zări coşulețul căptuşit cu azur, în care se adunau scutecele, avu un surâs atât de răutăcios, încât m-am întrebat ce plan înfricoşător se închega în dosul acelei frunți atât de pure... Astăzi, ştiu că în acele zile tumultuoase, pregătise cu sânge rece înfăptuirea crimei... Frumusețea ei, adulația pe care o întâlnea pretutindeni îi dădeau o inimaginabilă siguranță şi Jan, de obicei cu atâta bun simț, nu se străduia să înțeleagă ceea ce era ciudat şi alarmant în această situație.

E adevărat că mă vedea resemnată. Nimic din purtarea mea nu-mi trăda cumplita-mi spaimă. Nu ghicea nici măcar altercațiile noastre, când el pleca de acasă. Căci de îndată ce-i auzeam pasul repede pe treptele terasei, aceeaşi emoție ne tăia vorba. În fond, oare cum se simțea el între două femei care-l copleşeau cu aceeaşi dragoste pătimaşă şi supusă? El, atât de dibaci în a uşura durerile, ce leac putea da uneia sau celeilalte? Ce soluție dramei pe care o simțeam ineluctabilă? Când Sigrid, invitată pe la prieteni, îşi prelungea absența, mă speriam de nervozitatea soțului meu. Cât s-ar fi bucurat Sigrid dacă l-ar fi putut vedea întorcând paginile unei cărți fără să citească, atent la cel mai mic zgomot de afară, sau uitându-se la foc, cu trăsăturile adumbrite. Ca să-şi scuze tăcerea, pretexta vreun caz grav... Era de netăgăduit că

suferea. Dacă, din cine ştie ce motiv, eram nevoită să-i întrerup gândurile, îşi înălța capul cu un aer absent, aproape îndurerat, un aer de parcă se întorcea de departe, care-mi răsucea măruntaiele de groază. Ridicând ochii spre pendulă, îşi strângea buzele atât de violent, încât muşchii de pe obraji i se întindeau. Vai! Cum apărea Sigrid, chipul lui mândru îşi relua frumusețea gravă şi bucuria de a o revedea, o bucurie lacomă pe care nu şi-o putea ascunde, care iradia prin toți porii, îmi vestea nemiloasa înfrângere. Orice iluzie secase în mine. Ce puteam face împotriva intrusei care-mi voia atât de sălbatic, de implacabil, pieirea? Judecata nu mai răzbătea până la conştiința acestei ființe care trăia într-o aşteptare calmă şi într-o încredere de obsedată.

Zadarnic îmi pipăiam coastele, chemam în ajutor tandra floare care se

pregătea să se deschidă, senzația de efemer, de provizoriu nu mă mai părăsea... Prin ce farmec îl convinsese pe Jan că-mi dăduse *sumum*-ul de fericire şi că acum era rândul ei? Erau prea tineri şi prea lungă li se întindea viața în fața lor pentru ca, din pură probitate a sufletului, să renunțe la propria lor fericire! Mă gândeam, nu fără teamă, la cuvintele pe care le auzisem din gura soțului meu. Niciodată nu lua uşor o hotărâre şi niciodată nu revenea asupra deciziei luate. Dacă mă luam după vorbele sale, însemna să renunț, să cedez locul alteia...

Revolta mă însufleția. Mă hotăram să acționez în loc să rămân pasivă, cu inima ulcerată. Furia mi se amesteca adesea cu neputința. Sufletul meu neobişnuit cu ura învăța să urască şi ajunsesem să doresc ca o catastrofă să ne vină de hac la toți trei. Totuşi Jan

devenea din ce în ce mai taciturn. Privirea lui ne evita şi pe una şi pe cealaltă şi, cel mai adesea, după masa de seară se retrăgea în odaia lui, pretextând vreo treabă legată de serviciu. Aflat în centrul unei tragice aventuri, angajat într-un impas, în care căuta zadarnic un fir călăuzitor, poate că se străduia să găsească mijlocul de a atenua răul pe care era obligat să-l facă. Adesea, la culcare, surprindeam în ochii lui un fel de strigăt de ajutor. Poate că-l rodea nevoia de eliberare, de descărcare a sentimentelor, dar acea natură reținută, acea rezervă orgolioasă, proprie firilor scandinave, îi fereca buzele... Ce ştiam eu despre suferința lui? Cuprinsă de febra sacrificiului, mă simțeam destul de puternică pentru a mă jertfi în scopul fericirii sale. Dar oare el ar avea curajul să mă lase să plec, cu copilaşul în brațe? Sau se gândea poate să înfrângă

piedicile, să înlăture obstacolul? Doar noaptea, alături de trupul bărbătesc, îmi mai găseam puțin liniştea. Somnul însă îmi era plin de coşmaruri, mă epuiza. Mă vedeam alungată, repudiată, poticnindu-mă prin nisipul pustiului, unde-mi căutam copilaşul pierdut... La gustarea de dimineață, soțul meu îmi arunca o privire îngrijorată, dar Sigrid, având şi ea ochii încercănați şi gura îndureratã, îşi reprima întrebarea care-i stătea pe buze.

În oraşele mici se ştie totul, mai ales într-un târg unde, ca să se distreze, oamenii depind unii de alții. Sigrid era imprudentă. Stăpânită de setea de a vorbi, şi de a-i face pe alții să vorbească despre omul pe care-l iubea, de a auzi rostindu-i-se numele, cât mai des cu putință, se trădase de mult. Doamnele pălăvrăgeau şi începuseră să mă plângă.

Capitolul IX

De două zile Sigrid avea din nou nişte ochi când tragici, când plini de dispreț, când plini de ranchiună de îndată ce şi-i ridica spre Jan. Ce se petrecuse între ei? În clipa în care soțul meu se pregătea să se ducă la spital, leşină. Leşin simulat? Întinsă pe canapea, buzele ei strânse semănau cu o rană pe chipul lipsit de sânge. Foarte emoționat, Jan intră în cabinetul lui şi se întoarse clătinând o băutură într-un pahar de metal, pe care-l apropie de buzele verişoarei sale ce-şi venise între timp în fire. Ea bău cu sorbituri mici, încet, ca să simtă cât mai mult mâna lui Jan susținându-i ceafa. O propti între perne, interzicându-i să se mişte. Când să iasă, se întoarse şi-i spuse cu asprime:

— Nu te-ai gândit niciodată că te tragi

dintr-un popor de plugari şi de fierari? Ei nu cunosc sentimentalismul ăsta absurd, care înmoaie nervii şi care face dintr-o ființă călită o cârpă fără caracter şi fără voință. Gândeşte-te la asta, Sigrid!

Într-o zi Jan ne anunță că eram invitați la familia Morissey care organiza un meci de tenis.

— Plecăm sâmbătă şi luăm şi familia Herkelen a căror maşină e în reparație. Noi îi vom lua pe părinți, iar tu, Sigrid, le vei înghesui pe cele trei fete în maşina ta. Apropo, Ide, doamna Morissey te roagă să-ți iei cu tine câteva haine. I se pare că eşti prea palidă şi vrea să te țină o săptămână, două la fermă.

Am vrut să protestez speriată la ideea că Sigrid se va întoarce la noi fără mine. Dar n-am mai avut când.

— Trebuie să accepți, Ide... interveni rivala mea. Am şi eu nevoie de o

schimbare. Voi sta cu tine!

Jan s-a dus la treburile lui. Sigrid se odihnea în camera ei. Eu m-am aşezat pe un scaun cu fața între mâini. Inima îmi bătea greu pe lemnul mesei, încă nestrânse. Simțeam că toți trei eram la capătul puterilor. Viața pe care o duceam n-avea să țină prea mult. Îmi dădeam seama că deznodământul era aproape. Vag, prevestirea fachirului îmi reveni în minte şi, brusc, am înțeles ca n-aveam să scap de soarta mea.

Stăteam alături de soțul meu, atent să evite zdruncinăturile drumului. În spatele nostru, soții Herkelen erau preocupați de fetele lor lăsate pe seama capriciului nestăpânit al celei de la volan. Lunga maşină albastră alerga, lua virajele, se năpustea ca o fiară înnebunită. În rochie albă de pânză, cu cozile ei grele, prinse într-o rețea de aur,

Sigrid avea chipul însufleţit şi de fiecare dată când maşina ei o atingea pe a noastră, îi arunca lui Jan priviri pătrunzătoare.

— Isprăveşte cu joaca! Ai să provoci un accident! strigă el.

Se auzi un hohot puternic de râs şi brusc, Sigrid o porni în goană cu maşina. O văzurăm legănându-se, ridicându-se şi strecurându-se pe terenul plin de cute şi de ridicături, până când nu mai fu decât un punct negru la orizont.

— Ce smintită! bombăni Jan, care abia izbutise să-i liniştească pe părinţii fetelor duse astfel cu maşina.

La fermă, Sigrid ne ieşi înainte, înconjurată de tot tineretul.

Era proaspătă, exuberantă şi, luându-mă familiar de braţ mă trase după ea în căutarea unui cabinet de toaletă.

— Ţi s-a desfăcut părul, Ide, şi ai ne-

voie şi de puţină pudră. Repede, să reparăm aceste mici neajunsuri!

Îmi prinse mai bine cocul pe ceafă, şi-mi dădu cu puful ei de pudră pe faţă.

— Gata, zise ea, iată-ne arătând mai acceptabil decât toate acele fetişcane cu obrajii arşi şi cu nasul jupuit de soare... Se uită la talia mea. Biata Ide, un astfel de trup e împotriva esteticii şi-ţi răneşte privirea! Stai puţin! Se întoarse după o clipă cu o eşarfa mare de voal alb pe care mi-o puse pe umeri. Lasă-l să plutească... uite, ca acesta al meu... mă sfătui ea. Apoi, în picioare, în faţa oglinzii mă examina cu complezenţă: Îmi vezi pielea şi muşchii lăsaţi? Nu! adăugă ea înfiorându-se. Niciodată n-am să mă pot resemna cu această catastrofă. Nu i-am răspuns nimic. Ne aflam, şi una şi cealaltă, pe planuri cu totul diferite. Cu braţul ei petrecut pe sub al meu, am reapărut în faţa lui

Jan, care ne surâse cu aerul cel mai satisfăcut. Niciodată n-am fost atât de mulți la familia Morissey. Dar conacul lor, unde domnea o solidă bunăstare, avea dimensiuni suficiente ca să primească toată acea afluență de invitați. Am încercat o decepție dureroasă aflând că – urmând să mai vină lume la serată – doamnele vor ocupa odăile, iar domnii se vor înghesui în dependințe. Sigrid ceru să doarmă pe verandă. Ora odată sosită, admiratorii se grăbiră să-i aducă perne şi cuverturi, iar Jan îi legă hamacul.

— N-ai prea făcut mişcare azi, observă soțul meu, pe punctul de a-mi spune noapte bună. N-ai vrea să dăm o raită prin grădină?

Am acceptat această propunere ca pe un noroc nesperat. Sclipiri albastre şi verzi cădeau din stelele imense. Un frunzar de caprifoi îmbălsăma aerul.

— Am să-ți dau o veste bună, nevastă, zise Jan strângându-mi uşor braţul petrecut sub al său. Sigrid nu va veni la Krittelwerk, de aici va pleca la Johannesburg, unde-şi are bagajele şi de unde se va înapoia în Suedia. Da... am izbutit, în sfârşit, s-o fac să judece şi a înţeles că plecarea definitivă în Europa e unica soluţie a unei stări de lucruri care nu mai putea să dăinuie multă vreme...

Poţi să leşini din pricina unei nenorociri neaşteptate, dar şi a unei surprize fericite. Soţul meu trebui să mă susţină, căci îmi pierise răsuflarea. Buzele sale mă sărutară uşor pe păr.

— Biată nevastă... murmură el, cât trebuie să suferi!

— Sunt fericită! am bâlbâit eu.

M-a condus până la chioşc şi m-a aşezat lângă el pe banca rustică.

— Cred că e vremea, Ide, să căutăm

un nume pentru micuțul pe care-l aşteptăm! zise el pe un ton glumeț. Ce părere ai de Lars?

— E un nume frumos, Jan... Dar dacă va fi fată?

Am tresărit şi Jan s-a întors brusc.

— Ce este?

— Parcă se mişcă ceva acolo...

Se sculă şi se duse să vadă.

— O fi vreunul din negrii ăia afurisiți, nici nu pot să-i distingi în întuneric. Ei! strigă el.

Dar nu răspunse nimeni.

— Sau vreo pasăre de noapte... Să intrăm în casă. Nu ți-e frig?

Strânse mai tare eşarfa în jurul meu şi, repede, i-am sărutat mâna.

— Lasă asta! a protestat el cu blândețe. Nu se sărută astfel un soț!

Mă luă în brațe şi mă sărută pe buze. Doamna Anderson, care împărțea camera cu mine, dormea când am intrat

în odaie. M-am culcat şi eu, dar fără să-mi pot afla somnul. De multă vreme Jan nu-mi mai vorbise cu inflexiunea aceea caldă în glas. Vasta tăcere a Veldului învălui încet, încet casa. Copilul se mişca în mine şi mă simțeam rău. Tâmplele mi se umflaseră sub presiunea sângelui agitat. Trebuia să fie târziu. M-am hotărât să iau un calmant. M-am îndreptat spre bucătărie să beau un pahar cu apă. Câmpia se odihnea sub o pulbere de stele.

Rămăsesem la fereastră, când am auzit nişte şoapte ce urcau din galeria de lemn lipită de acea parte a bungalowului. M-am aplecat puțin şi paharul cu apă mi-a scăpat din mână. Prin interstițiile balustradei, am zărit două siluete cu păr blond. Ce alte plete decât cele ale lui Jan şi Sigrid puteau străluci astfel în limpezimea albastră cernută de sus? Ținuta lor înfățişa o

voință de neatacat la bărbat, o implorare pierdută la femeie. Jan întorsese încetişor capul, în vreme ce Sigrid ridica în fața lui mâinile ei albe ca două potire încărcate cu ofrande... Părea să-i adreseze nişte imbolduri înflăcărate şi nu ştiu ce întrebare neliniştită. Vocea ei înlăcrimată se întrerupea ca să repete:

— *Joig âlskar dig!* Te iubesc! Te iubesc! Inima ți-e mai dură decât stâncile de la noi de-acasă?

Ah, vocea asta a lui Jan pe care nu i-o cunoşteam:

— Taci, se ruga el umil, nu-mi lua toată puterea! Nu ştii cât mă costă!

Şi brusc, neputând să mai reziste multă vreme dorinței covârşitoare a acelei femei, o înşfacă dintr-odată ca pe o pradă...

* * *

Credeam că lacrimile îmi secaseră.

Auzind pe cineva plângând şi gemând, de-abia mi-am dat seama că acele lacrimi urcau din mine însămi bătând la uşa inimii mele. Meiken intră şi punându-mi mâna ei mare, de femeie muncită, pe umărul meu, zise:

— Ascultă, Ranny, nu trebuie să te apuce iar crizele acelea rele! Privirea ei dezaproba lacrimile căzute pe caiet. Doctorul n-a avut dreptate când ți-a vârât în cap să scrii. Ce-a trecut, e bun trecut! De ce să redeştepți nişte lucruri triste care te fac să plângi? Hai, Ranny, vino să-mi ajuți să frământ aluatul pentru pâine, asta o să te facă să uiți!

A trebuit să las să treacă două luni înainte de a putea relua firul povestirii mele, să revin la acea noapte crudă.

Nu-mi pot aminti cum m-am întors în odaia mea. M-am târât din instinct, ca un animal lovit de moarte care-şi caută un colților unde să-şi dea duhul. Am

căzut grămadă pe pat. Ca să nu urlu, mi-am astupat gura, cufundându-mi capul în pernă. Totuşi, evidența brutală nu mă luase pe nepregătite. Nu-mi vedeam de-atâta vreme nădejdea ruinându-se câte puțin în fiecare zi? Dar mă agățam de îndoială, de îndoiala mai milostivă, orice s-ar zice, decât brutala realitate. Eram zdrobită, dar nu ucisă! Partida nu era definitiv pierdută, îmi rămâneau drepturile mele de nevastă. Mai întâi leagănul care trebuia scos din husa lui de pânză şi pus la vedere în camera noastră, ca s-o umple, ca şi altădată, cu zăpada perdelelor sale. Apoi nu erau, dincolo de mări, numele noastre înlănțuite, cu parafă solidă, într-un registru de stare civilă? Nu, n-am să-mi cedez locul fără să mă apăr. Voi lupta, mă voi crampona de pereții casei mele! Cum voi trăi departe de el, repudiată, izgonită? Îmi voi pleda

cauza. Dacă va trebui, voi face orice concesie, mă voi pleca în fața oricăror condiții, afară de cea de a trăi departe de el! Zorile se târau pe câmpia Veldului când m-am trezit cu un scurt suspin. Imediat, scena din toiul nopții a reînviat în mintea mea.

Camera începu să se clatine, m-am agățat de perdele, cu senzația că alunec într-un adânc. Amețeala odată trecută, m-am aflat față în față cu descurajanta realitate. În celălalt pat, doamna Anderson dormea răsuflând liniştită. Un picior muşchiulos îi alunecase de sub cuvertură căutând răcoarea. În curând, va deschide ochii, îşi va întinde brațele de sportivă, îşi va da la o parte pletele încurcate ca să se uite la soare, apoi, sărind din pat, mulțumită de viață, se va aşeza sub jetul înghețat al duşului matinal. Afară, negrii sculați începuseră să se strige unii pe alții, pi-

cioarele lor goale lipăiau pe scândurile scării şi ale teraselor. Ce atitudine să iau? Nu era mai înțelept să mă fac că nu ştiu nimic? În toiul nopții, nu-i văzuse nimeni. Fuseseră siguri că nu sunt spionați, femeile şi bărbații, extenuați de sport şi de mişcare, dormeau cu pumnii strânşi. Trebuia deci să mă dichisesc cât de cât, deşi îmi simțeam membrele zdrobite. Trebuia să mă spăl cu apă rece pe ochii înroşiți de plâns, să-i cer doamnei Anderson puțin roşu ca să-mi dau pe obrajii prea palizi. În sfârşit, trebuia să le înfrunt „privirea", să rostesc, cu o voce calmă, salutul obişnuit între noi, acel *goddag* suedez, să le strâng mâinile împiedicând-o pe-a mea să tremure. Eram gata să accept orice, să rămân în umbră, mai ştearsă şi mai îngăduitoare, fericită totuşi să-i port numele, să împart cu el patul, să-l slujesc. Dar în ceasurile lucide, sorbind

până la fund paharul ruşinii, mă dispreţuiam pentru umilinţa şi pentru laşitatea mea. Nu era oare singura conduită de urmat dacă voiam să duc cu bine la capăt o sarcină binecuvântată?

Un cer de duminică, un cer de sărbătoare lumina grădina şi Veldul. Să fi fost oare acest albastru care, brusc, scoase la suprafaţă din străfundurile amărăciunii mele o făgăduială... făgăduială care, în panica de peste noapte, se încâlcise, îşi pierduse sensul? Ea îmi reveni fulgerător. Oare nu-mi spusese el: „Sigrid pleacă, se întoarce în Suedia...”? Şi Jan nu mințea. În mintea mea se făcu o legătură în faţa căreia am rămas un moment năucită: că scena pe care o surprinsesem era cea a rămasului bun dintre ei!

— Ai dormit bine, Ide?

Jan, cu mâna întinsă, îmi surâdea.

Musafirii se aşezară la masa pentru

gustarea de dimineață. Servitorii alergau de acolo-colo, puneau în fața fiecărui musafir farfuria cu *porridge*, ouăle cu slănină, peştele afumat, cotletele, în vreme ce *kaffermeids* turnau ceaiul şi aduceau, sub clopote de cositor, feliile de pâine prăjită unse cu unt şi pe care le acopereau cu marmeladă de portocale. Cu ce nemiloasă risipă îmi furnizează memoria cele mai neînsemnate amănunte din acea duminică îndepărtată, ultima mea duminică. Fiindcă practic, nu pot să mai număr printre cei vii ființa vrednică de milă a cărei privire ştearsă mă priveşte dintr-un ciob de oglindă!

Printre invitați se aflau nişte buri veniți de departe. Sufrageria familiei Morissey nu avea decât un bufet care ocupa un perete întreg, scaune şi o masă întinsă de la un capăt la altul al odăii. Pentru vizita de față toată mobila

fusese trasă lângă pereți şi orga din salon împinsă în mijlocul camerei. În jurul lui Jan, care se aşează în faţa ei, se alcătui un cerc mare de bărbaţi în haine mai curând fastuoase decât elegante, care contrastau cu pantalonii de catifea reiată strânşi peste ghete, bluzele kaki şi centurile de piele ale fermierilor. Nişte ţărani aspri, bănuitori şi evlavioşi ca şi primii creştini. Cu o expresie de solemnitate naivă pe chipuri îl fixau pe Jan cu ochii lor pătrunzători. După un scurt preludiu la orgă, soţul meu cântă *Hooglied van Salomo* şi başii bărbaţilor îl urmară, cor reţinut, din care răzbăteau subţiri, pure şi vibrante glasurile femeilor. Cântec de dragoste, care, amplificându-se, căuta spaţiu, urca spre un cer radios, albastru, în care ţi se părea că vezi unduind nişte păsări albe... Sigrid nu cânta, rămăsese cu buzele strânse, într-o expresie amară.

Oare din pricina acelei rochii negre, elegantă prin simplitatea ei căutată, pe care nu i-o mai văzusem, să fi fost atât de palidă? Pupilele ei ca nişte pietre preţioase, de o fixitate stranie, îl priveau pe Jan aşezat în faţa orgii. Lumina care îi juca în plete lăsa o dâră de aur pe ceafa lui bronzată ce-i ieşea din răscroiala unui pulover verde cu desene complicate.

Pentru prânz, mesele fură aşezate în grădină. Jan mă căută cu privirea, făcându-mi semn că dorea să stau lângă el. Ca şi morfina care amorţeşte durerea, această atenţie îmi amorţi spaima ciudată care mi se prelingea de-a lungul şirei spinării ori de câte ori întâlneam ochii obsedaţi ai rivalei mele. Ea sosi în ultimul moment, atunci când toată lumea se şi aşezase la masă. Voia să fie cât mai remarcată şi un concert de strigăte de admiraţie îi salutară apa-

rița... Era magnifică. Peste pantofii mici cu catarame de argint cădea o amplă fustă verde. Purta o bluză cu mâneci bufante, un şal de mătase şi un şorț brodat în culori vii. Un şirag de perle de aur şi o coroană de frunze încununau această plăcută ținută, dar care contrasta în mod ciudat cu înspăimântătoarea paloare a chipului ei. Lui Sigrid i se rezervase locul din fața noastră.

— E multă vreme de când voiam să-ți fac surpriza costumului nostru național, îi zise ea vărului ei. L-am adus cu mine şi am aşteptat ocazia...

Nu isprăvi, căci un tic dureros făcu să-i tremure buzele.

— Dar asta-i rochie de nuntă în țara dumneavoastră! strigă doamna Roth, de origine germană. Pictorul Nyberg o înfățişează într-o pânză de-a lui care se intitulează *Toaleta miresei!*

O atmosferă de mulțumire domni curând în jurul mesei, încercuită de oameni bine hrăniți, în haine îngrijite, care schimbau între ei vorbe lipsite de originalitate. Jan tăcea. Privirile îi erau parcă întoarse înlăuntrul său. Eu, care-i cunoşteam fiecare expresie, fiecare joc al fizionomiei sale, îmi dădeam seama că suferă, prăvălit într-un soi de disperare resemnată. Vedeam că de-abia mănâncă, obligându-mă să mă servesc din toate platourile. Evita să se uite la Sigrid, dar cum m-aş fi putut bucura cunoscând sacrificiul dureros pe care i-l dicta cinstea lui? Când se turnă şampania în cupe, şi când, în picioare, musafirii începură să închine în cinstea gazdelor, Sigrid îşi ridică şi ea paharul:

— *Ladies and gentelmen*, zise ea surâzând cu nişte buze albe, beau în nădejdea că veți păstra despre mine o amin-

tire destul de plăcută! Vă părăsesc pentru totdeauna! Peste zece zile plec în Europa!

Momentul de stupefacție odată trecut, urmă o explozie de strigăte.

— Ce ți-am făcut, pentru Dumnezeu? De ce vrei să ne părăseşti?

Toți, bărbați şi femei, o copleşiră pe suedeză cu proteste vii. Ea surâdea întruna.

— Sunt într-adevăr emoționată, dragi prieteni. Dar, vai! Judecata impune nişte datorii pe care inima nu le aprobă. Ei, la urma urmei, cine pleacă se poate şi întoarce!

„Nu”, îi răspunse privirea fermă a soțului meu. Aerul şiroia de lumină. Dar, în acest anotimp, o răcoare plăcută străbătea razele fierbinți ale soarelui, care către ora cinci apunea. Masa odată terminată, jucătorii luară terenul de tenis cu asalt. O oprisem pe Sigrid lân-

gă mine.

— Costumul tău e încântător, i-am spus. E adevărat că e cel pe care-l poartă miresele?

Ea tăcu văzându-l pe Jan care venea spre noi.

— Cred că nu vrei să joci în costumul ăsta înzorzonat? o întrebă el.

— Mulțumesc pentru „înzorzonat”. Nu voi juca deloc, nu mă simt în formă, n-am nici chef. Prefer ca onorabilul meu clan să păstreze despre mine amintirea mai puțin usturătoare a unei partenere cu mână sigură şi iute. Mă duc... Am nevoie de un ceas de odihnă şi doamna Morissey mi-a arătat o ascunzătoare unde nu mă poate descoperi nimeni!

Abia dispăru că începură s-o strige în cor. Casa şi grădina fură scotocite în toate sensurile. În vremea asta alți îndârjiți se rugau de soțul meu, vrând cu orice preț să-l ducă pe terenul de tenis.

— Lăsați-mă să mă odihnesc... Mi-e lene. Vă voi bate puțin mai târziu! zise el râzând. Nu pierdeți nimic dacă mai aşteptați!

Ne-am aşezat pe două şezlonguri în galeria din fața terenului de tenis. Nu trecu mult şi Jan adormi. Picături mici de sudoare îi apărură pe buza superioară şi la rădăcina părului. Am tras perdeaua de pânză ca să-i fac umbră. Luptam cu somnul, ca să-mi pot contempla bărbatul, să-l contemplu cu acea spaimă revenită cu toată perspectiva plecării lui Sigrid. „Cât timp îl voi mai vedea?", îmi spuneam, presimțind poate că clipele prezenței sale îmi erau numărate.

— Oh, nu dormi? am spus eu speriată, văzând că Jan mă privea printre pleoapele pe jumătate închise.

— De ce te-ai speriat, Ide? La ce te gândeai?

— Sunt necăjită fiindcă mă laşi aici, Jan.

— Dar e un lucru rezonabil. Peste opt zile, voi veni să te iau şi nu te voi mai părăsi... şi apoi, nu peste mult timp...

Am fost atât de bucuroasă de aceste cuvinte bune, încât m-am aplecat şi am vrut să-i sărut mâna sprijinită pe braţul şezlongului.

— Lasă, făcu el agasat.

Dar, văzându-mă încurcată de bruschetea gestului său, bunătatea lui firească triumfă:

— Nu mai fi mereu atât de umilă faţă de mine, Ide... zise el cu blândeţe. O săptămână e destul de puţin ca să-ţi poţi regăsi echilibrul sufletesc. De altfel, Sigrid va rămâne cu tine.

Se făcuse ora ceaiului. Musafirii se pregăteau să plece. Se auzea necheza-tul cailor înhămaţi, zgomotul maşinilor ambalate. Pe un cer roşu ca sângele, de

o extraordinară luminozitate, se decupa profilul soțului meu. Mă sărutase şi acum strângea mâinile care i se întindeau. Sigrid îl fixă cu o privire plină de ranchiună, în vreme ce el, foarte simplu, după ce-i sărutase mâna pe care i-o ținu câteva clipe într-a sa, îi spuse în suedeză:

— *Farväl*, Sigrid... Apoi repetă cu voce schimbată: *Adjö!* Şi-a lăsat pleoapele în jos şi asta a fost tot. I-am admirat stăpânirea de sine.

Se auziră două saluturi: „*Toot weerziens!*” şi „*Good bye!*” Trăsuri şi maşini porniră în toate direcțiile.

— *Good bye!* am strigat eu pentru ultima oară.

El îmi făcu semn cu mâna. N-aveam să-l mai revăd.

Ajunsă aici, am aruncat pana. Să nu-l mai revăd! Dumnezeule! N-ar fi fost mai

bine să rămân cufundată în noaptea mea? Am ieşit afară, i-am strigat, cu disperare, numele. Vai! Vocea mea slabă s-a ciocnit de tăcerea de moarte a Veldului. Cu un efort dureros, m-am întors în odaia mea, şi am luat din nou caietul...

O tristeţe întunecată îmi strângea inima. Urmăream cu ochii maşina ce se zdruncina, dar care mergea totuşi repede pe terenul desfundat. Cineva mă luă de braţ. Am stat pe loc până ce vehiculul cu care pleca însăşi viaţa mea n-a mai fost decât o jucărie de copil în zare. Abia atunci m-am lăsat dusă. Dincolo de grădină, în plin câmp, se afla un chioşc cu verdeaţă pe care se căţăra viţa sălbatică. După ce m-am aşezat pe banca grosolană, m-a apucat o slăbiciune. Mi-am venit în fire mirosind nişte săruri pe care mi le întindea

cineva. Era Sigrid. Făcea pe compătimitoarea.

— Cât îl iubeşti! Să te zbuciumi astfel pentru o despărțire de opt zile! Zău că e o nebunie! Şi când te gândeşti că eu trebuie să-l părăsesc pentru totdeauna! La suferința mea nu te gândeşti nicio clipă! Vezi, n-am întâlnit niciodată un om ca el, atât de mândru, care poate fi atât de crud şi totuşi aşa de blând... Continuă cu aceeaşi voce îndureratã: Să vezi că cel pe care l-ai căutat cu disperare îşi recunoaşte, în sfârşit, nedreptatea, înspăimântătoarea asprime şi să te ciocneşti de două cuvinte aidoma unui glas de clopot. „Prea târziu!” Căci Jan mă iubeşte, nu m-a iubit decât pe mine şi nu aspiră decât la un lucru: libertatea lui! Numai că el e bun... Scrupulele sale generoase îl fac să nu se poată elibera... Se aplecă spre mine: Vrei dovada? Priveşte scrisoarea asta...

Mai adineauri mi-a strecurat-o în geantă ca s-o citesc după ce pleacă. Făcu un gest vrând să mi-o întindă, apoi se răzgândi: Nu, n-o citi, eşti într-adevăr palidă, adăugă ea cu un surâs răutăcios.

— Poți să fii satisfăcută... am şoptit cu efort. Orice bucurie e de acum încolo stinsă în mine.

— Şi totuşi vrei să rămâi! murmură ea printre dinți. Cât eşti de laşă, Ide! De altfel laşitatea ți se citeşte pe față! Cât trebuie să-l agasezi pe bărbatu-tău cu supunerea asta de sclavă!

Ura acestei fete rupea digurile, se revărsa asupră-mi. Am încercat să fug, dar s-a aşezat în calea mea.

— Pretinzi că-l iubeşti pe Jan, totuşi ți-e indiferent că suferă, că moare după mine!

— Ce pot să fac? am bâlbâit pe jumătate năucită.

— Să pleci... să pleci în taină, te pot ajuta eu! Mi-am cumpărat bilet de vapor... Du-te tu în locul meu! Crede-mă, Ide, ar fi unica soluție a conflictului în care ne zbatem toți trei! Întoarce-te la surorile tale, sunt destul de bogată ca să-ți înlesnesc acolo o viață îndestulată.

Am întrerupt-o cu un gest şi vocea nu-mi tremura când l-am declarat cu tărie:

— Ți-o repet, Sigrid, nu-mi voi părăsi soțul decât în ziua în care el însuşi mi-o va cere!

Ah, dacă Jan ar fi putut vedea cum desfigurase ura chipul acela splendid! În cele câteva secunde cât m-a privit mi-am pierdut răsuflarea, mi s-a încetinit pulsul. Mă simțeam la discreția ei, fascinată ca un animal supus poftei nemăsurate a unei fiare. Buzele ei albe articulară câteva cuvinte, pe care mai

curând le-am ghicit decât le-am înțeles: „Tu ai vrut-o!” Pe urmă am rămas stupefiată. Brusc, chipul ei crispat redeveni neted şi blând. Sigrid trase cu urechea şi surâzând, ca şi cum nu s-ar fi petrecut nimic între noi, zise, voind să mă ia de brațul pe care mi l-am smuls dintr-al ei:

— Cred că suntem căutate.

Capitolul X

În fiecare dimineață Sigrid pornea călare pe o sprintenă iapă cenuşie care-i fusese pusă la dispoziție. Lipsea multe ceasuri şi, la întoarcere, şi animalul şi călăreața păreau extenuate. Pentru prima oară Sigrid se arăta cu cozile ciufulite. Fața ei era jilavă, în timp ce iapa era udă de sudoare.

Faptul s-a întâmplat într-o zi ca oricare alta, cu acelaşi cer albastru şi lim-

pede, fără niciun nor, vibrând de lumină. Nimic în tot acest azur nu vestea răul ce plutea sub el. Ca în fiecare dimineață, Jan îmi telefonase, se interesase de sănătatea mea, recomandându-mi o oră de mers pe zi. Vocea lui era afectuoasă şi nimic din glasul meu nu putea trăda presimțirea care mă răscolea, mă frământa. Totul concura să-i uşureze criminalei planurile. Stăpânii casei chemați de notarul lor la Therisbank ne spuseră, luându-şi la revedere, că nu se vor întoarce până seara. Buna doamnă Morissey o îmbrățişa cordial pe verişoara doctorului Yvarsen când auzi că aceasta se hotărâse să plece imediat după masă ca să se întâlnească, la Johannesburg, cu prietenii ce trebuiau s-o conducă la Capetown. Masa pe care o luarăm împreună se servi mai devreme. Sigrid părea calmă. Numele lui Jan nu mai fu

rostit. Sigrid vorbi despre viața agreabilă şi amuzantă de pe marile pachebo-turi de lux, în timp ce eu încercam să-mi ascund bucuria care mă stăpânea şi care făcu să-mi tremure mâinile. În câteva zile mările vor despărți din nou două ființe, pe care un moment de rătăcire dintr-o parte şi de orgoliu inflexibil din alta le apropiaseră... În căminul meu tulburat va reintra pacea zilelor dinainte. Se va naşte copilul şi datorită acestei mici ființe, imaginea intrusei va păli încet, încet... În timp ce mă duceam să mă plimb, am zărit-o pe Sigrid în fața garajului, supraveghind punerea la punct a maşinii, în care un cafru punea un bidon cu benzină. Inima începu să-mi bată. Sunase oare ceasul să ne luăm rămas bun? El fu scurt şi simplu.

— Bună, Ide! N-ai să mă mai găseşti când ai să te întorci! Lasă-mă să te să-

rut, *min kär*...

A existat oare vreodată un sărut atât de perfid?

În cursul unei plimbări întâlnisem, ascunsă după o cută a terenului, o biată colibă de negri, flancată de o curte prost îngrădită de gardul de uluci care se clătina, unde se aflau o capră şi câteva găini slabe. Mă opream uneori lângă liota de copii, găsindu-i caraghioşi şi încântători pe negrişorii goi, cu burta ca o tobă şi cu picioarele subțiri, cu capul lor mare acoperit cu păr creț, cu ochii negri rostogolindu-se în orbite, ca nişte bile. În ziua aceea, le aduceam copiilor nişte prăjituri. După ce-am trecut de micul povârniş ce ducea la fermă, am zărit în depărtare o maşină care venea spre mine. Am recunoscut maşina lui Sigrid. Cu chipul răscolit, opri brusc.

— Repede! spuse ea deschizând porti-

era şi făcându-mi semn să mă aşez alături. Mi-a telefonat doctorul Braas. Jan s-a tăiat la mână operând un ulcer. I s-au dat imediat îngrijiri aşa că nu-i cazul să ne neliniştim peste măsură. Totuşi, Braas te sfătuieşte să te întorci acasă. Te duc la Krittelwerk. Un bilet pe care l-am lăsat gazdelor le va explica plecarea ta.

Spaima îmi încleiase limba. Nu-mi închipuisem niciodată că soțul meu ar putea păți ceva. Nu-l văzusem nici măcar răcit. Nicio oboseală nu putea veni de hac trupului său, refractar, se pare, la orice boală. Şi iată că bisturiul pe care-l manevra cu atâta dibăcie se întorsese împotriva lui... De trei ore maşina gonea cu viteză. În nerăbdarea mea, nu încetam să inspectez orizontul, dar nimic nu-mi indica faptul că ne apropiam de târg. Cu mâinile ei nervoase, crispate pe volan, tăcută, cu pri-

virea fixă, Sigrid părea de piatră. I-am spus că nu văzusem niciodată acel pâlc de copaci pe drumul care ducea la familia Morissey, nici acea albie de râu în care apa de-abia acoperea pietrele, pe care a trebuit s-o traversăm.

— Te plângi că am găsit scurtătura asta? zise ea.

— O scurtătură! Vrei să râzi! Mai curând mărturiseşte că ai greşit drumul! Mă gândeam la soțul meu rănit şi simțeam că înnebunesc. Vezi bine că te-ai rătăcit! Să ne întoarcem, te rog!

Fără să răspundă, apăsă pe accelerator. Îi era uşor să-mi joace un renghi, căci cunoştea neputința mea de a mă descurca în câmpia fără margini.

— Încotro mergem? am strigat din ce în ce mai alarmată. E aproape şapte! Trebuia să fi ajuns de mult!

— Maşina are nevoie de combustibil! zise ea, când automobilul încetini. Vrei

să m-ajuți şi să torni benzina în rezervor?

Revitalizată, maşina îşi regăsi elanul. Ne înfundarăm în nişte hârtoape, săriră m peste nişte gropi. Capetele ni se ciocneau tare de acoperişul maşinii. Rădăcini şi crengi moarte trosneau sub roțile puternice care se angajaseră pe un teren cu hățişuri mai înalte decât copacii.

— Dar ne aflăm în plină junglă! am exclamat eu îngrozită.

— *Tacka för det!* înjură ea. Nu-i prea greu să te rătăceşti în țara asta blestemată, unde nu găseşti o singură tăbliță indicatoare.

— Ce-ai făcut?

— Să mergem înainte, bineînțeles, zise ea evitându-mi privirea.

Era lividă.

— Până la urmă o să izbutim să ieşim de aici, să dăm peste vreun cătun unde

ne-am putea lămuri.

Nu împărtăşeam acest optimism. Cerul începea să se înroşească.

— După apusul soarelui leii ies din culcuşuri!

— Fleacuri! zise ea pe un ton care mă linişti puțin.

Ştii bine că animalele din junglă se tem de maşină şi mai ales de sunetul claxonului.

Din când în când câte o prăjină pusă de-a curmezişul ne bara drumul. Trebuia să le ridicăm pe rând.

— Încă una din blestematele alea de bariere! bombăni Sigrid oprind maşina.

Am coborât şi, apucând traversa grea, am tras-o cu toată puterea spre mine. Drumul era liber... În acea clipă zgomotul portierei răsună ca un pocnet de revolver şi cu riscul de a mă trânti, automobilul țâşni înainte. Stupoarea mă țintui locului. Am strigat:

— Eşti nebună? Opreşte-te!

Dar, în enorma tăcere, n-am mai auzit decât uruitul slab al motorului. Uluită, refuzam să înțeleg, mă aşteptam să văd, dintr-un moment într-altul, maşina întorcându-se. Am strigat din nou cât am putut de tare! „Sigrid! Sigrid!” Întreruptă de strigătele mele, tăcerea deveni şi mai profundă. Atunci, evidența crimei mi-a sărit în ochi...

* * *

Ajunsă la această răscruce a memoriei mele, pana mi-a căzut din mână. Mi-am ascuns fața în mâini, cuprinsă de o înfricoşătoare retrospectivă. Dumnezeule, fulgerele tale n-au nimicit locul unde o femeie a înfăptuit cea mai laşă dintre crime? Unde era azi cea care pentru a-mi uzurpa locul, nu ezitase să mă arunce în mijlocul fiarelor? Trăia nepedepsită, fericită în casa care fusese

a mea? Şi el, iubitul meu, suferise din pricina dispariţiei mele? Mă regretase, mă căutase? Ca va face dacă va afla vreodată de sumbra crimă a celei care era azi nevasta şi poate mama copiilor lui? Crimă îndelung premeditată, din ziua în care Sigrid se înapoiase la Low Veld. Petrecuse o săptămână ca să studieze locurile. Ca să-şi atingă scopul, probabil nu numai că înlăturase piedicile, dar le îndepărtase în aşa fel, încât să nu se mai poată descoperi nici cea mai mică urmă. Într-adevăr, cum să descoperi, într-un pustiu cu ierburi şi hăţişuri, nişte oase omeneşti amestecate cu cele ale animalelor?

* * *

Adesea, din pricina suferinţelor, inima îmi înţepeneşte. Atunci stau de vorbă cu binefăcătorii mei. Ca şi altădată mă îndeletnicesc, împreună cu Meiken, cu

treburile casnice. Văd de animale. Mi se întâmplă să-mi arunc brațele în jurul grumazului iepei, să-i cerşesc puțină afecțiune şi animalul îşi vâră capul în mâinile mele ca să-l mângâi. Dar brusc se trezeşte în mine durerea odată cu ura față de ființa monstruoasă care m-a despuiat de toate bucuriile vieții. Simt atunci înlăuntrul meu o jivină furioasă şi mă izbesc de pereți ca de grilajul unei colivii. Ascunsă într-un nor subțire, luna plină îşi risipeşte lumina albă peste câmpiile unde dorm în libertate, animalele. Uneori, în toiul nopții, adus de departe, străbate răgetul unui leu. Atunci urmează, în stepa nocturnă, alergături de saboți strivind pământul dur, mugete de alarmă, behăituri plângărețe şi dimineața găseşti vitele îngrămădite lângă casă...

Câte ezitări înainte de a relua cursul povestirii! Îmi lipseşte curajul de a re-

trăi, prin scris, spaima acelei nopți petrecută în junglă...

* * *

Revenindu-mi din stupoare, m-am uitat în jurul mea. Vedeam pericolul pretutindeni. În ce parte să-mi îndrept paşii? Am înaintat mecanic în direcția în care dispăruse Sigrid. Soarele apusese. Un fior de moarte îmi trecu prin vine. Mergeam greu, lovindu-mă de rădăcini, tresărind de frică la freamătul vreunui copăcel care-mi atingea uşor rochia. Nişte mişcări dezordonate sub coaste îmi amintiră că mai aveam o viață de apărat. Copilul va pieri oare înainte de a vedea lumina zilei? Pe măsură ce umbra cuprindea jungla, singurătatea din jurul meu păru să se însufleţească. Ghiceam salturi tăcute, alunecările unor forme furişate. Un moment am crezut că văd două puncte fosforescen-

te fixate asupra mea şi pământul îmi fugi de sub picioare. Dar maternitatea mea în pericol mă făcu să-mi controlez energia, mă readuse la instinctele nude şi sălbatice. Însufleţită doar de instinctul apărării, mergeam prin iarba stufoasă, agăţându-mă în spinii mimozelor. O dată, ceva care se târa, care se apropia răzuind pământul, mă ţintui locului. Uitasem de şerpi. Ştiam că, urmărit de aceste reptile, trebuia să fugi în zigzag. Nu mai aveam putere. Pe cerul întunecat, stelele părea şterse. Siluetele copacilor se desenau confuz în obscuritate. Nişte umbre se desprindeau de la picioarele lor, nişte forme se deplasau... M-am simţit cuprinsă de panică. Febra îmi zumzăia în urechi şi, măcar că era destul de rece afară, sudoarea îmi şiroia pe faţă. Am continuat astfel să fac pas după pas evitând hăurile de întuneric în care nu cutezam să-

mi cufund privirile. De mai multe ori mi s-a părut că văd o lumină. Dar nu erau decât pupile misterioase, ochi fosforescenți. Porneam mai departe îmboldită de frică. Golită de gânduri, n-aveam decât unul singur: să merg astfel cât mai mult cu putință. Nădăjduiam să întâlnesc vreuna din acele colibe din scoarță de copac, zărite mai înainte, în care să mă refugiez şi să dorm până dimineață. Ziua, jungla prezintă mai puține pericole. Brusc, departe, în adâncul întunericului, se auzi un răget care-mi îngheță sângele în vine şi, când alte răgete scurte şi răguşite, ca nişte lătrături, se ridicară de pretutindeni, spaima îmi începoşă mintea. Am mai făcut câțiva paşi, apoi, căzând în genunchi, am înlănțuit cu mâinile trunchiul unui copac aşteptând, cu ochii închişi, moartea ce avea să iasă din umbră. Cât timp voi fi rămas leşinată

sau poate, pur şi simplu, adormită? Când mi-am venit în fire, cerul se luminase, găurit de stele scânteietoare. Întinsă pe pământul rece şi tare, tremuram. Conştiința unei morți îngrozitoare nu mă părăsise. Auzeam călcături repezi, crengi trosnind, gâfâielile animalelor urmărite. O răsuflare îmi trecu peste față. Am înghețat. Nişte dureri cumplite mă făcură să duc la cap mâna pe care mi-am retras-o plină de sânge. Probabil că mă rănisem căzând. Chiorăielile din stomac îmi amintiră că nu mâncasem nimic de ceasuri îndelungate. Mă rugam, chircindu-mă de groază, ori de câte ori se auzea câte un răget pe acest pământ al coşmarului. Rosteam vorbe fără şir... Totuşi, urechea stătea la pândă... Dominând miile de zgomote răzlețe, un trosnet ca de lemn care arde îmi izbi auzul. Un miros acru ajunse până la mine... Nu, nu vi-

sam, de undeva se ridica într-adevăr un fum... Deci pe aceste meleaguri trăiau oameni! O speranță nebună mă făcu să mă ridic în picioare, călăuzindumi paşii. Nu după mult, am scos un strigăt de bucurie: în mijlocul unui luminiş, ardeau nişte vreascuri luminând nişte năluci care gesticulau. Numai că nălucile n-au glas iar cele pe care le auzeam eu, subțiri şi nazale, le-am recunoscut pe dată, căci mă obişnuisem cu cafrii. Picioarele mi se muiară. O voce răguşită, spartă, care trebuie să fi fost a mea, rosti ceva. Ultimul lucru pe care l-am mai văzut au fost fețele uluite, pupilele înroşite de sclipirile flăcărilor ale acelor negri speriați la vederea mea. Apoi nu ştiu ce resort îmi închise dintr-odată toate celulele creierului. Ceea ce aduseră ei mai apoi la ferma familiei Minhaar era o zdreanță omenească, tremurând de febră, mânjită de

sânge, cu rochia ferfeniță. Domnul să-i binecuvânteze pe aceşti buri de treabă care-au adăpostit o nenorocită!

Mă revăd în mod confuz lungită pe acel pat de campanie care avea să devină al meu. Prin fereastra îngustă vedeam soarele apunând, făcându-se noapte. O lună, când rotundă, când în formă de corn, dar mereu strălucitoare. Îmi amintesc de o mână aspră şi rece care mi se aşeza pe fruntea în flăcări, de un chip tulburat aplecat asupra mea în vreme ce sorbeam ceaiul de baobab. Odată, mi-am auzit propria voce, care se asemuia cu strigătul unui animal sugrumat... Grație constituției mele robuste, mi-am revenit. Au putut să mă pună la treabă. Eram foarte bucuroasă că pot, prin munca mea, să răsplătesc binefacerile gazdelor mele. Ferma pătratată, dată cu var, era alcătuită dintr-o bucătărie destul de mare, dintr-

o odaie şi două cabinete, dintre care cel mai mic mi-a fost dat mie: mai stau şi acum în el. Hambarele adăposteau recolta. Vitele erau lăsate libere. Doar păsările erau închise într-o poiată. Minhaarii aveau trei copii. Singura lor fată se măritase în Natal. Băieții lucrau în minele din Witwatersrand. Nu-i vedeai niciodată. Viața se scurgea fără ciocniri, fără bucurie. O ajutam pe Meiken la treburile casei. Seara, cârpeam rufele. Când îşi însoțea bărbatul la târgul cel mai apropiat, eu păzeam ferma. Din când în când trecea câte un negustor ambulant, purtând în spinare o lădiță cu mărfuri proaste. Meiken nu putea să reziste niciodată la momeala unei țesături țipătoare sau a unei bijuterii de sticlă. Atunci, odaia se asemuia cu un bazar şi, în timp ce Mathijs lucra, cufundat în înflorita trestie de zahăr, în casă aveau loc lungi conciliabu-

le urmate de lungi ezitări, unde însuşi negustorul cafru era chemat să-şi dea părerea asupra alegerii făcute. Astfel, încetul cu încetul, se înghesuiau în fundul unicului dulap săpunuri parfumate, basmale, jupoane şi lenjerie de satinet. Mă miram că Meiken, care trăia după preceptele *Bibliei*, manifesta dorința de a se admira în oglindă împodobită cu coliere şi cu bonete de un roşu aprins. O altă plăcere o aştepta de Paşti când, pentru împărtăşania anuală, fermierii se duceau la White-River. Mathijs înhăma bătrâna iapă şi mă luau cu ei. Luau merinde şi cortul pe care-l ridicau printre cele ale celorlalți africani, în fața bisericii. Când am auzit prima oară sunetul orgii, ceva vag dureros păru că vrea să-şi croiască drum prin noaptea minții mele. Ah! cât îmi făcea de rău să aud astfel un ecou al spaimei mele!

Capitolul XI

Începuse luna august. Veldul se acoperise de un verde intens. Soarele devenise mai cald. Vara izbucni dintr-odată, ca un fruct care se copsese la umbră fără să bagi de seamă. Baasul plecase cu noaptea în cap la White-River ca să vândă lâna oilor. Se întoarse foarte târziu, plin de veşti proaste. În Europa, sunase mobilizarea... Peste câteva zile, Mathijs se duse din nou la târg, de unde aduse veşti şi mai alarmante. În răsăritul Franței începuseră luptele. În țară, burii țineau cu tot dinadinsul să se răscoale împotriva englezilor. Mathijs se proclamă de partea primilor; înjură zdravăn, bătu în masă, vorbi de revanşă. Nu-l văzusem niciodată atât de aţâţat. Meiken plângea:

— Suntem atât de liniştiți aici... De ce

te amesteci într-o luptă pierdută dinainte? Englezii sunt mult mai numeroşi decât burii, ştii bine! Şi dacă te împuşcă ce se va întâmpla cu ferma care acum a început să meargă atât de bine?

— *Eendrackt maakt magd!*[52] declară el clipind din ochii mici şi şireți. N-ai vrea să-mi părăsesc frații?

Totuşi Mathijs nu plecă. Mişcarea insurecțională a burilor fu repede reprimată. Acum era vorba, lucru mult mai serios, de a respinge forțele germane care începeau să cucerească teritoriul sud-african.

— Deci băieții noştri se vor duce să lupte? gemu Meiken.

— Nici nu mă îndoiesc de asta! mormăi fermierul. Nemții în țară! Totuşi să

---

[52] Unirea face puterea. (olandeză) (n.ed.fr.).

vezi că războiul ăsta cu ei nu va fi chiar atât de nenorocit ca ăla cu englezii!

Seara fu lungă şi plicticoasă. Auzeam pentru prima oară vorbindu-se de război. Stăteam în odaie la masa mare acoperită cu muşama. Abajurul verde al unei lămpi cu ulei făcea să cadă lumina pe lucrul de mână, lăsând în umbră bufetul cu veselă şi dulapul rustic. Meiken, cosând, evocă marele război al burilor. Mathijs fusese printre primii care luase puşca, în timp ce ea şi maică-sa, înghesuindu-i pe cei mici şi puţinul lor avut în *ossewa*[53], se îndreptară spre nord. Singur Extremul Orient fu cruţat de trupele engleze. Meiken îndurase toate relele posibile, dar îşi regăsise bărbatul în viaţă şi-şi putuseră reclădi mica lor fermă. Mathijs ascultase în tăcere, trăgând atât de tare din

---

[53] Car cu boi. (olandeză) (n.ed.fr.).

pipă, încât aproape că dispăruse în dosul unul nor de fum.

— Da, nu mi-au venit de hac, bombăni ci. Dar eu am doborât destui!

Meiken rămase gravă. Din când în când câte o lacrimă i se rostogolea pe pânza pe care-o tivea.

— În împrejurimile Krittelwerkului au căzut cei doi frați ai mei... murmură ea.

Ca şi cum acest cuvânt ar fi avut o rezonanță în capul meu, am repetat de mai multe ori: „Krittelwerk? Krittelwerk?”

— Aha, zise Mathijs atent, nu cumva eşti din Krittelwerk, Ranny?

Din nou mi-am scotocit, mi-am trudit memoria. Nimic... Uşoara fisură se închisese. Se făcuse târziu. Lumina lămpii se micşorase. Mathijs ceru bere. I-am adus o cană plină. În seara aceea am rămas multă vreme la mica mea fereastră. Cu privirea pierdută în întune-

ric repetam numele care mă frapase: Krittelwerk... Krittelwerk... Dar la acea oră îmi era imposibil să descopăr în cele trei silabe un sunet familiar.

Anotimpurile treceau... Fermierul, când se întorcea de la White-River, unde se ducea să-şi vândă recolta, ne aducea ecouri ale războiului îndepărtat. Se ştia că pe pământ şi pe mare se dădeau lupte cumplite, că oraşe şi sate ardeau... Şi, în timp ce acolo sângele ghiftuia pământul, viaţa la fermă se scurgea liniştită. Oile noastre nu dăduseră niciodată o lână atât de frumoasă, portocalii fructe atât de mari. Vacile erau splendide, pielea lor nu mai purta acele urme adânci de bice. Cafrii, pe care nu încetasem să-i fac să judece, nu le mai brutalizau. Fermierul avea ca ajutoare doi zuluşi pentru cultura tutunului. Erau doi draci voinici cu chip inteligent. Mânau cu uşurinţă căruţa

pe pământul tare.

— S-ar spune că ne-ai adus belşugul în mica noastră fermă, îmi spuse într-o zi Mathijs. Din clipa în care ai venit la noi totul a prosperat.

— Dumnezeu a vrut să vă răsplătească pentru bunătatea pe care ați arătat-o față de ființa ce v-a căzut din cer, i-am zis eu.

Mă rugă să tac, spunând că, prin munca mea, le înapoiasem însutit hrana şi cele câteva haine pe care le datoram. Era plăcut să-l vezi pe stăpân, cu ochelarii cu ramă de oțel călare pe nasul lui cărnos, cercetându-şi harnic conturile la Bancă. Apoi, veselia popoarelor eliberate de sângerosul coşmar se repercută până în singurătatea noastră. Parcă-i vedea pe soldații venind acasă... Fericirea întoarcerii, tristețea în fața locurilor care vor rămâne goale...

Capitolul XII

De la o vreme Mathijs se ducea în mod frecvent la târg şi se încurca când trebuia să ne dea socoteală de aceste absenţe prelungite. Meiken clătina din cap.

— Ei, omul meu începe să facă pe misteriosul! spunea ea cu oarecare nelinişte.

Într-o dimineaţă avurăm cheia enigmei văzându-l sosind cu o frumoasă camionetă lăcuită cu negru. Trei persoane încăpeau uşor lângă şofer. Au hotărât să se ducă de îndată la Durban, s-o viziteze pe Zina, fata lor, pe care n-o mai văzuseră de vreo opt ani. Ţineau morţiş să merg cu ei. Această perspectivă m-a neliniştit. Aş fi preferat să rămân cu negrii şi cu vitele care mă iubeau. Dar a trebuit să mă

supun insistențelor lor. După ce-am ales una dintre stofele etalate pe masă, am început să tăiem şi să coasem. Meiken avu o serioasă criză de cochetărie. Mă rugă să-i împodobesc rochia, de un gri argintiu, cu nişte cumplite pasmanterii galbene. Sosind şi ziua plecării, îşi puse o broşă, o cruce de email şi mai multe coliere; pe mine m-a obligat să-mi împodobesc rochia neagră cu un guler roz şi cu nişte mărgele violete. A trebuit să-i încrețesc părul cu fierul. Odată gata, o pălărie înfloratăcu bride largi, înnodată sub bărbie, o făcu să semene cu o burgheză, ceea ce o încântă. Stăpânul, în bluză cafenie, cu centură, cu pantaloni de catifea reiată şi cu pălărie mare cu boruri largi, îşi încălțase cele mai frumoase cizme. Am plecat când s-a luminat de ziuă. Maşina înghițea lacomă spațiul; triumfător, Mathijs ne dezvălui talentul lui de şo-

fer. După ce parcurse nişte drumuri dificile, cățărându-se şi coborând, camioneta se opri în cea de-a treia zi în fața unui bungalow cu o curticică înfloritǎ. Revederea dintre părinți şi fiica lor n-avu nimic emoționant. Un sărut, o strângere de mână, ca şi cum s-ar fi despărțit în ajun. Dar perechea în vârstă avea tot timpul să se bucure. Văduvă de puțină vreme, Zina izbutise totuşi să se descurce, transformându-şi locuința în *boarding house*[54]. Tânăra femeie îi strunea straşnic pe cei nouă locatari. După ce toată lumea se instală la masă, bătu, cu muchia cuțitului într-un pahar. Imediat toate privirile se plecară, mâinile se împreunară, iar Zina citi o rugăciune. După care, se iviră şi castroanele aburinde. La scularea de la masă, acelaşi ritual întrerupse discuții-

---

[54] Pensiune de familie. (engleză).

le şi, abia după ce ruga de mulțumire se isprăvi, li se îngădui oamenilor să se ridice. După prânz, Mathijs nu stătu pe loc, ci porni spre internat să-i caute pe cei doi nepoți, unul de zece şi celălalt de doisprezece ani. În vremea asta Meiken mă luă pe plajă. Când m-am văzut în fața acelei imensități mişcătoare în care se reflecta azurul cerului, am rămas locului înmărmurită. Pupilele, mi-a povestit Meiken mai târziu, mi-au devenit fixe şi-am început să tremur atât de tare, încât a trebuit să mă țină să nu cad.

„Acel albastru... tot acel albastru... murmuram. În dosul frunții mele, se producea o ruptură lentă. Chiar în acel moment, un băiețaş ținând în mână o găletuşă de nisip, se ciocni de picioarele mele. Atunci, în creierul meu, gaura se lărgi: „Copilul meu! E copilul meu!” am strigat. Micuțul, speriat, a luat-o la

goană. Dar eu, m-am aruncat în genunchi şi, apucând-o de fustă pe bătrâna mea prietenă, am hohotit de plâns: „Meiken! Îmi aduc aminte! Aveam un soț! Aveam un copil!” Şi în nebunia mea am strigat zbătându-mă: „Deschideți-mi fruntea! Vreau să-mi aduc aminte! Trebuie să-mi aduc aminte!”

Oamenii se opriră, o ajutară pe Meiken să mă ridice de jos. Ea mă duse în grabă la pensiune. De spaimă, eram scăldată într-o sudoare rece. Până seara, am rămas absentă la tot ceea ce mă înconjura, obsedată de ochii albaştri ai unui bărbat şi de buclele de aur ale unui copil... Totuşi, după masa de seară am acceptat să-mi însoțesc prietenii la un *café-concert*. Era o sală mare şi joasă. Nişte coloane pătrate susțineau plafonul pictat cu tritoni şi nimfe. Aceleaşi subiecte împodobeau şi pereții.

Culorile brutale te năuceau. Era multă lume şi mult zgomot. Am găsit o masă goală la picioarele podiumului, unde un pianist dădea tonul muzicanților. În acel vacarm n-am deosebit, la început nicio muzică. Încet, încet sunetele se armonizară, se preschimbară într-o melodie care mi se păru nespus de tristă.

— Ce cântă? întrebă în engleză o voce în spatele meu.

— Cântecul se numeşte *Pentru o infantă moartă*, fu răspunsul.

Meiken mă împinse cu cotul.

— Bea puțin din punciul ăsta rece, zise ea, neliniştită să mă vadă atât de încremenită.

Hipnotizată de muzică, nu eram în stare să fac nicio mişcare. Sunetele, mai ales cele ale pianului, iscau în mine frământări dureroase. Acele mâini care loveau în clape, acele arcuşuri ca-

re alunecau pe corzile viorilor acționau asupra spiritului meu ca nişte unde magnetice. Simțeam apropiindu-se o revelație năucitoare şi-mi era frică întocmai ca unui animal la apropierea unui cutremur de pământ. Cu capul rezemat de coloana alăturată, aşteptam şocul care avea să elibereze imaginile atâta vreme prizoniere. Ce fantome îmi vor apărea întâi? Ah, oricare veți fi, nu mă bruscați! Fiți milostive! Nu veniți dintr-odată... Trebuie să fi suferit prea mult din moment ce mila divină mi-a dat o atât de lungă uitare. Oare nu voi regreta vreodată această lâncezeală binefăcătoare în care am vegetat fără bucurie, dar şi fără durere? Am văzut-o pe Zina observându-mă cu oarecare nelinişte. Mi-era indiferent că mă credea nebună. Cu mintea încordată, încercam să desluşesc lucrurile încă amorfe, care, unul câte unul, se desprindeau

din cețurile minții mele. O furtună de aplauze mă făcu să ridic capul. O femeie urcă pe podium. Publicul părea s-o cunoască, s-o considere drept atracția serii. Sub un eşafodaj de buclişoare de culoarea cânepei, ochii ei fardați aruncau în sală priviri languroase. Îmbrăcată ca o elevă de pension, cu rochie albă, feciorelnică, şi cu un cordon azuriu cu un nod mare, ea cântă nişte romanțe răsplătite cu strigăte frenetice de „bravo”. Bisată, rechemată, cântăreața reveni încântată de succesul ei. Încă o dată pianul dădu tonul şi artista intonă cântecul lui Solveig:

„Iarna-i pe ducă, primăvara – iubite,
Agale se trece…
Fructele verii, frunzele toamnei – pălite,
Pot şi ele să plece…

Dar tu vei reveni, iubitul meu,
Şi nu vei mai pleca.
Eu cu credință-am să te-aştept mereu,
Căci nu te pot uita...”.

Acest *Cântec al Fidelității* mi-a adus pe retină prima imagine distinctă. Atotputernicia muzicii care poate să reînvie până şi atmosfera zilelor moarte... Mă vedeam aplecată, la o fereastră, spre o gradină noptatică, în timp ce, de jos, urca această melodie, chiar aceleaşi cuvinte... Alături de mine stătea un bărbat, un bărbat care asculta cântecul, cu fălcile strânse, cu ochii duri... Cui aparținea acel glas şi cine era acel bărbat? Drumul fusese deschis, personajele se precipitau, dansau o sarabandă vertiginoasă... Mi-am recunoscut surorile, pe mătuşa Antje, pe sacristan, o bătrână cerşetoare din port...

Alte chipuri se iveau, se eclipsau... Cele ale soțului şi ale copilului meu încă nu se iviseră... Mi-am amintit că mama murise. Capul mă durea îngrozitor. În jurul meu, nimeni nu observase minunea. Când m-am ridicat de pe scaun ca să-i urmez pe ceilalți, nimic nu trăda metamorfoza mea. Mi-era cu neputință să dorm. Aşteptam ca Meiken şi Mathijs să adoarmă ca să mă pot da jos din pat... M-am aşezat la fereastră cu mâinile strâns împreunate peste genunchi, cu privirea cufundată în noaptea populată de siluete şi de chipuri... Ele îmi făceau semn, mă chemau în hora lor neobosită... Voi ajunge oare vreodată să-mi amintesc de numele vreuneia din acele imagini fugare, să le leg de faptele pe care le caut, le caut? Eforturi laborioase ale creierului... Când marile buchete mov de taracanda, din fața ferestrei, începură

să se profileze în zorii care se iveau, izbutisem, printr-o dureroasă tensiune cerebrală, să recompun trăsăturile celui care fusese unica preocupare a existenței, stăpânul bucuriilor şi suferințelor mele. I-am reconstituit statura înaltă, chipul poruncitor, gura expresivă... Păstram aceste trăsături ținându-mi răsuflarea de teamă ca la cel mai mic gest năluca să nu piară... dar ochii, ochii lui de culoare deschisă ca cerul nordic, îmi rămâneau străini, păreau să nu mă recunoască... Atunci memoria mea încordată alergă după o altă figură, o readuse în mintea mea rătăcită: era figura unei femei. Cât era de frumoasă! Ardeam... Ea, ea singură deținea cheia misterului care-mi pricinuise acea amnezie... Sigrid! Numele porni de pe buzele mele ca un strigăt de groază şi, brusc, mi-am adus aminte că o strigasem astfel când mă părăsise pe acel

tărâm al fiarelor, sigură că voi muri. Acum întreaga viață defila prin fața mea cum trebuie să se perinde probabil prin ochii sticloşi ai muribunzilor. Câți ani trecuseră? Ce deveniseră toți cei care trăiseră alături de mine? Oare surorile mă plânseseră? Şi el, a cărui frumusețe virilă isca în mintea mea, odată cu o dragoste nebună, adorația pe care i-o mărturisisem întotdeauna, mă căutase, mă regretase? Alături de el se ridică o imagine grațioasă, atât de blondă, atât de clară... Nils, micul meu Nils pe care-l pierdusem. Am tresărit. Meiken îşi pusese mâna pe umărul meu.

— Ranny, făcu ea cu reproş, nu te-ai culcat?

— N-am putut, Meiken... Meiken, am spus plângând, bunul Dumnezeu mi-a redat memoria!

— Domnul fie lăudat! strigă ea. Ştii

deci cine eşti, Ranny. Ştii...

Am întrerupt-o.

— Ascultă, Meiken, când cafrii m-au adus la fermă, trebuie să fi băgat de seamă că purtam un copil, nu-i aşa? Spune-mi...

Bătrâna mă privi cu tristeţe.

— Ai adus pe lume un copil, Ranny... un băiat care n-a trăit...

— A comis deci o dublă crimă! am strigat cu disperare.

— O crimă? întrebă fermiera consternată. Cine a comis o crimă, Ranny?

Mi-am venit în fire.

— Nu te supăra, Meiken, dacă vreau încă să păstrez tăcere asupra evenimentelor care m-au adus în casa ta. Mai târziu, vei şti... Dar totul e încă încurcat în bietul meu cap. Trebuie să-mi laşi timpul să mă obişnuiesc cu noua mea stare. Dacă ai şti, Meiken, ce mi s-a furat, ce-am pierdut!

Cu capul pe brațe, am izbucnit în plâns. Ah, da! Nu mai aveam nimic, nici bărbat, nici copil, nici cămin. Cuvântul *posesiune* nu mai exista pentru mine. Ce urma să fac? Ce hotărâre să iau? De şapte ani trăiam în afara timpului, în afara realității. Îmi era îngăduit să mă gândesc că Sigrid devenise soția, poate mama copiilor lui?

Oare erau fericiți? Umbra mea nenorocită nu se strecura între ei când se îmbrățişau? Şi remuşcarea nu bântuise niciodată sufletul monstruos al acelei femei? Pe moment, o tresărire de revoltă împotriva unei soarte injuste mă îndemna să vorbesc, să dezvălui crima. Îmi era greu să mă abțin ca să nu strig: „Mathijs, înhamă caii şi du-mă acolo, sus, la High Veld; sunt nevasta doctorului Yvarsen.

Vreau să-mi revendic drepturile!” Îmi închipuiam atunci nebunia, disperarea

în care i-ar fi aruncat această întoarcere a mea. Oare ticăloasa nu va tremura la vederea victimei? Vai, n-avea de ce se teme: o privire în oglindă mi-era de ajuns ca să-mi tempereze setea de răzbunare. Nu era decât un ciob de oglindă, atârnat pe peretele dat cu var, dar destul de mare ca să-mi arate o față răvăşită, părul alb, ochii şterşi. Şi apoi oare el n-o să mă blesteme că vin să-i distrug iluziile? Adesea viața nu-i decât iluzie şi mulți se mulțumesc şi cu atât. Îmi spunea: „Mi-s dragi ochii tăi nevinovați, şi gura ta serioasă de şcolăriță înțeleaptă!” Fie ca în memoria lui să mă păstreze astfel, ca pe o imagine rămasă în adâncul unei oglinzi întunecate...

Zilele treceau fără să-mi aducă resemnarea. Sensibilitatea mea, atâta vreme amorțită, se trezise, cu o acuitate care mă speria. Lupta cu mine însămi mă epuiza, îmi răpea orice ener-

gie. De unde voi lua curajul să lansez bomba în casa iubitului meu? Să continue să trăiască în pace! Dar n-aveam puterea de a renunța să-l mai văd. Doamne, fie-ți milă! Lasă-mă să-l revăd fie chiar şi pentru o clipă. Un ultim vis mi-a înviorat flacăra vieții pe cale să se stingă... un vis amețitor... Oare cine, dacă mă reîntorceam la Krittelwerk, va mai recunoaşte acest spectru cu ochii înfundați în orbite! Mă voi îmbrăca precum o țărancă, mă voi lega la cap cu o basma. Voi împinge uşa pe care o cunoşteam atât de bine şi voi lua loc printre pacienți. Răbdătoare, voi ceda rândul celorlalți, ca să rămân ultima. De fiecare dată când se va deschide uşa capitonată, îl voi vedea în halatul lui alb, îmbrățişând sala cu privirea... „Cine e la rând?" Şi când, în sfârşit, pupilele lui se vor fixa asupră-mi, mă voi scula, mă voi îndrepta spre el şi voi

simți o asemenea bucurie să mă prostern la picioarele sale, încât inima îmi va plesni într-o ultimă bătaie. „Ah, sărmana femeie, va gândi doctorul Yvarsen, a venit prea târziu la mine!” Se va apleca asupră-mi: „Cât de bine seamănă nefericita asta cu biata mea Ide!” îşi va spune şi încetişor îmi va închide ochii. Duc-aş putea muri astfel! Eu care, alături de el, gustam odinioară o fericire fără seamăn, m-aş mulțumi azi să-l văd de departe, să dau târcoale prin locurile sale.

Capitolul XIII

Îmi vine din ce în ce mai greu să fac eforturi. Meiken îmi aduce apă proaspătă ca să mă spăl, şi-mi perie părul. Admir amicala discreție a acestor ființe simple. Curiozitatea lor ar fi legitimă, dar se feresc să mă tulbure cu între-

bări. Mă gândesc la moarte ca la suprema bucurie. La ce bun să continui un drum pe care niciodată nu va mai străluci soarele? În mine, totul e împietrit. Fiecare nouă zi mi se pare o povară zdrobitoare şi nu mai am decât o dorință: să dorm, să dorm fără pauză, un somn care să nu mai tulbure acele jalnice treziri atât de greu de înfruntat!

Mă pipăi, întrebându-mă dacă sunt într-adevăr eu, Ide Yvarsen, cea care stă pe puntea unui mare pachebot ce se îndreaptă spre Europa. Indiferentă, am reluat legătura cu oamenii, simțind totuşi bine că sunt exclusă din mijlocul lor. În toiul vieții calde şi agitate care mă înconjoară, rămân de gheață, cu sufletul pierdut pentru totdeauna. Să mor de propria-mi mână? N-am vrut să le fac această durere oamenilor de treabă care mi-au dovedit bunătatea

lor. Am preferat să plec... Poate că în ciuda a tot şi a toate, îmi voi căuta surorile, şi pe mătuşa Antje.

Binefăcătorii mei au părut necăjiți de hotărârea mea, dar n-au încercat să mă abată de la ea.

— Ai ajutat la înflorirea fermei, Ranny, şi nu te-am putut răsplăti niciodată pentru truda şi pentru devotamentul tău. A venit ceasul să ne achităm.

Mathijs mi-a dat o sumă suficientă nu numai pentru drum şi pentru satisfacerea nevoilor de moment, ci şi pentru a mă putea reîntoarce la fermă dacă simt nevoia.

M-au însoțit până la Lorenço-Marquès şi s-au amestecat printre cei care veniseră să asiste la plecarea vaporului. Mi-au făcut semne de rămas bun. Meiken plângea.

În vreme ce pachebotul se îndepărta

greoi din port, o tânără femeie, începu să cânte pe punte:

„Fac balonaşe de săpun
Frumoase, subțiri, uşurele,
Ce-agale se-ndreaptă spre cer…
La fel ca visele, visele mele
Țâşnesc spre înalt, apoi pier…”.

Cheiul, înțesat de mici forme omeneşti, dispăruse. În jurul meu, nimic decât apă şi cer…

Sfârşitul volumului 1/6